

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Eva Kyselá

**Vztah praní špinavých peněz a daňových úniků z
pohledu teorie a legislativy**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Sejkora, Ph.D.

Katedra: Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 08-12-2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 403 007 znaků včetně mezer.

.....

Eva Kyselá

V Praze dne 08-12-2021

Na tomto místě chci poděkovat JUDr. Tomáši Sejkorovi, Ph.D. za jeho vedení, připomínky a vstřícnost a svým nejbližším za jejich nekonečnou trpělivost.

OBSAH

Úvod	1
1 Vymezení klíčových pojmů	3
1.1 Praní (špinavých) peněz	3
1.2 Daňový únik a související pojmy	6
2 Kontext a vývoj boje s praním špinavých peněz a daňovými úniky	13
2.1 Počátky (80. a 90. léta)	14
2.1.1 Reakce na mezinárodní obchod s drogami	14
2.1.2 Rozšíření predikativních trestných činů	18
2.1.3 Nové téma pro mezinárodní společenství - škodlivá daňová soutěž	20
2.1.4 „Tax loophole“ a přístup daňových úřadů k informacím AML úřadů	21
2.2 Období mezi lety 2000 a 2008	23
2.2.1 Změny v AML a reakce na hrozbu terorismu	23
2.2.2 Oblast boje s daňovými úniky – mnoho slov a málo činů	29
2.3 Změny po Světové finanční krizi	37
2.3.1 Konec bankovního tajemství – nová éra sdílení informací pro daňové účely	37
2.3.2 Automatická výměna informací v daňových záležitostech	41
2.3.3 Iniciativy v oblasti prevence eroze daňových základů a agresivního daňového plánování	47
2.3.4 Dění v oblasti AML	52
2.3.5 Významná legislativa EU v oblasti praní peněz a daňových úniků	59
3 Praní peněz vs. daňové úniky - specifika, slabá místa a možná řešení	72
3.1 Praní peněz je společný nepřítel, v oblasti daní to tak jasné není	72
3.2 Mezinárodní spolupráce působí podobně, ve skutečnosti se ale liší	75
3.3 Slabá místa	78
3.3.1 Opožděná regulace, pomalá implementace a komplikovaná mezinárodní spolupráce	79
3.3.2 Neefektivní vynakládání zdrojů?	82
3.3.3 Informační technologie – potenciální naděje, ale i hrozba	89
3.4 Možná řešení	95
3.4.1 Mezinárodní spolupráce při vyšetřování a vymáhání práva	96
3.4.2 Monitorování přínosů a nákladů na opatření a snaha o jejich minimalizaci	102
3.4.3 Jaká regulace má smysl i pokud není koordinovaná mezinárodně?	105
3.5 Inspirace fungujícími přístupy?	110

3.6	Boj s agresivním daňovým plánováním a jeho příspěvek k boji s praním peněz a daňovými úniky	113
4	Překryv v nástrojích praní peněz a daňových úniků a jejich regulace	115
4.1	Společné nástroje praní peněz a daňových úniků	115
4.2	Informace o skutečných majitelích	118
4.2.1	Mezinárodní pravidla	118
4.2.2	Úprava v EU	123
4.3	Sběr a sdílení informací mezi orgány v rámci států a mezi státy	126
4.3.1	Mezinárodní pravidla	126
4.3.2	Úprava v EU	134
	Závěr	139
	Seznam použitých zdrojů	147

„Každý řetěz je tak silný, jako jeho nejslabší článek.“

ÚVOD

Praní špinavých peněz i daňové úniky jsou činnostmi, které jsou odlišné, spojuje je nicméně jejich negativní socio-ekonomický dopad. Úspěšné praní špinavých peněz umožňuje pachatelům finančně motivované trestné činnosti užívat nelegálně opatřené prostředky, boj proti praní peněz je tedy zároveň bojem proti finančně motivované trestné činnosti obecně. Daňové úniky vedou k nespravedlivému zdanění obyvatelstva, snižují příjmy veřejných rozpočtů a přispívají k prohlubování sociálních nerovností. Ačkoli se boj proti oběma činnostem vede na mezinárodním poli již řadu let, diskuze nad tím, zda je veden účinně a kde je prostor pro zlepšení, je stále aktuální, i vzhledem k odhalení, která přinesly Panama Papers, Lux Leaks, FinCEN Leaks, či Paradise Papers.

Práce se zabývá vztahem těchto dvou činností z hlediska jejich teoretické souvislosti (ve smyslu daňových úniků jako predikativního trestného činu pro praní špinavých peněz), z hlediska právních pravidel, která mají za cíl s nimi bojovat i z hlediska společných nástrojů, které mohou být pro páčání obou činností využity. Vzhledem k tomu, že v obou oblastech je dnes zcela klíčovým aspektem mezinárodní spolupráce a vnitrostátní legislativu zásadně ovlivňuje mezinárodní diskurz, se práce nezabývá systematicky jednotlivými vnitrostátními úpravami, ale věnuje se především mezinárodním snahám, popřípadě snaze regionální v rámci Evropské unie.

Cílem práce je zodpovědět následující výzkumné otázky:

1. Jak a v jakém kontextu se regulace obou činností vyvíjela?
2. Jaké jsou podobnosti, odlišnosti a průsečíky boje proti praní peněz a daňovým únikům?
3. Jaké jsou společné problémy spojené s regulací obou oblastí, a jak je lze adresovat, i s ohledem na výsledek předchozích snah?
4. Existují fungující přístupy v jedné oblasti, které by bylo možné aplikovat v té druhé?
5. Existují nástroje, ve kterých se činnosti překrývají, a tedy jejich regulace má dopad na boj s oběma problémy? Je existující regulace nastavena vhodně, nebo lze některé aspekty vylepšit?

Struktura práce je následující. První kapitola vymezuje klíčové pojmy. Druhá kapitola pojednává o vývoji boje s praním peněz a daňovými úniky a ukazuje, jak se obě původně poměrně vzdálené oblasti sbližují a začínají tvořit součást širší problematiky – boje s finanční trestnou činností obecně. Třetí kapitola se zabývá podobnostmi a specifiky obou oblastí, identifikuje společné problémy, se kterými se v boji s praním peněz a daňovými úniky je třeba vypořádat i s ohledem na to, jak se mění svět kolem nás. Nabízí také návrhy řešení vybraných problémů a diskuzi o fungujících přístupech v obou oblastech, které by mohly sloužit jako vzájemná inspirace. Čtvrtá kapitola potom identifikuje některé nástroje, které jsou využívány jak k páčání praní špinavých peněz, tak i daňových úniků. Zaměřuje se na dvě významné oblasti, které na použití těchto nástrojů reagují a obsahuje diskuzi o aktuálním nastavení mezinárodní spolupráce a doporučené regulace v těchto oblastech a návrhy na její modifikaci.

Tato práce užívá ke zpracování tématu a nalézání odpovědí na výzkumné otázky následujících metod – deskriptivní při popisu závazných i nezávazných pravidel a mechanismů mezinárodní spolupráce, komparativní především při zpracování specifik a srovnávání přístupů k regulaci v obou oblastech, a syntetickou při diskuzi o reálných efektech regulace a návrzích řešení problémů.

Na téma praní špinavých peněz i daňových úniků již bylo napsáno mnoho, originálním přínosem této práce by mělo být zaměření na vztah obou jevů, jejich prolínání a přesahy a potenciální přínosy takové regulace, která zohledňuje jejich souvislost. To se odráží na poměrně nadstandardním rozsahu této práce – aby konfrontace obou jevů mohla být provedena smysluplně a komplexně, jak o to usilují výzkumné otázky, je třeba věnovat se i specifikům obou oblastí, čímž se zpracovaná materie rozrůstá.

1 VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ

Práce se zabývá vztahem praní špinavých peněz a daňových úniků. Jedná se o pojmy na jednu stranu notoricky známé, při bližším zkoumání je nicméně třeba je přesněji specifikovat, neboť pod ně lze podřadit různě široké spektrum aktivit. Ambicí této kapitoly není vybrat „nejsprávnější“ z dostupných definic, ale pouze vymezit pojmy tak, jak s nimi práce bude nadále pracovat.

1.1 Praní (špinavých) peněz

V mezinárodním kontextu, který je pro tuto práci stěžejní, je vhodné využít definici praní špinavých peněz¹, kterou obsahují významné mezinárodní instrumenty, jež se bojem s tímto problémem zabývají. V jednotlivých národních zákonných úpravách najdeme definice rámcově srovnatelné, které se v některých aspektech přirozeně mohou odlišovat. Co do množství signatářů jsou takovými instrumenty především Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (Vídeňská úmluva²) z r. 1988 a Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (Palermská úmluva³) z r. 2000. Čtyřicet doporučení FATF⁴, která v dnešní době reprezentují celosvětově uznávaný standard v boji proti praní peněz, ve svém aktuálním znění také odkazuje na tyto dvě mezinárodní Úmluvy, když se v Doporučení č. 3 ukládá státům zakotvit v jejich právních řádech trestný čin praní peněz právě na jejich základě.⁵

Praní peněz je laicky vnímáno jako činnost, jejímž cílem je vzbudit zdání, že prostředky, které pochází z trestné činnosti, byly získány v souladu se zákonem. Obě výše zmíněné úmluvy ve

---

¹ Česká právní úprava této problematiky pracuje namísto pojmu „praní peněz“, či „praní špinavých peněz“ s termínem „legalizace výnosů z trestné činnosti“ (viz např. §3 odst. 1 Zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, §219 Zákona č. 40/2009 Sb, trestního zákoníku). V této práci budou pojmy „praní (špinavých) peněz“ a „legalizace výnosů z trestné činnosti“ používány *promiscue*, jejich použití nebude mít za cíl rozlišit české definice a pojetí od těch zahraničních, ani nijak jinak odlišit obsahově význam obou pojmů.

² United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (datum podpisu 20.12.1988) UNTS, vol. 1582, s. 95

³ United Nations Convention against Transnational Organized Crime (datum podpisu 15.11.2000), UNTS, vol. 2225, s. 209

⁴ Financial Action Task Force - Finanční akční výbor. Více k jeho činnosti v oblasti praní peněz bude vysvětleno v následující kapitole.

⁵ FATF/MONEYVAL. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2020, s.10 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Moneyval-Czech-FATF-Recommendations.pdf>

srovnání s tímto laickým pojetím pod pojem praní peněz zahrnují významně širší spektrum činností. Palermská úmluva jej definuje v článku 6 odstavci 1, kde požaduje, aby smluvní strany považovaly za trestný čin následující jednání, je-li spácháno úmyslně:

1.

1.1. přeměna nebo převod majetku s vědomím toho, že tento majetek představuje výnosy z trestné činnosti, s cílem utajit nebo zastříit nelegální původ majetku nebo poskytnout pomoc osobě, která se podílí na spáchání predikativního trestného činu, aby unikla právním následkům svého jednání

1.2. utajení nebo zastření podstaty, původu, umístění, nakládání, pohybu nebo vlastnictví majetku nebo práv k němu s vědomím toho, že tento majetek představuje výnosy z trestné činnosti;

2. *s výhradou souladu se základními zásadami svého právního řádu:*

2.1. nabytí, držení nebo užívání majetku, pokud ten, kdo majetek nabývá, drží, nebo užívá, v době jeho obdržení věděl, že tento majetek představuje výnosy z trestné činnosti;

2.2. účast, spolčení nebo spiknutí za účelem spáchání jakéhokoliv z činů, které jsou stanoveny v souladu s tímto článkem, pokus o spáchání takových trestných činů a napomáhání, podněcování, usnadňování spáchání, nebo poskytnutí rady ke spáchání takových trestných činů.⁶

Predikativní trestný čin je jakýkoliv trestný čin, v jehož důsledku došlo k vytvoření výnosů, které se mohou stát předmětem trestného činu praní peněz.⁷ Právě rozsah predikativních trestných činů je patrně nejvýznamnějším rozdílem mezi definicí ve Vídeňské a Palermské úmluvě. Vídeňská úmluva ve své době měla za cíl postihnout výnosy z drogové trestné činnosti, zatímco Palermská úmluva již odpovídá na potřebu postihovat legalizaci výnosů pocházejících z širokého spektra trestných činů.⁸ Mezi predikativní trestné činy proto zahrnuje všechny závažné trestné činy (dle článku 2 jde o jednání naplňující skutkovou podstatu

---

⁶ Článek 6 odst. 1 Palermské úmluvy. Sdělení č. 75/2013 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.

⁷ *ibid.*, Článek 2 písm. h) Palermské úmluvy.

⁸ Článek 3 odst. 1 Vídeňské úmluvy. Sdělení č. 462/1991 Sb., o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nepovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami
Článek 6 odst. 2 Palermské úmluvy. Sdělení č. 75/2013 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu

trestného činu, za který je stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně čtyři roky nebo trest přísnější) a také trestné činy dle článku 5, 8 a 23 (tedy účast v organizované zločinecké skupině, korupce a maření výkonu spravedlnosti).⁹ V jednotlivých státech se rozsah predikativních trestných činů liší. Mezinárodní povahu této trestné činnosti pak zohledňuje článek 6 odstavec 2 Palermské úmluvy, který stanoví, že predikativní trestné činy budou zahrnovat i činy spáchané mimo jurisdikci smluvní strany, za předpokladu, že takové jednání je trestným dle vnitrostátního práva státu, kde bylo spácháno, a zároveň by bylo trestným dle vnitrostátního práva této smluvní strany, bylo-li by spácháno na jejím území.

Výnosy z trestné činnosti jsou pak jakýmkoliv majetkem pocházejícím ze spáchání trestného činu nebo získaným v souvislosti s ním, a to přímo či nepřímo. Majetkem je majetek hmotný nebo nehmotný, movitý nebo nemovitý, materiální nebo nemateriální povahy a právní dokumenty nebo nástroje prokazující oprávnění nebo zájem na takovém majetku.¹⁰ Nejedná se tedy, jak by snad termín praní špinavých peněz mohl naznačovat, pouze o peníze.

Ohledně výhrady souladu se základními zásadami právního řádu smluvních států lze na tomto místě zmínit problém tzv. samopraní – tedy otázku, zda může být pachatel predikativního trestného činu trestně odpovědný i za legalizaci výnosů z tohoto činu získaných, či ne, především s ohledem na to, zda se jedná o průlom základní zásady *ne bis in idem*. Diskuze k tomuto tématu je poměrně obsáhlá, zde považuji za vhodné pouze zmínit, že mezi státy nepanuje shoda na tom, zda samopraní je či není možné trestat.¹¹ Palermská úmluva na toto reaguje v článku 6 odst. 2 písmeni e), kdy ponechává státům možnost stanovit, že subjektem praní peněz není pachatel predikativního trestného činu.

Závěrem lze dodat, že vymezení praní špinavých peněz ve významných úmluvách Rady Evropy – v Úmluvě o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (tzv.

---

⁹ Článek 6 odst. 2 Palermské úmluvy. Sdělení č. 75/2013 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.

¹⁰ *ibid.*, Článek 2

¹¹ Diskuzi k tomuto tématu lze např. nalézt v *Self-laundering of the proceeds of tax evasion in comparative law: Between effectiveness and safeguards* (March 2018 *New Journal of European Criminal Law* 9(1):83-108), dostupné zde: DOI: 10.1177/2032284418757385, dále např. v disertační práci V. Pelce (s. 154-161) dostupné zde: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/82423>

Štrasburské úmluvě¹² z r. 1990) a Úmluvě o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a financování terorismu (tzv. Varšavské úmluvě¹³ z r. 2005) – se v anglickém znění neliší od definice Palermské úmluvy.¹⁴

1.2 Daňový únik a související pojmy

Zájmem daňových poplatníků je pochopitelně odvádět státu daně pouze v té výši, v jaké je to podle právních předpisů nezbytně nutné. V realitě se setkáme s různými typy jednání, jejichž cílem je minimalizovat daňovou povinnost. Některá jsou v souladu se zákonem, jiná nikoli, přičemž hranice mezi těmito skupinami může být poměrně tenká. Mezi jednotlivými právními řády existují významné rozdíly a je velice těžké, ne-li nemožné, najít mezinárodní shodu na tom, co je obsahem pojmů, se kterými se v tomto ohledu setkáme – daňová optimalizace, daňové plánování, agresivní daňové plánování, vyhýbání se dani, daňový únik, daňový podvod. Nepanuje shoda ani na obsahu pojmu daňový trestný čin¹⁵, což může působit problémy mimo jiné s ohledem na vymezení predikativních trestných činů pro praní peněz a v související mezinárodní spolupráci, jak bude vysvětleno později. Účelem této kapitoly nebude komplexní vymezení a diskuze k obsahu výše zmíněných pojmů, tu nabízí ve své monografii uceleně např. Sejkora¹⁶. Zde bude problematika pouze shrnuta a bude naznačeno, v jakých aspektech se může obsah pojmů v jednotlivých státech odlišovat. Následně budou vymezeny pojmy tak, jak budou dále užívány v této práci.

Jednání, která vedou ke snížení daňové povinnosti, můžeme s jistou mírou zjednodušení typově rozdělit na následující skupiny. První, která jsou nepochybně v souladu se zákonem – subjekt pouze vyžívá všechny zákonné prostředky ke snížení své daňové povinnosti a

---

¹² Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (datum podpisu 08.11.1990) ETS č. 141.

¹³ Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (16/05/2005) CETS č. 198.

¹⁴ V českém překladu drobné odchylky nalezneme, nicméně vzhledem k souladu oficiálních jazykových verzí zde nelze dovozovat různý význam plynoucí pouze z rozdílné volby slov v českém překladu. Srov. Sdělení č. 33/1997 Sb., o sjednání Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, Sdělení č. 33/1997 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, a Sdělení č. 75/2013 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.

¹⁵ EGMONT GROUP. Money Laundering of Serious Tax Crimes: Enhancing Financial Intelligence Units' Detection Capacities and Fostering Information Exchange. *Egmontgroup.org* [online]. July 2020, s.4 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/sites/default/files/filedepot/2020%2C%20Public%20Bulletin%20Money%20Laundering%20of%20Serious%20Tax%20Crimes.pdf>

¹⁶ SEJKORA, Tomáš. *Finančněprávní nástroje boje proti únikům na dani z přidané hodnoty v prostoru Evropské unie*. Praha: Leges, 2017, s. 21-75 ISBN 978-80-7502-226-4.

strukturuje svoje aktivity tak, aby podléhaly co nejnižší míře zdanění. Takové jednání je legitimní, není ničím morální povinností snažit se přispět do státní pokladny co nejvíce. Druhý typ jednání využívá zákonných ustanovení ke snížení daňové povinnosti v rozporu s jejich smyslem a účelem. Může se jednat o strukturování transakcí účelově tak, aby dosáhly daňových zvýhodnění, o realizaci transakcí způsobem, který nemá žádný ekonomický smysl, s jedinou (či zásadně převažující) motivací získat daňovou výhodu, nebo například o využívání mezer v právní úpravě, ať už v rámci národního právního řádu nebo i v mezinárodním zdanění, kdy díky technickým detailům daňových systémů a nesouladům mezi systémy dvou či více zemí může docházet například k dvojitému odpočtům nebo dvojímu nezdanění.¹⁷ Třetí skupina jednání zahrnuje ta jednání, která jsou zjevně v rozporu se zákonem – například zfalšování či nepořizování podkladů pro stanovení daňové povinnosti, nepřiznání příjmů atp. V obecné rovině se může jednat nejen o jednání, ale také o opomenutí (to platí i pro následující diskuzi).

Výše uvedené skupiny se odlišují především v zákonnosti takového jednání a v zavinění daňového subjektu v případě jednání protiprávního. V poslední kategorii je patrný úmysl subjektu nezákonným způsobem snížit daňovou povinnost, který v první ani druhé skupině jednání přítomen není. Co se týče zákonnosti, první skupina jednání je v souladu se zákonem, ta třetí v rozporu s ním. Druhá skupina jednání je „na pomezí“ – jedná se o jednání, která mohou a nemusí být shledána v rozporu se zákonem, v závislosti na skutkových okolnostech daného případu i na národním právu, podle kterého bude daná situace posuzována.

Pojmy daňová optimalizace, daňové plánování, agresivní daňové plánování, vyhýbání se dani, daňový únik a daňový podvod nelze v mezinárodním kontextu zcela jednoznačně přiřadit k jednotlivým skupinám jednání tak, jak byly popsány výše, neboť se jejich význam napříč státy liší. Situace je jasnější v obou „extrémech“ – na jedné straně spektra najdeme pojmy daňová optimalizace a daňové plánování, které jsou typicky spojovány s první skupinou jednání (jejich rozdíl lze přitom považovat za zanedbatelný).¹⁸ Na druhé straně spektra stojí pojmy daňový únik a daňový podvod, kterými lze rozumět jednání třetího typu, tedy jednání

---

¹⁷ EUROPEAN SEMESTER THEMATIC FACTSHEET CURBING AGGRESSIVE TAX PLANNING [online]. 20.11.2017, s. 1 [cit. 2021-08-09]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/150511/5%20-%202004%20european-semester-thematic-factsheet_curbng-agressive-tax-planning_en.pdf

¹⁸ SEJKORA, Tomáš. *Finančněprávní nástroje boje proti únikům na dani z přidané hodnoty v prostoru Evropské unie*. Praha: Leges, 2017, s. 66-68 ISBN 978-80-7502-226-4.

prima facie protiprávní.¹⁹ Zda jde v případě daňového úniku o jednání (či opomenutí) nutně úmyslné, se v různých státech liší, v některých státech naopak mohou být pojmy daňový únik a daňový podvod zaměnitelné. Rozdílné může být také to, zda daňový únik zakládá trestněprávní odpovědnost a za jakých podmínek.²⁰

Setkáme se ovšem i s názorem, že pod pojem daňový únik by měly spadat i některé případy zákonného agresivního daňového plánování a příhodnějším ekvivalentem anglického tax evasion by tedy měl být pojem zkrácení daně.²¹ V české judikatuře se setkáme také s pojmem nelegální daňové optimalizace v případě, že se jedná například o optimalizaci daňové povinnosti, kterou soud shledá zneužitím práva.²² Takto se postupně z jednoho i druhého extrému přibližujeme do „šedé zóny“ mezi nimi, tedy do oblasti chování popsaného ve skupině druhé. S tou se kromě výše zmíněné nelegální daňové optimalizace pojí pojmy vyhýbání se dani a agresivní daňové plánování.²³ Dva posledně zmíněné pojmy nemusí být zcela synonymní, ač je někteří za synonymní považují²⁴ – z hlediska této práce není ovšem účelné tato jednání od sebe oddělovat, proto zde potenciální rozdíly zanedbáme.

Jednání popsané v druhé skupině je sice v souladu s textem zákona, s ohledem na skutkové okolnosti případu jej ovšem soud může shledat nezákonným, pokud naplní definiční znaky zneužití práva. Vymezení zneužití práva přitom může být dáno rozhodovací praxí soudů, či přímo legislativně v rámci tzv. specifických či obecných ustanovení proti zneužití práva.²⁵ V případě specifických ustanovení zákonodárce zapovídá jednotlivé způsoby, kterými

---

¹⁹ OECD definuje *Tax evasion* jako nezákonnou aktivitu, která spočívá například v zatajení příjmu nebo informací daňovému úřadu, následkem čehož zaplatí subjekt nižší daň, než by měl na základě zákona povinnost zaplatit.

Glossary of Tax Terms - OECD. *Oecd.org* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z:

<https://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>

²⁰ SEJKORA, Tomáš. *Finančněprávní nástroje boje proti únikům na dani z přidané hodnoty v prostoru Evropské unie*. Praha: Leges, 2017, s. 27-28. ISBN 978-80-7502-226-4.

²¹ Zkrácení daně ne ve smyslu pouze trestněprávním, ale ve smyslu jakékoliv protiprávního jednání daňového subjektu, kterým bylo zapříčiněno, že daňovému subjektu byla stanovena nižší daň, než která by mu měla být dle obecně závazných právních předpisů stanovena, a to bez rozdílu zavinění. SEJKORA, Tomáš. *Finančněprávní nástroje boje proti únikům na dani z přidané hodnoty v prostoru Evropské unie*. Praha: Leges, 2017, s. 74. ISBN 978-80-7502-226-4.

²² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 15. října 2015, č. j. 9 Afs 57/2015–120. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 4. 2017, č. j. 10 Afs 310/2016-35.

²³ OECD definuje *Tax avoidance* jako uspořádání daňových záležitostí subjektu tak, aby minimalizovalo jeho daňovou zátěž, s tím, že se sice může jednat o striktně legální uspořádání, je ovšem obvykle v rozporu se smyslem zákona, kterým se údajně řídí. Glossary of Tax Terms - OECD. *Oecd.org* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z:

<https://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>

²⁴ SEJKORA, Tomáš. *Finančněprávní nástroje boje proti únikům na dani z přidané hodnoty v prostoru Evropské unie*. Praha: Leges, 2017, s. 61-62. ISBN 978-80-7502-226-4.

²⁵ Těmto pravidlům se říká tzv. SAAR – specifické anti-abuse rules, tedy specifická pravidla proti zneužití práva, a tzv. GAAR – general anti-abuse rule, což je pravidlo obecné.

subjekty právo zneužívají. Pokud zároveň zbylá jednání považuje za dovolená, nepochybně zvyšuje právní jistotu subjektů, zákonodárce nicméně problém reguluje se zpožděním, vždy pouze reaguje na nově vzniklá schémata či odhalené způsoby agresivního daňového plánování či vyhýbání se dani a nepochybně zde vzniká riziko znepřehlednění právní úpravy kvůli příliš kasuistickému přístupu. Obecné ustanovení o zneužití práva stanoví, že jednání, které naplní definiční znaky zneužití práva, nebude požívat právní ochrany, případně bude jinak sankcionováno, vede proto k právní nejistotě. Oba přístupy lze samozřejmě kombinovat, aby se potenciální aplikace obecného pravidla omezila na co nejméně případů.

V definici zneužití práva jsou samozřejmě odlišnosti mezi státy. Například ve Spojeném království²⁶ bylo zakotveno obecné ustanovení proti zneužití práva ve Financial Act 2013.²⁷ To stanoví, že se jedná o *zneužívající daňové ujednání či uspořádání, pokud vstup do něj či jeho provedení nelze rozumně považovat za rozumný postup ve vztahu k relevantním daňovým ustanovením, s přihlédnutím ke všem okolnostem.*²⁸ V případě takového ujednání má být daň upravena spravedlivě a rozumně tak, aby neoprávněná daňová výhoda byla odstraněna.²⁹ O daňové ujednání/uspořádání se jedná tehdy, pokud by bylo rozumné dojít k závěru, že jeho hlavním cílem, či jedním z hlavních cílů, je získání daňové výhody.³⁰

V Evropské unii (dále jen EU) ještě před zakotvením GAAR judikoval o zneužití práva v právu daňovém Evropský soudní dvůr (ESD) například v případech C-63/04 (Centralan Property) a C-255/02 (Halifax).³¹ V rozhodnutí Halifax říká: „*pro zjištění existence zneužití práva je jednak nezbytné, aby výsledkem dotčených plnění přes formální použití podmínek stanovených relevantními ustanoveními (...) bylo získání daňového zvýhodnění, jehož poskytnutí by bylo v*

---

²⁶ Spojené království Velké Británie a Severního Irsku

²⁷ Financial Act 2013 (Spojené království Velké Británie a Severního Irsku) Part 5.

²⁸ Opakování slova rozumně je záměrné, jde zde o tzv. „double reasonableness test“, tedy test „dvojití rozumnosti“, který měl posílit postavení daňových subjektů ve sporu s HMRC. Financial Act 2013 Part 5, Art. 207(2).

²⁹ Článek 209 Financial Act 2013 (Spojené království Velké Británie a Severního Irsku)

³⁰ *ibid.*, Článek 207 odst. 1

³¹ Viz body 46 a 81 - Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. prosince 2005. Centralan Property Ltd proti Commissioners of Customs & Excise, sp.zn. C-63/04, zveřejněný ve Sbírce rozhodnutí 2005, vložka I-11087. ECLI:EU:C:2005:773. Viz body 74, 75 a 81 - Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. února 2006, Halifax plc, Leeds Permanent Development Services Ltd a County Wide Property Investments Ltd proti Commissioners of Customs & Excise, sp. zn. C-255/02. ECLI:EU:C:2006:121

rozporu s cílem sledovaným těmito ustanoveními, (...) krom toho musí ze všech objektivních okolností vyplývat, že hlavním účelem dotčených plnění je získání daňového zvýhodnění; (...) zákaz zneužití není relevantní, pokud dotčená plnění mohou mít jiné odůvodnění než pouhé dosažení daňových zvýhodnění vůči daňovým orgánům".

GAAR bylo v EU zakotveno nejdříve aktualizací Směrnice o mateřských a dceřiných společnostech³² a poté bylo rozšířeno na oblast všech daňových poplatníků podléhajících dani z příjmu právnických osob ve směrnici ATAD³³. Ta je odpovědí EU na mezinárodní iniciativu BEPS³⁴, jejímž hlavním motivem je snaha o zdanění zisku tam, kde je generován. Článek 6 stanoví: „*Pro účely výpočtu daňové povinnosti právnických osob členský stát nebere v úvahu operaci nebo sled operací, které s přihlédnutím ke všem příslušným skutečnostem a okolnostem nejsou skutečné, neboť hlavním důvodem nebo jedním z hlavních důvodů jejich uskutečnění bylo získání daňové výhody, která maří předmět nebo účel příslušného daňového práva. (...) operace nebo sled operací se nepovažují za skutečné do té míry, v jaké nebyly uskutečněny z čistě hospodářských důvodů odrážejících ekonomickou realitu.*“

Kromě rozdílů v definicích se také může poměrně významně lišit přístup soudů k posuzování takového jednání (některé státy v rámci snahy zvýšit svou atraktivitu pro obchodní společnosti mohou k takovému jednání být tolerantnější, nevyžadovat informace o praktikách vedoucích k vyhýbání se dani apod.)³⁵ Proto stejné jednání v různých státech může velmi pravděpodobně být posouzeno rozdílně z hlediska své zákonnosti.

Vzhledem k tomu, že zde může být postiženo jednání, které je v souladu s textem zákona, dochází zjevně k oslabení právní jistoty adresátů norem, po kterých je implicitně požadováno, aby brali v úvahu i smysl a účel norem – ten je v některých případech ovšem mnohem obtížnější

---

³² Směrnice Rady (EU) 2015/121 ze dne 27. ledna 2015, kterou se mění směrnice 2011/96/EU o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností z různých členských států. Úř. věst. L 21, 28.1.2015, s. 1 – 3

³³ ATAD – Anti-Tax Avoidance Directive. Směrnice Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu. Úř. věst. L 193, 19.7.2016, s. 1 – 14

³⁴ BEPS – base erosion and profit shifting – eroze základu daně a přesouvání zisku. Více o této iniciativě v kapitole 2.

³⁵ Jak se ukázalo například během skandálu LuxLeaks, některé daňové správy jdou tak daleko, že dopředu svým subjektům garantují určité zacházení s jejich případem.

ICIJ. Luxembourg Leaks: Global Companies' Secrets Exposed. *Icij.org* [online]. [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.icij.org/investigations/luxembourg-leaks> <https://www.icij.org/investigations/luxembourg-leaks/>

seznatelný. I proto byl institut zneužití práva v kontextu daňového práva vždy předmětem diskuze a nepochybně by měl být využíván výjimečně, v případech zjevného zneužití norem a při šetření legitimních očekávání jejich adresátů.³⁶ V návaznosti na kapitolu 1.1 je vhodné zmínit, že predikativním činem pro praní špinavých peněz jsou pouze trestné činy, v některých zemích pouze vybrané závažnější trestné činy. Proto výnosy z jednání, které v daném případě nedosahuje intenzity trestného činu, nemohou být předmětem praní peněz. V souvislosti s tím se nabízí otázka, zda i jednání, které soud shledá zneužitím práva, může daňovému subjektu kromě doměření daně a sankcí v daňovém řízení vynést navíc trestněprávní postih, z čehož by plynulo, že by mohl následně čelit i postihu za praní peněz (v zemích, kde lze pachatele predikativního trestného činu postihnout za tzv. samopraní). Odpověď na ni není triviální, nejví se jako účelné na tomto místě prezentovat diskuzi v celé její šíři. Je nicméně zjevné, že pokud byla právní jistota silným argumentem pro využívání institutu zneužití práva pouze výjimečně (s následkem nezohlednění daného jednání pro účely vyměření daně), možnost uložení trestní sankce za takové jednání je přinejmenším rozporuplná, stejně jako případný navazující postih za praní peněz, pokud se jedná o jednání v souladu s textem zákona.³⁷

Sluší se také podotknout, že se lze setkat s autory, kteří pojmu daňový únik přisuzují význam, který je zde spojen s pojmem agresivní daňové plánování, naopak jednání, které je zde vymezeno jako daňový únik, označují jako „daňový podvod“.³⁸ Tento přístup se nicméně jeví jako menšinový.

Vzhledem k tomu, že patrně nelze adekvátně a univerzálně definovat pojmy bez vazby na daný právní řád, neboť jsou do značné míry definovány právě aspektem zákonnosti přímo odvislým

---

³⁶ ŠKOPEK, Jan. Institut zneužití daňového práva v ČR a v EU. *Právní rozhledy*. 2017(7), 244

³⁷ V ČR například v minulosti bylo již postíženo trestněprávní sankcí jednání, které soud shledal obcházením zákona, viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2004, sp. zn. 7 Tdo 1301/2003. Jedná se o rozhodnutí ojedinělé, osobně následující konstrukci v odůvodnění považují vůči obviněným za snad až příliš neúprosnou: „Pokud se však obvinění domnívali, že tento záměr realizují v souladu se zákonem, neznamená to, že by u nich nebyla naplněna potřebná forma zavinění. Protože obvinění jednali v omylu a v mylné představě o tom, že jejich jednání není protiprávní podle trestního zákona, uplatní se zásada, že neznalost zákona neomlouvá.“

³⁸ DURRIEU, Roberto. *Rethinking Money Laundering & Financing of Terrorism in International Law: Towards a new global legal order*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013, s. 301. ISBN 9781299622074.

od vnitrostátního práva,³⁹ si práce neklade za cíl nabídnout vhodnou mezinárodní unifikovanou definici. Níže pouze shrnuje, jak je vymezen obsah klíčových pojmů pro účely této práce.

V následujícím textu bude používán pojem agresivní daňové plánování a pojem vyhýbání se dani *promiscue*, jako ekvivalent pojmů *aggressive tax planning* a *tax avoidance* v zahraniční literatuře, a bude označovat jednání spočívající ve využívání daňových ustanovení, nesouladů v mezinárodním zdanění a mezer v právu pro dosažení daňové výhody. Práce se nebude zabývat tím, zda jde o jednání protiprávní, či nikoli, neboť bude o problematice pojednávat obecně, zatímco posouzení souladu se zákonem a míry zneužití práva, jak bylo zmíněno výše, je v těchto případech třeba činit pro každý konkrétní případ zvlášť. Daňový únik, který bude použit jako ekvivalent pojmu *tax evasion*, bude označovat striktně nezákonné jednání vedoucí ke snížení daňové povinnosti subjektu, bez ohledu na zavinění, způsobilé založit správní i trestní odpovědnost. Takové jednání bude zahrnovat i daňový podvod (jakožto úmyslné protiprávní jednání). Daňová trestná činnost je v této práci chápána jako podmnožina daňových úniků.

Pojmy byly takto vymezeny především kvůli jasnému odlišení obou aktivit pro účely další diskuze, neboť pro ni nebude rozhodujícím hlediskem ani zavinění, ani zákonnost jednání. Primárním je fakt, že se jedná v praxi o poměrně odlišně realizované činnosti, na které cílí rozdílná regulace. Práce se v rámci analýzy souvislostí praní peněz a daňových úniků bude věnovat snahám mezinárodního společenství v potírání jak daňových úniků, tak agresivního daňového plánování, neboť bez ohledu na (ne)zákonnost daného jednání se jedná o významné celospolečensky škodlivé jevy, na které je třeba hledat mezinárodní odpověď a které spolu úzce souvisí. To umožní ucelenější pohled na snahy mezinárodního společenství spolupracovat v daňové oblasti.

---

³⁹ SEJKORA, Tomáš. *Finančněprávní nástroje boje proti únikům na dani z přidané hodnoty v prostoru Evropské unie*. Praha: Leges, 2017, s. 29. ISBN 978-80-7502-226-4.

2 KONTEXT A VÝVOJ BOJE S PRANÍM ŠPINAVÝCH PENĚZ A DAŇOVÝMI ÚNIKY

Praní špinavých peněz a daňové úniky jsou činnostmi, jež mají společných několik aspektů, jejich průnikům a vzájemnému vztahu se bude práce postupně věnovat ve větším detailu. Společným jmenovatelem obou je bezesporu jejich společenská škodlivost. Daňové úniky snižují příjmy veřejných rozpočtů a tím omezují prostředky, jež mohou země vynakládat na poskytování veřejných statků, svůj rozvoj a redistribuci obyvatelstvu, a vedou také k nespravedlivému zdanění ekonomických subjektů. Úspěšné praní špinavých peněz umožňuje pachatelům nelegální ekonomicky výnosné činnosti užívat svých dosažených zisků, aniž by se vystavovali nebezpečí dopadení, což je pro páchání takovéto trestné činnosti pravděpodobně nejvýznamnější motivací. Mezi další negativní efekty nicméně mohou patřit také nevysvětlitelné změny v poptávce po penězích, zvýšená volatilita mezinárodních kapitálových toků a měnových kurzů kvůli nečekaným přeshraničním přesunům aktiv, prorůstání vládních struktur a finančních institucí organizovaným zločinem a v konečném důsledku narušení demokratického a právního státu.⁴⁰

Zjednodušeně lze říci, že cílem praní špinavých peněz je zastříť původ nelegálně získaných finančních prostředků, zatímco daňový únik usiluje především o to, aby příjem, ať už legálně či nelegálně získaný, nebyl zdaněn. Obě činnosti tedy spojuje využívání sofistikovaných způsobů, jak s prostředky nakládat, aby se jejich cesta finančním světem nedala jednoduše sledovat a postupně se vytratila veškerá spojitost s činnostmi, ze kterých pocházejí. Dalším významným průnikem je fakt, že daňový únik je sám o sobě trestným činem, jehož výnosy mohou být poté předmětem legalizace.

Postupem času, jak je popsáno dále, se právní regulace obou činností vyvíjí a místy se protíná. Přesto zůstávají dvěma oddělenými skupinami instrumentů, které fungují více či méně dobře vedle sebe, a liší se od sebe nejen tím, co regulují, ale i tím, do jaké míry se mezinárodní společenství shoduje na nutnosti je potírat a způsobech, jakým toho docílit.

---

⁴⁰ FATF. Money Laundering - Financial Action Task Force. *FATF* [online]. [cit. 2019-12-29]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>

2.1 Počátky (80. a 90. léta)

Obě činnosti nejsou v té či oné formě novým jevem - pokusy o daňové úniky jsou patrně tak staré jako daně samotné, zmínky o nich najdeme už z dob staré Číny a zastřít původ ukradených peněz a majetku potřebovali již piráti ve středověku, ač se nejednalo o proces praní špinavých peněz tak, jak jej známe dnes.⁴¹ Od 20. století nicméně čelí společnost rozmachu těchto aktivit. Počátek novodobé éry praní špinavých peněz je často spojován s obdobím prohibice v USA a nelegálního prodeje alkoholu. Neblaze proslulý Al Capone údajně vydělával ročně cca 100 milionů USD na nezákonných činnostech, které potom mísil s výnosy z automatů na praní prádla. Vzhledem k tomu, že všechny transakce probíhaly v hotovostní formě (i proto, aby unikl pozornosti daňových úřadů), nebylo jednoduché tyto nelegálně získané prostředky identifikovat. Paradoxně to nakonec byly pouze daňové úniky, které jej přivedly za mříže. Jeho nástupci postupně přicházeli s vynalézavějšími metodami jak nakládat s nezákonně získanými prostředky a začali využívat velkou slabinu mezinárodního společenství – fakt, že vnitrostátní právní úprava není dostatečnou odpovědí na trestnou činnost páchanou mezinárodně.⁴²

2.1.1 Reakce na mezinárodní obchod s drogami

Státy se snažily reagovat na narůstající množství daňových úniků i praní špinavých peněz související s významně se rozmáhajícím obchodem s drogami. Například vydáním *Currency and Foreign Transactions Reporting Act*⁴³ (1970) v USA byla zavedena povinnost hlášení hotovostních transakcí nad 10 000 USD uskutečněných během jednoho dne, transakcí podezřelých z hlediska praní špinavých peněz nebo z jiného porušení federálních zákonů a také povinnost hlášení bankovních účtů v zahraničí. Ukázalo se také, že je třeba v mnoha státech rozšířit ustanovení o konfiskaci či propadnutí věci také na výnosy z trestné činnosti.⁴⁴ Lokální

---

⁴¹ Nutno podotknout, že samotná kriminalizace legalizace výnosů z trestné činnosti je záležitostí novodobější, přišla na řadu až v druhé polovině 20. století. ADAMS, Charles. *For Good and Evil: The Impact of Taxes on the Course of Civilization*. Lanham: Madison Books, 1992, s. 45 – 52. ISBN 9780819186317

⁴² Money Laundering. *International Bar Association - Anti Money Laundering Forum* [online]. London: IBA, 2020 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: https://www.anti-moneylaundering.org/Money_Laundering.aspx

⁴³ Známější jako tzv. Bank Secrecy Act (BSA) – tento jeho název byl poprvé užitý Nejvyšším soudem USA ve sporu *California Bankers Association vs. Shultz* (1974). Pod tímto jménem poté vešel ve známost. Skutečný efekt měl tento zákon ale až později, po vydání Money Laundering Control Act (1986), který učinil z praní špinavých peněz federální trestný čin, a požadavky stanovené v BSA začaly být tvrdě vymáhány.

⁴⁴ STESENS, Guy. *Money Laundering* [online]. Cambridge University Press, 2009, s. 4 [cit. 2020-05-09]. DOI: 10.1017/CBO9780511494567. ISBN 9780521781046

opatření jednotlivých států nicméně vedla pouze k hledání dalších cest, jak nelegálně získané prostředky přesouvat do jurisdikcí, kde vzhledem k silné ochraně bankovního tajemství nebo omezenému dozoru nad finančními trhy a institucemi nebylo možné jejich další osud sledovat.

V oblasti praní špinavých peněz mezinárodní společenství začalo postupně přijímat nezbytné kroky, aby mohlo účinně odpovědět na rozmach takto mezinárodně páchané trestné činnosti. V oblasti daňové trestné činnosti byly státy historicky méně ochotny ke spolupráci, neboť se jednalo o velmi citlivé téma vnímané jako otázka zásahu do státní suverenity v oblasti fiskální.⁴⁵ Specifické postavení daňových trestných činů bylo například zakotveno v článku 5 Evropské úmluvy o vydávání (sjednané 13. prosince 1957 v Paříži), kde vydání pro fiskální trestný čin bylo možné pouze v případě, že tak smluvní strany ohledně daného trestného činu nebo kategorie trestných činů rozhodly. Situace se sice postupně zlepšovala (v roce 1979 byly podepsány dva protokoly – Druhý dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vydávání a Dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních, které oba zrušily možnost odmítnout spolupráci pouze na základě toho, že se jedná o fiskální trestný čin) nicméně najít konsenzus ohledně spolupráce v daňových věcech bylo vždy výrazně složitější. Tato neochota se projevovala nejen v otázce mezinárodní spolupráce v boji s daňovou trestnou činností jako takovou, ale i v samotné spolupráci v oblasti boje s praním peněz, a to v diskuzi nad zahrnutím daňových trestných činů mezi predikativní trestné činy pro praní peněz.

První mezinárodní úmluvou zaměřenou na boj s praním špinavých peněz byla Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, sjednaná 20. prosince 1988 (Vídeňská úmluva⁴⁶). Tato úmluva není první úmluvou, jež se věnuje obchodování s omamnými a psychotropními látkami, ale jako první zahrnuje také ustanovení týkající se legalizace výnosů z obchodu s těmito látkami a je tak prvním pokusem o mezinárodní odpověď na problém praní špinavých peněz. Zaměřuje se pouze na prostředky pocházející z drogové kriminality, což je pochopitelné, protože v 80. a 90. letech to byl právě rozmach obchodu s drogami, který bylo především třeba adresovat. Články 3 a 6 zavazují strany Úmluvy, aby zakotvily praní špinavých peněz jako trestný a extradiční čin. Úmluva si také klade za cíl posílit

---

⁴⁵ DURRIEU, Roberto. *Rethinking Money Laundering & Financing of Terrorism in International Law: Towards a new global legal order*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013, s. 296. ISBN 9781299622074

⁴⁶ United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (datum podpisu 20.12.1988) UNTS, vol. 1582, s. 95

spolupráci mezi státy, v článku 7 zakotvuje vzájemnou právní pomoc ve věcech trestných činů, jichž se Úmluva týká. V odstavci 10 článku 3 navíc stanoví, že trestné činy podle tohoto článku nebudou považovány za trestné činy finanční či politické, nebo za trestné činy politicky motivované. Důvodem pro zahrnutí takového ustanovení byla snaha předcházet tomu, aby se státy odvolávaly na výjimku v oblasti fiskálních a politických trestných činů a na jejím základě odmítaly spolupracovat a sdílet informace.

Zpočátku nenápadným, ale z dnešní perspektivy důležitým krokem v mezinárodním boji proti praní špinavých peněz bylo v červenci 1989 založení Finančního akčního výboru (Financial Action Task Force – dále jen FATF) na Summitu zemí G-7 v Paříži. FATF vznikla jako mezivládní organizace, jejímž původním cílem bylo prozkoumat existující a případně navrhnout nová opatření, jež by pomohla zefektivnit boj proti narůstajícímu problému praní špinavých peněz, pocházejících především z obchodu s drogami.⁴⁷ Dnes kromě toho, že vydává a postupně aktualizuje svá doporučení státům, monitoruje i způsob, jakým státy její doporučení implementují a zda fungují efektivně v praxi. Ve spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi se snaží identifikovat zranitelné či rizikové státy, které mohou umožňovat zneužití mezinárodního finančního systému. Průběžně hodnotí AML systémy⁴⁸ a opatření jednotlivých zemí v rámci systému vzájemných hodnocení a publikuje seznamy zemí, jejichž systémy vykazují strategické nedostatky. Ty se mohou zavázat k plnění tzv. akčního plánu a v případě jeho naplnění jsou následně ze seznamu odstraněny.⁴⁹

Ačkoli mají doporučení FATF od počátku povahu soft-law, nejsou tedy právně závazné ani pro své členy, jejich faktická závaznost s postupem času nabývá na významu. FATF se stala natolik vlivnou organizací, že samotné zařazení země na seznam vysoce rizikových a nespolupracujících jurisdikcí má citelné následky především v oblasti mezinárodního obchodu a investic a je pro většinu zemí dostatečnou motivací pro spolupráci. Členové FATF se navíc

---

⁴⁷ V říjnu 2001 v reakci na teroristické útoky v USA byl FATF rozšířen mandát také na boj proti financování terorismu, který s praním špinavých peněz ostatně velmi úzce souvisí. V dubnu 2012 na agendu přibyl také boj proti financování proliferační zbraní hromadného ničení.

⁴⁸ AML (anti-money laundering) – systémy proti praní peněz

⁴⁹ FATF. *Financial Action Task Force – 30 years* [online]. Paříž, 2019, s. 52, 62 – 65 [cit. 2020-4-17]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-\(1989-2019\).pdf](https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-(1989-2019).pdf)

shodli na tom, že selhání implementovat doporučení organizace je důvodem k vyloučení, což by kromě reputačního rizika znamenalo i ztratit možnost podílet se na činnostech FATF.⁵⁰

FATF při svém založení měla 16 členů, velmi rychle se ale rozrostla a k dnešnímu dni má 39 členů (včetně Evropské komise) a 8 přidružených členských uskupení (tzv. FSRB – FATF-style regional body). Na práci FATF se také podílí přes 20 mezinárodních organizací se statutem pozorovatele.⁵¹ FSRB jsou samostatné organizace, jež sdílí společný cíl s FATF a zavázaly se k dodržování a monitorování FATF doporučení. Takto je k dodržování FATF doporučení aktuálně zavázáno 205 států a jurisdikcí a FATF se stala organizací, jež určuje celosvětový trend v boji s praním špinavých peněz a má poměrně zásadní vliv na utváření obsahu právních nástrojů v této problematice.⁵²

FATF zahájila svoji činnost vydáním 40 Doporučení po necelém roce své činnosti, v roce 1990. Doporučení vyzývají státy k co nejrychlejší implementaci Vídeňské úmluvy (viz výše), ke kriminalizaci legalizace výnosů z drogové trestné činnosti a k případnému rozšíření predikativních trestných činů také na další závažné trestné činy spojené s drogami nebo generující významný majetkový prospěch. Vyzývají také k přijetí opatření, která umožní příslušným orgánům zmrazení, zajištění či konfiskaci majetkového prospěchu získaného nelegální činností. Doporučení dále apelují na státy, aby své zákony týkající se bankovního tajemství vytvářely tak, aby nebránily implementaci jednotlivých doporučení, a považují finanční instituce a jejich spolupráci za jeden z nejdůležitějších prvků v boji proti praní špinavých peněz. Doporučení 12 až 29 se zabývají požadavky, jež by státy měly zavést právě ve směru k finančním institucím – např. nutná identifikace klientů, nutnost vést záznamy o provedených transakcích po nejméně 5 let od jejich provedení, povinnost zkoumat pravý cíl komplexních významných transakcí, které postrádají zjevný ekonomický smysl či právem aprobovaný účel. Doporučení také nabádají státy ke vzájemné spolupráci a jejímu usnadnění

---

⁵⁰ TERRY, LAUREL S. I. COMBATING THREATS TO THE INTERNATIONAL FINANCIAL SYSTEM: U.S. Legal Profession Efforts to Combat Money Laundering and Terrorist Financing. *New York Law School Law Review* [online]. 2014, **59**, s. 488-490 [cit. 2020-04-13]

⁵¹ Mezinárodní spolupráce a instituce. *MFČR* [online]. 2013 [cit. 2020-04-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/mezinarodni-spoluprace-a-instituce>

⁵² FATF. *Financial Action Task Force – 30 years* [online]. Paříž, 2019, s. 70 [cit. 2020-4-17]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-\(1989-2019\).pdf](https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-(1989-2019).pdf)

jak po procesní stránce, tak co do zajišťování důkazů a sdílení informací.⁵³ Daňová trestná činnost v doporučeních není zmíněna explicitně a není ani specificky vyjmuta.

2.1.2 Rozšíření predikativních trestných činů

Ač bylo praní špinavých peněz na počátku velmi úzce spjato s drogovou kriminalitou, v 90. letech nabývala na významu organizovaná trestná činnost i v jiných oblastech a postupně sílila snaha mezinárodního společenství spektrum predikativních trestných činů pro praní špinavých peněz rozšiřovat, aby ustanovení dopadala i na další relevantní případy. Významným počinem mezinárodního společenství bylo přijetí Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinů v roce 1990 ve Štrasburku (tzv. Štrasburská úmluva⁵⁴) Radou Evropy. Hlavním cílem Štrasburské úmluvy je podpora mezinárodní spolupráce při vyhledávání a konfiskaci výnosů z trestné činnosti, jako jednoho z nejúčinnějších nástrojů boje proti organizovanému zločinu. Tato mezinárodní úmluva zásadně rozšířila definici predikativních trestných činů nad rámec drogové trestné činnosti. Zahrnula výnosy plynoucí z jakékoli trestné činnosti (článek 1 písm. e) Štrasburské úmluvy), státy ovšem mohly při podpisu toto ustanovení omezit jen na určité kategorie trestných činů. Úmluva zavazuje své signatáře mimo jiné k přijetí opatření, která umožní soudům a jiným příslušným orgánům vyžádat si zpřístupnění či zabavit bankovní, finanční nebo obchodní záznamy a znemožňuje smluvním státům odmítnout provádění těchto opatření s odkazem na bankovní tajemství. Zavazuje také k provedení předběžných opatření na žádost jiné strany této úmluvy, jež mohou spočívat ve zmrazení či zajištění prostředků, což by umožnilo jejich případnou následnou konfiskaci. Prostředky získané daňovou trestnou činností nicméně i v případě Štrasburské úmluvy zůstávají stranou, když článek 18 umožňuje odmítnout spolupráci v případě, že trestný čin, na který se žádost vztahuje, je politickým nebo fiskálním trestným činem.

---

⁵³ FATF. *The Forty Recommendations* [online]. Paříž, 1990 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html#historical>

⁵⁴ Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (datum podpisu 08.11.1990) ETS č. 141.

Koordinovaný boj proti praní peněz v rámci Evropské unie odstartoval v roce 1991 přijetím Směrnice Rady č. 91/308/EHS (tzv. První AML směrnice)⁵⁵. Volný pohyb kapitálu v rámci vnitřního trhu činil Evropské hospodářské společenství zranitelnějším, zároveň panovala obava, že státy budou radikálně řešit nárůst případů praní peněz na vnitrostátní úrovni a ohrozí tak fungování vnitřního trhu. Predikativními trestnými činy jsou podle směrnice trestné činy dle článku 3 odst. 1 písm. a) Vídeňské úmluvy OSN a další, které případně stanoví členské státy. Směrnice cílila hlavně na kontrolu finančního sektoru a stanovila povinnosti především finančním a úvěrovým institucím (identifikační, archivační, oznamovací a povinnost neprovést či pozdržet podezřelou transakci). Informace od povinných osob měly být využity pouze k potírání praní peněz, členským státům byla ponechána možnost umožnit jejich využití pro jiné účely. Vzhledem k minimálnímu harmonizačnímu účinku směrnice nicméně zůstaly podmínky v jednotlivých státech relativně rozrůzněné.⁵⁶

Poměrně významný vliv mělo v roce 1996 vydání aktualizovaných 40 doporučení FATF. Z původní dikce, kdy státy měly zvážit možnost rozšířit množinu predikativních trestných činů, přechází FATF k přímějšímu doporučení – státy by měly rozšířit definici predikativních trestných činů pro praní špinavých peněz tak, aby zahrnovala závažné trestné činy, mohou se nicméně samy rozhodnout, které činy do této množiny budou spadat.⁵⁷ Od roku 1999 měly všechny členské státy FATF uzákoněnou definici praní špinavých peněz, jež zahrnovala krom drogové kriminality i jiné závažné trestné činy. Mnoho států se nicméně zdráhalo zahrnout sem i daňovou trestnou činnost, ať už pro historicky zakořeněnou tradici výjimek pro oblast daní, nebo (což bylo možná ještě důležitějším faktorem) proto, že preventivní opatření pro předcházení praní špinavých peněz zahrnují velmi širokou povinnost především finančních institucí reportovat podezřelé transakce, které mohou být dále předmětem vyšetřování příslušných orgánů.⁵⁸ Takový přístup byl v příkrém kontrastu s tehdy hluboce zakořeněnou

---

⁵⁵ Směrnice Rady 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz (Úř. věst. L 166, 28.6.1991, s. 77 – 82.

⁵⁶ *ibid.*, Článek 1 – 9. VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Boj proti praní peněz v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy, s. 37 – 40. ISBN 978-80-87975-49-7.

⁵⁷ Viz Doporučení č. 4 z roku 1996. FATF. *The Forty Recommendations* [online]. Paříž, 1996 [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html#historical

⁵⁸ SPREUTELS, Jean a Caty GRIJSEELS. Interaction between Money Laundering and Tax Evasion: Belgian and International Measures in the Fight against Money Laundering. *EC Tax Review* [online]. 2001, 10(1), s.4. ISSN 09282750. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.kluwer/ectaxrev0010&div=5>

tradicí silné ochrany bankovního tajemství a koncept prevence, kdy finanční instituce mají povinnost hlásit veškeré transakce svých klientů podezřelé z daňových úniků, byl velmi ožehavým tématem, nad kterým rozhodně nepanovala názorová shoda.

2.1.3 *Nové téma pro mezinárodní společenství - škodlivá daňová soutěž*

Vnímání problému daňových úniků a agresivního daňového plánování se měnilo s postupnou transformací finančních trhů a s rostoucí mírou globalizace. Ještě v 80. letech, kdy státy prakticky vůbec nesdílely informace o zdanění subjektů, neexistoval tak úzce propojený světový finanční systém, jak jej známe dnes, technologie neumožňovaly rychlé transakce napříč kontinenty a regulaci finančních institucí ovládalo paradigma bankovního tajemství, nebyly zdanění a otázky zneužívání výhodných daňových systémů některých zemí vnímány jako globální problém.⁵⁹ V 90. letech se ovšem diskuze o tomto tématu postupně začaly zintenzivňovat. Z prvních regionálních snah lze zmínit například Modelovou dohodu o výměně informací týkajících se daní z roku 1990, jejímž autorem je Meziamerické středisko daňové správy (CIAT), nebo návrh Směrnice Rady o společném systému srážkové daně z úroků komisařky Scrivenerové v rámci Evropských společenství.⁶⁰

První významnější iniciativou na mezinárodní úrovni byly diskuze na poli OECD v polovině 90. let. Ze zasedání Rady na úrovni ministrů v květnu 1996 vzešel požadavek, aby OECD navrhla souhrn opatření, kterými by mezinárodní společenství mělo čelit efektům škodlivé daňové soutěže na investiční rozhodování a následkům pro národní základy daní. Na základě toho Výbor pro fiskální záležitosti OECD spustil projekt, který se tímto tématem zabýval, a jeho výsledkem byla zpráva Výboru „Škodlivá daňová soutěž. Nový celosvětový problém“⁶¹, která byla v dubnu 1998 představena Radě. Zpráva shrnuje, jak globalizace, která na jednu stranu významně pomáhá ekonomickému růstu a má mnoho pozitivních efektů, má také negativní efekt v podobě možnosti subjektů jednodušeji optimalizovat daňové zatížení.

---

⁵⁹ BARREIX, Alberto, Jerónimo ROCA a Fernando VELAYOS. *A Brief History of Tax Transparency* [online]. Inter-American Development Bank, 2016, s. 3 [cit. 2021-01-08]. Dostupné z: <https://publications.iadb.org/publications/english/document/A-Brief-History-of-Tax-Transparency.pdf>

⁶⁰ Proposal for a Council Directive on a common system of withholding tax on interest income (Official Journal of the European Communities, 89/C 141/06), s.5-7; VANINSTENDAEL, Frans, ed. The interest-savings directive: European hide and seek. In: VAN ARENDONK, Henk, Frank ENGELLEN a et al. *A Tax Globalist: Essays in Honour of Maarten J. Ellis*. Amsterdam: IBFD, 2005, s. 326. ISBN 90-76078-80-7.

⁶¹ 1998 OECD Committee on Fiscal Affairs Report - Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue

Vymezuje faktory, podle kterých je možné identifikovat daňové ráje a škodlivé preferenční daňové režimy. Kromě zjevných atributů, kterými je nulová nebo zanedbatelná daň uvalená na všechny či specifické druhy příjmu a nedostatečné sdílení informací relevantních pro daňové úřady jiných států, se mezi kritérii objevují i netransparentní legislativa či její uplatňování, nedodržování mezinárodních principů stanovování převodních cen nebo tzv. ring-fencing preferenčních daňových režimů, tedy jejich oddělení a uplatnění pouze na daňové nerezidenty či na subjekty, které pak nemohou operovat na domácím trhu.⁶² Mezi kritérii pro identifikaci daňových rájů se původně objevil i aspekt tzv. žádné podstatné aktivity – tedy ustanovení umožňující využít benefitů režimu pro daňové účely, ačkoli entita nevykazuje žádnou ekonomickou ani jinou reálnou činnost na území daného státu.⁶³

Následně zpráva shrnuje doporučení a pokyny, které mají zemím umožnit efektivnější boj s tímto narůstajícím problémem. Země měly schválit Pokyny ke škodlivým preferenčním daňovým režimům a zavázat se k jejich implementaci, v rámci OECD založit platformu pro další diskuzi a sestavit seznam zemí, které by měly být považovány za daňové ráje. Pokyny především zavazují země k identifikaci preferenčních daňových ustanovení v jejich daňových zákonech do dvou let od schválení zprávy Radou a do pěti let dokonce k jejich odstranění. Dialog měl být navázán i s nečlenskými zeměmi.⁶⁴ Od zprávy se distancovaly Lucembursko a Švýcarsko, především s odkazem na to, že hlavním navrhovaným přístupem je umožnit poskytování relevantních informací daňovým úřadům, místo aby byl zvolen vybalancovanější přístup, který by nebyl založen jednostranně na zásadním narušení bankovního tajemství, ale například by považoval za alternativu zavedení srážkových daní. Ostatní státy zprávu přijaly.⁶⁵

2.1.4 „Tax loophole“ a přístup daňových úřadů k informacím AML úřadů

V květnu 1998 po setkání Rady ministrů OECD následovalo setkání ministrů financí zemí G7 v Londýně. To navázalo na problematiku diskutovanou v rámci OECD a kromě vyjádření plné podpory iniciativám v rámci OECD se ministři rozhodli také adresovat potenciální slabinu mezinárodních opatření proti praní špinavých peněz, tzv. „tax loophole“ – jak už bylo zmíněno

---

⁶² OECD. *Harmful Tax Competition* [online]. 1998, s.21 – 34 [cit. 2020-05-02]. ISBN 9789264160903. Dostupné z: doi:10.1787/9789264162945-en

⁶³ *ibid.*, s. 24

⁶⁴ *ibid.*, s. 40 – 59

⁶⁵ *ibid.*, s. 65, 74 – 78

výše, mezinárodní dohody týkající se praní peněz často explicitně zahrnovaly výjimku v oblasti daní, proto daňová trestná činnost byla jistou mezerou v mezinárodních AML instrumentech. Kroky měly být provedeny ve dvou rovinách - v hlášení podezřelých transakcí a v přístupu daňových úřadů k informacím, které mají k dispozici AML úřady.⁶⁶

Za prvé bylo dohodnuto, že je třeba zajistit, aby finanční instituce ohlašovaly všechny podezřelé transakce včetně těch, které se potenciálně týkají daňové kriminality. Úřad pro kontrolu drog a prevenci zločinnosti⁶⁷ ve své zprávě „Finanční ráje, bankovní tajemství a praní špinavých peněz“ z června 1998 uvedl, že jedním z klíčových zbývajících faktorů, které zjednodušují pachatelům praní špinavých peněz, jsou právě výjimky v AML regulaci mnoha států týkající se prostředků, které potenciálně pochází z daňových úniků. Přitom poukazuje na to, že není zásadní, zda je daňový únik jako takový predikativním trestným činem. Klíčové je eliminovat možnost finančních institucí nenahlásit podezřelou transakci čistě proto, že si myslí (nebo tvrdí, že si myslí), že se jedná „pouze“ o prostředky spojené s daňovou trestnou činností. Je to elegantní možnost pro instituce, jak se vyhnout oznamovací povinnosti i případnému tvrdému postihu podle AML zákonů za její porušení. Zločinci sami této mezery údajně hojně využívali, aby ujistili své bankéře a brokery, že se nejedná o výnosy z organizovaného zločinu.⁶⁸ FATF si vzala tento cíl za svůj a červnu 1999 na svém Plenárním zasedání přijala výkladovou poznámku k Doporučení 15, která výslovně ukládá finančním institucím hlásit podezřelé transakce, i když se mohou týkat daňových záležitostí.⁶⁹

Co se týče druhé iniciativy, Výbor pro fiskální záležitosti OECD obdržel mandát zajistit průzkum napříč členskými státy OECD ohledně toho, do jaké míry mají daňové úřady jednotlivých zemí přístup k informacím, které sbírají AML úřady - ke zprávám o podezřelých transakcích a dalším informacím. Ten byl dokončen v roce 2002 a byl shledán velmi informativním i ze strany FATF. Ukázalo se, že v naprosté většině zemí daňové úřady neměly

---

⁶⁶ SPREUTELS, Jean a Caty GRIJSEELS. Interaction between Money Laundering and Tax Evasion: Belgian and International Measures in the Fight against Money Laundering. *EC Tax Review* [online]. 2001, 10(1), s.5. ISSN 09282750. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.kluwer/ectaxrev0010&div=5>

⁶⁷ dnes Úřad pro drogy a kriminalitu (United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC)

⁶⁸ BLUM, Jack A., Michael LEVI, R.T. NAYLOR a Phil WILLIAMS. *Financial havens, banking secrecy and money laundering*. New York: United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention, 1998, s. 51.

⁶⁹ FATF. *The Forty Recommendations* [online]. Paříž, 1996, s.12 [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html#historical

přístup, nebo jen velmi omezený, k informacím obsaženým ve zprávách o podezřelých transakcích. Některé další informace, které sbírají AML úřady, daňovým úřadům dostupné byly, ale režim sdílení byl velmi restriktivní.⁷⁰ Průzkum podpořil širší diskuzi o tomto tématu i snahu vybudovat efektivnější spolupráci mezi daňovými a AML úřady.⁷¹

2.2 Období mezi lety 2000 a 2008

2.2.1 Změny v AML a reakce na hrozbu terorismu

V roce 2000 byla sjednána další významná mezinárodní úmluva z hlediska boje s praním peněz – Palermská úmluva⁷². Jedná se o důležitý mezinárodní instrument, kterým je v dnešní době již vázáno 190 států světa a jehož hlavním cílem je umožnit intenzivnější a efektivnější mezinárodní spolupráci v boji s organizovaným zločinem. Ukládá mimo jiné státům povinnost zakotvit ve svém právním řádu trestnost praní špinavých peněz, účasti na organizované zločinecké skupině, korupce a maření výkonu spravedlnosti, zavádí nová pravidla vydávání zločinců, vzájemné právní pomoci i spolupráce při odhalování a zamezování trestné činnosti, včetně sdílení znalostí mezi státy a technické pomoci. Specificky z hlediska AML opatření jsou důležitá ustanovení článku 6 a 7 – článek 6 významně rozšiřuje soubor predikativních trestných činů na všechny závažné trestné činy, což je velký posun vzhledem k Vídeňské úmluvě z r. 1988, která se zaměřovala na boj s praním peněz pocházejících z nelegálního obchodu s drogami. Ačkoli jsme již toto rozšíření zmínili u Štrasburské úmluvy v předchozí kapitole, je třeba si uvědomit, že jde o úmluvu Rady Evropy a počet států, které jsou jí vázány, je výrazně menší než v případě Vídeňské úmluvy (49 vs. 191 států) – je to tedy až Palermská úmluva, která mění definici predikativních trestných činů pro praní peněz v celosvětovém měřítku, v instrumentu, který je na rozdíl od Doporučení FATF pro strany úmluvy právně závazný z pohledu mezinárodního práva. Článek 7 Palermské úmluvy dává státům výslovně na zvážení zřízení finanční zpravodajské jednotky (FIU – financial intelligence unit) jako orgánu zaměřeného na boj s praním peněz a také vyzývá, aby státy při vytváření regulace praní

---

⁷⁰ Bohužel dnes již není možné získat původní detailní výsledky z r. 2002, OECD původní verzi dotazníku stáhla a přístupná je pouze aktualizace z r. 2007.

⁷¹ OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Access for tax authorities to information gathered by anti-money laundering authorities* [online]. OECD, 2007, s.2 [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/2389989.pdf>

⁷² United Nations Convention against Transnational Organized Crime (datum podpisu 15.11.2000), UNTS, vol. 2225, s. 209

peněz využily jako vodítko příslušných iniciativ mezinárodních organizací, čímž dodává relevanci snahám v rámci FATF.

Co se týče činnosti FATF, ta v roce 2000 odstartovala (nad rámec vzájemných hodnocení, které probíhaly již v 90. letech) proces veřejné identifikace zemí, které svými strategickými nedostatky v boji proti praní peněz představují hrozbu pro stabilitu a integritu finančního systému. Tyto země zařadila na Seznam nespolupracujících zemí (NCCT - Non-Cooperative Countries or Territories) a odstraňovala je teprve za předpokladu, že přijaly dostatečná opatření k prevenci, odhalování a postihu praní peněz. Iniciativa byla ukončena v r. 2007, kdy byla ze seznamu odstraněna poslední země.⁷³ V roce 2007 na tuto iniciativu FATF navázala koncepčněji založením skupiny ICRG (International Cooperation and Review Group), která se věnuje zhodnocení a následné spolupráci se státy, u kterých jsou identifikovány významné nedostatky v implementaci Doporučení FATF některým z hodnotících orgánů (FATF nebo FSRB). Negativní hodnocení státu orgánem ICRG je zveřejňováno, aby na státy byl vytvořen tlak zavázat se k nápravě situace a také tyto závazky splnit – zveřejňují se dva seznamy, Seznam vysoce rizikových jurisdikcí (jurisdikce se strategickými nedostatky, které odmítají pracovat na jejich odstranění – někdy zvaný *FATF blacklist*) a Seznam zemí se zvýšeným monitoringem (jurisdikce, u kterých byly identifikovány strategické nedostatky a které aktivně pracují na jejich odstranění – tzv. *FATF greylist*). Tento postup (anglicky se mu přezdívá příznačně „*name and shame*“) se jeví jako relativně účinný, k r. 2019 bylo takto negativně identifikováno 69 zemí a již 44 z nich již provedlo požadované reformy a bylo ze seznamu odstraněno.⁷⁴

Boj proti praní špinavých peněz na počátku tisíciletí poznamenaly teroristické útoky na cíle v USA 11. září 2001, které podnítily diskuzi nad zefektivněním AML opatření a rozšířily ji také o oblast financování terorismu a boji proti němu (dále jako CFT⁷⁵). Bylo rozhodnuto, že mandát FATF je třeba rozšířit i o tuto problematiku. FATF reagovala již v říjnu roku 2001 vydáním 8 Zvláštních doporučení (r. 2004 bylo přidáno poslední deváté), týkajících se

---

⁷³ FATF. *Financial Action Task Force – 30 years* [online]. Paříž, 2019, s. 62 – 63 [cit. 2020-4-17]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-\(1989-2019\).pdf](https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-(1989-2019).pdf)

⁷⁴ FATF. *Financial Action Task Force – 30 years* [online]. Paříž, 2019, s.64 – 66 [cit. 2020-4-17]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-\(1989-2019\).pdf](https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-(1989-2019).pdf)

⁷⁵ CFT - Countering the financing of terrorism

specificky boje s financováním terorismu. Zahrnují především nutnost ratifikovat a implementovat instrumenty OSN, které se týkají boje proti terorismu, zakotvení financování terorismu jako trestného činu a predikativního trestného činu pro praní peněz, implementaci opatření ke zmrazení a konfiskaci aktiv teroristů i těch, kdo je financují, rozšíření povinnosti oznamovat podezřelé transakce i na transakce, u kterých se povinná osoba domnívá, že slouží či se jinak váží k teroristické činnosti, i povinnost spolupracovat v maximální možné míře s ostatními státy při postihování této trestné činnosti. Dále ukládají státům zajistit, aby osoby, které v zemi poskytují služby převodu peněz či hodnoty, podléhaly buď registraci, nebo musely získat licenci k takové službě, i když se jedná o nebankovní nebo neformální služby. Cílem tohoto doporučení je ošetřit převody prostředků např. prostřednictvím *hawaly*⁷⁶. Zbylá doporučení se zaměřují na povinnost finančních institucí evidovat odesílatele finančních prostředků, monitorování (a případné zamezení) vývozu hotovosti státy a ošetření právní regulace entit, především neziskových, které mohou být k financování terorismu zneužívány.⁷⁷ CFT opatření na rozdíl od klasických AML opatření se zabývají více než původem peněz jejich cílovou destinací, dává nicméně smysl využít již existujícího AML rámce a učinit je jeho součástí, protože v boji proti financování terorismu využíváme podobných prostředků.

V červnu r. 2003 došlo také k další významné revizi 40 Doporučení, v reakci na stále sofistikovanější schémata praní peněz, hojně využívající právnické osoby ke ztížení či znemožnění identifikace skutečných majitelů. Hlavními změnami bylo rozšíření predikativních trestných činů (za závažný se považuje mimo jiné trestný čin s maximální sazbou odnětí svobody více než jeden rok, nebo minimální sazbou alespoň šest měsíců), rozšíření požadavků na finanční instituce ohledně identifikace a prověřování klientů i transakcí, především těch s větším rizikem, rozšíření AML/CFT regulace na další povinné

---

⁷⁶ Hawala (alternativní označení Hundi) je tradiční nebankovní systém používaný pro převádění peněz především v Asii a na Blízkém Východě (ale na toto území zdaleka není omezen) a i v dnešní době stále existuje, především proto, že může být pro mnoho subjektů levnější a rychlejší než tradiční bankovní převod, v některých případech může dokonce být jedinou dostupnou variantou k převodu hodnoty mezi státy, například pokud pro subjekt nejsou dostupné bankovní služby (je používán např. migranty z Asie, aby posílali peníze domů svým rodinám). Výhodou může být také omezená regulace tohoto systému, která umožňuje obcházet systém mezinárodních sankcí. Je velice těžké stanovit objem transakcí prováděných přes tuto síť. Více k tomu jak funguje hawala zde: <https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/documents/fincen-hawala-rpt.pdf> (2003), k relevanci hawaly v rámci praní peněz: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Role-of-hawala-and-similar-in-ml-tf.pdf>.

⁷⁷ FATF. *FATF IX Special Recommendations* [online]. Paříž, 2008, s. 2 – 3, 13 – 14 [cit. 2021-5-1]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/ixspecialrecommendations.html>

subjekty (tzv. DNFBP⁷⁸ – např. advokáti, notáři, realitní makléři, kasina, obchodníci s cennými kovy a další), tlak na větší transparentnost právnických osob a ujednání (např. svěřenských fondů) a na zajištění možnosti identifikovat skutečné vlastníky osob či příjemce výhod z takových ujednání. Ve 40 Doporučeních se také poprvé explicitně objevuje namísto „příslušných orgánů“ odkaz na finanční zpravodajskou jednotku jako klíčový orgán AML/CFT, a Doporučení ve svých interpretačních poznámkách odkazují na práci Egmont Group⁷⁹ na téma optimálního fungování FIU a sdílení informací mezi nimi.⁸⁰

Doporučení FATF v r. 2002 schválil a podpořil i Mezinárodní měnový fond (IMF) a Světová banka, jako mezinárodní standard boje proti praní peněz. Obě organizace spolupracovaly s FATF na vytvoření jednotné metodiky posuzování zemí z hlediska kvality a adekvátnosti implementace AML opatření (která sice ponechává jistou volnost hodnotitelům, ale klíčové principy musí být dodrženy), a od r. 2004 také provádí ohodnocení zemí.⁸¹ Do konce roku 2004 se podařilo dosáhnout shody i mezi jednotlivými FSRB, které také adoptovaly tuto metodiku.⁸² Velkou výhodou tohoto systému je, že posouzení implementace FATF standardů je vzájemně porovnatelné, ať jej provádí samotná FATF, FSRB nebo IMF, a je tak možné ohodnotit během kratšího období více zemí a získat informaci o stavu implementace napříč světem, což by kapacitně FATF nemohla zvládnout. Hodnocení států, které nejsou členy FATF

---

⁷⁸ DNFBP - designated non-financial businesses and professions – určené nefinanční osoby a profese. I česká verze Doporučení používá tuto anglickou zkratku, proto bude v textu dále užívána.

⁷⁹ Egmont Group, tedy Skupina Egmont, sdružuje finanční zpravodajské jednotky z celého světa a zabývá se především tím, jak zefektivnit mezinárodní spolupráci FIU a sdílení informací mezi nimi. Poskytuje také platformu pro sdílení know-how a osvědčených postupů mezi jednotlivými FIU.

⁸⁰ INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Financial intelligence units: An Overview* [online]. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2004, s. 5 [cit. 2021-5-3]. ISBN 9781589063495. Dostupné z: <https://doi.org/10.5089/9781589063495.069>

FATF. *The Forty Recommendations* [online]. Paříž, 1996 [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html#historical

FATF. *The Forty Recommendations* [online]. Paříž, 2002 [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html#historical>

⁸¹ FATF. *Annual Report 2002 - 2003* [online]. Paříž, 2003, s. 22 [cit. 2021-5-13]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/newsroom/2789358.pdf>

INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Revisions to the Financial Action Task Force (FATF) Standard - Information Note to the Executive Board* [online]. Washington, D.C., 2012, s. 6 – 7 [cit. 2021-5-13]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2012/071712a.pdf>

⁸² FATF. *Financial Action Task Force – 30 years* [online]. Paříž, 2019, s. 59 [cit. 2020-4-17]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-\(1989-2019\).pdf](https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-(1989-2019).pdf)

nebo FSRB, jsou kooperativním procesem, který provádí IMF či Světová banka ve spolupráci s daným státem na jeho žádost.⁸³

Z dalších hard-law instrumentů je vhodné zmínit ještě dvě mezinárodní smlouvy z tohoto období. V roce 2003 byla v New Yorku přijata Úmluva Organizace spojených národů proti korupci⁸⁴, která se sice nezaměřuje primárně ani na daňové úniky, ani na praní peněz, korupce je nicméně jedním ze styčných bodů obou problémů, neboť s obojím velmi úzce souvisí, proto je na místě zde tuto mezinárodní smlouvu zmínit. Úmluva ukládá v článku 23 odst. 2 písm. b) zahrnout mezi predikativní trestné činy pro praní peněz minimálně všechny ty trestné činy, které sama definuje jako jednání, které má být kriminalizováno (neboť se jedná o korupční chování). Přelomovým příspěvkem Úmluvy je její hlavní zásada – princip navrácení majetku. V případě zpronevěry veřejných fondů (či následného praní zpronevěřených prostředků) bude zkonfiskovaný majetek navrácen dožadujícímu státu. V případě výnosů z jiných trestných činů obsažených v této úmluvě bude majetek navrácen dožadujícímu státu v případě prokázání předchozího vlastnictví či uznání způsobené škody; ve všech ostatních případech bude prioritou navrácení majetku dožadujícímu státu, předchozím legitimním vlastníkům nebo jako odškodnění obětem.⁸⁵ Toto ustanovení je klíčové především pro rozvojové země, z jejichž rozpočtů zkorumpovaní veřejní činitelé odčerpávají bezskrupulózně prostředky pro sebe a ukládají je na zahraniční účty i do jiných tříd aktiv. V roce 2005 potom byla sjednána ve Varšavě Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu (tzv. Varšavská úmluva), která byla rozšířením a aktualizací Štrasburské úmluvy a zahrnula v sobě i úzce související problematiku financování terorismu.⁸⁶

V boji s praním peněz se také významněji začala angažovat Evropská unie. V roce 2001 byla přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES o předcházení zneužití

---

⁸³ ZAGARIS, Bruce. *International White Collar Crime: Cases and Materials*. Druhé vydání. New York: Cambridge University Press, 2015, s. 555 – 556. ISBN 978-1-107-10880-6. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1017/CBO9781107108806](https://doi.org/10.1017/CBO9781107108806)

⁸⁴ United Nations Convention against Corruption (datum podpisu 31.10.2003), UNTS, vol. 2349, s. 41

⁸⁵ *ibid.*, Článek 57

⁸⁶ Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (16/05/2005) CETS č. 198.

finančního systému k praní peněz (tzv. Druhá AML směrnice)⁸⁷. Ta reagovala na nové trendy v praxi praní peněz v posledním desetiletí a také zohledňovala revizi Čtyřiceti doporučení FATF z roku 1996. Podstatnou změnou bylo rozšíření predikativních trestných činů v článku 1 na všechny závažné trestné činy (demonstrativně jsou zde uvedeny například úplatkářství, aktivity zločineckých organizací, podvod, či trestná činnost, jež může generovat značný majetkový prospěch a právo členského státu za něj stanoví trest odnětí svobody s vyšší trestní sazbou). Směrnice rozšířila také okruh povinných osob o auditory, externí účetní, daňové poradce, realitní makléře, advokáty a notáře (ve vymezeném rozsahu), obchodníky s cenným zbožím a kasina.⁸⁸ EU tedy rozšířila okruh povinných osob nad rámec finančních institucí dokonce dříve než FATF ve svých Doporučeních.

V roce 2005 bylo přijato Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící. Jednalo se o regulaci, která reagovala na potenciální větší využití hotovostních prostředků k transferu hodnoty přes hranice Evropského společenství, ve snaze ztížit zneužití finančního sektoru k praní peněz. Nařízení ukládá ohlašovací povinnost při převozu hotovosti (nemyslí se pouze o běživo, ale také převoditelné nástroje na doručitele) přes vnější hranice členských států EU při objemu 10 000 EUR a více.⁸⁹

V roce 2005 byla také přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu (tzv. Třetí AML směrnice). Nejednalo se o změnu Druhé AML směrnice, ale o směrnici novou, výrazně obsáhlejší než její předchůdkyně. Reagovala na nové postupy v praní peněz a také uvedla legislativu EU do souladu s aktualizovanými Doporučeními FATF z r. 2003, které byly obohaceny o zvláštní doporučení týkající se financování terorismu. Směrnice si stanovila za cíl zpřesnit kontrolní postupy pro zjištění totožnosti klienta - zavedla tzv. hloubkovou kontrolu klienta, která se vztahuje na všechny nové klienty, se kterými bude navázán obchodní vztah,

---

⁸⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES ze dne 4. prosince 2001, která mění Směrnici Rady 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz. Úř. věst. L 344, 28.12.2001, s. 76 -82

⁸⁸ VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Boj proti praní peněz v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy, s. 41 – 42. ISBN 978-80-87975-49-7.

⁸⁹ *ibid.*, s.42 – 43, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící, Úř. věst. L 309, 25.11.2005, s. 9 -12

ale také na klienty stávající. Zahrnuje ověření totožnosti klienta, zjištění totožnosti skutečného vlastníka v případě právnických osob i svěrenských fondů, získání údajů o plánovaném charakteru obchodního vztahu, a provádění průběžného vyhodnocování, zda transakce jsou v souladu se zjištěným profilem klienta.⁹⁰

Směrnice také v člancích 11 a 12 umožňuje v jistých relativně přísně definovaných případech provádět pouze zjednodušenou kontrolu (v případě specifických subjektů nebo transakcí). Naopak v případě rizikovějších situací ukládá povinnost provést tzv. zesílenou hloubkovou kontrolu – pokud klient není fyzicky přítomen pro určení totožnosti, v přeshraničních korespondenčních bankovních vztazích s respondenty ze třetích zemí a v transakcích či vztazích s politicky exponovanými osobami⁹¹, které mají bydliště v jiném členském státě nebo třetí zemi.⁹² Kontrola je rozšířena o různá doplňková opatření. Třetí AML směrnice také stanovila v článku 21 členským státům povinnost zřídit finanční zpravodajskou jednotku, která bude účinně bojovat proti praní peněz a financování terorismu (toto reflektovalo i nových Čtyřicet doporučení FATF) – tato jednotka měla mít včasný, přímý či nepřímý přístup k informacím z oblasti finanční, správní a z oblasti trestního řízení, aby mohla řádně plnit své povinnosti.⁹³

2.2.2 Oblast boje s daňovými úniky – mnoho slov a málo činů

V návaznosti na Zprávu OECD o škodlivé daňové soutěži z roku 1998 vzniklo pod záštitou OECD Globální fórum o transparentnosti a výměně informací pro daňové účely⁹⁴ (dále jen Globální fórum), které se později stalo největší mezinárodní platformou, která se problémem škodlivé daňové soutěže zabývá. Fórum dokončilo a v červnu 2000 publikovalo zprávu „Vstříc

---

⁹⁰ Článek 8 odst. 1 a článek 9 odst. 6 Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES ze dne 4. prosince 2001. VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Boj proti praní peněz v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy, s. 45. ISBN 978-80-87975-49-7.

⁹¹ Politicky exponované osoby jsou v čl. 3(8) 3. AML směrnice definovány jako *fyzické osoby, kterým jsou nebo byly svěřeny významné veřejné funkce, a nejbližší rodinní příslušníci nebo osoby známé jako blízcí těchto osob*. Prováděcí směrnice Komise k Třetí AML směrnici (Směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006) pak definici upřesňuje ve svém článku 2, kde také dává členským státům možnost stanovit, že ustanovení o politicky exponovaných osobách se nevztahují na ty osoby, které již nevykonávají významnou veřejnou činnost po dobu alespoň jednoho roku.

⁹² Článek 13 Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES ze dne 4. prosince 2001.

⁹³ VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Boj proti praní peněz v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy, s. 47-48. ISBN 978-80-87975-49-7.

⁹⁴ Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes

globální daňové spolupráci: pokrok v identifikaci a eliminaci škodlivých daňových praktik⁹⁵ (dále Zpráva OECD z r. 2000) a v jejím rámci byl zveřejněn první seznam 35 zemí, u kterých bylo shledáno, že naplňují hlavní kritéria pro klasifikaci jako daňové ráje (podle Zprávy z r. 1998), a také výčet potenciálně škodlivých daňových režimů v členských státech OECD.⁹⁶

Zpráva mimo jiné podtrhuje, že první reakce na tento projekt jsou povzbudivé a že zahrnutí na seznam daňových rájů či jurisdikcí se škodlivými preferenčními režimy nemá být odsuzující či finální – mnoho států aktivně zvažovalo se zavázat k odstranění škodlivých daňových praktik během následujícího roku.⁹⁷ K tématu daňových rájů Výbor pro fiskální záležitosti OECD jako další krok rozhodl o sestavení OECD Seznamu nekooperativních daňových rájů, který zahrne ty jurisdikce, jež se nezavážou k odstranění výše zmíněných atributů do 31. 7. 2001 (samotná eliminace pak měla být dokončena do roku 2005). Proti těmto zemím měla být poté uplatněna koordinovaná odvetná opatření, jako to předpokládala Zpráva z r. 1998. Kooperativní jurisdikce měly být na seznam zahrnuty v případě, pokud nebudou dodržovat implementační plán, ke kterému se zavázaly, případně pokud vyjde najevo, že svůj závazek nečinily v dobré víře.⁹⁸

Poté ale následovalo období, kdy se ambiciózní cíl v podobě rozhodné akce proti nekooperativním daňovým rájům rozplynul. OECD se stalo terčem ostré kritiky ze strany daňových rájů, které svou odpověď začaly koordinovat – jednaly o dohodě o nespoupráci s OECD a lobbovaly také u sympatizujících členů OECD.⁹⁹ Některé daňové ráje vznášely

---

⁹⁵ OECD. *Towards Global Tax Co-operation: Progress in Identifying and Eliminating Harmful Tax Practices* [online]. OECD, 2000 [cit. 2021-1-26]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp/harmful/2090192.pdf>

⁹⁶ Země, které se již po vydání Zprávy z r. 1998 zavázaly tato ustanovení odstranit, nebyly na seznam zahrnuty. Země, které splňovaly původní kritéria pro daňové ráje, byly: Andorra, Anguilla, Antigua a Barbuda, Aruba, Bahrain, Barbados, Belize, Britské Panenské ostrovy, Cookovy ostrovy, Dominica, Gibraltar, Grenada, Guernsey, Ostrov Man, Jersey, Libérie, Lichtenštejnsko, Maledivy, Marshallovy ostrovy, Monako, Montserrat, Nauru, Nizozemské Antily, Niue, Panama, Samoa, Seychely, Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Vincenc a Grenadiny, Tonga, Turks a Caicos, Americké Panenské ostrovy, Vanuatu

⁹⁷ Míra (alespoň deklarované) chuti spolupracovat byla zjevně poněkud překvapivá, což odráží i Zpráva samotná, když zmiňuje potřebu nastavit proces, který by umožnil zohlednit, zda se k tématu státy staví kooperativně či nikoliv. Nutno podotknout, že Švýcarsko a Lucembursko se od Zprávy opět distancovaly. OECD. *Towards Global Tax Co-operation: Progress in Identifying and Eliminating Harmful Tax Practices* [online]. OECD, 2000, s. 18 [cit. 2021-1-26]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp/harmful/2090192.pdf>

⁹⁸ OECD. *Towards Global Tax Co-operation: Progress in Identifying and Eliminating Harmful Tax Practices* [online]. OECD, 2000, s. 18 – 19 [cit. 2021-1-26]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp/harmful/2090192.pdf>

⁹⁹ SULLIVAN, Martin A. Lessons From the Last War on Tax Havens. *Tax Notes* [online]. 2007, July 30, (116), s. 328, [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: https://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Tax_Notes_0707_Lessons_from_the_war_on_tax_havens.pdf

námítku, že před lety byly vyzývány Spojeným královstvím k tomu, aby vybudovaly finanční služby, které by podpořily soběstačnost ekonomiky, a teď jsou za to trestány a vyzývány ke změnám, jež budou mít významný vliv na jejich atraktivitu. V té době příjmy veřejných rozpočtů pocházející z finančních služeb v mnoha zemích na *blacklistu* OECD dosahovaly přes 20% vládních příjmů, proto by kolaps těchto služeb měl pro ně zásadní negativní sociální i ekonomický vliv.¹⁰⁰ Dále byl předmětem kritiky „dvojitý metr OECD“ pro členy a nečleny - daňové ráje mimo OECD se musely zavázat k nápravným akcím, zatímco členské státy (např. Švýcarsko a Lucembursko) se k ničemu takovému zavázat nemusely. Ráje si také stěžovaly, že nebyly rovnými účastníky debat o daňové soutěži.¹⁰¹

Významným okamžikem byla také změna postoje USA k celé iniciativě po nástupu Bushovy administrativy.¹⁰² Změna vnitropolitické situace ve spojení se silným lobbingem ze strany nově vzniklého Centra pro svobodu a prosperitu (které ostře kritizovalo iniciativu jako útok na národní suverenitu, jež způsobí vyšší úroveň daní, diskriminuje nečleny OECD a ohrožuje soukromí klientů finančních institucí) vyústila v rozhodnutí USA nepodpořit projekt v jeho aktuálním rozsahu, neboť je jeho cílem zasahovat státům do práva stanovit daně a ohrožuje ekonomiky, které jsou na poskytování atraktivních finančních služeb závislé. USA se nadále chtěly vyhnout jakémukoli pokusu o koordinovanou „harmonizaci“ zdanění, nicméně podpořily projekt, co se týče nastavení efektivního mechanismu pro sdílení informací.¹⁰³ Po tomto oznámení se konfrontační rétorika OECD velmi umírnila a hrozbu sankcí vůči nekooperativním rájům nahradila (poměrně „bezzubá“) politická prohlášení. Iniciativa se

---

¹⁰⁰ HISHIKAWA, Akiko. The Death of Tax Havens? *Boston College International and Comparative Law Review* [online]. 2002, 5-1-2002, 25(2), s.405 [cit. 2021-6-2]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/iclr/vol25/iss2/11> https://www.bc.edu/content/dam/files/schools/law/lawreviews/journals/bciclr/25_2/10_TXT.htm

¹⁰¹ *ibid.*, s. 414 – 416. SULLIVAN, Martin A. Lessons From the Last War on Tax Havens. *Tax Notes* [online]. 2007, July 30, (116), s. 328, 335, [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: https://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Tax_Notes_0707_Lessons_from_the_war_on_tax_havens.pdf

¹⁰² Republikáni se ostře vymezovali proti zvyšování daní, považovali politiku vyšších daní a nákladného státu za zátěž zhoršující výkon západoevropských ekonomik a nechtěli být vázáni kroky předchozí administrativy na mezinárodním poli v boji s daňovými ráji.

¹⁰³ K diskuzi nad motivací a poměrně komplexním vnitropolitickým kontextem změny přístupu USA ke spolupráci na projektu boje proti škodlivé daňové soutěži více například v *Lessons From the Last War on Tax Havens* (op.cit.), KUDRLE, Robert T. U.S. DEFECTION FROM THE OECD “HARMFUL TAX COMPETITION” PROJECT: Rhetoric and Reality. BOBROW, Davis B., ed. *Hegemony Constrained: Evasion, Modification, and Resistance to American Foreign Policy* [online]. University of Pittsburgh Press, 2008, s. 184-201 [cit. 2021-2-8]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/j.ctv10tq45f.13>

postupně omezila na vyjednávání o výměně informací.¹⁰⁴ USA také vyvinuly tlak na odstranění kritéria podstatné aktivity¹⁰⁵ jako kritéria pro označení státu jako daňového ráje. Nicméně je třeba podotknout, že toto kritérium již předtím bylo přeformulováno natolik, že v době, kdy jej USA a některé další státy usilovaly odstranit, už bylo možné jej obejít, pokud země umožnila využití svých výhodných daňových ustanovení i daňovým rezidentům, tedy pokud neaplikovala ring-fencing.¹⁰⁶

Ve Zprávě OECD z r. 2001 je toto kritérium už vypuštěno, s odkazem na jeho obtížné posouzení.¹⁰⁷ Kromě posunu dat, do kterých se měly daňové ráje zavázat k implementaci změn, došlo ještě k jedné změně, která byla významným výdobytkem daňových rájů mimo OECD – bylo rozhodnuto, že koordinovaná opatření nebudou vůči nečlenům OECD aplikována dříve, než vůči jeho členům.¹⁰⁸ To reálně znamenalo, že daňové ráje se mohly (ať už v dobré víře či nikoliv) zavázat k implementaci požadovaných standardů transparentnosti a výměny informací, aby se vyhnuly publikaci na *blacklistu* nekooperativních jurisdikcí a přitom se nemusely bát sankcí za neplnění, neboť by stejným sankcím musely čelit také všechny členské státy OECD se škodlivými preferenčními režimy. Původní tzv. *blacklist* 35 jurisdikcí se postupně zkracoval, jak se jednotlivé státy zavazovaly k transparentnosti a výměně informací – aniž by své závazky byly nuceny implementovat – až z něj v roce 2009 zmizely i poslední tři státy a zbyl pouze tzv. *greylist*, tedy seznam jurisdikcí, které se zavázaly standardy implementovat, ale ještě tak neučinily. Celá iniciativa byla vnímána jako selhání, neboť reálně vlastně dosáhla velmi omezených výsledků, ačkoli OECD hovořilo o značném pokroku.¹⁰⁹

---

¹⁰⁴ SULLIVAN, Martin A. Lessons From the Last War on Tax Havens. *Tax Notes* [online]. 2007, July 30, (116), s. 329, [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: https://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Tax_Notes_0707_Lessons_from_the_war_on_tax_havens.pdf

¹⁰⁵ Jak již bylo zmíněno, kritérium „žádné podstatné aktivity“ spočívá v tom, že daný stát umožňuje využít daňového režimu a jeho benefitů, ačkoli entita nevykazuje žádnou ekonomickou ani jinou reálnou činnost na území daného státu.

¹⁰⁶ KUDRLE, Robert T. U.S. DEFECTION FROM THE OECD “HARMFUL TAX COMPETITION” PROJECT: Rhetoric and Reality. BOBROW, Davis B., ed. *Hegemony Constrained: Evasion, Modification, and Resistance to American Foreign Policy* [online]. University of Pittsburgh Press, 2008, s. 191 – 194 [cit. 2021-2-8]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/j.ctv10tq45f.13>

¹⁰⁷ OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *The OECD's Project On Harmful Tax Practices: The 2001 Progress Report* [online]. 2001, s. 10 [cit. 2021-1-27]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/harmful/2664450.pdf>

¹⁰⁸ *ibid.*, s. 10.

¹⁰⁹ SULLIVAN, Martin A. Lessons From the Last War on Tax Havens. *Tax Notes* [online]. 2007, July 30, (116), s. 329 - 332, [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: https://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Tax_Notes_0707_Lessons_from_the_war_on_tax_havens.pdf

Zajímavým poznatkem k selhání celé iniciativy je, že samotný seznam rájů měl potenciál být silnou zbraní v boji proti nekooperativním jurisdikcím, neboť ty si velice zakládají na své reputaci. Nicméně tím, že státy OECD postupovaly nekonzistentně ke členům a nečlenům, poskytly daňovým rájům velmi silnou zbraň do diskuzí a daňové ráje se postavily do role těch, které zlé velké mocnosti zahaly do kouta a vydírají je. Země OECD přirozeně disponují velkou ekonomickou silou a byly by mohly daňové ráje nutit ke spolupráci prostřednictvím ekonomických sankcí. To, že se k tomu nerozhodly, demonstruje, že pro tak tvrdý krok zdaleka neexistovala politická shoda.¹¹⁰

Ty státy, které se rozhodly své závazky začít plnit, začaly sjednávat bilaterální smlouvy o výměně informací s ostatními státy, které umožňovaly výměnu informací na žádost protistrany – tzv. EOIR (exchange of information on request). Tento standard sdílení informací definuje především Modelová smlouva OECD o výměně informací v daňových záležitostech (Model Agreement on Exchange of Information on Tax Matters)¹¹¹ z roku 2002 a článek 26 Modelové úmluvy OECD o zamezení dvojího zdanění (Model Tax Convention on Income and Capital)¹¹². EOIR standard vyžaduje, aby dožadující stát dožadovanému sdělil, o jakém subjektu vyžaduje informace, na základě čeho se domnívá, že dané informace budou relevantní, na základě čeho se domnívá, že takové informace má k dispozici dožadovaný stát, a některé další informace.¹¹³ Z toho jasně vyplývá, že dožadující stát již musí mít podezření a znát jméno či identifikační údaj svého podezřelého, takováto výměna informací může tedy sloužit spíše k potvrzení a případně úspěšnému dokázání daňových úniků, nemůže ale patrně příliš napomoci k identifikaci nových případů, které správce daně nezaujmou a on se je nerozhodne začít prověřovat. Do konce roku 2008 došlo k podepsání několika desítek

---

BARREIX, Alberto, Jerónimo ROCA a Fernando VELAYOS. *A Brief History of Tax Transparency* [online]. Inter-American Development Bank, 2016, s.4 [cit. 2021-01-08]. Dostupné z: <https://publications.iadb.org/publications/english/document/A-Brief-History-of-Tax-Transparency.pdf>

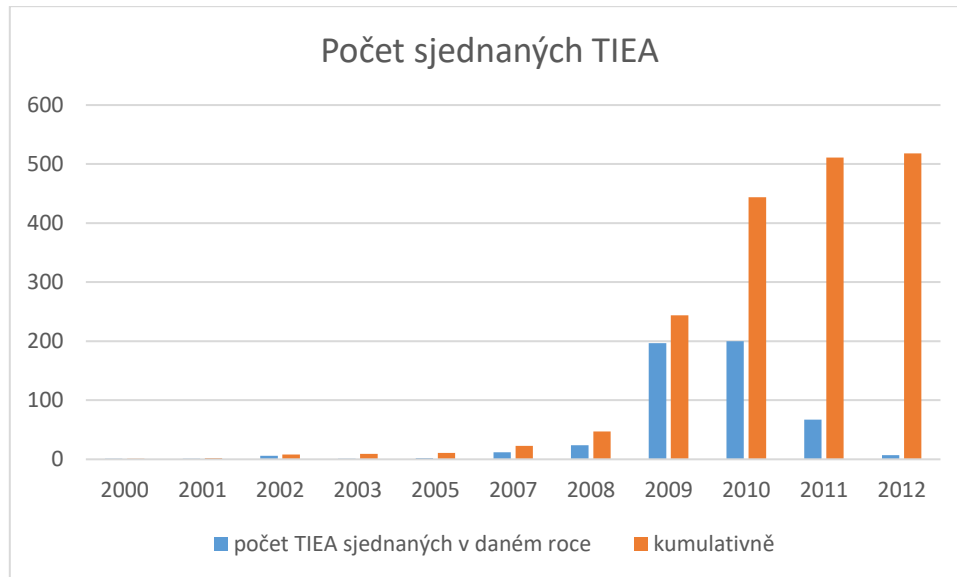
¹¹⁰ SULLIVAN, Martin A. Lessons From the Last War on Tax Havens. *Tax Notes* [online]. 2007, July 30, (116), s. 334, [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: https://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Tax_Notes_0707_Lessons_from_the_war_on_tax_havens.pdf

¹¹¹ OECD. *Agreement on Exchange of Information on Tax Matters* [online]. 2002 [cit. 2021-5-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/2082215.pdf>

¹¹² OECD. *Model Tax Convention on Income and on Capital 2017* [online]. 2019, s.101 [cit. 2021-6-13]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/g2g972ee-en>

¹¹³ OECD. *Agreement on Exchange of Information on Tax Matters* [online]. 2002, Článek 5 [cit. 2021-5-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/2082215.pdf>

bilaterálních smluv o sdílení informací v daňových záležitostech (TIEA).¹¹⁴ Není příliš náročné posoudit, že to bylo příliš málo. Pokud v té době existovalo 30 členů OECD a 33 „zúčastněných“ států, které se zavázaly ke spolupráci, měly by existovat smlouvy alespoň mezi členy OECD a každou ze zúčastněných jurisdikcí, tedy přes 900 smluv. Jak je vidět níže v grafu, ve větším množství se TIEA začaly sjednávat až v r. 2009, o čemž pojedná následující kapitola.

Graf 1 – Počet sjednaných bilaterálních smluv o sdílení informací v daňových záležitostech¹¹⁵

Z dnešního pohledu možná působí standard EOIR jako nepříliš efektivní nástroj, je ovšem důležité si uvědomit, že klíčovým ustanovením těchto smluv je povinnost států zajistit, aby jejich příslušné orgány měly pravomoc poskytnout požadované informace, specificky informace od bank a jiných finančních institucí (a také informace o vlastnících právnických osob i např. beneficiitech svěrenských fondů).¹¹⁶ Jedná se tedy o prolomení bankovního tajemství, o kterém jak daňové ráje mimo OECD tak i některé členské státy OECD (např. Švýcarsko) nechtěly dlouhá léta vůbec jednat. A do roku 2008 také nejednaly, jak už bylo

¹¹⁴ Dohody o výměně informací v daňových záležitostech budou dále označovány svou mezinárodně používanou zkratkou TIEA – Tax information exchange agreement. *Tax Information Exchange Agreements (TIEAs) - OECD* [online]. [cit. 2021-6-3]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/taxinformationexchangeagreementstieas.htm>

¹¹⁵ Zdroj: vlastní zpracování, data – OECD: *Tax Information Exchange Agreements (TIEAs) - OECD* [online]. [cit. 2021-6-3]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/taxinformationexchangeagreementstieas.htm>

¹¹⁶ OECD. *Agreement on Exchange of Information on Tax Matters* [online]. 2002 Článek 4 [cit. 2021-5-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/2082215.pdf>

zmíněno výše, i když se formálně zavázaly spolupracovat, do sjednávání smluv o výměně informací se reálně většina z nich nezapojila. V té době již existující dohody o zamezení dvojího zdanění typicky také mohly obsahovat ustanovení o výměně informací, podle již zmíněného článku 26 Modelové smlouvy o zamezení dvojího zdanění OECD – k tomuto článku ale Belgie, Lucembursko, Rakousko a Švýcarsko učinily výhradu.¹¹⁷

K tomuto je vhodné podotknout, že i v zemích, kde to bylo z daňových důvodů nemyslitelné, bylo již v této době možné prolomit bankovní tajemství při boji s praním peněz – ve Zprávě FATF o vzájemném hodnocení Švýcarska z r. 2005 je patrné, že již v té době Švýcarsko umožňovalo poskytnutí informací podléhající bankovnímu tajemství příslušnému zahraničnímu orgánu, ovšem informace mohly být použity pouze pro případ boje s praním peněz a pro žádný jiný (švýcarská právní úprava navíc byla velmi restriktivní ohledně možnosti sdílet se zahraničním osobní údaje jednotlivců).¹¹⁸

Co se týče EU a otázky daňové soutěže, i zde existovaly (a ostatně stále existují) státy, které nabízí vstřícné daňové prostředí na úkor ostatních členských států. Navíc téma přímých daní je velmi komplikované řešit na poli EU, neboť se jedná o jednu z nejcitlivějších otázek, která pro státy znamená silný zásah do jejich suverenity, a jednání jsou odsouzena k neúspěchu v momentě, kdy na nich státy nemají jednomyslnou shodu.

Jedním z prvních kroků v oblasti (škodlivé) daňové soutěže bylo přijetí usnesení o Kodexu chování pro zdanění podniků v r. 1997, který není sice právně závazným nástrojem, ale jedná se o politický závazek států přezkoumat a případně změnit či zrušit daňová opatření, která představují škodlivou daňovou soutěž, a nepřistoupit ani v budoucnu k zavádění nových takových opatření. Rada EU potom v r. 1998 zřídila Skupinu pro kodex chování (zdanění podniků), jejímž úkolem je posuzovat daňová opatření států, která mohou spadat do působnosti výše zmíněného kodexu. V dnešní době se kromě této agendy stará i o tvorbu a revizi EU

---

¹¹⁷ OECD. *Tax Co-operation 2009: Towards a Level Playing Field* [online]. 2009, s.347 [cit. 2021-7-6]. ISBN 9789264047921. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264047921-en>

¹¹⁸ FATF. *Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing Of Terrorism: Summary Switzerland* [online]. Paříž, 2005, s. 11 [cit. 2021-5-29]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/mer%20switzerland%20resume%20english.pdf>

seznamu nespolupracujících jurisdikcí.¹¹⁹ Skupina v r. 2000 předložila zprávu (někdy nazývanou Primarolo Report dle její tehdejší předsedkyně), ve které bylo zhodnoceno 286 opatření členských států i závislých a přidružených území, z nichž 66 bylo shledáno škodlivými. Převážnou většinu opatření se podařilo zrušit do r. 2004 a tuto iniciativu lze vnímat jako relativně úspěšnou, nicméně mohla být jedním z důvodů, proč některé členské státy přistoupily ke snížení korporátních daňových sazeb obecně, a také mohla přispět k odlivu kapitálu z EU, neboť trh učinila méně atraktivním ve srovnání s některými jurisdikcemi mimo EU.¹²⁰

Dalšími dvěma kroky, které byly dojednávány spolu s výše zmíněnou iniciativou v tzv. daňovém balíčku, byly dvě směrnice - o společném systému zdanění úroků a licenčních poplatků¹²¹ a o zdanění příjmů z úspor¹²². Především druhá jmenovaná směrnice byla poměrně revoluční na svoji dobu, protože zaváděla mezi státy automatickou výměnu informací (ve srovnání s výše zmíněnou výměnou na žádost, která byla základním standardem v rámci iniciativ vedených OECD) – z tohoto režimu měly výjimku Rakousko, Belgie a Lucembursko, které v přechodném období namísto sdílení informací měly aplikovat srážkovou daň. Podmínkou aplikace ustanovení Směrnice bylo úspěšné vyjednávání s některými státy mimo EU o sdílení informací.¹²³ Zpětně je třeba říci, že ačkoli se jednalo o první vlaštovku, tato Směrnice ponechala stále poměrně dost prostoru pro ty, kteří se chtěli dani vyhnout, ať už jde o možnost přeinvestovat aktiva v dané zemi z dluhových instrumentů např. do akcií či fondů, či přeinvestovat do třetích zemí mimo EU, které ani nesdílí informace, ani neaplikují srážkové

---

¹¹⁹ Skupina pro kodex chování (zdanění podniků) - Consilium [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/code-conduct-group/>

¹²⁰ CATTOIR, Philippe. A history of the “tax package.” The principles and issues underlying the community approach. *Taxation Papers* [online]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006, (10), s. 3 – 6, 13 [cit. 2021-6-16]. ISSN 1725-7557. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/default/files/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_10_history_en.pdf

¹²¹ Směrnice Rady 2003/49/ES ze dne 3. června 2003 o společném systému zdanění úroků a licenčních poplatků mezi přidruženými společnostmi z různých členských států. Úř. věst. L 157, 26.6.2003, s. 49-54

¹²² Směrnice Rady 2003/48/ES ze dne 3. června 2003 o zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb. Úř. věst. L 157, 26.6.2003, s. 38-48

¹²³ ibid., článek 9, 10, 17

daně (to druhé zjevně není chybou Směrnice jako takové). Také srážkové daně byly především na počátku přechodného období nastavené poměrně nízko.¹²⁴

2.3 Změny po Světové finanční krizi

Globální finanční krize a její následky přinesly zásadní přelom v přístupu mnoha států ke spolupráci v otázce daní. Témata boje s praním peněz a boje s daňovou trestnou činností se začala více prolínat a mezinárodní společenství je postupně začíná adresovat komplexněji jako součást boje proti mezinárodnímu finančnímu zločinu.

2.3.1 Konec bankovního tajemství – nová éra sdílení informací pro daňové účely

Skutečnou změnu do boje s daňovými ráji a preferenčními daňovými režimy vnesla až Světová finanční krize, respektive její následky. Zpomalení ekonomiky zapříčinilo nižší příjmy veřejných rozpočtů a v kombinaci s velkou poptávkou po sociálních službách vzrůstal tlak na efektivní výběr daní. Společností také zahýbaly případy rozsáhlého vyhýbání se dani a daňových úniků, které vyšly najevo v roce 2008 a v jejichž centru figurovaly lichtenštejnské a švýcarské finanční instituce, které svým klientům napomáhaly snížit daňové zatížení. O to větší byla poptávka po ostřejším zákroku vůči netransparentním jurisdikcím.¹²⁵

Změna tónu celé diskuze nastala na setkání skupiny G20 v dubnu 2009 v Londýně, kde poprvé zaznělo, že „éra bankovního tajemství skončila“. Země se zavázaly bojovat proti nekooperativním jurisdikcím a prohlásily, že jsou připraveny uplatnit sankce za účelem ochrany svých veřejných financí.¹²⁶ Diskuze nad otázkou daní a postihu daňových rájů byla podle tehdejšího britského premiéra Gordona Browna nejspornější otázkou celého summitu. Státy se dohodly, že boj proti daňovým únikům nepovedou v rámci G20, ale na poli OECD. Zkušenosti z EU se snahou o harmonizaci daní jasně napovídaly, že cestou boje proti daňovým únikům nebude zesouladnění daňových soustav, které kromě nesmírně náročného politického

---

¹²⁴ SCHWARZ, PETER. How Effective is the European Union's Savings Tax Directive? Evidence from Four EU Member States*. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online]. 2012, 50(1), s. 155 – 157, 164 – 166 [cit. 2021-6-17]. ISSN 00219886. Dostupné z: doi:10.1111/j.1468-5965.2011.02213.x

¹²⁵ US SENATE - PERMANENT SUBCOMMITTEE ON INVESTIGATIONS. *Tax Haven Banks and U.S. Tax Compliance* [online]. 2008, s.2 [cit. 2021-5-7]. Dostupné z: <https://www.hsgac.senate.gov/imo/media/doc/REPORTTaxHavenBanksJuly1708FINALwPatEliseChgs92608.pdf>
Více ke skandálu UBS: <https://www.nytimes.com/2008/06/20/business/20tax.html>, více k Lichtenštejnské daňové aféře: <https://www.nytimes.com/2008/02/18/business/worldbusiness/18tax.html>

¹²⁶ G20 LEADERS. *G20 Communiqué – London Summit – Leaders' Statement* [online]. Londýn, 2009 [cit. 2021-5-7]. Dostupné z: https://www.imf.org/external/np/sec/pr/2009/pdf/g20_040209.pdf

vyjednávání není v celosvětovém měřítku ani prakticky proveditelné (stačí několik málo nekooperujících států, které naruší celý systém). Panovala shoda na tom, že sdílení informací mezi státy je optimální cestou.¹²⁷ Iniciativu podpořilo i setkání skupiny G8.¹²⁸ Důležitými byly potom kroky Švýcarska, Lucemburska, Belgie a Rakouska, které odvolaly již zmíněnou výhradu k článku 26 Modelové smlouvy o zamezení dvojího zdanění OECD a začaly sjednávat, popř. upravily znění již sjednaných dohod, aby naplňovaly EOIR standard.¹²⁹ Toto byl ten skutečný „začátek konce“ bankovního tajemství, neboť pro ostatní netransparentní jurisdikce v tu chvíli zmizel oblíbený argument, že se nejedná o rovné podmínky, dokud takové země jako Švýcarsko nemusejí sdílet informace s ostatními a daňové ráje mimo OECD jsou k tomu vyzývány. Následně se k výměně informací zavázala i další významná světová finanční centra (Hong Kong, Singapur, Macao).¹³⁰

Na plenárním zasedání Globálního fóra v Mexiku v září 2009 bylo rozhodnuto o restrukturalizaci fóra do jeho dnešní podoby. Mělo nově mít vlastní sekretariát a místo původních 32 států se členy mohly stát všechny jurisdikce, které se zavážou implementovat standard výměny informací na žádost (EOIR) – v roce 2009 se jednalo o 88 členů. Všechny státy včetně těch rozvojových tak dostaly možnost podílet se na diskuzích o dalším směřování. Zároveň byl položen základ mechanismu pro monitorování implementace standardu EOIR v jednotlivých státech, a to jak v jejich zákonné úpravě, tak v praxi. Navržený peer review proces měl být robustní, transparentní a rychlejší než doposud a měl vyvrcholit souhrnem doporučení v publikované hodnotící zprávě, ke které se hodnocená jurisdikce může vyjádřit. Očekávalo se, že na základě doporučení dotyčný stát začne jednat a oznámí Globálnímu fóru

---

¹²⁷ Gordon Brown shares how far we have come on the fight against tax evasion. In: *OECD podcasts on SoundCloud* [online - podcast]. [cit. 2021-5-7]. Dostupné z: <https://soundcloud.com/oecd/gordon-brown-shares-how-far-we-have-come-on-the-fight-against-tax-evasion>

¹²⁸ G8 LEADERS. *Responsible Leadership for a Sustainable Future* [online]. L'Aquila, 2009, s. 4 [cit. 2021-5-22]

¹²⁹ *Tax Co-operation 2009: Towards a Level Playing Field*, op.cit, s. 347

OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Switzerland moves towards substantial implementation of tax information exchange* [online]. [cit. 2021-5-18]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/harmful/switzerlandmoves towardssubstantialimplementationoftaxinformationexchange.htm>

¹³⁰ BARREIX, Alberto, Jerónimo ROCA a Fernando VELAYOS. *A Brief History of Tax Transparency* [online]. Inter-American Development Bank, 2016, s. 6 [cit. 2021-01-08]. Dostupné z: <https://publications.iadb.org/publications/english/document/A-Brief-History-of-Tax-Transparency.pdf>

výsledky svých nápravných opatření.¹³¹ Celý proces měl být rozdělen na dvě fáze, v té první bylo cílem posoudit právní rámec (v letech 2010-2013) a v druhé implementaci v praxi. Peer review ve spojení s významnou politickou podporou, kterou nově sdílení informací disponovalo, byly významnou motivací začít plnit své závazky i pro méně kooperativní státy, a to nejen na papíře ale i reálně.¹³²

Globální fórum a jeho peer review proces nicméně sklízí i kritiku – především nezisková organizace Tax Justice Network dlouhodobě poukazuje na to, že závěry o souladu jurisdikcí se standardem jsou motivovány politicky a ne každému je měřeno stejným metrem.¹³³ Navíc podotýká, že rozvojovým zemím nebylo vždy umožněno sjednávat TIEA dohody – byly nuceny uzavírat pro ně nevýhodné dohody o zamezení dvojího zdanění, ve kterých musely přistoupit na nízké sazby srážkových daní. Problém není jen historický, přetrvává dodnes, pomyslnému žebříčku nejagresivnějších zemí vévodí Francie a Spojené království.¹³⁴ Peer review proces nicméně poskytuje široké spektrum informací o dané jurisdikci (postupně je analyzováno více a více aspektů), což je jeho nespornou přidanou hodnotou, a ač lze v závěrečných hodnoceních shledávat jisté nekonzistence, stále je proces cenným zdrojem pro posouzení, zda jurisdikce činí kroky k daňové spolupráci či nikoli a jaká jsou s ní spojená rizika.

Důležitým předpokladem pro efektivní výměnu informací je síť mezinárodních smluv, které ji umožní. Po dlouhou dobu byl standard EOIR naplňován na základě dvoustranných smluv. Zpočátku se jednalo o dohody o zamezení dvojího zdanění, které zahrnovaly článek o

---

¹³¹ *Summary of Outcomes of the Meeting of the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Held in Mexico on 1-2 September 2009* [online]. 2009, s. 2 [cit. 2021-5-15]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/43610626.pdf>

¹³² GLOBAL FORUM ON TRANSPARENCY AND EXCHANGE OF INFORMATION FOR TAX PURPOSES. *Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes - Multilateral Co-operation Changing the World: 10th anniversary report* [online]. 2019, s. 8 [cit. 2021-1-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/global-forum-10-years-report.pdf>

¹³³ MEINZER, Markus. *The Creeping Futility of the Global Forum's Peer Reviews* [online]. 2012, s. 2 – 3 [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/wp-content/uploads/2020/11/Global-Forum-2012-Creeping-Futility-TJN-Briefing-1.pdf>. KNOBEL, Andres. OECD stretches the truth to give the US a better transparency rating than Ghana. *Tax Justice Network* [online]. 26 July 2018 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2018/07/26/oecd-stretches-the-truth-to-give-the-us-a-better-transparency-rating-than-ghana/>

¹³⁴ ATES, Leyla, Alex COBHAM, Moran HARARI, Petr JANSKÝ, Markus MEINZER, Lucas MILLÁN a Miroslav PALANSKÝ. *The Corporate Tax Haven Index: A New Geography of Profit Shifting. Combating Fiscal Fraud and Empowering Regulators: Bringing tax money back into the COFFERS* [online]. Oxford University Press, 2021, 2021-02-02, s. 106 – 108 [cit. 2021-6-18]. ISBN 9780198854722. Dostupné z: doi:10.1093/oso/9780198854722.003.0006

vzájemné správní spolupráci. Po vydání modelové TIEA (OECD Modelové dohody o výměně informací v daňových záležitostech¹³⁵) v r. 2002 vzrostla popularita těchto specificky zacílených instrumentů. Počet takových dohod narostl skokově v období od dubna 2009 (konání summitu G20) do konce roku 2009, kdy jich bylo sjednáno bezmála 200 – státy se tak snažily uniknout zařazení na již zmíněný OECD Seznam nekooperativních daňových rájů.¹³⁶

Velmi významným krokem byla úprava existující mnohostranné Úmluvy o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech (MAAC)¹³⁷ v roce 2010. Úmluva ve znění Protokolu je komplexním mnohostranným nástrojem, jenž zahrnuje (v oblasti daní uvedených ve své příloze) všechny formy mezinárodní správní spolupráce (výměnu informací na žádost, spontánní i automatickou, souběžná daňová šetření, přítomnost při daňových kontrolách v zahraničí, dožádání vymáhání a předběžných opatření, doručování dokumentů).¹³⁸ Každý smluvní stát může uplatnit výhrady k jednotlivým formám správní spolupráce, které bude poskytovat a přijímat, a také k jednotlivým kategoriím daní, na které se bude Úmluva vztahovat. Důležitou změnou, kterou Protokol přinesl, bylo umožnění přistoupit k Úmluvě i státům, které nejsou členskými státy Rady Evropy ani OECD.¹³⁹ Zásadní role tohoto instrumentu spočívá v tom, že každá nová země, která k Úmluvě přistoupí, okamžitě získá možnost sdílet informace a jinak spolupracovat s daňovými úřady všech ostatních smluvních států, což nahrazuje vyjednávání desítek dvoustranných smluv – proces nesrovnatelně náročnější jak finančně tak časově. Aktuálně poskytuje Úmluva takovéto propojení 141

---

¹³⁵ OECD. *Agreement on Exchange of Information on Tax Matters* [online]. 2002 [cit. 2021-5-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/2082215.pdf>

¹³⁶ *Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes - Multilateral Co-operation Changing the World: 10th anniversary report*, op. cit., s. 21. Globální fórum uvádí, že dohod bylo sjednáno přes 300, nicméně seznam TIEA z OECD ukazuje pouze 186 dohod z tohoto období. (Dostupný zde: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/taxinformationexchangeagreementstieas.htm>)

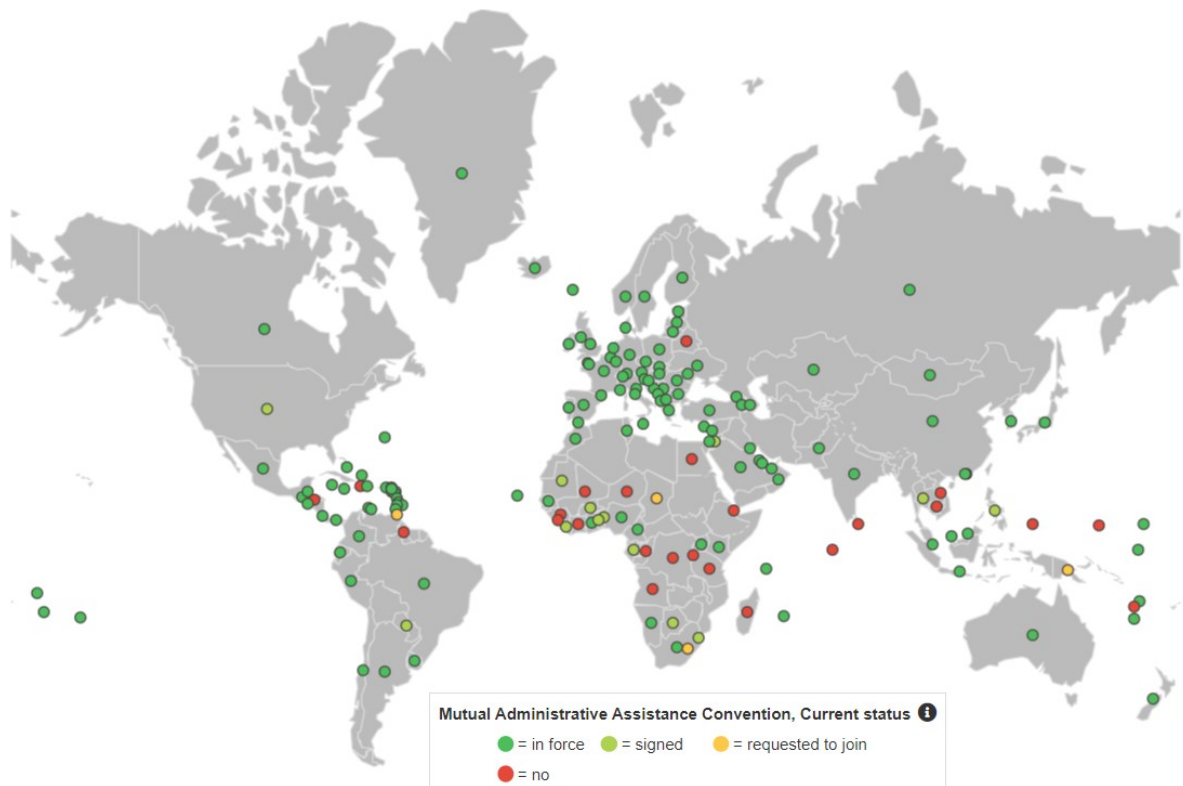
¹³⁷ Úmluva MAAC (Multilateral Administrative Assistance Convention) byla vytvořena pod patronátem OECD a Rady Evropy a je otevřena k podpisu od roku 1988. *Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters*, (datum podpisu 25.01.1988), ETS č. 127.

Dne 1. června 2011 vstoupil v účinnost Protokol, kterým se mění Úmluva a který ji uvedl do souladu s novým standardem OECD pro výměnu informací v daňové oblasti. Od 1. června 2011 lze podepsat Úmluvu pouze ve znění Protokolu. OECD/COUNCIL OF EUROPE. *The Multilateral Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters: Amended by the 2010 Protocol* [online]. Paříž: OECD Publishing, 2011 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264115606-en>

¹³⁸ Mezinárodní spolupráce v oblasti daní: Informace týkající se vstupu v platnost Úmluvy o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech ve znění Protokolu. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 19. 11. 2013 [cit. 2021-3-25]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/mezinarodni-spoluprace-v-oblasti-dani/aktuality/2013/informace-tykajici-se-vstupu-v-platnost-15214>

¹³⁹ Článek VII, odst. 1. Protocol amending the Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters (datum podpisu 27.5.2010), CETS č. 208

jurisdikcí, ekvivalentní s více než 9 800 dvoustrannými dohodami. Signatáři jsou všichni členové G20 a OECD, všechna významná mezinárodní finanční centra a vzrůstající počet rozvojových zemí.¹⁴⁰

Obrázek 1- Stav podpisu MAAC
tmavě zelená – MAAC je účinná, světle zelená – MAAC podepsána, žlutá – žádost o přistoupení, červená – neúčastní se
Zdroj: OECD¹⁴¹

Touto cestou se možnosti výměny informací v posledním desetiletí nesmírně rozšířily.

2.3.2 Automatická výměna informací v daňových záležitostech

Ač se po r. 2009 situace výrazně změnila k lepšímu, standard EOIR byl již od svých počátků kritizován proto, že odpovídá na potřebu získat více informací o již identifikovaných

¹⁴⁰ Nejnovější členové (Botswana, Eswatini, Jordánsko a Namibie) podepsaly MAAC v září 2020.

Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes - Multilateral Co-operation Changing the World: 10th anniversary report, op. cit., s. 3, OECD. *Multilateral Convention to tackle tax evasion and avoidance continues to expand its reach in developing countries, as Botswana, Eswatini, Jordan and Namibia join* [online]. 2020 [cit. 2021-6-3]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/multilateral-convention-to-tackle-tax-evasion-and-avoidance-continues-to-expand-its-reach-in-developing-countries-as-botswana-eswatini-jordan-and-namibia-join.htm>

¹⁴¹ OECD. *Tax Cooperation | Compare your country: Exchange of information on request - Mutual Administrative Assistance Convention* [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/0/623/default>

podezřelých případech, ale neumožňuje identifikovat případy nové, kde podezření nevzniká, dokud daňová správa nemá k dispozici informace od jiných jurisdikcí.¹⁴² Automatická výměna daňových informací probíhala v té době mezi členskými státy EU na základě již zmíněné Směrnice o zdanění příjmů z úspor, jednalo se ale pouze o informace omezené na určitý typ příjmů i na určitý typ subjektů. Průkopníkem automatického sdílení informací se potom staly USA, které ze své pozice světové velmoci učinily něco, co by v případě většiny jiných států byla nemyslitelná věc – přijetím předpisu FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) v březnu 2010¹⁴³ jednostranně uložily povinnost zahraničním finančním institucím poskytovat s roční frekvencí automaticky americkému správci daně (IRS – Internal Revenue Service) informace o účtech, které u nich mají otevřené americké osoby a osoby ovládané americkými osobami.¹⁴⁴ Pokud tak neučiní, budou jejich příjmy z investic v USA (dividendy, nájmy, úroky a některé další specifikované příjmy) podléhat 30 % srážkové dani. Jsou také povinny získat od klienta souhlas, pokud je v dané zemi třeba k tomu, aby data mohla být IRS poskytnuta. V případě nesouhlasu mají buď účet uzavřít nebo srážet 30 % daň z tzv. *foreign passthru* plateb (ustanovení míří na klienty, kteří by odmítli poskytnout informace a zároveň by pobírali příjmy z investic v USA prostřednictvím finanční instituce, která by splňovala požadavky FATCA – takto by jejich příjmy nepodléhaly srážkové dani). Ustanovení ohledně *foreign passthru* plateb se aktuálně neuplatňuje – IRS odsunulo jeho uplatnění, aby ulehčilo povinným subjektům. USA postupně přešly ke sjednávání mezivládních dohod, aby vyřešily nesoulad FATCA s předpisy jurisdikcí, od nichž vyžadovaly informace.¹⁴⁵ Kromě toho, že FATCA je revolučním nástrojem a rozhodně krokem kupředu z hlediska způsobu automatického sdílení informací,

---

¹⁴² *The Creeping Futility of the Global Forum's Peer Reviews*, op.cit., s. 2 – 3

¹⁴³ Předpis je účinný od července 2014.

¹⁴⁴ Foreign Account Tax Compliance Act of 2009 (USA), § 1471, D)

¹⁴⁵ *A Brief History of Tax Transparency*, op.cit., s. 8 – 10,

HAMILTON, Martin T., Amanda H. NUSSBAUM a Jeremy NAYLOR. FATCA: Significant Relief in New Proposed Regulations. *The Proskauer Tax Blog* [online]. © 2021, December 17, 2018 [cit. 2021-6-21]. Dostupné z:

<https://www.proskauertaxtalks.com/2018/12/fatca-significant-relief-in-new-proposed-regulations/>,

IRS limits scope of FATCA rules [online]. 02 January 2019 [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://www.simmons-simmons.com/en/publications/ck0a5xyvkn0bv0b85bmrthn61/201218-irs-limits-scope-of-fatca-rules>,

ROSENBLOOM, David a Scott D. MICHEL. FATCA and Foreign Bank Accounts: Has the U.S. Overreached? *Tax Notes* [online]. 2011, May 30, 2011, (709), 709 – 710 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z:

https://www.capdale.com/files/4178_FATCA%20Article.pdf

byla samozřejmě také terčem kritiky, neboť to byl tvrdý jednostranný krok USA, který ukládal nezanedbatelné povinnosti subjektům mimo americkou jurisdikci.¹⁴⁶

FATCA ovšem nepochybně napomohla postupnému přechodu k automatické výměně informací v celosvětovém měřítku. V r. 2013 skupina G20 požádala OECD o vytvoření celosvětového společného standardu automatické výměny informací (automatic exchange of information – dále AEOI). Již v červenci 2014 OECD schválila návrh Standardu pro automatickou výměnu informací o finančních účtech v oblasti daní (Standard on Automatic Exchange of Financial Information in Tax Matters – dnes se častěji označuje jako Common Reporting Standard, dále CRS).¹⁴⁷ Standard definuje nejen, jaké informace mají být sdíleny, ale také vymezuje přesnou datovou strukturu a XML schéma, ve kterém se pod CRS reportuje, což výrazně snižuje transakční náklady v rámci výměny informací, neboť jsou data sdílena ve fixní strojově zpracovatelné podobě, stejné pro všechny jurisdikce. CRS může být využit i v rámci vnitrostátního reportingu. Standard dále specifikuje i požadavky na ochranu dat při přenosu – jak jejich důvěrnost, tak integritu.¹⁴⁸ K výměně informací dle CRS se země mohou zavázat přistoupením k Mnohostranné dohodě o automatické výměně informací o finančních účtech (Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information, dále jen MCAA), která byla sjednána v říjnu 2014.¹⁴⁹ Tato dohoda předpokládá, že státy jsou stranami Úmluvy o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech (MAAC) - nebo ještě nejsou, ale vyjádřily úmysl býti jejími stranami. Úmluva MAAC musí být mezi stranami účinná před první výměnou informací, neboť sdílení informací probíhá na základě článku 6 této Úmluvy. Alternativně mohou mezi sebou mít uzavřenu bilaterální dohodu o výměně informací.¹⁵⁰

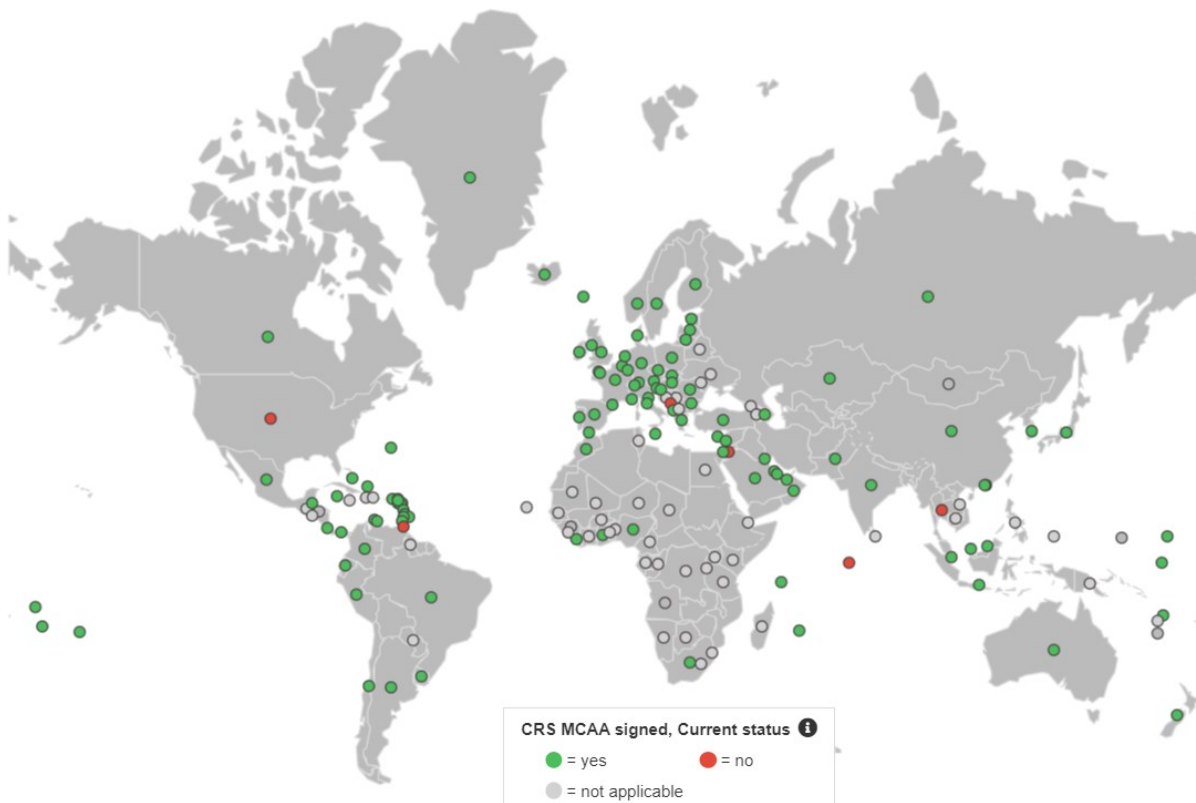
¹⁴⁶ FATCA and Foreign Bank Accounts: Has the U.S. Overreached?, op.cit., s. 710 – 712

¹⁴⁷ About Automatic Exchange. OECD. *Automatic Exchange Portal* [online]. [cit. 2021-6-10]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/about-automatic-exchange/#d.en.368731>

¹⁴⁸ OECD. *Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters* [online]. Paříž: OECD Publishing, 2014, Sekce 3, Sekce 5 a komentář k nim [cit. 2021-6-21]. ISBN 9789264216525. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264216525-en>

¹⁴⁹ About Automatic Exchange. OECD. *Automatic Exchange Portal* [online]. [cit. 2021-6-10]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/about-automatic-exchange/#d.en.368731>

¹⁵⁰ Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information. OECD. *Automatic Exchange Portal: International Framework for the CRS* [online], s. 3.[cit. 2021-6-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/multilateral-competent-authority-agreement.pdf>

Obrázek 2 - Stav podpisu MCAA
 zelená – MCAA podepsána, červená – MCAA nepodepsána, šedá – nevztahuje se
 Zdroj: OECD¹⁵¹

K červnu 2021 je podle OECD ke standardu CRS zavázáno více než 100 zemí.¹⁵² Rozvojové země, které nehostí finanční centrum, OECD nevyžývalo k implementaci standardu CRS do specifického data, vzhledem k nákladům a náročnosti implementace pro tyto země. Je jim umožněno spolupracovat s vyspělými zeměmi a postupně na implementaci automatických výměn pracovat. Globální fórum do roku 2020 provádělo v první fázi zhodnocení fungování AEOI co do zabezpečení dat a legislativního rámce jednotlivých zemí (se zaměřením na výjimky ze sdílených informací v jednotlivých jurisdikcích), od roku 2020 má ambici mapovat

¹⁵¹ OECD. *Tax Cooperation | Compare your country: Automatic Exchange of Information - CRS MCAA* [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/1/625/default>

¹⁵² OECD. Exchange Relationships. *Automatic Exchange Portal: International Framework for the CRS* [online]. 2020 [cit. 2021-6-21]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/exchange-relationships/>

efektivitu sdílení informací. Jedná se především o mapování toho, zda státy sdílí informace včas, v kvalitní použitelné formě a zda dodržují požadavky na zabezpečení dat.¹⁵³

Nikde bohužel není ani zmínky o snaze zabývat se efektivitou této iniciativy co do reálného přínosu – srovnání nákladů na implementaci a administraci celého systému a identifikovaných případů, případně dodatečně vybraných daní (na což může být v této fázi ovšem příliš brzy, vzhledem k tomu, jak dlouho vyšetřování některých schémat daňových úniků může trvat). Globální fórum s oblibou prezentuje informace o objemu transakcí, o kterých se nově automaticky reportuje¹⁵⁴ – pro posouzení přidané hodnoty CRS by jistě bylo vhodnější zabývat se tím, kolik případů se podařilo odhalit, či označit jako podezřelé a vhodné k dalšímu prověřování. Bohužel se zdá, že jsou v tomto na vině státy samotné, neboť pouze 30 % členů Fóra monitoruje dodatečné příjmy díky EOIR, a pouze 15 % má ambici monitorovat dodatečné příjmy díky AEOI.¹⁵⁵ Stejně tak je pozitivní, že již na CRS participuje přes 100 zemí, ale je důležité, kdo s kým vlastně informace sdílí, neboť mezinárodní společenství patrně nebude oslavovat fakt, že si mohou efektivně sdílet informace daňové ráje mezi sebou. Je tedy potřeba číst poměrně optimisticky laděné zprávy OECD s jistou obezřetností.

Velký pokrok, kterým automatická výměna informací v celosvětovém měřítku nepochybně je, ale Globálnímu fóru upřít nelze. OECD navíc umožňuje sdílení informací na společné platformě (CTS – Common Transmission System), která byla spuštěna r. 2017, a do této chvíle všechny země sdílejí data dle CRS standardu právě přes ni, což významně snižuje náklady na všech stranách a je to velmi smysluplný krok. Od konce r. 2020 CTS podporuje také další

---

¹⁵³ GLOBAL FORUM ON TRANSPARENCY AND EXCHANGE OF INFORMATION FOR TAX PURPOSES. *The 2019 AEOI Implementation Report* [online]. 2020, s. 7 – 9 [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/AEOI-implementation-report-2019.pdf>

Výsledky peer review zde: OECD. *Peer Review of the Automatic Exchange of Financial Account Information 2020* [online]. Paříž: OECD Publishing, 2020 [cit. 2021-6-15]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/175eeff4-en>

¹⁵⁴ *Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes - Multilateral Co-operation Changing the World: 10th anniversary report*, op. cit., s. 24 – 25

¹⁵⁵ GLOBAL FORUM ON TRANSPARENCY AND EXCHANGE OF INFORMATION FOR TAX PURPOSES. Tax Transparency and Exchange of Information in Times of COVID-19: 2020 GLOBAL FORUM ANNUAL REPORT. *Oecd.org* [online]. 2020 s. 10 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/documents/global-forum-annual-report-2020.pdf>

druhy sdílení informací pro daňové účely (EOIR, spontánní sdílení informací) a další postupy v rámci vzájemné spolupráce.¹⁵⁶

Je také vhodné dodat, že všechny jurisdikce, které byly vyzvány, aby se zavázaly ke standardu CRS, tak již učinily, kromě USA. USA trvají na tom, že již mezinárodní standardy plní, neboť sdílí automaticky informace na základě mezivládních smluv sjednaných ve spojitosti s FATCA, ve kterých jsou zavázány k reciproční výměně informací.¹⁵⁷ Tím samozřejmě narušují jinak unikátní sjednocený systém sdílení informací – informace dle FATCA nejsou ve stejném formátu, ale především nejsou stejného rozsahu ve srovnání s CRS.

Jedním z významných potenciálních přínosů automatické výměny informací je její odrazovací efekt. Je nepochybné, že jedním z faktorů, který hraje v rozhodování roli, je očekávaná výše ztráty, která vznikne subjektu následkem odhalení daňového úniku. O typu a výši sankcí, které je možné za takové jednání uložit, rozhoduje zákonodárce daného státu, ale očekávanou výši ztráty determinuje kromě toho také pravděpodobnost odhalení daného jednání. Automatická výměna informací tuto pravděpodobnost nepochybně zvyšuje, zůstává otázkou nakolik. Zpočátku může být nicméně ještě důležitější proměnnou „domnělá efektivita“ než reálná – pokud se subjekty budou domnívat, že se adopcí AEOI standardu výrazně zvýšila šance jejich dopadení, může to fungovat jako významný odrazovací prvek. Studie z r. 2019¹⁵⁸ ukazuje, že celkově došlo mezi lety 2008 a 2019 k poklesu vkladů v mezinárodních finančních centrech o 410 mld. USD (pokles o 24 % oproti vrcholu z r. 2008, kdy celková depozita v těchto zemích dosahovala 1 700 mld. EUR). Ač samozřejmě nelze přesně vyčíslit, jaká část této změny je způsobena přijetím nových standardů sdílení informací, analýza ukazuje významnější pokles vkladů v období po summitu G20 v r. 2009, kdy se země ve zvýšené míře zavázaly

---

¹⁵⁶ OECD. OECD releases IT-tools to support the implementation of TRACE and the wider exchange of tax information. *Oecd.org* [online]. 25/02/2020 [cit. 2021-05-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/oecd-releases-it-tools-to-support-the-implementation-of-trace-and-the-wider-exchange-of-tax-information.htm>, GLOBAL FORUM ON TRANSPARENCY AND EXCHANGE OF INFORMATION FOR TAX PURPOSES. *The 2019 AEOI Implementation Report* [online]. 2020, s. 13 [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/AEOI-implementation-report-2019.pdf>

¹⁵⁷ GLOBAL FORUM ON TRANSPARENCY AND EXCHANGE OF INFORMATION FOR TAX PURPOSES. *The 2019 AEOI Implementation Report* [online]. 2020, s. 7 [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/AEOI-implementation-report-2019.pdf>

¹⁵⁸ O'REILLY, Pierce, Kevin Parra RAMIREZ a Michael A. STEMMER. Exchange of information and bank deposits in international financial centres. In: *OECD Taxation Working Papers* [online]. No. 46. Paris: OECD Publishing, 28 Nov 2019, s. 7-8 [cit. 2021-06-22]. Dostupné z: doi: 10.1787/025bfebe-en.

implementovat EOIR, a potom opět při počátku sdílení informací dle CRS, se kterým je spojován pokles vkladů v mezinárodních finančních centrech o dalších 22 %. Tato data mohou být částečně zkreslená zavedením programů zaměřených na dobrovolné sdělení informací (VDP – voluntary disclosure programmes)¹⁵⁹ před nebo při zavádění sdílení informací s ostatními státy. Dobrovolné sdělení informací v rámci VDP je dalším pozitivním vedlejším efektem posunu k vyšší transparentnosti (nebo alespoň je mu připisován) – OECD deklaruje, že VDP spolu s vyšetřováním daňových offshore schémat vedly celosvětově k dodatečnému daňovému příjmu 100 mld. EUR.¹⁶⁰

Jako další cíl si Globální Fórum vymezilo pracovat na dostupnosti informací o skutečných majitelích a efektivní implementaci automatické výměny informací a také rozšířit program technické asistence, kterou poskytuje rozvojovým zemím při úpravě jejich právního řádu stejně jako při implementaci standardů sdílení informací.¹⁶¹ V otázce dostupnosti informací o skutečných majitelích se protínají snahy Globálního fóra i FATF – skupina G20 v r. 2015 například vyzvala Globální fórum, aby navázalo na kroky FATF v této oblasti, což bylo zohledněno zařazením požadavku na poskytnutí informace o skutečném majiteli v rámci standardu sdílení informací EOIR i AEOI.¹⁶²

2.3.3 *Iniciativy v oblasti prevence eroze daňových základů a agresivního daňového plánování*

Iniciativou mezinárodního společenství specificky zaměřenou na agresivní daňové plánování velkých nadnárodních korporací je iniciativa BEPS (base erosion and profit shifting), která byla odstartována v r. 2013 opět v rámci OECD s podporou skupiny G20 s cílem zajistit, aby pravidla mezinárodního zdanění neumožňovala jednoduché přesouvání zisků pryč od místa,

---

¹⁵⁹ Státy umožňují daňovým subjektům dobrovolně opravit své daňové tvrzení a přiznat nepřiznané příjmy z minulých období. Odměnou za dobrovolné přiznání bývají snížené úroky či jiné částečné odpuštění sankcí.

¹⁶⁰ International community continues making progress against offshore tax evasion - OECD. *Oecd.org* [online]. 30/06/2020 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/international-community-continues-making-progress-against-offshore-tax-evasion.htm>

¹⁶¹ GLOBAL FORUM ON TRANSPARENCY AND EXCHANGE OF INFORMATION FOR TAX PURPOSES. *Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes - Multilateral Co-operation Changing the World: 10th anniversary report* [online]. 2019, s. 35 [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/global-forum-10-years-report.pdf>

¹⁶² *ibid.*, s. 8, Sekce 2 odst. 2 MCAA - Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information. OECD. *Automatic Exchange Portal: International Framework for the CRS* [online], s. 7 [cit. 2021-06-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/multilateral-competent-authority-agreement.pdf>

kde probíhá skutečná ekonomická aktivita a kde skutečně dochází k tvorbě hodnoty. V roce 2013 byl vydán Akční plán, který definoval oblasti k rozpracování, a v r. 2015 byl publikován tzv. Balíček BEPS, což je souhrn poměrně rozsáhlých zpráv, které zpracovávají opatření k prevenci eroze daňových základů a přesouvání zisků v jednotlivých oblastech, na kterých státy OECD našly shodu. Opatření mají být implementována prostřednictvím změny právních rádu jednotlivých zemí a úpravou jejich smluv s ostatními státy.¹⁶³

Je stanoven také tzv. minimální standard, který ukládá alespoň implementaci akcí č. 5 (adresování škodlivých daňových praktik), č. 6 (omezení zneužití smluvních ustanovení a neoprávněného čerpání výhod ze smluv o zamezení dvojího zdanění), č. 13 (tzv. Country-by-Country (CbC) reporting – povinné vykazování klíčových ukazatelů po zemích, kde nadnárodní korporace operují, aby bylo možné identifikovat přesouvání zisků) a č. 14 (efektivnější řešení sporů). Minimální standard byl dohodnut proto, že implementace těchto akcí pouze v některých státech by mohla vést k nerovným podmínkám a negativním efektům právě pro tyto státy, neboť by se z nich stala méně atraktivní destinace pro investory.¹⁶⁴ Za zmínku stojí také akce č. 15, která vedla k vytvoření Mnohostranné úmluvy o implementaci opatření k boji proti snižování daňového základu a přesouvání zisků ve vztahu k daňovým smlouvám¹⁶⁵ (označuje se nejčastěji zkratkou MLI – Multilateral Instrument). Jejím cílem je nahradit proces postupné aktualizace jednotlivých dvoustranných smluv o zamezení dvojího zdanění tímto jediným instrumentem, ke kterému země mohou přistoupit a na jeho základě se promítnou aktualizace v souladu s opatřeními dle BEPS balíčku do všech smluv, které budou tímto mnohostranným instrumentem pokryté. K Úmluvě je možné přistoupit v různém rozsahu (účinek jednotlivých ustanovení se omezuje klasickou formou výhrad), alespoň však

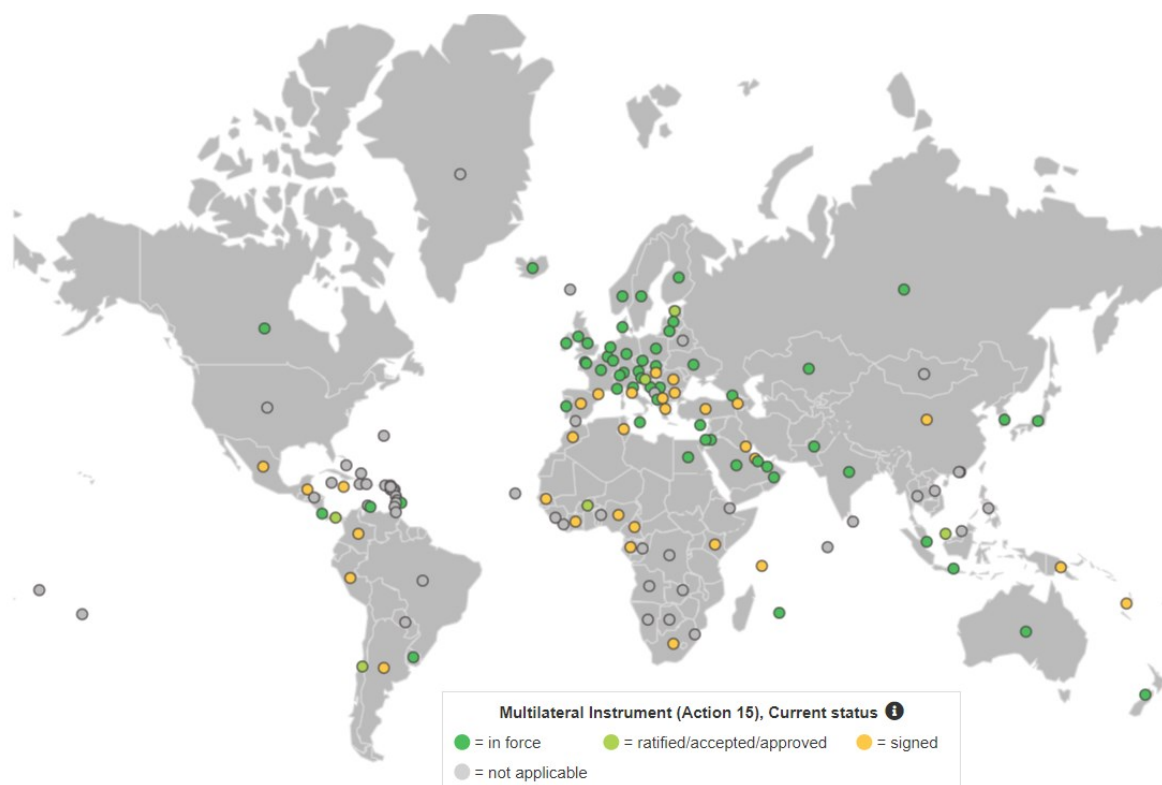
---

¹⁶³ OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project. *Oecd.org* [online]. 2015, s. 5-9 [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/beps-explanatory-statement-2015.pdf>

¹⁶⁴ OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. Centre for Tax Policy and Administration brochure. *Oecd.org* [online]. 2021, s.12-13, [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/centre-for-tax-policy-and-administration-brochure.pdf>. Shrnutí jednotlivých zpráv dostupný zde: <https://www.oecd.org/ctp/beps-reports-2015-executive-summaries.pdf>.

¹⁶⁵ Znění úmluvy dostupné zde: <https://www.oecd.org/tax/treaties/multilateral-convention-to-implement-tax-treaty-related-measures-to-prevent-BEPS.pdf>

v rozsahu, který je v souladu s minimálním standardem zmíněným výše. Aktuálně MLI podepsalo 95 jurisdikcí.¹⁶⁶

Obrázek 3 - Stav podpisu MLI
tmavě zelená – MLI je účinný, světle zelená – MLI ratifikován, žlutá – MLI je podepsán, šedá – nevztahuje se
Zdroj: OECD¹⁶⁷

Iniciativa BEPS byla poměrně rozsáhlá a rozhodně se nedá říct, že bezvýsledná. Přesto je předmětem kritiky, a to dvojí. Prvním důvodem je fakt, že OECD země si utvořily souhrn pravidel a doporučení a následně přizvaly na konec procesu omezenou skupinu rozvojových zemí, které se k návrhům mohly vyjádřit, na rozhodování se ovšem podílet reálně nemohly, podobně jako všechny ostatní země, které součástí jednání nebyly. Nečlenové OECD byli až následně vyzváni, aby se připojili k iniciativě a začali standard naplňovat.¹⁶⁸

¹⁶⁶ Stav k 8/6/2021. Signatories and Parties (MLI Positions). *Oecd.org* [online]. June 2021 [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/treaties/beps-ml-signatories-and-parties.pdf>

¹⁶⁷ OECD. *Tax co-operation | Compare your country: BEPS* [online]. [cit. 2021-06-05]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/2/1609/default>

¹⁶⁸ OECD/G20. *Base Erosion and Profit Shifting Project: INFORMATION BRIEF 2014 Deliverables* [online]. OECD. s. 4 - 5 [cit. 2021-06-10]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/beps-2014-deliverables-information-brief.pdf>
OECD se sice ve svých tiskových prohlášeních tváří, že rozvojové země byly v dialogu zahrnuty (viz zde: <https://www.oecd.org/tax/beps/g20-finance-ministers-endorse-reforms-to-the-international-tax-system-for-curbing->

Druhý důvod se týká obsahu dohodnutých pravidel, kde kritici upozorňují na zdánlivé drobnosti, které činí BEPS neschopným odpovědět na problémy, které chce adresovat. Jedná se například o Country-by-Country reporting, který má být zpřístupněn pouze správcům daně, nikoli veřejnosti.¹⁶⁹ Navazujícím problémem je to, že některé především rozvojové země budou mít problém tyto informace získat, neboť mají být reportovány pouze správci daně té jurisdikce, ve které je korporace rezidentem, nikoli správcům daně ve všech zemích, kde podniká. Informace mají dále být sdíleny prostřednictvím automatického sdílení informací, na tento standard se nicméně bude vztahovat omezení, že přijímající stát musí splňovat podmínky pro ochranu dat. Pro nemalé množství rozvojových zemí tedy informace přístupné být nemusí. Dalším „selháním“ je, že namísto zákazu specifických výhodných daňových režimů pro výnosy z duševního vlastnictví (tzv. *patent box*, někdy také *I. P. box*) byl v rámci BEPS vytvořen systém podmínek, které tato ustanovení musí splňovat (navíc bylo umožněno ještě poměrně dlouho využívat těchto režimů v jejich původní podobě). Dalším sporným bodem bylo, že BEPS nemá ambice zajistit transparentnost v otázce tzv. *sweetheart deals*¹⁷⁰ – dohod mezi významnými korporacemi a státy, že schémata, která drasticky snižují jejich daňovou zátěž, nebudou rozporována správci daně v daném státě.¹⁷¹

Státy se také nedohodly, zda v korporátním zdanění přišel čas opustit *arm's length principle*¹⁷² - v posledním desetiletí se objevují názory, že tento systém již je přežitý, protože stanovení relevantních převodních cen je často obtížné a arbitrární a bylo by efektivnější nahlížet na velké nadnárodní skupiny jako na celek a hledat optimální kritéria pro přerozdělení celkového zisku skupiny do jednotlivých jurisdikcí, aby bylo co nejlépe zohledněno, kde dochází k reálné aktivitě a tvorbě hodnoty. Toto řešení by mohlo přispět také k vyšším daňovým příjmům

---

avoidance-by-multinational-enterprises.htm), nicméně Zprávy v Balíčku BEPS o účasti rozvojových zemí v dialogu nemluví (srov. <https://www.oecd.org/ctp/beps-2015-final-reports.htm>)

¹⁷⁰ Sweetheart deals byly ve velkém měřítku odhaleny veřejnosti v rámci LuxLeaks. ICIJ. Luxembourg Leaks: Global Companies' Secrets Exposed. *Icij.org* [online]. [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.icij.org/investigations/luxembourg-leaks> <https://www.icij.org/investigations/luxembourg-leaks/>

¹⁷¹ OECD's BEPS project failing to combat tax dodging. *Internationaltaxreview.com* [online]. 23 August 2016 [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.internationaltaxreview.com/article/b1f7ng9l633zdzq/oecd-s-beps-project-failing-to-combat-tax-dodging>

¹⁷² Někdy se překládá jako zásada tržních podmínek, nebo zásada tržního odstupu. V transakcích mezi dvěma nezávislými entitami je pravděpodobné, že cena za poskytnuté plnění bude odpovídat tržní ceně a transakce nebude jednostranně nevýhodná. V případě transakcí mezi podniky, které jsou součástí stejné skupiny, to tak nutně být nemusí, v případě výsledné daňové úlevy může být pro skupinu jako celek výhodnější nastavit cenu za plnění výše, nebo naopak níže, než by byla tržní cena, podle toho, která entita se nachází ve výhodnějším daňovém režimu. Pravidlo *arm's length principle* spočívá v tom, že například vnitroskupinové transakce musí probíhat za takové plnění, za které by ho byly ochotny realizovat dvě nezávislé entity, aby se předcházelo přesouvání zisků do jiných států s výhodnějším daňovým režimem.

rozvojových zemí, kde je v dnešní době alokováno mnoho zdrojů velkých korporací.¹⁷³ Zůstává ovšem předmětem diskuze, zda by to opravdu bylo optimální řešení, oba přístupy s sebou nesou i negativa.

Na kritiku ohledně nezahrnutí nečlenů odpověděla OECD otevřením Výboru pro fiskální záležitosti i nečlenům, vytvořením tzv. Inclusive Framework on BEPS v r. 2016, kdy pozvala všechny nečlenské země, které o to mají zájem, aby se zúčastnily jednání o dalším směřování iniciativy BEPS, ovšem s tou podmínkou, že se zavážou BEPS také implementovat.¹⁷⁴ Kromě monitorování implementace minimálního standardu má být agendou především uzavřít body, na kterých se země v předchozím období nedohodly a které se týkají především výzev vyplývajících z digitalizace (těmto následným diskuzím se vžil název BEPS 2.0). Skupina teď vede jednání v rámci dvou pilířů – Pilíř I rozpracovává nová pravidla pro alokaci zisku, Pilíř II se věnuje tématu minimální korporátní daně.¹⁷⁵ Pandemie Covid-19 prodloužila původní harmonogram, lze očekávat, že OECD má ambici dosáhnout konsenzu v rámci roku 2021. OECD předložila ke konzultaci v říjnu 2020 materiály k Pilíři I a II, po poměrně intenzivních a vyostřených diskuzích.¹⁷⁶ Ač je vidět významný posun v tom, že státy se například shodují na potřebě minimální korporátní daně, zůstává poměrně mnoho otevřených bodů a diskuze nad pravidly v rámci BEPS 2.0 jsou opět i terčem kritiky, že nezohledňují dostatečně vstupy ze strany skupiny rozvojových zemí G24.¹⁷⁷

---

¹⁷³ ATEŞ, Leyla, Alex COBHAM, Moran HARARI, Petr JANSKÝ, Markus MEINZER, Lucas MILLÁN a Miroslav PALANSKÝ. The Corporate Tax Haven Index: A New Geography of Profit Shifting. *Combating Fiscal Fraud and Empowering Regulators: Bringing tax money back into the COFFERS* [online]. Oxford University Press, 2021, 2021-02-02, s. 3 – 5 [cit. 2021-6-18]. ISBN 9780198854722. Dostupné z: doi:10.1093/oso/9780198854722.003.0006

¹⁷⁴ OECD. BACKGROUND BRIEF: Inclusive Framework on BEPS. *Oecd.org* [online]. January 2017, s. 9-11 [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/beps/background-brief-inclusive-framework-for-beps-implementation.pdf>

¹⁷⁵ OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. Centre for Tax Policy and Administration brochure. *Oecd.org* [online]. 2021 s. 18-19 [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/centre-for-tax-policy-and-administration-brochure.pdf>

¹⁷⁶ COBHAM, Alex. US blows up global project to tax multinational corporations. What now? *Taxjustice.net* [online]. 19 June 2020 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/19/us-blows-up-global-project-to-tax-multinational-corporations-what-now/>

¹⁷⁷ TAX JUSTICE NETWORK. OECD's "tax haven lite" blueprint fails pandemic-gripped world. *Taxjustice.net* [online]. 12 October 2020 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/press/oecd-tax-haven-lite-blueprint-fails-pandemic-gripped-world/>

V oblasti boje proti daňovým únikům i agresivnímu daňovému plánování se angažuje také Organizace spojených národů. Je autorem OSN Modelové úmluvy o dvojím zdanění¹⁷⁸, která ve srovnání s Modelem OECD klade důraz na případy sjednávání smluv mezi rozvojovými a vyspělými zeměmi, kdy (jak již bylo zmíněno výše) často dochází k dojednání nevýhodných podmínek pro rozvojové země, které disponují mnohem menší vyjednávací silou než vyspělé silné ekonomiky. OSN si vytyčila pro následující desetiletí 17 cílů udržitelného rozvoje, jejichž financování chce mimo jiné posílit právě dodatečnými příjmy z efektivnějšího výběru daní a boje s korupcí a mezinárodním organizovaným zločinem. Posílit aktivity ke zlepšení spolupráce v oblasti daní bylo dohodnuto již v Addis Abebě r. 2015¹⁷⁹, aktuálně v rámci diskuzí o financování rozvojových cílů vznikla doporučení panelu FACTI (Panel on International Financial Accountability, Transparency and Integrity), který shrnuje, že by měl být založen v rámci OSN jak mezivládní orgán pro praní peněz, tak mezivládní orgán pro daňové záležitosti, který bude zahrnovat všechny státy, a jasně dává najevo snahu přesunout dialog o daňových záležitostech (včetně sdílení informací) pod OSN, které má zajistit spravedlivější fórum pro rozvojové země.¹⁸⁰

2.3.4 *Dění v oblasti AML*

Mezi lety 2008 a 2021 došlo k několika revizím 40 + 9 Doporučení FATF. První revize byla komplexní, započala v r. 2009 a byla ukončena vydáním nových 40 Doporučení včetně Interpretáčnických poznámek v r. 2012 (9 Speciálních doporučení bylo při této příležitosti integrováno mezi 40 Doporučení). Cílem revize bylo především zohlednit zjištění z třetího kola vzájemných hodnocení a aktualizovat doporučení tam, kde již byla zastaralá, zohledňujíc přitom vstupy FSRB, IMF, Světové banky i OSN a informace o nových hrozbách. Doporučení

---

¹⁷⁸ UNITED NATIONS. Model Double Taxation Convention between Developed and Developing Countries. *Un.org* [online]. 2017 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2018/05/MDT_2017.pdf

¹⁷⁹ UN GENERAL ASSEMBLY. Outcome of the third International Conference on Financing for Development: Report of the Secretary-General. *Undocs.org* [online]. 13 August 2015, s. 6 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <https://undocs.org/A/70/320>

¹⁸⁰ FACTI PANEL. *FINANCIAL INTEGRITY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: Report of the High Level Panel on International Financial Accountability, Transparency and Integrity for Achieving the 2030 Agenda* [online]. February 2021, s. 10 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: https://uploads-ssl.webflow.com/5e0bd9edab846816e263d633/603560520c476959ea33b17a_FACTI_Report_ExecSum.pdf

byla také předmětem veřejné konzultace.¹⁸¹ K novým Doporučením potom byla vydána také nová metodika k posuzování zemí při vzájemných hodnoceních, kterou používají také FSRB, IMF a Světová banka. Nutno podotknout, že nově v tzv. Čtvrtém kole hodnocení je předmětem vzájemného hodnocení nejenom zakotvení pravidel naplňujících Doporučení v národních právních rádech, ale také jejich provádění v praxi.¹⁸²

Významné změny, které aktualizace přináší, jsou následující. První je zavedení rizikově orientovaného přístupu - ten ukládá státům zaměřit se více na situace, které nesou větší riziko, tedy na úrovni celého státu nejdříve identifikovat a porozumět, jakým rizikům v oblasti praní peněz (ale i financování terorismu) stát čelí a v jaké oblasti se pro něj nachází největší hrozby, a na jejich řešení specificky alokovat více prostředků, místo aplikace plošného přístupu, který není pro všechny země rozhodně vhodný a vede k tříštění dostupných zdrojů a jejich neefektivní alokaci. V r. 2008 byl rozšířen mandát FATF, aby se organizace mohla věnovat i problematice financování proliferace zbraní hromadného ničení, proto Doporučení 7 nově zohledňuje i tuto oblast a má vést k efektivnímu a konzistentnímu uplatňování sankcí vůči osobám označeným Radou bezpečnosti OSN.¹⁸³

Po mnoha letech, kdy se na tomto nemohly státy shodnout, konečně dosáhly konsenzu na zahrnutí daňových trestných činů (v oblasti jak přímých tak nepřímých daní) mezi predikativní trestné činy pro praní špinavých peněz.¹⁸⁴ Není uvedena žádná specifická definice daňové trestné činnosti. Některé státy už zahrnuly daňovou trestnou činnost mezi predikativní trestné činy v národním právním řádu dříve (například všechny ty, které adoptovaly tzv. *all-crimes approach*, tedy přístup, že výnosy z kterékoli trestné činnosti mohou být predikativním

---

¹⁸¹ FATF. Review of the FATF Standards and historical versions. *Fatf-gafi.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-06-03]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html>

¹⁸² FATF. Procedures for the FATF fourth round of AML/CFT mutual evaluations. *Fatf-gafi.org* [online]. [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF-4th-Round-Procedures.pdf>

¹⁸³ FATF/MONEYVAL. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2020, s. 6 – 8 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Moneyval-Czech-FATF-Recommendations.pdf>
INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Revisions to the Financial Action Task Force (FATF) Standard - Information Note to the Executive Board* [online]. Washington, D.C., 2012, s. 9-10 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2012/071712a.pdf>

¹⁸⁴ FATF/MONEYVAL. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2020, s. 128 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Moneyval-Czech-FATF-Recommendations.pdf>

trestným činem).¹⁸⁵ Zahrnutí v Doporučeních FATF je nicméně prvním explicitním požadavkem toto učinit na mezinárodní úrovni a jedná se o poměrně velký posun ve srovnání se stavem v 90. letech.

To, že daňová trestná činnost je zahrnuta mezi predikativní trestné činy, přináší následující pozitiva. Prvně se zvyšuje šance efektivně postihnout pachatele (a případně účastníky) daňového úniku, pokud prostředky plynoucí z neodvedení daně použijí či jinak naplní skutkovou podstatu praní peněz – neboť je lze stíhat také za tento trestný čin. Odsouzení za praní peněz přitom není odvislé od toho, zda byl dotyčný odsouzen za predikativní trestný čin či účast na něm.¹⁸⁶ Pozitivním efektem dále je, že povinné osoby musí ve zprávách o podezřelé aktivitě či podezřelých transakcích oznamovat také ty situace, kdy se domnívají, že klientovy prostředky byly předmětem daňového úniku. Dalším významným benefitem je umožnění spolupráce mezi daňovou správou a FIU a případně dalšími příslušnými orgány – zahrnutím daňové trestné činnosti mezi predikativní trestné činy se otevírá širší možnost spolupráce a využití dat sbíraných FIU i pro účely vyšetřování daňových úniků (pokud to umožní národní právní úprava). Je velice výhodné, pokud státy mohou využít vybudovaného AML rámce mezinárodní spolupráce i pro boj s daňovou trestnou činností.¹⁸⁷ Tato změna je vskutku nezanedbatelná, vzhledem k rozsahu problému. Například ve Spojeném království jsou daňové úniky společně s podvodem nejvýznamnějším zdrojem nelegálních příjmů, jejich velikost se odhaduje na cca 4,6 mld. GBP.¹⁸⁸

V Doporučeních se také poprvé objevuje téma korupce – téma, které v posledních letech je jedním ze styčných bodů boje proti praní peněz a boje proti daňovým únikům. Úmluva OSN proti korupci se objevuje mezi výčtem Úmluv, k nimž mají státy urychleně přistoupit a

---

¹⁸⁵ DURRIEU, Roberto. *Rethinking Money Laundering & Financing of Terrorism in International Law: Towards a new global legal order*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013, s. 293-296. ISBN 9781299622074

¹⁸⁶ *Fighting Tax Crime – The Ten Global Principles (Second Edition)* [online]. OECD, 2021, bod 104 [cit. 2021-11-10]. ISBN 9789264503601. Dostupné z: doi:10.1787/006a6512-en

¹⁸⁷ *Fighting Tax Crime – The Ten Global Principles (Second Edition)* [online]. OECD, 2021, bod 104 [cit. 2021-11-10]. ISBN 9789264503601. Dostupné z: doi:10.1787/006a6512-en

¹⁸⁸ HM TREASURY. *National risk assessment of money laundering and terrorist financing 2020* [online]. Londýn: APS Group, 2020, s. 27 – 28 [cit. 2021-11-25]. ISBN 978-1-5286-2321-6. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/945411/NRA_2020_v1.2_FOR_PUBLICATION.pdf,

implementovat je. Při posuzování rizik spojených s praním peněz navíc přibýlo kritérium signifikantní úrovně korupce v daném státě jako nového rizikového faktoru.¹⁸⁹

Po komplexnější revizi v r. 2012 byla FATF Doporučení do dnešní doby předmětem několika dalších upřesnění a doplnění, která se týkala především financování proliferace, rozlišení mezi rizikovějšími a méně rizikovými typy neziskových organizací pro účely Doporučení 8, sdílení informací mezi jednotlivými úřady ve státě (a související otázky souladu s ochranou soukromí). V r. 2018 bylo Doporučení 15 obohaceno o virtuální aktiva a doporučení ohledně poskytovatelů služeb s virtuálními aktivy.¹⁹⁰ Toto téma se v posledních dvou letech velmi intenzivně diskutuje a v březnu 2021 FATF zveřejnila poměrně rozsáhlý materiál k veřejné konzultaci, který ukazuje, že organizace má v této oblasti poměrně ambiciózní cíle.¹⁹¹

FATF se také v poslední době intenzivně zabývá tím, že její Doporučení mohou mít poměrně negativní nezamýšlené dopady. Nejvýznamnější z nich je omezení v přístupu k finančním službám, neboť finanční instituce jsou nuceny naplňovat AML opatření, ale mnoho osob, které jsou uprchlíky, byly vysídleny, či mají velmi nízké příjmy, čelí problému, že se nemohou adekvátně identifikovat – což ale znamená, že musí využít neformálních a neregulovaných alternativ. Dalšími negativními jevy jsou nedůvodné zaměření na nepříliš rizikové neziskové organizace (díky tomu, že nebyl aplikován rizikově orientovaný přístup), nebo zneužívání AML norem k omezování lidských práv.¹⁹²

FATF obecně čelí výrazně méně útokům na legitimitu procesu vytváření doporučení a poté hodnocení jejich naplňování, než je tomu u mezinárodních aktivit v oblasti daní (ať jde o aktivity Globálního fóra či BEPS). Její proces konzultace při vytváření nových doporučení je poměrně otevřený, sice právo rozhodovat mají pouze členové FATF, ale nedá se říci, že by

---

¹⁸⁹ Doporučení 15 a 36. FATF/MONEYVAL. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2020, s. 15, 25 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Moneyval-Czech-FATF-Recommendations.pdf>

¹⁹⁰ FATF. Documents - Financial Action Task Force (FATF). *Fatf-gafi.org* [online]. October 2021 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html#UPDATES>

¹⁹¹ FATF. Public consultation on FATF draft guidance on a risk-based approach to virtual assets and virtual asset service providers. *Fatf-gafi.org* [online]. March 2021 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/public-consultation-guidance-vasp.html>

¹⁹² Mitigating the Unintended Consequences of the FATF Standards. *Fatf-gafi.org* [online]. October 2021 s. 2-5 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/financialinclusionandnpoissues/documents/unintended-consequences-project.html>

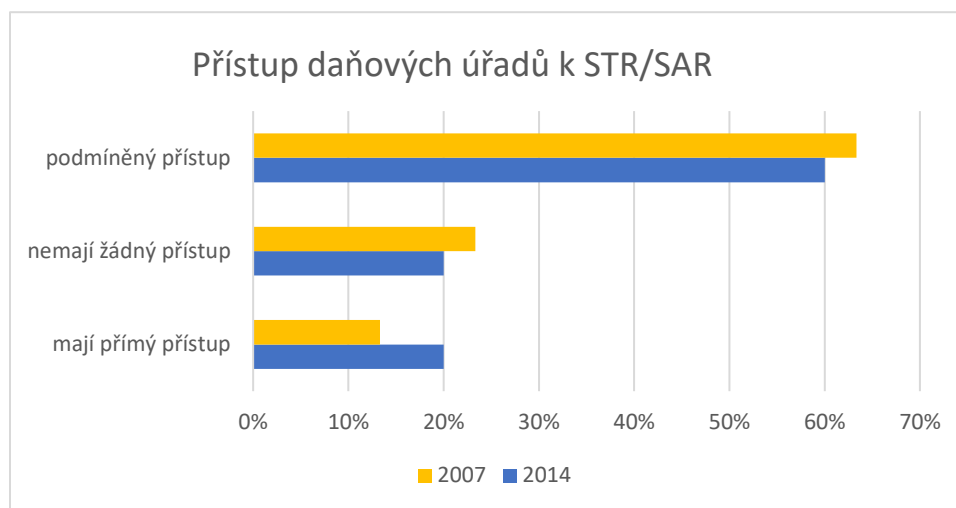
nebyly zohledňovány připomínky FSRB či pozorovatelů. Co kritizovat lze, je nicméně přístup FATF k posuzování efektivity AML opatření států, které provádí v rámci Čtvrtého kola vzájemných hodnocení. Kromě zohlednění Doporučení v právním rámci dané země FATF nyní zkoumá také, jak jsou daná opatření realizována v praxi. To je rozhodně velmi vhodné, co je ale minimálně stejně důležité je posouzení, která opatření (pokud jsou efektivně implementována) vyvolávají zamýšlené účinky a do jaké míry. Stejně jako v případě Globálního fóra i zde se automaticky presumuje, že pokud země Doporučení naplní, přinese to kýžené výsledky, což nemusí být správný předpoklad a bylo by na místě se takovým posouzením zabývat také.

V boji proti praní peněz se kromě FATF také angažují IMF a Světová banka (především v procesu posuzování zemí v naplňování FATF doporučení a technické asistenci v tomto procesu), skupina finančních zpravodajských jednotek Egmont, Basilejský výbor pro bankovní dohled (jako neformální platforma pro diskuzi o tématech bankovního dohledu) a v neposlední řadě OSN, která se intenzivně účastní diskuzí FATF a poskytuje mimo jiné významný vhled do problémů implementovat AML standardy na straně rozvojových zemí. Úřad pro drogy a kriminalitu (UNODC) s cílem vybudovat co nejrobustnější světový systém proti praní peněz spravuje Globální program proti praní peněz, prostřednictvím kterého poskytuje zemím asistenci při implementaci AML opatření. Všechny tyto organizace se však odvolávají na Doporučení FATF jako na celosvětový standard boje proti praní peněz, nevytváří se paralelně žádný jiný standard srovnatelného rozsahu.

Ač se boj proti praní peněz a boj proti daňovým únikům od počátku odvíjely relativně nezávisle na sobě a obě oblasti se jen místy protínaly, postupně je okolnosti svádí více a více dohromady, ať jde o témata sdílení informací, informace o skutečných majitelích a vyšší transparentnost offshore entit, nebo otázku kryptoměn a dopadů rozšíření informačních technologií obecně. Postupně mezinárodní společenství dospělo k závěru, že má smysl se tématem praní peněz a daňových úniků zabývat společně, a rozšířilo tuto oblast navíc o boj s korupcí, která s nimi často úzce souvisí. Korupce prohlubuje nerovnosti ve společnosti, ohrožuje zásady právního státu, a pokud je velkého rozsahu či je páchána veřejnými činiteli, omezuje i důvěru ve stát a zároveň možnost zemí budovat infrastrukturu ve státě a smysluplně investovat veřejné příjmy, které jsou předmětem zpronevěry – poslední je bolestným problémem především rozvojových

zemí. Proto boj s korupcí také patří mezi priority OSN, její potlačení má být jedním ze zdrojů financování programu OSN do r. 2030 – tzv. Cílů udržitelného rozvoje.¹⁹³

Průzkum OECD zabývající se přístupem daňových úřadů k informacím AML úřadů aktualizován v roce 2007 a již zde byl patrný posun směrem k bližší spolupráci úřadů, alespoň co se právního rámce týče. Postupně se zvětšovalo množství států, ve kterých měly daňové úřady přímý přístup ke zprávám o podezřelé aktivitě/podezřelých transakcích, či alespoň existoval způsob, jak tyto informace mohly získat.

Graf 2 – Přístup daňových úřadů ke zprávám o podezřelých transakcích a ke zprávám o podezřelé aktivitě

Tento trend potvrdil i následný další průzkum (bohužel na ne zcela stejném vzorku zemí) z r. 2014.¹⁹⁴ V převážné většině zemí se ovšem stále jednalo o sdílení podmíněné – buď byly informace poskytovány v jednotlivých případech na žádost, tedy daňový úřad již musel mít v daném případě jisté podezření, nebo státy ponechávaly na zvážení AML úřadu, zda považuje

¹⁹³ UNITED NATIONS, INTER-AGENCY TASK FORCE ON FINANCING FOR DEVELOPMENT. *Financing for Sustainable Development Report 2020* [online]. New York: United Nations, 2020, s. 49 - 50 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: https://developmentfinance.un.org/sites/developmentfinance.un.org/files/FSDR2020_ChptIII.A.pdf

¹⁹⁴ Průzkumu v r. 2007 se zúčastnily Austrálie, USA, Spojené království, Irsko, Argentina, Rakousko, Česká republika, Maďarsko, Itálie, Japonsko, Lucembursko, Belgie, Kanada, Dánsko, Francie, Finsko, Německo, Řecko, Korea, Mexiko, Holandsko, Nový Zéland, Norsko, Polsko, Portugalsko, Španělsko, Slovensko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko. Průzkumu v r. 2014 se zúčastnily: Austrálie, Rakousko, Belgie, Kanada, Chile, Kolumbie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Japonsko, Korea, Lotyšsko, Malajsie, Holandsko, Nový Zéland, Portugalsko, Singapur, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Spojené království, USA.

danou informaci pro daňový úřad za relevantní a spontánně mu ji poskytne.¹⁹⁵ Ukazuje se také, že samo procesní nastavení spolupráce úřadů v praxi není triviálním problémem, stejně jako její technologické zabezpečení, na které jsou vzhledem k velmi citlivému obsahu takových materiálů kladeny vysoké požadavky. Zákonný rámec, který umožňuje třeba i přímý přístup či sdílení informací, zdaleka nezaručuje efektivní výměnu informací mezi úřady.¹⁹⁶ Téma je proto stále aktuální, i když dnes již nějaká míra spolupráce mezi úřady převážně existuje, OECD i Světová banka dále podporují výzkum a aktivity v této oblasti a sdílení nejlepší praxe mezi státy, v kontextu podpory jednoho z cílů udržitelného rozvoje OSN – významně snížit míru korupce ve všech jejích formách.¹⁹⁷

OECD v r. 2011 odstartovala v rámci Fóra o daních a trestné činnosti tzv. Oslo dialogue, jehož cílem bylo začít se problémy spojenými s nezákonnými finančními toky zabývat komplexněji. Tomuto přístupu se vžil název *whole-of-government approach* (tedy tzv. celovládní přístup), v jehož centru leží užší spolupráce všech úřadů a orgánů, které se na boji s finanční trestnou činností podílejí, ať se jedná o FIU, daňovou správu či jiné orgány. Výsledky této iniciativy jsou především doporučení ohledně způsobu spolupráce jednotlivých orgánů na národní úrovni i mezinárodně na vyšetřování finanční trestné činnosti, sdílení know-how, vytváření kapacit pro vyšetřování těchto činů i v rozvojových zemích (pomocí poskytování různých tréninků a školení), sdílení informací o nových trendech s důrazem na to, jak využít informace z různých zdrojů (daňová správa, podezřelé transakce reportované FIU apod.) a identifikovat na jejich základě nezákonné finanční toky. Specificky se také zabývá tématem postihu těch osob, které využívání komplexních struktur a schémat při praní peněz a daňových únicích umožňují (např. právníci, daňoví poradci, účetní). Ve srovnání s jinými mezinárodními snahami je tato

---

¹⁹⁵ OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Access for tax authorities to information gathered by anti-money laundering authorities* [online]. OECD, 2007, s. 36 - 42 [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/2389989.pdf>

OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Improving Co-operation Between Tax and Anti-Money Laundering Authorities: Access by tax administrations to information held by financial intelligence units for criminal and civil purposes* [online]. OECD, 2015, s.12 [cit. 2021-7-5]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/crime/report-improving-cooperation-between-tax-anti-money-laundering-authorities.pdf>

¹⁹⁶ *Improving Co-operation Between Tax and Anti-Money Laundering Authorities*, op.cit., s. 16 – 21, 26

¹⁹⁷ OECD AND THE WORLD BANK. *Improving Co-operation between Tax Authorities and Anti-Corruption Authorities in Combating Tax Crime and Corruption* [online]. Paříž: OECD and The World Bank, 2018, s. 13 – 15 [cit. 2021-4-9]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/improving-co-operation-between-tax-authorities-and-anti-corruption-authorities-in-combating-tax-crime-and-corruption.htm>

zaměřená ve velké míře na opravdu praktické, někdy až operativní aspekty spolupráce při vyšetřování finanční trestné činnosti, což je nepochybně její přidanou hodnotou.¹⁹⁸

Vedle Fóra o daních a trestné činnosti existuje ještě neformální setkání vedoucích vyšetřujících orgánů, které se zabývají daňovou trestnou činností. Z jejich setkání v r. 2017 vyplynulo založení skupiny J5¹⁹⁹, první „mezinárodní skupiny pro vymáhání práva“ – jedná se o skupinu založenou USA, Spojeným královstvím, Holandskem, Kanadou a Austrálií s účelem úzce spolupracovat na vyšetřování přeshraniční daňové trestné činnosti, kybernetické trestné činnosti a praní peněz. Úspěch této skupiny je nepopíratelný a mohl by naznačit, jakým směrem by se v praxi mohla úzká mezinárodní spolupráce při vyšetřování mezi příslušnými orgány z různých států ubírat.²⁰⁰

2.3.5 Významná legislativa EU v oblasti praní peněz a daňových úniků

Třetí AML směrnici nahradila v roce 2015 po dlouhých vyjednáváních Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 (tzv. Čtvrtá AML směrnice)²⁰¹. Její přijetí bylo opět ovlivněno revizí Čtyřiceti doporučení FATF v roce 2012 a přinesla poměrně zásadní změny. Vzhledem k tomu, že směrnice s plně harmonizačním účinkem v této oblasti byla politicky neprůchodná, jednalo se opět o směrnici s minimálním harmonizačním účinkem, umožňující určitou nejednotnost v úpravě jednotlivých členských států.²⁰² Směrnice zakotvuje přístup orientovaný na riziko do evropské AML úpravy v souladu s aktualizací Doporučení. Články 6 a 7 zavádí systém posuzování rizik, jehož smyslem je, aby se subjekty zúčastněné na boji proti praní peněz vzájemně informovaly o nově identifikovaných rizicích v této oblasti. Realizuje se na třech úrovních – na úrovni EU, členských států a povinných osob. Na úrovni EU má Komise za úkol identifikovat, analyzovat a vyhodnocovat rizika, která mají dopad na

---

¹⁹⁸ OECD. About tax and crime - OECD. *Oecd.org* [online]. [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/about-tax-and-crime.htm>

¹⁹⁹ The Joint Chiefs of Global Tax Enforcement Group

²⁰⁰ YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: OECD Global Anti-Corruption and Integrity Forum [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CET [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-cb11-9889-000d3a20eda5>

²⁰¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 73-117

²⁰² VONDRÁČKOVÁ, Aneta. Boj proti praní peněz v EU. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. s. 49 ISBN 978-80-87975-49-7.

vnitřní trh a týkají se přeshraničních činností (zohledňuje společná stanoviska evropských orgánů dohledu EBA, ESMA a EIOPA²⁰³ a má zapojit také odborníky členských států pro oblast AML/CFT, zástupce FIU i další subjekty na úrovni Unie. Na základě svých zjištění publikuje každé dva roky tzv. *Supranational risk assessment* – dokument, který shrnuje hlavní rizika a doporučení mitigačních opatření (státy je nemusí uplatnit, ale musí odůvodnit proč).²⁰⁴ Členské státy provádí své vlastní posouzení rizik, které mají využít především k nastavení vhodných pravidel pro jednotlivá odvětví a oblasti (úměrně rizikům), aby napomohly prioritizaci a optimální alokaci zdrojů. Toto posouzení je sdíleno s Komisí, evropskými orgány dohledu a ostatními členskými státy. Třetí úroveň identifikace a posuzování rizik je na úrovni povinných osob, které mají zavést postupy ke zmírňování rizik, zohledňující jak jejich vlastní zhodnocení, tak posouzení členských států a Komise.²⁰⁵

Definice praní peněz nedoznala výraznějších změn, došlo ovšem k zahrnutí trestných činů týkajících se přímých a nepřímých daní mezi predikativní trestné činy.²⁰⁶ Okruh povinných osob byl rozšířen také na provozovatele hazardních her (Třetí AML směrnice se omezila pouze na kasina).²⁰⁷ Dále byla snížena prahová hodnota pro hloubkovou kontrolu klienta u osob obchodujících se zbožím.²⁰⁸ Došlo i k definičnímu rozšíření v případě politicky exponovaných osob (PEP), kdy se již nerozlišuje mezi tuzemskými a zahraničními PEP a všechny by tak měly být podrobeny zesílené hloubkové kontrole.²⁰⁹ Článek 30 zavádí povinnost států zajistit, aby byly v centrálním registru dostupné aktuální adekvátní a přesné informace o skutečném majiteli společností a jiných právnických osob, včetně údajů o skutečně držené účasti. Tento registr má být přístupný příslušným orgánům a FIU, ale také povinným osobám a osobě či organizaci, která na tom prokáže oprávněný zájem.

---

²⁰³ EBA – European Banking Authority/Evropský orgán pro bankovníctví, ESMA – European Securities and Markets Authority/Evropský orgán pro cenné papíry a trhy, EIOPA - European Insurance and Occupational Pensions Authority/Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění

²⁰⁴ Článek 6 Čtvrté AML směrnice

²⁰⁵ Článek 7,8 Čtvrté AML směrnice

²⁰⁶ Článek 3 odst. 4 písm. f) Čtvrté AML směrnice

²⁰⁷ Prahová hodnota pro uplatnění hloubkové kontroly u klienta je 2000 EUR (vklad či výběr).

²⁰⁸ Článek 2 odst. 1 písm. e) Čtvrté AML směrnice

²⁰⁹ Článek 20 Čtvrté AML směrnice. Pro některé země toto rozšíření neznamenalo fakticky žádnou změnu, neboť už před přijetím Čtvrté AML směrnice nerozlišovaly mezi tuzemskými a zahraničními PEP, např. Německo.

Směrnice také pověřuje Komisi, aby sestavila seznam vysoce rizikových třetích zemí (povšimněme si, že členské státy automaticky na tento seznam spadat nemohou, ať je jejich právní a institucionální rámec pro boj s praním peněz jakýkoli). Pokud se země ocitne na tomto seznamu, pak při transakcích s osobami, které jsou v ní usazené, je třeba provádět zesílenou hloubkovou kontrolu.²¹⁰ Články 37 a 38 jsou první zmínkou ochrany tzv. *whistle-blowerů*, tedy oznamovatelů nezákonného jednání, ovšem povinnosti států jsou zde stanoveny velmi obecně. Nutno podotknout, že napříč státy v této otázce existovaly velké rozdíly, v mnoha zemích EU v té době ochrana oznamovatelů vůbec nebyla uzákoněna.

Seznam vysoce rizikových třetích zemí (neformálně nazýván *EU blacklist*) je sestavován i na základě *blacklistu* a *greylistu* FATF, zavádí nicméně i další kritéria, která má Komise při posouzení zohlednit. Má se jednat o autonomní seznam, který se specificky zaměřuje na posouzení rizik, jež daný stát nese pro EU. První seznam byl vydán v r. 2016 a byl založen na práci FATF, postupně nicméně Komise sestavila vlastní metodiku²¹¹ a rozšiřovala či zužovala seznam již také podle svých kritérií. V r. 2020 byla vydána aktualizovaná metodika tvorby seznamu, která měla učinit proces více transparentním, objektivnějším a robustnějším. Seznam momentálně obsahuje 21 zemí.²¹²

V roce 2015 přijaly Evropský parlament a Rada (EU) nařízení 2015/847 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků.²¹³ Stanovuje poskytovatelům platebních služeb povinnost zajistit, aby převody peněžních prostředků doprovázely určené informace o plátcích a příjemcích a tyto informace uchovávat po dobu 5 let. Informace o plátcích má poskytovatel navíc ověřit z nezávislého zdroje. Nařízení specifikuje i některá další pravidla a je promítnutím Doporučení č. 16. Provedení formou nařízení zajistilo, aby nevznikaly drobné rozdíly ve

---

²¹⁰ Článek 9 a 18 Čtvrté AML směrnice

²¹¹ EUROPEAN COMMISSION. Methodology for identifying high risk third countries under Directive (EU) 2015/849: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, č.j. SWD(2018) 362 final. *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 22.6.2018 [cit. 2021-07-09].

²¹² EUROPEAN COMMISSION. EU policy on high-risk third countries. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/anti-money-laundering-and-countermeasures/financing-terrorism/eu-policy-high-risk-third-countries_en

²¹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006 Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 1 - 18

způsobu implementace Doporučení jednotlivými zeměmi.²¹⁴ Podle článku 15 tyto informace mohou poskytovatelé platebních služeb zpracovávat pouze pro účely předcházení praní peněz.

V červnu 2018 byla přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 (tzv. Pátá AML směrnice)²¹⁵, která mění a upravuje Čtvrtou AML Směrnicí. Její přijetí tak brzy po přijetí Čtvrté AML směrnice bylo poměrně netradiční, urgentní potřeba reagovat byla spojená mimo jiné se sérií teroristických útoků v letech 2015 a 2016, které přispěly ke zviditelnění nedostatků v evropském systému AML/CFT. Ustanovení Směrnice zohledňují též odhalení vyplývající z Panama Papers, i vývoj v oblasti kryptoměn. Směrnice posiluje úpravu o skutečných majitelích, když rozšiřuje povinnost zajistit přístup k informacím o skutečných majitelích na některé další svěřenské fondy (i ostatní právní uspořádání, pokud se jim podobají), stanovuje povinnost vést tyto údaje v centrální evidenci a umožnit přístup veřejnosti k vymezeným informacím o skutečných majitelích. Také ukládá státům povinnost zavést citelné sankce pro osoby, které nebudou plnit povinnost získat a mít přesné a aktuální informace o svých skutečných majitelích. Specificky stanovuje, že příslušné orgány, které mají neomezený přístup k datům v registru, jsou také daňové úřady i orgány, které vyšetřují predikativní trestné činy. Jednotlivé centrální registry mají být propojeny prostřednictvím evropské centrální platformy.²¹⁶

Směrnice činí krok kupředu v oblasti kryptoměn. Zavádí definici kryptoměny a zahrnuje poskytovatele směnárů mezi virtuálními měnami a měnami s nuceným oběhem a poskytovatele virtuálních peněženek mezi povinné osoby. Okruh povinných osob je také rozšířen o osoby, které obchodují či zprostředkovávají obchod s uměleckými díly, jejichž hodnota (včetně souvisejících transakcí) se vyšplhá nad 10 000 EUR, nebo taková díla skladují v tzv. svobodných přístavech.²¹⁷ Byl zpřísněn režim využívání anonymních předplacených karet. Rozšířena byla také kritéria, která Komise zohledňuje při zařazení na seznam vysoce rizikových zemí (především o dostupnost informací o skutečných majitelích právnických osob

---

²¹⁴ VONDRÁČKOVÁ, Aneta. Boj proti praní peněz v EU. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. s. 63-64 ISBN 978-80-87975-49-7.

²¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU Úř. věst. L 156, 19.6.2018, s. 43 - 74

²¹⁶ Bod 15 Páté AML směrnice

²¹⁷ Bod 1 a 2 Páté AML směrnice

a uspořádání v daném státě, o sankce, které země nastavila v rámci AML/CFT opatření a také postupy při sdílení informací). Zároveň rozšiřuje důsledky zařazení země na tento seznam.²¹⁸ V neposlední řadě byla uložena státům povinnost zavést centralizovaný automatizovaný mechanismus (registr či systém vyhledávání dat), který umožní včasnou identifikaci fyzických a právnických osob, jež vlastní nebo kontrolují platební a bankovní účty označené kódem IBAN.²¹⁹

Obě směrnice regulují sběr a analýzu velkého množství osobních údajů. S jejich naplňováním se pojí náročné otázky, jak v praxi dodržet vysoké nároky na ochranu soukromí a nakládání s osobními údaji, které evropské normy vyžadují, a zda regulace AML/CFT v některých svých požadavcích není v rozporu s principem proporcionality a nepředstavuje nepřiměřený zásah do soukromí. Evropský sbor pro ochranu osobních údajů (EDBP – European Data Protection Board) apeluje na Komisi, aby při dalších změnách AML/CFT regulace více dbala na specifitější vymezení dat, která mají být sbírána a situací, ve kterých je takový široký zásah do soukromí zapotřebí – například navrhuje, aby sběr či další sdílení některých informací byly podmíněny tím, že se jedná o podezřelou transakci.²²⁰ Momentálně je do značné míry ponecháno na státech, jakým způsobem Směrnice transponují do svého právního řádu, a poté na povinných subjektech, jak se vypořádají s tím, aby naplnily požadavky v oblasti AML, tak požadavky na ochranu osobních údajů, především GDPR²²¹.

V r. 2018 byla přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz.²²² Důvodem pro její přijetí byla především nejednotná úprava trestného činu praní špinavých peněz v unijních státech, stejně jako vymezení predikativních trestných činů, což ztěžuje vymáhání práva a spolupráci příslušných

---

²¹⁸ Bod 5, 7 a 11 Páté AML směrnice

²¹⁹ Bod 19 Páté AML směrnice

²²⁰ EUROPEAN DATA PROTECTION BOARD. Letter to EC on proposals on AML/CFT. *Edpb.europa.eu* [online]. 19 May 2021 [cit. 2021-06-09]. Dostupné z: https://edpb.europa.eu/system/files/2021-05/letter_to_ec_on_proposals_on_aml-cft_en.pdf

²²¹ General Data Protection Regulation - Obecné nařízení o ochraně osobních údajů. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1 - 88

²²² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz Úř. věst. L 284, 12.11.2018, s. 22 - 30

orgánů v různých členských státech.²²³ Směrnice definuje trestný čin praní peněz, stanovuje minimální pravidla pro vymezení predikativních trestných činů a sankcí v oblasti praní peněz. Poprvé je predikativním trestným činem explicitně ustanovena i kybernetická trestná činnost.²²⁴ Článek 4 ukládá členským státům kriminalizovat také jednání spočívající v návodu, pomoci a pokusu o praní peněz. Toto ustanovení cílí mimo jiné na tzv. „enablers“ – osoby, které trestný čin umožňují poskytnutím svého know-how (například právníci, účetní, daňoví poradci, kteří jsou autory komplexních schémat zastírání původu peněz). Směrnice také rozšiřuje trestní odpovědnost i na právnické osoby.²²⁵

Poslední významnou Směrnicí v oblasti AML je Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1153²²⁶. Jedná se o směrnici, ve které se opět protíná oblast praní peněz a daňové trestné činnosti, neboť má za cíl umožnit lepší využití a sdílení finančních informací v prevenci a odhalování praní peněz, souvisejících predikativních trestných činů a financování terorismu. Směrnice ukládá státům určit ze svých orgánů příslušných k prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání trestných činů orgány oprávněné k přístupu do národního centralizovaného registru bankovních účtů (přinejmenším mají mít přístup úřady pro vyhledávání majetku) a také orgány, které mohou požadovat a získávat finanční informace nebo analýzy od FIU.²²⁷ Má být poskytnut přímý přístup do registru bankovních účtů, s možností v něm vyhledávat, zatímco informace od FIU obdrží příslušné orgány na žádost. Stát má zajistit součinnost FIU i její dostatečnou kapacitu, aby byla schopna na žádosti i dotazy příslušných orgánů odpovídat. FIU si může také žádat informace od příslušných orgánů. Orgány i FIU mají zdůvodňovat každý případ, kdy takové žádosti nevyhoví. Směrnice také zakotvuje povinnost států zajistit efektivní možnost výměny informací získaných od FIU mezi příslušnými orgány různých států a opravňuje FIU v naléhavých případech k mezistátnímu sdílení dat přímo s FIU z jiného státu pro účely boje s terorismem.²²⁸ Tato směrnice je odrazem snahy o zintenzivnění spolupráce mezi jednotlivými orgány činnými v boji s finanční kriminalitou, kterou můžeme v posledních

---

²²³ Recitál 4,5,8 a 9 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018

²²⁴ Článek 2 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018

²²⁵ Článek 7 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018

²²⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1153 ze dne 20. června 2019 o stanovení pravidel usnadňujících používání finančních a dalších informací k prevenci, odhalování, vyšetřování či stíhání určitých trestných činů a o zrušení rozhodnutí Rady Úř. věst. L 186, 11.7.2019, s. 122 - 137

²²⁷ Článek 3 a 4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018

²²⁸ Článek 7 - 10 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018

5 letech vnímat i na mezinárodním poli velmi intenzivně (viz již zmíněný Oslo dialogue) a je rozhodně krokem správným směrem. Problémem bude její realizace v praxi a také to, jak významné budou rozdíly v implementaci napříč státy (vzhledem k tomu, že jde o směrnici závaznou pouze co do cíle).

Směrnicí, která přesahuje také do oblasti daňových úniků, je Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 (*Whistleblowing Directive*)²²⁹. Široce upravuje ochranu osob, které oznámí porušení práva EU. Vzhledem k tomu, že velmi významná a rozsáhlá odhalení²³⁰ jak praní peněz tak daňových úniků byla učiněna právě na základě oznámení od *whistle-blowerů* (oznamovatelů), je rozhodně adekvátní a smysluplné, že EU zakotvuje minimální standard ochrany pro takové osoby, které i přes riziko odvetných reakcí upozorní na protiprávní činnost, které byly svědky. Lze předpokládat, že čím lepší bude ochrana takových osob a čím jednodušší a méně rizikové budou cesty, kterými mohou jednání hlásit, tím vyšší bude šance, že osoby na nezákonné jednání upozorní. V době přijetí v mnoha evropských státech národní úprava ochrany oznamovatelů vůbec neexistovala, či jen ve velmi omezené míře.²³¹ Jaký dopad bude tato směrnice mít v praxi, bude hodně záležet na tom, jak ji budou transponovat jednotlivé členské státy do svých právních řádů (lhůta pro transpozici uplyne 17. 12. 2021) a zda se v jednotlivých státech podaří vybudovat bezpečné cesty pro oznámení porušení práva.

Nejnovější vývoj v oblasti AML v EU odráží situaci, kdy existuje poměrně komplexní právní úprava na úrovni EU ve formě směrnic, přesto jsme v posledních letech svědky neobvykle velkých skandálů, které zahrnují velké evropské banky a jsou demonstrací toho, jak AML systém v EU v praxi selhává.²³² Evropská Komise v květnu 2020 zveřejnila Akční plán pro

---

²²⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, Úř. věst. L 305, 26.11.2019, s. 17 – 56

²³⁰ Výše zmíněné významné skandály z období 2008/2009 (UBS, Lichtenštejnská aféra) i pozdější Panama Papers a Luxembourg Leaks, které významně ovlivnily diskuzi o mezinárodní spolupráci v oblasti daní, byly všechny odhaleny na základě informací od whistleblowerů.

²³¹ ROOIJENDIJK, Lotte a Linda SCHUT. Mapping the EU on legal whistleblower protection: Assessment before the implementation of the EU whistleblowing directive. TRANSPARENCY INTERNATIONAL NEDERLAND. *Transparency.nl* [online]. April 2019, s. 5 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://www.transparency.nl/wp-content/uploads/2019/04/Mapping-the-EU-on-Whistleblower-Protection-TI-NL.pdf>

²³² Skandál praní špinavých peněz (jeden z největších vůbec, o objemu 230 mld. USD) v estonské pobočce Danske Bank (viz např. <https://www.reuters.com/article/us-danske-bank-moneylaundering-timeline-idUSKCN1NO209>), skandály Deutsche Bank, která hrála roli v předchozí aféře jako korespondenční banka, za posledních několik let má na kontě několik problematických afér (např. <https://www.dw.com/en/deutsche-bank-fined-425-million-over-suspicious-russia-trades/a-37343153>), momentálně čelí obvinění za poskytování služeb ukrajinskému oligarchovi I. Kolomoiskému

komplexní politiku Unie v oblasti předcházení praní peněz a financování terorismu²³³, ve kterém představuje poměrně zásadní změnu přístupu k boji s praním peněz na území EU, neboť aktuální systém má mnoho slabin. Státy neimplementovaly včas a v celém rozsahu evropské AML směrnice, v některých oblastech jsou směrnice příliš obecné a jejich rozdílná implementace vede k horší a komplikovanější spolupráci napříč státy, chybí jednotný a kvalitní dohled a zajištění optimálních prostředků ke sdílení informací v rámci celé EU a napříč příslušnými úřady. Akční plán specifikuje šest pilířů, na kterých má být nový rámec boje proti praní peněz v EU vybudován: zajištění účinného provádění stávajícího rámce EU pro AML/CFT (zahrnuje mimo jiné důsledný postih států, které neplní své povinnosti při transpozici směrnic v rámci procedury infringementu), vytvoření jednotného souboru pravidel EU pro AML/CFT (ve formě přímo účinného nařízení, namísto směrnice), zřízení dohledové autority na úrovni EU pro oblast AML/CFT, zřízení podpůrného a kooperačního mechanismu pro finanční zpravodajské jednotky (nahrazení nebo aktualizace a vylepšení již zastaralého systému FIU.net, aby byl poskytnut funkční, pokročilý a patřičně zabezpečený systém, který umožní efektivní přeshraniční spolupráci FIU), vynucování trestněprávních předpisů a výměna informací na úrovni Unie (součástí plánu je také propojení registrů účtů centrálních bank jednotlivých členských zemí) a posílení pozice EU na mezinárodním fóru pro AML/CFT.²³⁴

Akční plán obdržel širokou podporu i v rámci Rady EU v listopadu 2020.²³⁵ Pokud bude realizován, bude to znamenat další významnou změnu v rámci AML/CFT strategie v EU – například dohoda na tom, že část pravidel by byla sjednocena pomocí přímo účinného nařízení je velký posun kupředu, stejně jako podpora evropského dohledového orgánu, který by disponoval potenciálně i možností přímo ukládat sankce jednotlivým subjektům v členských státech. Je zřejmé, že politická vůle, která dříve v této oblasti chyběla, je ovlivněna tím, jak se před námi zhmotňují velmi hmatatelné ukázky selhání AML systému, který funguje v EU teď.

(<https://www.icij.org/investigations/fincen-files/with-deutsche-banks-help-an-oligarchs-buying-spree-trails-ruin-across-the-us-heartland/>).

²³³ Sdělení Komise o akčním plánu pro komplexní politiku Unie v oblasti předcházení praní peněz a financování terorismu 2020/C164/06, Úř. věst. C 164, 13.5.2020, s. 21 – 33

²³⁴ *ibid.*, část V.

²³⁵ COUNCIL OF THE EU. Video conference of economic and finance ministers. *Consilium.europa.eu* [online]. 4 November 2020 [cit. 2021-07-19]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/ecofin/2020/11/04/>

Diskuze na téma boje proti daňovým únikům a agresivnímu daňovému plánování se v rámci EU v období po finanční krizi zintenzivnily v souladu s celosvětovým trendem. Oblast zdanění patří podle čl. 4 odst. 2 Smlouvy o fungování EU (SFEU)²³⁶ mezi sdílené kompetence EU a členských států (spadá do oblasti vnitřního trhu) a přijímání EU legislativy v této oblasti je komplikované – v oblasti nepřímých daní podléhá přijetí harmonizačních ustanovení nezbytných pro vytvoření a fungování vnitřního trhu a zabránění narušení hospodářské soutěže zvláštnímu legislativnímu postupu podle článku 113 SFEU, který vyžaduje jednomyslné schválení Radou po konzultaci s Evropským parlamentem a Hospodářským a sociálním výborem. Každý jeden stát tedy může daný legislativní návrh vetovat. Dále mohou být přijímány předpisy v oblasti daní podle článku 115 SFEU, který stanoví stejný postup jako článek 113 pro přijetí směrnic o sblížení právních a správních předpisů členských států, které mají přímý vliv na vytváření nebo fungování vnitřního trhu.²³⁷

Především v posledních několika letech se hodně diskutuje o tom, že možná přišel čas opustit požadavek na jednomyslnost v daňových záležitostech, neboť velmi limituje schopnost EU reagovat na stávající problémy v oblasti daní – v některých oblastech je evidentní, že státy jako Irsko, Lucembursko či Nizozemsko, které nabízejí zahraničním investorům výhodné daňové režimy, nebudou nikdy hlasovat pro opatření, která jim v této strategii zabrání – dlouhodobě je například bezvýsledné jednání o návrzích týkajících se společného konsolidovaného základu daně z příjmů právnických osob (CCCTB²³⁸) a daně z digitálních služeb. Diskuze se přirozeně vede o tom, zda přechod k hlasování kvalifikovanou většinou je akceptovatelným zásahem do suverenity států. Komise o tuto změnu velmi intenzivně usiluje – vydala v r. 2019 sdělení, ve kterém prezentuje své argumenty, proč je třeba přejít k hlasování kvalifikovanou většinou, a v r. 2021 představila relativně ambiciózní akční plán pro unijní korporátní zdanění – nejbližší

---

²³⁶ Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, OJ C 326, 26.10.2012, s. 47–390, http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj

²³⁷ Proběhla i diskuze, zda by některá opatření nemohla být přijata na základě článku 116 SFEU, tento krok ale Komise nakonec odmítla s tím, že pro něj nemá dostatečně silné odůvodnění. Teoreticky existuje možnost použít obecnou *passerelle* klauzuli – tedy tzv. překlenuvací ustanovení, které v článku 48 odst. 7 Smlouvy o Evropské unii stanoví, že v případě, kdy Rada rozhoduje v dané oblasti nebo případě jednomyslně, Evropská rada může jednomyslným rozhodnutím umožnit Radě v této oblasti nebo v tomto případě rozhodovat kvalifikovanou většinou. Lze nicméně očekávat, že toto by případně problém blokační minority pouze přesunulo, ale nevyřešilo.

²³⁸ CCCTB – Common Consolidated Corporate Tax Base

budoucnost ukáže, zda pandemie změnila náladu v EU natolik, aby státy byly ochotny přistoupit k tak radikálním změnám.²³⁹

I přesto, že k přijetí unijních předpisů v oblasti daní je třeba jednomyslný souhlas států, byla v oblasti daní EU poměrně aktivní. Kromě mnohých aktivit specificky v oblasti harmonizace daně z přidané hodnoty a spotřebních daní, kterým se zde věnovat nebudeme, je vhodné zmínit především směrnice ATAD a DAC²⁴⁰. Cílem směrnice Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016²⁴¹ (známé jako ATAD I) je zakotvit pravidla proti erozi základu daně na vnitřním trhu a přesouvání zisku mimo vnitřní trh – je reakcí na mezinárodní iniciativu BEPS a čtyři z pěti opatření, která předepisuje, jsou v souladu s doporučeními č. 2, 3, 4 a 6 BEPS – stanovuje pravidla pro řešení hybridních nesouladů (nesoulady mezi daňovými systémy vedoucí např. k dvojitým odpočtům) pro ovládané zahraniční společnosti, omezuje odpočitatelnost úrokových nákladů v návaznosti na ekonomickou aktivitu společnosti v daném státě a zakotvuje také obecné pravidlo proti zneužívání práva. EU nad rámec BEPS reguluje ještě oblast zdanění při odchodu. Směrnice byla novelizována Směrnicí Rady (EU) 2017/952, ze dne 29. května 2017 (známé jako ATAD II), která rozpracovává poměrně složitou problematiku hybridních nesouladů.²⁴² Směrnice se vyznačuje širokým prostorem vybírat z nabízených možností úpravy při implementaci, což nepochybně nevede ke zjednodušení a unifikaci úpravy v rámci Unie, jak to potvrzuje Zpráva Komise Radě (která se prozatím zaměřuje pouze na podmnožinu opatření, ta nejsložitější ohledně hybridních nesouladů budou teprve následovat).²⁴³ Čas teprve ukáže, jak efektivní celý systém bude v praxi.

---

²³⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ A RADĚ: Kroky k zajištění efektivnějšího a demokratičtějšího rozhodování v daňové politice EU, č. j. COM/2019/8 final* [online]. 15.1.2019 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0008>
EVROPSKÁ KOMISE. *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ: Zdanění podniků pro 21. století, č. j. COM/2021/251 final* [online]. 18.5.2021 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52021DC0251>

²⁴⁰ Anti-Tax Avoidance Directive (Směrnice proti vyhýbání se dani), Directive on Administrative Cooperation (Směrnice o správní spolupráci)

²⁴¹ Směrnice Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu Směrnice Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu Úř. věst. L 193, 19.7.2016, s. 1 – 14

²⁴² Směrnice Rady (EU) 2017/952 ze dne 29. května 2017, kterou se mění směrnice (EU) 2016/1164, pokud jde o hybridní nesoulady s třetími zeměmi Úř. věst. L 144, 7.6.2017, s. 1 – 11

²⁴³ EVROPSKÁ KOMISE. *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ: o provádění směrnice Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu, ve znění směrnice Rady (EU) 2017/952 ze dne 29. května 2017, kterou se*

Z pohledu souvislosti s bojem s praním peněz je zásadnější Směrnice DAC – směrnice o správní spolupráci v oblasti daní. První verze této směrnice (DAC1²⁴⁴) položila základ výměny informací relevantních pro správu a vymáhání daní mezi úřady jednotlivých členských států – vztahuje se na veškeré daně jakéhokoli druhu, s výjimkou daně z přidané hodnoty, cla a spotřebních daní (na které se vztahují specifické předpisy). Zakotvila mechanismy výměny informací na žádost, spontánní i automatické, souběžné daňové kontroly, pravidla účasti při úkonech správce daně, doručování i podmínky správní spolupráce. Její aktualizace následně zohledňovaly vývoj v oblasti boje s daňovými úniky i agresivním daňovým plánováním popsany v předchozím textu – DAC2²⁴⁵ přinesla automatickou výměnu informací o finančních účtech, DAC3²⁴⁶ automatickou výměnu informací o předběžných daňových rozhodnutích a o předběžných posouzeních převodních cen (v reakci na LuxLeaks – do té doby tyto informace bylo možné obdržet pouze na základě spontánní výměny informací). DAC4²⁴⁷ zakotvila tzv. *country-by-country* reporting – skupiny nadnárodních podniků musí každý rok poskytnout pro každou daňovou jurisdikci, ve které podnikají, informace o výši výnosů, zisku před zdaněním příjmu, zaplacené a dlužné dani z příjmu a některé další informace (také uvedené v rozdělení po jurisdikcích). Tato směrnice má usnadnit identifikaci přesouvání zisků a týká se pouze podniků s konsolidovaným obratem rovnajícím se nebo vyšším než 750 mil. EUR.

Aktualizací zásadní pro tuto práci byla velmi krátká, přesto svým způsobem přelomová DAC5²⁴⁸, která zohlednila názorový posun ohledně spolupráce úřadů zabývajících se praním peněz a správou daní. Uložila členským státům poskytnout daňovým orgánům ze zákona přístup k mechanismům, postupům, dokumentům a informacím uvedeným v článcích 13 (informace zjišťované při provádění hloubkové kontroly klienta), 30 a 31 (informace o skutečných majitelích) a 40 (údaje o identifikaci klienta a transakcích uchovávaných

---

mění směrnice (EU) 2016/1164, pokud jde o hybridní nesoulady s třetími zeměmi [online]. 19.8.2020 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0383>

²⁴⁴ Směrnice Rady 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 o správní spolupráci v oblasti daní a o zrušení směrnice 77/799/EHS Úř. věst. L 64, 11.3.2011, s. 1–12

²⁴⁵ Směrnice Rady 2014/107/EU ze dne 9. prosince 2014, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní Úř. věst. L 359, 16.12.2014, s. 1 - 29

²⁴⁶ Směrnice Rady (EU) 2015/2376 ze dne 8. prosince 2015, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní Úř. věst. L 332, 18.12.2015, s. 1 - 10

²⁴⁷ Směrnice Rady (EU) 2016/881 ze dne 25. května 2016, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní, Úř. věst. L 146, 3.6.2016, s. 8 - 21

²⁴⁸ Směrnice Rady (EU) 2016/2258 ze dne 6. prosince 2016, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz, Úř. věst. L 342, 16.12.2016, s. 1 - 3

povinnými osobami) Čtvrté AML směrnice. Toto byl důležitý krok k budování efektivního sdílení informací mezi oběma typy orgánů.

Směrnice DAC byla poté novelizována ještě dvakrát. DAC6²⁴⁹ definuje podmínky automatického oznamování informací o přeshraničních uspořádáních, která jsou potenciálně agresivním daňovým plánováním. DAC7²⁵⁰ jako nejčerstvější novelizace zavádí povinnost oznamovat příjmy získané prostřednictvím digitálních platforem a některé změny v oblasti výměny informací a spolupráce mezi daňovými orgány členských států. Komise chystá návrh DAC8, která by měla zahrnout výměnu informací o kryptoměnách a elektronických penězích a také větší koordinaci v oblasti sankcí za porušení oznamovacích povinností dle DAC.²⁵¹

Poslední iniciativou, kterou se sluší zmínit, je „EU *blacklist*“ v oblasti daní. Rada EU se v r. 2016 shodla na tom, že EU by měla vytvořit svůj vlastní seznam nekooperativních jurisdikcí v oblasti daní, nezávislý na seznamech jiných organizací. Rada pověřila Skupinu pro kodex chování (zdanění podniků) vytvořením přezkumných panelů, které prověřily vybrané jurisdikce v rámci procesu tzv. cíleného prověřování. Rada potom přijala první Unijní seznam jurisdikcí nespolupracujících v daňové oblasti v r. 2017 (spolu s ním je také publikován seznam zemí, které se zavázaly k nápravným opatřením – pokud by je neplnily, byly by v budoucnu na seznam zařazeny).²⁵² Seznam je průběžně aktualizován a postupně byly stanoveny pokyny členským státům ke koordinaci vnitrostátních obranných opatření v daňové i nedaňové oblasti vůči nespolupracujícím jurisdikcím. Tímto seznam získal na relevanci, neboť s přítomností na seznamu se nepojí pouze reputační riziko, ale také sankce. V nedaňové oblasti má být seznam zohledňován v rámci rozvojové spolupráce a hospodářských vztahů, explicitně je například stanoveno, že státům na seznamu nelze poskytnout prostředky z vybraných evropských fondů. V daňové oblasti spočívají sankce především v intenzivnějším

---

²⁴⁹ Směrnice Rady (EU) 2018/822 ze dne 25. května 2018, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní ve vztahu k přeshraničním uspořádáním, která se mají oznamovat Úř. věst. L 139, 5.6.2018, s. 1 – 13

²⁵⁰ Směrnice Rady (EU) 2021/514 ze dne 22. března 2021, kterou se mění směrnice 2011/16/EU o správní spolupráci v oblasti daní, Úř. věst. L 104, 25.3.2021, s. 1 – 26

²⁵¹ Sekundární předpisy EU|Mezinárodní spolupráce v oblasti daní. *Mfcr.cz* [online]. 23. 6. 2021 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/mezinarodni-spoluprace-v-oblasti-dani/sekundarni-predpisy-eu>

²⁵² Daně: unijní seznam nespolupracujících jurisdikcí. *Consilium.europa.eu* [online]. 22 February 2021 [cit. 2021-08-09]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/timeline-eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>

monitorování transakcí a častějších kontrolách poplatníků, kteří využívají režimy uvedené v seznamu, a v penalizujících opatřeních jako například omezení osvobození příjmů z dividend, nemožnost odpočtu nákladů vzniklých v inkriminovaných jurisdikcích atp.²⁵³ Aktuálně je na seznamu dvanáct jurisdikcí.²⁵⁴ Ač na základě tohoto nástroje některé země učinily požadované změny, například přistoupily ke standardu EOIR, seznam má jednu zásadní chybu – omezuje se pouze na nečleny EU. Fakt, že přítomnost na seznamu je spojena se sankcemi (jejichž seznam se postupně rozšiřuje), nicméně činí tento *blacklist* relevantnějším a jeho účinnost se do budoucna bude odvíjet od toho, jak citelné budou sankce, které s přítomností na seznamu budou spojeny.²⁵⁵

---

²⁵³ Daně: unijní seznam nespolutracujících jurisdikcí. *Consilium.europa.eu* [online]. 22 February 2021 [cit. 2021-08-09]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/timeline-eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>

²⁵⁴ Americká Samoa, Americké Panenské ostrovy, Anguilla, Dominika, Fidži, Guam, Palau, Panama, Samoa, Seychely, Trinidad a Tobago, Vanuatu.

²⁵⁵ Poměrně zajímavá studie dopadu první publikace EU blacklistu (tehdy ještě nebyl spojen explicitně se sankcemi) na tržní ocenění firem, které vlastní dceřinné společnosti v jurisdikcích označených jako nekooperativní, zde: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10797-020-09594-6>.

3 PRANÍ PENĚŽ VS. DAŇOVÉ ÚNIKY - SPECIFIKA, SLABÁ MÍSTA A MOŽNÁ ŘEŠENÍ

Druhá kapitola mapuje vývoj boje s praním špinavých peněz a daňovými úniky v posledních třiceti letech, snaží se nabídnout pojednání o všech relevantních snahách se s těmito jevy vypořádat na mezinárodní úrovni a ukázat, že sice jsou často srovnatelné svým cílem, nikoli však svými výsledky, navíc jednání o nich probíhá v obou oblastech poměrně odlišně. Následující část shrnuje specifika obou oblastí, vyplývající jak z povahy obou problémů, tak z vývoje spolupráce v dané oblasti, jak byla popsána v předchozí kapitole. Identifikuje slabá místa v mezinárodní spolupráci a nabízí možná řešení některých palčivých problémů. Zabývá se také možnou inspirací funkčními přístupy z jedné či druhé oblasti.

3.1 Praní peněz je společný nepřítel, v oblasti daní to tak jasné není

Klíčové je vnímat rozdíl mezi politickou vůlí hledat optimální odpověď na praní peněz a na boj s daňovými úniky a agresivním daňovým plánováním. Vidíme, že od počátku existuje výraznější politická shoda nad problematikou praní peněz, oblast daní je velmi citlivé téma, kde jakákoli regulace navržená v rámci spolupráce mezinárodního společenství je vnímána jako potenciální zásah do suverenity států a může být zpochybňována její legitimita. Ještě problematičtější je fakt, že některé státy si ze svého netransparentního právního prostředí a finančních služeb usnadňujících daňové úniky (a bohužel i praní peněz) učinily jeden z významných zdrojů příjmů státní pokladny. Najít mezinárodní shodu na potřebě bojovat se škodlivou daňovou soutěží a na způsobech, jakými to učinit, je proto velmi náročné. Státy, které velmi zatvrzele chránily své bankovní tajemství, částečně povolily až pod tlakem okolností – po odhalení skandálů, které odkryly obrovský rozsah problému, a také následkem světové finanční krize v roce 2008.

V dnešní době je mezinárodní diskuze již vedena v jiném tónu, je kladen důraz na velmi nepříznivý dopad krácení daní především (ale nejen) na rozvojové země a tento problém se dostává do popředí mezinárodních debat. Jde ovšem o téma velmi politické a zároveň velmi komplikované a technické, navíc na řešení má zájem velké množství bohatých subjektů i bohatých států, proto je třeba podrobovat nabízená řešení například ze strany OECD důslednému zkoumání, zda opravdu mají potenciál problém vyřešit, či se jedná o kompromis

sponzorovaný bohatými, který bude výhodný jen pro některé zúčastněné. Boj s praním špinavých peněz je také nesmírně komplexní téma, ale „politická hra“ jím tak hluboce neprostupuje, neboť jednotlivé země spojuje silný zájem potírat mezinárodní organizovaný zločin.

Politická vůle problém řešit tak částečně odráží i vnímání společenské škodlivosti obou činů. Praní peněz je činnost, o jejíž škodlivosti je třeba málokoho přesvědčovat a i historicky tomu tak bylo, možná částečně proto, že praní peněz bylo zpočátku úzce spojováno s obchodem s drogami, což je takový prototyp společensky škodlivého jednání s množstvím vedlejších negativních efektů. Co se týče daňové trestné činnosti, bylo by chybou její vnímání zobecňovat, je různé v různých oblastech světa i v různých vrstvách společnosti – nicméně daňové úniky dlouho nebyly vnímány jako chování se stejně vysokou mírou společenské škodlivosti jako například obchod s drogami či lidmi.²⁵⁶ S tím je v souladu i odpověď mezinárodního společenství na tuto trestnou činnost – teprve v posledních 15 letech společnost patrně dospěla k uvědomění, že se jedná o tak rozsáhlý problém, že je třeba na něj hledat mezinárodní odpověď i přesto, že daňová politika je téma odedávna vyhrazené suverénům.

Ještě specifictější je situace v oblasti agresivního daňového plánování, které může být na trzích investory vnímáno i pozitivně, nebo alespoň není nutně vnímáno negativně, pokud se jedná „pouze“ o daňovou optimalizaci, i když se pohybuje na hraně zákona. Oproti tomu v případě firem, o kterých se objeví informace, že realizovaly nelegální daňové úniky, lze pozorovat negativní dopad na jejich tržní ocenění. Je tedy evidentní, že investoři rozlišují mezi tím, co je zjevně nelegální, a tím, co je „chytré využívání“ zákonných mezer.²⁵⁷

O tenké hranici mezi využíváním a zneužíváním již hovořila první kapitola, obrovská míra agresivního daňového plánování na straně významných nadnárodních korporací nasvědčuje tomu, že morální aspekt a sociální odpovědnost na miskách vah patrně zatím nepřevažují – OECD odhaduje, že světové ztráty daňových příjmů kvůli BEPS praktikám dosahují

---

²⁵⁶ ROSSEL, Lucia, Brigitte UNGER, Jason BATCHELOR a Jan van KONINGSVELD. The Implications of Making Tax Crimes a Predicate Crime for Money Laundering in the EU. ROSSEL, Lucia, Brigitte UNGER, Jason BATCHELOR a Jan van KONINGSVELD. *Combating Fiscal Fraud and Empowering Regulators* [online]. Oxford University Press, 2021, 2021-02-02, s. 240 [cit. 2021-06-26]. ISBN 9780198854722. Dostupné z: doi:10.1093/oso/9780198854722.003.0013

²⁵⁷ BLAUFUS, Kay, Axel MÖHLMANN a Alexander N. SCHWÄBE. Stock price reactions to news about corporate tax avoidance and evasion. *Journal of Economic Psychology* [online]. June 2019, 72, 278 [cit. 2021-06-26]. ISSN 01674870. Dostupné z: doi:10.1016/j.joep.2019.04.007

100 - 240 mld. USD ročně, Tax Justice Network se přiklání k horní mezi tohoto intervalu, v r. 2020 odhaduje ztrátu 245 mld. USD díky zneužívání daňových předpisů korporacemi a dalších 182 mld. USD díky daňovým únikům fyzických osob.²⁵⁸ Je zjevné, že úroveň daňové morálky není aktuálně taková, aby agresivní daňové plánování znamenalo pro nadnárodní korporace zásadní reputační riziko. Ovšem ve srovnání s devadesátými lety se vnímání problému daňových úniků i eroze daňových základů významně posunulo v očích mezinárodního společenství směrem k uvědomění, že se jedná o celosvětový problém, svou důležitostí srovnatelný s problémem praní špinavých peněz, jehož řešení je jednou z podmínek pro naplnění cílů udržitelného rozvoje a řešení ekonomických a humanitárních krizí v rozvojových zemích.²⁵⁹

Výše popsané se zrcadlí také v diskuzi o tom, zda má daňová trestná činnost být predikativním trestným činem pro trestný čin praní špinavých peněz. Jak bylo popsáno v kapitole 2, mezinárodní společenství zde urazilo dlouhou cestu. V 80. letech 20. století bylo stěží představitelné, že by daňové úniky byly predikativním trestným činem pro praní peněz – v té době bylo obvyklé zahrnovat do mezinárodních smluv výjimku, která státy opravňovala odmítnout mezinárodní spolupráci v případě daňových záležitostí (neboť může docházet ke střetu fiskálních zájmů obou států a v rámci své suverenity si tedy stát ponechává možnost neposkytnout spolupráci). I když byla tato výjimka postupně odstraněna, aby se na ni státy nemohly odkazovat a na jejím základě neposkytovat spolupráci v boji s praním peněz jako takovým, zahrnutí daňové trestné činnosti mezi predikativní trestné činy bylo posunem ještě o krok dál – znamenalo totiž, že rámec intenzivní mezinárodní spolupráce, který státy vybudovaly pro účely boje s praním peněz, by se aplikoval i na výnosy z daňových úniků. Do této debaty se tedy přímo promítlo jak vnímání závažnosti a společenské škodlivosti daňové trestné činnosti, tak politická vůle v daňových záležitostech spolupracovat.

Postupně došlo tedy i v této oblasti k významnému posunu. Rozsah predikativních trestných činů se rozšířil na všechny závažné trestné činy a od roku 2000 se rozrůstal počet států, které

---

²⁵⁸ The State of Tax Justice 2020: Tax Justice in the time of COVID-19. *Taxjustice.net* [online]. November 2020, s.12 [cit. 2021-09-05]. Dostupné z: https://taxjustice.net/wp-content/uploads/2020/11/The_State_of_Tax_Justice_2020_ENGLISH.pdf, OECD. Base erosion and profit shifting - OECD BEPS. *Tax - OECD* [online]. 2021 [cit. 2021-06-14]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/beps/>

²⁵⁹ UNITED NATIONS. Corruption and tax-dodging 'rampant', urgent reforms needed: UN panel. *News.un.org* [online]. 24 September 2020 [cit. 2021-06-22]. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2020/09/1073442>

mezi ně zahrnovaly i daňovou trestnou činnost, s tím, že daňové úniky od jistého rozsahu tuto definici nepochybně naplňují. Objevovaly se protiargumenty, z těch významnějších lze zmínit například argumentaci M. Gellyho (a nejen jeho), že daňová trestná činnost nemůže být predikativním trestným činem, neboť prostředky, které jsou jejím předmětem, mohly být nabyty legálně. Tento názor byl postupně překonán s tím, že pokud jsou dané příjmy zatajeny, nebo uměle poníženy, ekonomická výhoda plynoucí z neodvedení daně je nepochybně výnosem právě tohoto právem reprobovaného jednání, proto je výše zmíněný Gellyho argument lichý.²⁶⁰ Dalším argumentem, který nebyl vyslyšen, byla problematická identifikace výnosu samotného (těžko se stanovuje, která část majetku je ta, která by případně měla být předmětem konfiskace) – tento argument je jistě relevantní, sám o sobě ale neodůvodňuje, aby daňová trestná činnost byla z predikativních činů vyňata.²⁶¹ Nakonec převážil názor, že je vhodné daňovou trestnou činnost mezi predikativní trestné činy zahrnout a v Doporučeních FATF z r. 2012 už je na to pamatováno explicitně v interpretační poznámce k Doporučení 4.

3.2 Mezinárodní spolupráce působí podobně, ve skutečnosti se ale liší

Druhá kapitola mimo jiné demonstruje, jak v obou oblastech v mezinárodním kontextu dominuje soft-law nad hard-law, především na počátku všech významných iniciativ. V některých případech je potom mezinárodní shoda zformalizována ve formě mezinárodní smlouvy, jindy tento konsenzus setrvává ve formě soft-law (především v případě oblasti praní peněz) a závazná a vynutitelná pravidla vznikají až jako vnitrostátní právní normy, které jej mají za cíl naplnit na národní úrovni (v případě členů Evropské unie se jedná často nejdříve o normy na úrovni EU). V obou oblastech – jak v boji s praním peněz, tak v boji s daňovými úniky – je pak potřeba najít mechanismus, který přiměje země, aby dohodnuté standardy implementovaly do svého právního řádu. V obou případech vidíme podobný postup – vytvořila se organizace, která se na problém zaměřuje (v oblasti praní peněz je to FATF a síť FSRB a v oblasti daní Globální fórum), a její členské státy se zavázaly promítnout do svých právních řádů doporučení či standardy, na kterých se v rámci této organizace shodnou. K tomu organizace postupně zavádí také peer-review proces, kterým se státy vzájemně ohodnocují

---

²⁶⁰ DURRIEU, Roberto. *Rethinking Money Laundering & Financing of Terrorism in International Law: Towards a new global legal order*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013, s. 298-301, ISBN 9781299622074.

²⁶¹ OLIVER, Keith E. International Taxation: Tax Evasion as a Predicate Offense to Money Laundering. *International Legal Practitioner* [online]. June 2002, 27(2), s. 57 [cit. 2021-05-28]. Dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/ilp27&collection=journals&id=63&startid=&end=71>

podle odsouhlasených kritérií a ty, které soft-law nenaplnují, jsou vystaveny tlaku ostatních, aby dostály svým závazkům.

Jednou cestou, jakou tento tlak vyvíjet, je postup nazývaný „*name and shame*“, tedy uveřejnění seznamu těch, kteří neplní své závazky, s tím, že na seznamu „hříšníků“ nebudou mít zájem příliš dlouho setrvat. Zde je další rozdíl mezi oběma oblastmi – zatímco v oblasti boje proti praní peněz tento proces poměrně dobře funguje, blacklisting daňových rájů má rozporuplné výsledky. Důvodů je pravděpodobně vícero. Svou roli může hrát rozdílné vnímání obou trestných činů, jak bylo zmíněno výše – pro státy může být větším reputačním rizikem být na Seznamu vysoce rizikových jurisdikcí FATF než na OECD seznamu nekooperativních daňových rájů²⁶². To ovšem patrně hlavním důvodem není, neboť státy byly mezi lety 2000 a 2009 poměrně motivované učinit všechny potřebné kroky k tomu, aby se na OECD seznam nekooperativních rájů nedostaly, nebo z něj zmizely. Dalším důvodem může být fakt, že se zařazením na Seznam vysoce rizikových jurisdikcí FATF souvisí okamžité negativní následky pro daný stát, neboť se stává rizikovým v mezinárodním obchodním styku. Provádění finančních transakcí se subjekty v tomto státě má podléhat detailnějšímu prověřování v ostatních zemích, což může transakce zpomalit a zkomplikovat. Žádný takový automatický efekt zařazením na OECD seznam nekooperativních daňových rájů nenastává. Zařazení na seznamy sestavované EU (Seznam vysoce rizikových třetích zemí v oblasti praní peněz a Unijní seznam jurisdikcí nespolupracujících v daňové oblasti) konsekvence má při interakci s osobami z EU, dopad těchto opatření se samozřejmě odvíjí do toho, jak důležitou protistranou jsou státy EU pro danou jurisdikci.

Třetí rozdíl se týká seznamů samotných – nedá se říct, že by systém hodnocení FATF nebyl nikdy terčem kritiky, nicméně FATF Seznam vysoce rizikových jurisdikcí (*FATF blacklist*) a Seznam zemí se zvýšeným monitoringem (*FATF greylis*t) nebývá státy příliš zpochybňován.²⁶³ S již zmíněným OECD Seznamem nekooperativních daňových rájů jde o úplně jinou situaci,

---

²⁶² OECD dnes již nepublikuje Seznam nekooperativních daňových rájů, místo toho publikuje výsledky peer review a nespolupracující země získávají rating Non-Compliant.

²⁶³ Předmětem kritiky bylo například zhodnocení po peer review Ruska. COUVÉE, Koos. EXCLUSIVE: As FATF Readies Praise for Russia, Critics Anticipate Backlash. *MoneyLaundering.com: Changes in Bank Regulations, Financial Compliance Regulations, Regulation Banks, Money Laundering Cases, Anti Money Laundering, Money Laundering Training* [online]. November 19, 2019 [cit. 2021-06-29]. Dostupné z: <https://www.moneylaundering.com/news/as-fatf-readies-praise-for-russia-critics-anticipate-backlash/>

dříve byl a i dnes je rozporován s tím, že je výsledkem politické dohody.²⁶⁴ Také Unijní seznam jurisdikcí nespolupracujících v daňové oblasti je předmětem kritiky. Ta ve všech případech spočívá především v tom, že seznamy „jsou příliš krátké“ – tedy, že jejich kritéria jsou nastavená tak, aby z nich mohly uniknout státy, které jsou zodpovědné za největší podíl světových daňových ztrát (ostatně není divu, OECD seznam je již léta prázdný, ač problém daňových rájů nezmizel²⁶⁵). Efekt *name and shame* u seznamů daňových rájů a nekooperativních jurisdikcí je nejvíce omezen právě tímto.

Jediný seznam daňových rájů, který jmenuje i ty největší hráče, je Corporate Tax Haven Index, který sestavuje Tax Justice Network²⁶⁶ (ten upozorňuje mimo jiné na to, že mezinárodní diskuzi na téma boje s daňovými ráji vede organizace, jejíž někteří významní členové by patřili na blacklist, sami se tam ale dobrovolně rozhodně neumístí). Tento seznam poskytuje nový vhled do geografie daňových rájů, ovšem své pevné místo si teprve bude muset vybudovat. Má pro to ale dobré předpoklady, pokud státy shledají, že je opravdu apolitický a informace v něm jsou spolehlivé, mohly by se na něj začít odkazovat ve větším měřítku i mezinárodní organizace, čímž by získal potřebnou váhu. Z takového seznamu, který sestavují odborníci a výzkumní pracovníci v rámci neziskové organizace s velmi transparentním financováním, se velkým hráčům uniká podstatně obtížněji a o to relevantnější obrázek může poskytnout.

Jistou odlišností v obou oblastech je také způsob, jakým fungují obě významné organizace, v rámci kterých se formulují mezinárodní standardy, tedy FATF a Globální fórum. FATF je organizací, která nepřijme mezi své členy každý stát – klade důraz na to, aby množství členů bylo omezené, tak aby rozhodování mohlo být efektivní a byla zastoupena všechna relevantní finanční centra a ekonomicky významné státy. Kritéria pro přijetí nového člena jsou relevance

---

²⁶⁴ NEUBACHER, Alexander. The World's Shortest Blacklist: Why the Fight against Tax Havens Is a Sham. *Der Spiegel* [online]. 11.04.2009 [cit. 2021-07-02]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/international/world/the-world-s-shortest-blacklist-why-the-fight-against-tax-havens-is-a-sham-a-618780.html>, COBHAM, Alex. Empty OECD tax haven blacklist undermines progress. *Taxjustice.net* [online]. 28 June 2017 [cit. 2021-07-05]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2017/06/28/empty-oecd-tax-haven-blacklist-undermines-progress/>

²⁶⁵ The State of Tax Justice 2020: Tax Justice in the time of COVID-19. *Taxjustice.net* [online]. November 2020, s.14 [cit. 2021-09-05]. Dostupné z: https://taxjustice.net/wp-content/uploads/2020/11/The_State_of_Tax_Justice_2020_ENGLISH.pdf

²⁶⁶ Tax Justice Network publikuje již delší dobu ještě Financial Secrecy Index, tedy index „finančního tajemství“, který mapuje země z hlediska transparentnosti jejich jurisdikce, sdílení informací v oblasti daní, ale např. i plnění AML standardů dle FATF a dostupnosti informací o vlastnících. Ač se nejedná přímo o list daňových rájů, jedná se o velmi informativní seznam, který se v oblasti daňové spíše soustředí na umožňování daňových úniků, naproti tomu Corporate Tax Haven Index se soustředí především na oblast vyhýbání se daním ze strany nadnárodních korporací.

z hlediska HDP, počtu obyvatel, velikosti finančního sektoru, zohledňuje se i míra rizika praní peněz v daném státě a související protiopatření a také stupeň interakce s ostatními státy. Má-li být FATF rozšířena, musí to vést k větší geografické diversitě.²⁶⁷ To je zcela jiný přístup než v případě Globálního fóra, které po své restrukturalizaci v roce 2009 zve k členství všechny státy, které se zavážou implementovat standardy sdílení informací.

V případě FATF se jedná o přístup, který se někdy označuje jako *minilateralismus* – snahou není zahrnout do rozhodovacího procesu všechny státy, ale pouze vybrané, jejichž společná koordinovaná akce má ovšem potenciál mít významný celosvětový dopad. Výměnou za to je organizace akceschopnější, neboť při účasti méně stran na rozhodování je proces samozřejmě jednodušší a rychlejší. Přirozeně se potom ale nabízí otázka, do jaké míry je legitimní požadovat po státech, aby naplňovaly FATF standardy, pokud nejsou jejichmi členy a nemohou se podílet na rozhodování o jejich definici. Je pravdou, že FATF dokáže reagovat na nové problémy rychleji než Globální fórum (například v případě kryptoměn²⁶⁸). To může být způsobeno jak „minilaterální“ povahou FATF, tak ale také tím, že na daňových záležitostech nepanuje obecně taková shoda. Ovšem vzhledem k tomu, že daňová oblast je stále citlivou otázkou státní suverenity, a také s ohledem na předcházející diskuzi o tom, jak mohou ekonomicky silné státy poškozovat svým rozhodováním v této oblasti rozvojové země, lze uzavřít, že je v zájmu mezinárodního společenství, aby otázky daňové byly diskutovány na multilaterálním fóru, kterého se mohou účastnit všechny státy, které o to mají zájem, než aby je začala řešit agilnější organizace, která by byla „klubem vyvolených“.

3.3 Slabá místa

Boj s praním špinavých peněz a boj s daňovými úniky má mnoho společného. Bohužel má také společných mnoho slabin a pravděpodobně bude mít před sebou také podobné výzvy.

---

²⁶⁷ FATF. Members and Observers - Financial Action Task Force (FATF): FATF Membership Policy. *Fatf-gafi.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-07-15]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/fatfmembershippolicy.html>

²⁶⁸ První materiál na toto téma byl vytvořen v roce 2014, v říjnu 2018 potom došlo k úpravě doporučení. FATF. Virtual Currencies: Key Definitions and Potential AML/CFT Risks. *Fatf-gafi.org* [online]. June 2014 [cit. 2021-09-07]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf>, FATF. Outcomes FATF Plenary, 17-19 October 2018. *Fatf-gafi.org* [online]. 19 October 2018 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/outcomes-plenary-october-2018.html>

3.3.1 Opožděná regulace, pomalá implementace a komplikovaná mezinárodní spolupráce

Nepříjemným faktem je, že regulace je pořád o krok pozadu. Jak demonstruje kapitola 2, diskuze na obou nejvýznamnějších fórech se vedou v reaktivním módu – analyzují se problémy, kterým v danou chvíli svět čelí, a snažíme se identifikovat způsoby, jak s nimi efektivně bojovat.

Existuje poměrně dlouhá prodleva mezi tím, než se nějaký problém identifikuje a než jsou na něj státy schopny odpovědět úpravou své legislativy. Uvažme například výměnu informací v daňových záležitostech. To, že by bylo ideální, pokud by existovala automatická výměna informací mezi většinou států a všemi významnými finančními centry, bylo zjevné již před transformací Globálního fóra v r. 2009. Bylo nicméně potřeba dlouhých 10 let a mnoho složitých vyjednávání, než se podařilo dosáhnout dnešního stavu, který lze nepochybně označit za velký posun kupředu. Přesto i dnes existuje rozdíl mezi tím, kolik států se zavázalo v oblasti daní k AEOI standardu a kolik států jej adekvátně implementovalo ve své legislativě.²⁶⁹

Zhodnocení právního rámce AEOI v zemích, které se zavázaly k zavedení AEOI (peer review 2020) ²⁷⁰	
Implementován	54
Implementován, ale potřebuje zlepšení	34
Neimplementován	10
Neimplementován (AEOI ještě není zavedena)	2
Dosud nebyl zhodnocen	20

Stále problematičtější je také následný krok uvedení legislativních ustanovení do praxe a jejich efektivního vymáhání, neboť stále více zahrnuje potřebu přizpůsobit informační systémy a vyvinout technologie, které by boj proti některým praktikám zefektivnily. Velmi často znamená také významné náklady a kapacitní zátěž pro regulované subjekty. Přitom právě až

²⁶⁹ Peer Review AEOI 2020 mělo za cíl zhodnotit právní rámec jurisdikcí implementující AEOI standard. Výsledky hodnocení se vážou ke 100 státům, které se zavázaly začít s AEOI mezi lety 2017 a 2018. Globální Fórum také započalo zhodnocení efektivnosti implementace standardu v praxi, jehož výsledky by měly být publikovány v r. 2022.

²⁷⁰ Celkový počet zemí, které se zavázaly implementovat AEOI (ke specifickému datu) je 120. Z toho 100 bylo zhodnoceno v rámci peer review. Zdroj: vlastní zpracování, data: Tax co-operation | Compare your country: Automatic Exchange of Information. OECD. *Compareyourcountry.org* [online]. 2021 [cit. 2021-09-05]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/1//category/>

ve chvíli, kdy opatření fungují i v praxi, nejen na papíře, mají potenciál přinést i kýžený odrazovací efekt.

Dobrym příkladem může být implementace regulace virtuálních aktiv a poskytovatelů služeb s nimi spojených (VASP). FATF zahrnuje první zmínku o této oblasti ve svých Doporučeních již v roce 2018, výsledky zhodnocení implementace k dubnu 2021 shrnují, že ze 128 hodnocených zemí implementovalo revidovaná Doporučení 58 států (z toho 6 tak, že činnost VASP ve své jurisdikci zakázala), zbylých 70 států nikoli.²⁷¹ I přesto některé aspekty implementovány plošně nejsou (především tzv. *travel rule* v Doporučení 16 – povinnost sbírat a sdílet mezi sebou informace o plátcích a příjemcích každé transakce a zajistit, aby tato informace zůstala součástí transakce v průběhu celého platebního řetězce). Zásadní problém ovšem je, že zatím není ani existující řešení, jak toto například v případě kryptoměn provést.²⁷²

V neposlední řadě je třeba hledat cesty k efektivnější a operativnější spolupráci při vyšetřování a postihu trestné činnosti přesahující hranice států. V určitých případech můžeme vidět významný posun v mezinárodní spolupráci, ten se ale neodehrává plošně, pouze mezi vybranými státy, které aktivně hledají cestu intenzivnější spolupráce založené na sdílení know-how i výsledků své zpravodajské činnosti a na společně vedených vyšetřováních – příkladem je skupina J5.²⁷³ Bylo by nicméně dobré hledat cesty k usnadnění spolupráce států obecně, neboť sofistikovanost schémat využívaných k praní peněz a daňovým únikům většího rozsahu stále stoupá a pachatelé velmi často tato schémata vytváří jako přeshraniční záměrně, aby ztížili své dopadení a postih.²⁷⁴ Vyšetřující orgány mají k dispozici postupně se rozšiřující možnosti, například spolupráci policejních orgánů v rámci Interpolu a Europolu²⁷⁵, možnost sdílení informací přímo mezi FIU jednotlivých států nebo asistenci v oblasti vyhledávání a konfiskace

---

²⁷¹ FATF. Second 12-month Review Virtual Assets and VASPs. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, July 2021, s. 2 [cit. 2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Second-12-Month-Review-Revised-FATF-Standards-Virtual-Assets-VASPs.pdf>

²⁷² *ibid.*, s. 36

²⁷³ YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: *OECD Global Anti-Corruption and Integrity Forum* [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CET [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-cb11-9889-000d3a20eda5> Příspěvek J. Leecho (IRS-CI)

²⁷⁴ *ibid.*, Příspěvek S. Yorcka (HMRC)

²⁷⁵ Interpol (International Criminal Police Organization) - Mezinárodní organizace kriminální policie, Europol (European Police Office) - Evropský policejní úřad

prostředků pocházejících z trestné činnosti v rámci sítě CARIN²⁷⁶. Informace získané v rámci administrativní spolupráce často nelze použít jako důkazy v rámci trestního řízení, případně pouze za splnění určitých podmínek.²⁷⁷ Informace, které takto nelze získat, a úkony, které nemohou orgány provést na základě této méně formální spolupráce, je třeba realizovat prostřednictvím vzájemné právní pomoci. To může být ovšem cesta zdlouhavá a také poměrně náročná, protože se zde velmi projevuje odlišnost právních řádů jednotlivých zemí.²⁷⁸

Každá žádost o poskytnutí právní pomoci musí mít právní základ – většinou je jím mnohostranná či dvoustranná mezinárodní smlouva, případně vnitrostátní právo. Právní pomoc může být založena (spíše výjimečně) i na reciprocitě.²⁷⁹ Příslušný orgán dožadujícího státu připraví žádost o právní pomoc, kterou prostřednictvím ústředního orgánu předá ústřednímu orgánu v dožadovaném státě (případně tak učiní prostřednictvím ministerstva zahraničních věcí, pokud právo jednoho ze států či smlouva vyžaduje doručit žádost o právní pomoc diplomatickou cestou, v některých případech lze tento postup urychlit předáním žádosti přes Interpol).²⁸⁰ Ústřední orgán tuto žádost dále předá příslušnému orgánu v dožadovaném státě. V případě každého státu je proto potřeba znát jak cestu, kterou žádosti přijímá, tak formální náležitosti, které musí žádost splňovat a které se odvíjí často od ustanovení vnitrostátního práva. Dalším problematickým aspektem může být získávání důkazů, kdy je třeba zohlednit, že musí být splněny procesní požadavky pro uznatelnost důkazů v dožadujícím státě, na druhou stranu úkony v dožádaném státě mohou probíhat rozdílně a klasický proces nemusí požadavky dožadujícího státu splňovat, je tedy třeba tyto požadavky v žádosti specifikovat.

---

²⁷⁶ Camden Assets Recovery Inter-Agency Network

²⁷⁷ viz např. Czech Republic – national procedures for mutual legal assistance in criminal matters. *Coe.int: MLA - country information* [online]. 29/08/2014, s. 2-3 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800950a9>, International Cooperation and Mutual Legal Assistance in Criminal Matters. BASEL INSTITUTE ON GOVERNANCE. *Basel LEARN* [online - e-learning]. [cit. 2021-10-31]. Dostupné z: <https://learn.baselgovernance.org/course/view.php?id=72> Session 2

²⁷⁸ International Cooperation and Mutual Legal Assistance in Criminal Matters. BASEL INSTITUTE ON GOVERNANCE. *Basel LEARN* [online - e-learning]. [cit. 2021-10-31]. Dostupné z: <https://learn.baselgovernance.org/course/view.php?id=72> Session 2,6

²⁷⁹ Ibid., Session 7

²⁸⁰ Croatia - National Procedures for Mutual Assistance in Criminal Matters. *Coe.int: MLA - country information* [online]. 22/04/2021, s. 1 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/croatia-country-information-template-mla/1680a2a7c7>, Sweden – national procedures for mutual legal assistance in criminal matters. *Coe.int: MLA - country information* [online]. 16/10/2017, s. 1 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/sweden-template-mla-2017/1680764bd9>, SUISSE Procédures nationales applicables à l'entraide judiciaire en matière pénale. *Coe.int: MLA - country information* [online]. 13/01/2021, s. 1 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/suisse-country-information-template-mla/1680a17821>

Všechny tyto aspekty vyžadují od pracovníků příslušného orgánu v dožadujícím státu, aby si opatřili relativně extenzivní informace v případě každého státu, se kterým takto potřebují spolupracovat. (Přirozeně získání těchto informací lze zjednodušit například tak, jako to činí Výbor expertů Rady Evropy k trestním problémům (PC-OC), který na svých webových stránkách shromažďuje shrnutí požadavků k žádostem o poskytnutí právní pomoci platných pro jednotlivé státy.²⁸¹ Tento mechanismus spolupráce je sice funkční, nicméně ve světle tak významné internacionalizace praní peněz i daňových úniků působí poněkud těžkopádně.

3.3.2 Neefektivní vynakládání zdrojů?

Je nepříjemným faktem, že rozsah praní špinavých peněz i daňových úniků je přirozeně těžko měřitelný, jsme odkázáni na indikativní odhady. Pokud se blíže věnujeme tomu, jak tyto odhady vznikly, zjistíme, že některá posouzení jsou založena spíše na názorech a přibězích než na sofistikované úvaze nad relevantními daty. Uvažme například posouzení toho, jak velký problém praní peněz je – otázka zcela zásadní při rozhodování, jaké zdroje jsme celosvětově jako společnost ochotni vložit do boje s tímto fenoménem. V rámci prvních diskuzí FATF na konci 80. let byla velikost problému praní peněz odhadnuta na 2 % světového HDP (v r. 1988 šlo o cca 340 mld. USD).²⁸² Odhad tehdy vznikl na základě údajů o výnosech z obchodu s některými drogami v USA a Evropě (120 mld. USD). Toto číslo bylo nutné extrapolovat, aby byly aproximovány výnosy z obchodu se všemi drogami napříč celým světem. Dále se aplikoval předpoklad, že 70 % z těchto prostředků bude předmětem praní. Výsledek byl poté vynásoben čtyřmi, s tím, že výnosy z obchodu s drogami mohou tvořit cca čtvrtinu světových „špinavých peněz“.²⁸³ Toto velmi vysoké číslo nepochybně přispělo k tomu, jakým směrem a jakým způsobem se odvíjel další boj s praním peněz a mezinárodní diskurz nad ním. A ač významně větší část tohoto čísla tvoří extrapolace a předpoklady, podařilo se jím vzbudit

---

²⁸¹ MLA - country information. *Coe.int* [online]. 2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/transnational-criminal-justice-pcoc/MLA-country-information>

²⁸² UNODC. Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report. *Unodc.org* [online]. Vienna, October 2011, s. 18 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf

²⁸³ UNODC. Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report. *Unodc.org* [online]. Vienna, October 2011, s. 18 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf, VAN DUYNE, Petrus C., Jackie H. HARVEY a Liliya Y. GELEMEROVA. *The Critical Handbook of Money Laundering* [online]. London: Palgrave Macmillan UK, 2018, s. 8 [cit. 2021-10-18]. ISBN 978-1-137-52397-6. Dostupné z: doi:10.1057/978-1-137-52398-3

dojem urgentního a obrovského problému, který odůvodňoval poměrně radikální kroky napříč celým světem a také nemalé investice států i povinných osob do implementace nových pravidel, jak bylo popsáno v kapitole 2.

Někteří autoři upozorňují na to, jak málo se v 90. letech rozvinula debata o tom, zda nejde o zveličování problému a zda se opravdu jedná o akutní hrozbu narušení integrity finančního systému – kritiků bylo málo a zástupcům zemí na poli FATF zdá se nečinilo problém rozhodovat o velmi rozsáhlých a nákladných opatřeních na základě prakticky neexistujících dat a domněnek.²⁸⁴ Stejně tak vlastně neproběhla významnější diskuze o tom, zda je legitimní, že se FATF jako neformální organizace omezeného množství států staví do pozice, kdy svým členům ukládá postihovat dokonce i nečlenské státy jistou formou mezinárodních sankcí (tím, že k subjektům z těchto jurisdikcí budou finanční instituce přistupovat jako k rizikovým, se transakce s takovými subjekty prodlouží či prodraží) – kdo by ostatně legitimitu takových opatření zpochybňoval, pokud se adoptují ve jménu boje s organizovaným zločinem a ekonomicky motivovanou trestnou činností.²⁸⁵ S tímto pozorováním se naprosto ztotožňuji. Ještě pozoruhodnějším ale shledávám to, že o dvacet let později se situace v této oblasti příliš nezměnila.

Přijměme, že odhad FATF byl to nejlepší, co bylo na konci 80. let k dispozici, aby se diskuze odvíjela s alespoň řádovou představou o velikosti problému. V následujících letech se nicméně nic zásadně nezměnilo. Existuje často citovaný odhad IMF z roku 1998, který říká, že transakce se špinavými penězi mohou tvořit 2 – 5 % světového HDP²⁸⁶ – ten je příhodnou demonstrací toho, jak se nějaké tvrzení pomalu stává faktem díky tomu, že jej dostatečně dlouho opakuje dostatečné množství subjektů, které mají ze své pozice pro auditorium nějakou relevanci (IMF, UNODC, FATF)²⁸⁷ a na druhé straně není k dispozici „nic lepšího“. Tento

---

²⁸⁴ VAN DUYNÉ, Petrus C., Jackie H. HARVEY a Liliya Y. GELEMEROVA. *The Critical Handbook of Money Laundering* [online]. London: Palgrave Macmillan UK, 2018, s. 8-10 [cit. 2021-10-18]. ISBN 978-1-137-52397-6. Dostupné z: doi:10.1057/978-1-137-52398-3

²⁸⁵ *ibid.*, s. 4, 23

²⁸⁶ CAMDESSUS, Michel. Money Laundering: the Importance of International Countermeasures. *Imf.org* [online]. Paris, February 10, 1998 [cit. 2021-09-29]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sp021098>

²⁸⁷ Money Laundering - Financial Action Task Force (FATF). *Fatf-gafi.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-09-29]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>, UNODC. Illicit money: how much is out there? *Unodc.org* [online]. 25 October 2011 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z: https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2011/October/illicit-money_-how-much-is-out-there.html

proslulý odhad IMF byl ve své době prezentován jako „*consensus range*“, tedy rozsah, na kterém se někdo shodl. Nutno říci, že není triviální zjistit, kdo to byl, ani na základě jakých úvah či dat bylo takového konsenzu dosaženo.²⁸⁸ V článku P. Quirka pro IMF Finance&Development z r. 1997 je zmíněno, jak mnoho různých pokusů odhadnout, kolik peněz je předmětem praní, končí zcela různými závěry a vzhledem k velikosti problému je potřeba do budoucna vycházet z lepších dat.²⁸⁹ UNODC v r. 2011 publikovalo k tomuto tématu studii, ve které shrnulo mnoho přístupů k odhadu objemu špinavých peněz kolujících finančním systémem a také v minulosti publikované odhady (států, institucí, akademiků). Úsměvný je závěr UNODC: „*Navzdory vnitřní divergenci jednotlivých odhadů, pokud se pro srovnání zagregují, potom výsledky ukazují konvergenci*“.²⁹⁰ Tento nesrozumitelný komentář v sobě skrývá jednoduchou zprávu – pokud si vybrané předchozí studie zprůměrujeme, výsledek zůstane v již zmíněném rozsahu, který před lety indikoval IMF. Samotný odhad UNODC (výše uvedený průměr) potom vychází na 2.1 – 4 % světového HDP²⁹¹ a dle mého působí přece jen příliš hrubě – vždyť znamená v absolutních číslech (vztažených ke světovému HDP v roce 2020) rozdíl mezi horní a dolní mezí intervalu 1 609 mld. USD.²⁹² Bohužel lze shrnout, že za 30 let nemáme k dispozici nic lepšího než odhady založené na příliš mnoha předpokladech, navíc některé odhady recyklují ty předchozí – jak popisuje ve své knize P. van Duyne.²⁹³

---

²⁸⁸ CAMDESSUS, Michel. Money Laundering: the Importance of International Countermeasures. *Imf.org* [online]. Paris, February 10, 1998 [cit. 2021-09-29]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sp021098>, UNODC. Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report. *Unodc.org* [online]. Vienna, October 2011, s. 19 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf

²⁸⁹ Přístupy k odhadování se lišily, někteří se snažili odhadovat objem celé šedé ekonomiky pomocí výkyvů v makroekonomických indikátorech, jiné přístupy odvozovaly objem špinavých peněz pomocí „bottom-up“ přístupu – na základě odhadů toho, kolik prostředků jaká trestná činnost může generovat a jaké procento z ní je potom třeba „vyprat“. QUIRK, Peter J. Money Laundering: Muddying the Macroeconomy. *Finance & Development* [online]. March 1997, **34**(1), s. 8 [cit. 2021-10-12]. ISSN 0145-1707. Dostupné z: doi:10.5089/9781451953206.022

²⁹⁰ „In spite of the internal divergence of the various estimates, aggregating them for comparison shows a convergence in the results.“ UNODC. Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report. *Unodc.org* [online]. Vienna, October 2011, s. 9 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf

²⁹¹ *ibid.*, s. 7, 42

²⁹² GDP (current US \$) | Data. WORLD BANK GROUP. *Worldbank.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

²⁹³ VAN DUYNÉ, Petrus C., Jackie H. HARVEY a Liliya Y. GELEMEROVA. *The Critical Handbook of Money Laundering* [online]. London: Palgrave Macmillan UK, 2018, s. 8 [cit. 2021-10-18]. ISBN 978-1-137-52397-6. Dostupné z: doi:10.1057/978-1-137-52398-3

Opatření proti praní peněz jsou přitom velice nákladná. Bohužel chybí spolehlivé statistiky napříč státy, které by shromažďovaly a publikovaly státy samotné. Data shromážděná soukromými subjekty (které samozřejmě mohou být motivovány prezentovat problém v určitém světle) ukazují například odhad nákladů na compliance s AML předpisy pro americké finanční instituce (jedná se tedy pouze o podmnožinu celkových nákladů AML v USA) ve výši 24.6 mld. USD za rok 2019.²⁹⁴ Naproti tomu statistiky amerického Department of Justice ukazují v r. 2019 meziroční nárůst zajištěných prostředků o 1 mld. USD a celkovou hodnotu zkonfiskovaného majetku v r. 2019 2.5 mld. USD.²⁹⁵ Z těchto statistik se nedá určit, jaký podíl byl zajištěn či zkonfiskován v souvislosti s AML, jistě ale nepůjde o 100 % a ač první údaj je poměrně velkou extrapolací, nepůsobí zcela nereálně a obě čísla jsou v poněkud zjevném nepoměru.

Je pravdou, že klasická cost-benefit analýza v tomto kontextu může být zavádějící, neboť některé efekty je obtížné objektivně vyčíslit. Přesto vzhledem k obrovským nákladům, které legislativa specificky v oblasti praní peněz již léta generuje jak povinným osobám, tak státům na celém světě, stojí za to vyčíslit alespoň ty náklady, které jsou s implementací opatření proti praní špinavých peněz přímo vynakládány, a porovnat je s měřitelnou částí přínosů, tedy zmraženými, zajištěnými a zkonfiskovanými výnosy z trestné činnosti, které byly předmětem praní. Přirozeně na obou stranách takto zanedbáme jak další náklady, tak i přínosy, jejichž výše už se stanovuje obtížněji – například dopady ve smyslu zneprístupnění bankovních služeb kvůli nucenému de-riskingu (horší dostupnost bankovních služeb pro neziskové organizace, sociálně vyloučené či nízkopříjmové skupiny obyvatelstva či osoby ze zemí, které disponují slabými národními identifikačními systémy)²⁹⁶, zásah do soukromí nás všech, který je s touto

---

²⁹⁴ Odhad je založen na průzkumu 143 respondentů, a poté extrapolován pro zbytek trhu na základě průměrného poměru nákladů na AML k celkové hodnotě aktiv, diferencované pro malé vs. střední/velké podniky. Náklady zahrnují odměny zaměstnanců, náklady na systémy/řešení/data a další aktivity spojené s AML compliance (due diligence zákazníků, screening sankcí, monitorování podezřelých transakcí, analýzy, zhodnocení rizik, vyšetřování a následný reporting podezřelých aktivit, vzdělávání zaměstnanců atd.). LEXISNEXIS. LexisNexis® Risk Solutions 2019 True Cost of AML Compliance Study: United States & Canada Edition. *Risk.lexisnexis.com* [online]. 2019, s. 41 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://risk.lexisnexis.com/insights-resources/research/2019-true-cost-of-aml-compliance-study-for-united-states-and-canada>

²⁹⁵ Reports to Congress. THE UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE. Reports. *Justice.gov* [online]. April 23, 2021 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/afp/reports-0>

²⁹⁶ Více například zde: Mitigating the Unintended Consequences of the FATF Standards. *Fatf-gafi.org* [online]. October 2021 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/financialinclusionandnpoissues/documents/unintended-consequences-project.html>

legislativou spojen, dopad vyšších transakčních nákladů na ekonomiku²⁹⁷, na druhé straně naopak těžko měřitelný přínos narušení organizovaných zločineckých skupin, odhalení trestné činnosti, k němuž by bez identifikace špinavých peněz nedošlo, nebo odrazovací efekt, který by byl spojen s opatřeními, pokud by byla opravdu efektivní – a jistě bychom našli i další efekty bez explicitní „cenovky“. To ovšem neospravedlňuje, proč neexistují mezinárodně porovnatelné relevantní statistiky alespoň toho, co měřit jde. Neboť z těch málo relevantních dat, kterými svět disponuje, boj proti praní peněz ve své aktuální podobě nevypadá jako příliš smysluplná a návratná investice – nedostatek dat nicméně oslabuje i toto tvrzení.²⁹⁸

Je ovšem důležité si uvědomit, že se možná jedná o informace, které ve skutečnosti mnoho subjektů vidět nechce, neboť z boje proti praní peněz se stal velmi lukrativní obchod. Compliance sektor za poslední léta nabobtnal, specificky velikost trhu s AML softwarem v r. 2017 dosahovala 879 mil. USD a byl projektován významný růst (10-15 % CAGR²⁹⁹) na více než 2 mld. USD v r. 2025.³⁰⁰ Poptávka po takových produktech se odvíjí velmi zásadně od regulace, lze proto předpokládat, že společnosti, které je nabízejí, stejně jako konzultantské společnosti asistující v implementaci AML, mají zájem prezentovat problém praní peněz jako velmi významný. Možná není motivace pro sběr relevantních dat příliš silná ani pro politiky v jednotlivých státech, neboť by mohla podtrhnout neefektivitu vynakládání zdrojů na boj proti praní peněz. V každém případě to působí, jako by mezinárodní společenství na smysluplné monitorování přínosů a nákladů této regulace rezignovalo. FATF vydala v r. 2015 nezávaznou

---

²⁹⁷ Je třeba si uvědomit, že i malý náklad na jednu transakci se vzhledem k objemu realizovaných transakcí na světě stává nezanedbatelným číslem.

²⁹⁸ POL, Ronald F. Anti-money laundering: The world's least effective policy experiment? Together, we can fix it. *Policy Design and Practice* [online]. 2020, 3(1), s. 83-86 [cit. 2021-10-26]. ISSN 2574-1292. Dostupné z: doi:10.1080/25741292.2020.1725366

²⁹⁹ CAGR - compound annual growth rate, tedy složené roční tempo růstu

³⁰⁰ Anti Money Laundering Software (AML) Market Size | Industry Analysis, 2025. *Alliedmarketresearch.com* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.alliedmarketresearch.com/anti-money-laundering-software-consumption-market>, ADROIT MARKET RESEARCH. Anti-Money Laundering Software Market to hit USD 2 billion. *Globenewswire.com* [online]. © 2021, May 26, 2021 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: <https://www.globenewswire.com/en/news-release/2021/05/26/2236316/0/en/Anti-Money-Laundering-Software-Market-to-hit-USD-2-billion-by-2025-Insights-on-Key-Trends-COVID-19-Impact-Value-Chain-Analysis-Strategic-Initiatives-and-Future-Outlook-Adroit-Marke.html>

Global Anti-Money Laundering Software Market Report 2021-2025: Market is Poised to Grow by \$2.09 Billion - ResearchAndMarkets.com. *Businesswire.com* [online]. © 2021, June 17, 2021 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www.businesswire.com/news/home/20210617005376/en/Global-Anti-Money-Laundering-Software-Market-Report-2021-2025-Market-is-Poised-to-Grow-by-2.09-Billion---ResearchAndMarkets.com>

příručku pojednávající o tom, jaká data by bylo vhodné sbírat a sledovat v kontextu AML.³⁰¹ V příručce se mimo jiné dočteme, jak je problematické, ne-li nemožné, srovnávat statistiky mezi státy, a jedná se o materiál, který vyzývá ke sběru mnoha relativně vágně definovaných dat na dobrovolné bázi.³⁰² Pokud by měla existovat data pro relevantní mezinárodní srovnání, potom by namísto tvrzení typu „je třeba dobře popsat, co číslo obsahuje“ bylo třeba definovat přesně, jaká data mají státy povinnost sbírat, co mají a nemají v daném ukazateli zahrnovat - ačkoli odlišné právní řády přirozeně mohou vést apriori k nesouladům některých pojmů, je třeba hledat cestu k získání srovnatelných dat pro posuzování efektivity AML regulace napříč státy a jasné definice jsou předpokladem konzistentních a použitelných dat jak pro vnitrostátní, tak pro mezinárodní analýzu. Neexistující definice a dobrovolný sběr dat ukazuje spíše na jistou neochotu či nechuť států něco takového zakotvit přímo v Doporučeních FATF.

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.3.4, FATF ve Čtvrtém kole vzájemných hodnocení posuzuje výsledky implementace Doporučení v dané zemi (posouzení aspektů typu „adekvátnost“ a „přiměřenost“ přitom nutně podléhá subjektivnímu posouzení jednotlivých hodnotitelů) – co však chybí úplně je právě konfrontace s tím, jaký je reálný dopad implementace Doporučení na úspěšnost potírání ekonomicky motivované trestné činnosti. Posouzení toho, zda implementace Doporučení má v praxi výsledek je chvályhodné, nemá to ale nic společného s analýzou toho, zda jsou peníze vložené do takové implementace investovány nejlépe, jak by mohly být. Tento nešťastný přístup k posuzování „efektivity“³⁰³ se odráží podle mého také na poměrně nestandardním přístupu k sankcím v AML oblasti a také znesnadňuje uplatnění rizikově orientovaného přístupu, který doporučuje jak FATF, tak návazně na ni také EU.

Specifické pro AML regulaci jsou sankce povinným osobám za nedostatečná opatření přijatá k zabránění zneužití jejich služeb osobami či organizacemi k praní peněz. Sankce jsou často velmi přísné a motivují povinné osoby k uplatnění přístupu „raději více než méně“ při hlášení podezřelých transakcí/aktivit, aby eliminovaly riziko vysokých pokut za nenahlášení podezřelých aktivit. To je ale velmi závažný problém, neboť takový obranný reporting, kterým

---

³⁰¹ FATF. Guidance on AML/CFT-related data and statistics. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, October 2015, s. 25-29 [cit. 2021-10-20]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/AML-CFT-related-data-and-statistics.pdf>

³⁰² *ibid.*, s.26

³⁰³ Nutno říci, že FATF samotná posouzení dopadů implementace v praxi nazývá „Effectiveness“ nikoli „Efficiency“, což je přiléhavé, neboť nejde o posouzení efektivity, ale faktu, zda má implementace výsledky.

si povinné osoby „kryjí záda“, zaplavuje FIU a plýtvá jejich kapacitou na prověřování podnětů, které by v jiném regulatorním prostředí osoby neměly potřebu hlásit.³⁰⁴ Je nepochybně vhodné povinné osoby přísně sankcionovat, pokud se účastní trestné činnosti, ovšem už podle mého není tak jasné, zda je vhodné udělovat vysoké pokuty pouze za nedostatečná AML opatření. Každý případ si přirozeně zaslouží vlastní posouzení, ale stále bychom si měli uvědomovat, že primárním terčem postihu by měli být pachatelé a účastníci trestné činnosti, nikoli povinné osoby za jejich „nedostatečnou pomoc s identifikací trestné činnosti“ či za „nedostatečná opatření k tomu, aby nebyly zneužity“. V prostředí, kde je k měření efektivity přístupováno tak vágně, jak bylo popsáno výše, existuje nebezpečí, že postih povinných osob a narůstající výše pokut bude vnímána jako indikátor úspěšného boje s praním peněz, to by ovšem bylo poněkud pochybné. Zároveň tento přístup ztěžuje adoptování rizikově orientovaného přístupu, neboť pokud se daná povinná osoba rozhodne některé aktivity deprioritizovat na základě svého posouzení rizik, vystavuje se nebezpečí, že bude pokutována za nedodržení standardní úrovně AML opatření.³⁰⁵ Přitom je zjevné, že obhájit adekvátnost svého přístupu ve světě kvalitativních posouzení a bez tvrdých kvantitativních kritérií je nesmírně obtížné.

Situace v oblasti výměny informací pro daňové účely je srovnatelná s oblastí AML co do nedostupnosti dat o přidané hodnotě výměny informací a srovnání s implementačními náklady. Kupříkladu posouzení přínosů a nákladů směrnic DAC v EU se do značné míry odvíjí od informací tří států, které jako jediné byly schopné poskytnout relevantní data (Estonsko, Polsko a Slovinsko)³⁰⁶ – zjevně se nejedná o reprezentativní vzorek za celou EU. Fakt, že většina států nemonitoruje dodatečné daňové příjmy na základě AEOI byl již zmíněn v kapitole 2. Je proto poměrně náročné posoudit, jestli přínosy převáží prostředky investované do implementace. Automatická výměna informací v oblasti daní má nicméně oproti opatřením v oblasti AML

---

³⁰⁴ BYRNE, Dan. British NCA chief calls for reform of SAR system to eliminate the challenges posed by ‘defensive reporting’. *Amlintelligence.com* [online]. © 2021, November 19, 2020 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z: <https://www.amlintelligence.com/2020/11/british-nca-chief-calls-for-reform-of-sar-system-to-eliminate-the-challenges-posed-by-defensive-reporting/>, FROST, James. Banks bury AUSTRAC in junk reports. *Afr.com* [online]. © 2021, Nov 9, 2020 [cit. 2021-10-25]. Dostupné z: <https://www.afr.com/companies/financial-services/banks-bury-austrac-in-junk-reports-20201109-p56cu0>

³⁰⁵ GELEMEROVA, Liliya. Anti-Money Laundering System and Globalization: Panopticon build on quicksand? In: INSTITUTE OF CRIMINAL JUSTICE STUDIES, UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *Economic Crime Seminar Series 2021* [online - webinar]. 24 March 2021, 12:00 [cit. 2021-10-28].

³⁰⁶ EUROPEAN PARLIAMENTARY RESEARCH SERVICE. Implementation of the EU requirements for tax information exchange: European Implementation Assessment. *Europarl.europa.eu* [online]. February 2021, s. 30 – 31 [cit. 2021-10-28]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662603/EPRS_STU\(2021\)662603_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662603/EPRS_STU(2021)662603_EN.pdf)

výhody – za prvé soubor sbíraných a následně sdílených informací je jasně definován a není prostor pro diskuzi o tom, co je a co není naplněním standardu (dá se sice diskutovat o kvalitě či včasnosti dodaných informací, ale informace, které jsou předmětem sběru a následného sdílení, jsou jasně vymezeny). Za druhé vzhledem k dnes již fungujícímu mechanismu automatického sdílení informací (ač ne mezi všemi státy) díky existenci úmluv MAAC a MCAA má tato iniciativa poměrně významný odrazovací potenciál, neboť se reportuje o všech účtech, nejen o těch, které jsou z nějakého důvodu podezřelé. V každém případě i tato oblast by si zasloužila monitoring, který by mohl mimo jiné upozornit na rozdílné přínosy v různých státech a ukázat slabiny procesu v jednotlivých zemích.

3.3.3 *Informační technologie – potenciální naděje, ale i hrozba*

V tuto chvíli se nacházíme v situaci, kdy problémy a hrozby, které již byly identifikovány, ještě nejsou optimálně adresovány a před námi stojí nové, na které není triviální najít ani teoretickou, natož praktickou odpověď – především jde o rizika spojená s nárůstem významu informačních technologií. Otázka narůstající tržní kapitalizace kryptoměn a velmi významného nárůstu kybernetické trestné činnosti jsou ty nejbližší výzvy.

Pandemie Covid-19 v tomto směru snahám mezinárodního společenství nenapomáhá – mezinárodní spolupráce je procesně náročnější a prostředky je třeba nově směřovat také do boje s nemocí. Navíc během pandemie vzhledem k logistickým překážkám kybernetická trestná činnost nabyla na významu, je pravděpodobné, že se stala jednodušším a výnosnějším zdrojem příjmů ve srovnání s pašováním lidí či transportem drog mezi státy vzhledem k rozsáhlému omezení pohybu osob.³⁰⁷ Kupříkladu statistiky týkající se kybernetické trestné činnosti v Anglii a Walesu ukazují dvojnásobný nárůst kybernetické trestné činnosti, pokud porovnáme období 12 měsíců končící v březnu 2020 a v březnu 2021.³⁰⁸ Postupně se mění také povaha této trestné činnosti – začíná být vysoce organizovaná a sofistikovaná. Nejedná se pouze o jednotlivce, pro které je toto zajímavý zdroj příjmu během pandemie, velkým problémem jsou zločinecké organizace, které investují významné prostředky do výzkumu a

---

³⁰⁷ GEE, Jim. Cyber Crime and its Growing Extent. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 10:00 [cit. 2021-11-02].

³⁰⁸ Zdroj dat: OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. Crime in England and Wales: Other related tables. *Ons.gov.uk* [online]. 04 November 2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/datasets/crimeinenglandandwalesotherrelatedtable> s Computer misuse (Table F6 – Year ending March 2020, Table F9 – Year ending March 2021)

vývoje pokročilých metod utajení (v minulosti mimo jiné došlo i k napadení univerzit s cílem zmocnit se nejnovějšího výzkumu v této oblasti) a optimalizují svoje strategie za účelem zasáhnout finančně nejatraktivnější cíle.³⁰⁹ Studie McAfee v partnerství s CSIS³¹⁰ ukazují, že mezi lety 2018 a 2020 vzrostly odhadované ztráty z kybernetické trestné činnosti z 522 na 945 mld. USD, a to pouze ve smyslu skutečné škody, bez ohledu na ušlý zisk.³¹¹

Vazba na trestnou činnost diskutovanou v této práci je velmi úzká. Prvně všechny prostředky, které jsou získány kybernetickou trestnou činností, mohou být (a do značné míry jistě jsou) také předmětem praní peněz. Jedná se o poměrně rapidně rostoucí problém, který je hrozbou nejenom z hlediska finančních ztrát, některé státy jej již označily jako problém národní bezpečnosti. Je to právě praní peněz, při kterém pachatelům této trestné činnosti hrozí největší riziko odhalení (které je obecně v případě kyberzločinu poměrně nízké a podobně jako v případě praní peněz či daňových úniků situaci komplikuje mezinárodní povaha této trestné činnosti, která ztěžuje a někdy znemožňuje efektivní vymáhání práva).³¹² Fungující opatření proti praní peněz mohou tedy do budoucna napomoci odhalování a postihu této trestné činnosti. Zásadní implikací rozmáhajícího se kyberzločinu je ovšem také nutnost vnímat rizika spojená se sběrem a sdílením velmi citlivých dat sbíraných pro účely boje s praním peněz či daňovými úniky. To se sice jeví (alespoň v jisté míře) jako nezbytné, kromě zásahu do soukromí, jehož význam není na místě podceňovat, je zde ale navíc nezanedbatelné riziko zneužití dat právě pachateli trestných činů v online prostoru. Identifikované osoby (subjekty údajů) přitom nejsou a patrně nebudou v pozici, aby se mohly svobodně rozhodnout, zda se o nich ta která data sbírat budou či ne – pokud budou chtít využít vybraných finančních služeb, budou se muset vystavit

---

³⁰⁹ TAYLOR, Peter. The Behaviours of Organised Cyber Criminals – Structures, Markets and Exploitation. An Investigation into the structures, distribution, and methods used in Cyber-crime. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 11:30 [cit. 2021-11-02].

³¹⁰ Center for Strategic and International Studies

³¹¹ SMITH, Zhanna Malekos a Eugenia LOSTRI. The Hidden Costs of Cybercrime. *Mcafee.com* [online]. December 2020, s. 3 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.mcafee.com/enterprise/en-us/assets/reports/rp-hidden-costs-of-cybercrime.pdf>

³¹² TAYLOR, Peter. The Behaviours of Organised Cyber Criminals – Structures, Markets and Exploitation. An Investigation into the structures, distribution, and methods used in Cyber-crime. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 11:30 [cit. 2021-11-02]., PETERS, Allison a Amy JORDAN. Countering the Cyber Enforcement Gap: Strengthening Global Capacity on Cybercrime. *Thirdway.org* [online]. May 2020, s. 492 – 493 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://thirdway.imgix.net/pdfs/override/Countering-the-Cyber-Enforcement-Gap-Strengthening-Global-Capacity-on-Cybercrime.pdf>

riziku, že zpracovatel údajů nedokáže zamezit jejich odcizení či zneužití. Přitom někteří experti tvrdí, že subjekty by měly k problému kybernetických útoků přistupovat tak, že nejde o to, zda se stanou jejich terčem, ale kdy se jím stanou.³¹³ Je nepochybné, že tato data budou velmi lákavým cílem a nákladný tedy nebude pouze jejich sběr, sdílení a analýza, ale také ochrana. Ransomware je oblast, která ukazuje za rok 2020 nejzásadnější nárůst (311 % vzhledem k r. 2019) také podle údajů Chainalysis, které dokumentují výnosy nezákonného jednání v kryptoměnách (kryptoměny jsou aktuálně nejčastěji požadovaným výkupným, proto lze tento ukazatel považovat za vypovídající i v obecnějším kontextu).³¹⁴

Technologie jsou pro mezinárodní společenství na jednu stranu potenciální příležitost – bez technologií bychom neměli šanci analyzovat takový objem informací, jaký je v souvislosti s bojem proti praní peněz a daňovým únikům shromažďován. Na druhou stranu dokud nebude sběr a sdílení dat nastaveno efektivně, tuto příležitost nemůžeme plně využít napříč státy. Naopak v rukou pachatelů trestné činnosti jsou technologie mocnou zbraní a prostředkem.

Dalším do budoucna jistě významným průsečíkem může být specifický typ kyberzločinu – krádeže identit. Tyto typy podvodů začaly vážněji narůstat od roku 2016, momentálně jde o velmi relevantní (a podle mého často podceňovanou) hrozbu, která je částečně důsledkem toho, že již desetiletí dochází online k transakcím, kde je vyžadována identifikace, bez ohledu na bezpečnostní rizika přenosu a poskytování takových dat. Kromě kradení identit dochází i k modifikaci a vytváření identit zcela nových – syntetických, využívaných často v podvodných platbách, jejich potenciální využití je nicméně mnohem širší.³¹⁵ Do budoucna může být tedy

---

³¹³ GEE, Jim. Cyber Crime and its Growing Extent. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 10:00 [cit. 2021-11-02], TAYLOR, Peter. The Behaviours of Organised Cyber Criminals – Structures, Markets and Exploitation. An Investigation into the structures, distribution, and methods used in Cyber-crime. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 11:30 [cit. 2021-11-02].

³¹⁴ CHAINALYSIS. The 2021 Crypto Crime Report: Everything you need to know about ransomware, darknet markets, and more. *Chainalysis.com* [online]. February 16, 2021 s. 6 – 7 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://go.chainalysis.com/rs/503-FAP-074/images/Chainalysis-Crypto-Crime-2021.pdf> <https://go.chainalysis.com/rs/503-FAP-074/images/Chainalysis-Crypto-Crime-2021.pdf>

³¹⁵ TAYLOR, Peter. The Behaviours of Organised Cyber Criminals – Structures, Markets and Exploitation. An Investigation into the structures, distribution, and methods used in Cyber-crime. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 11:30 [cit. 2021-11-02]. Synthetic Identity Fraud in the U.S. Payment System: A Review of Causes and Contributing Factors. FEDERAL RESERVE BANKS. *Fedpaymentsimprovement.org* [online]. July 2019, s. 4 – 6 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://fedpaymentsimprovement.org/wp-content/uploads/frs-synthetic-identity-payments-fraud-white-paper-july-2019.pdf>

hrozbou mimo jiné to, že sice vytvoříme fungující systém, který nám umožní propojit informace o transakcích a osobách a identifikovat praní peněz či daňové úniky, ale nakonec nás může přivést k neexistující osobě. To se možná neprojeví jako problém pro regulaci, ale pro praktické vynucování práva toto může mít velmi nepříjemné důsledky a může jít o další aspekt, který prohloubí již existující propast mezi tím, co je zakotveno v předpisech, a co funguje v realitě.

Další regulatorní výzvou bude narůstající význam kryptoměn. Dlouhou dobu se jednalo o aktiva, o jejichž využitelnosti v běžném životě mnozí pochybovali a investice do nich byly velmi spekulativní povahy vzhledem k jejich obrovské volatilitě. Dnes se již jedná o třídu aktiv, jejíž existenci nelze opomíjet – Basilejský výbor pro bankovní dohled se již zabývá tématem kapitálových požadavků na expozice v kryptoaktivech³¹⁶ a FATF i EU již zohlednily tento vývoj i ve svých doporučeních a regulaci, jak bylo popsáno výše. Tržní kapitalizace celého trhu s kryptoměnami dosahuje momentálně přes 2 triliony USD, zde došlo k poměrně raketovému růstu od konce roku 2020, v letech 2019 a 2020 se tržní kapitalizace pohybovala mezi 200 a 250 mld. USD. Kryptoměnou s největší tržní kapitalizací je stále Bitcoin (tvoří cca 40 % celého trhu s kryptoměnami), za posledních několik let nicméně vzniklo několik tisíc dalších specifických kryptoměn.³¹⁷

Kryptoměny jsou z hlediska praní peněz a daňových úniků na jednu stranu velká výzva, neboť se jedná o pseudonymizovaný platební prostředek, který se obtížně přiřazuje k jednotlivým osobám, zároveň umožňuje velmi rychle a jednoduše převádět hodnotu po celém světě v řádu vteřin a jeho decentralizovaná povaha neumožňuje jednoduše uvalit AML povinnosti na specifickou entitu, která infrastrukturu poskytuje – aktérů na trhu s kryptoměnami je vícero a jejich regulaci je třeba tvořit s hlubším porozuměním celé poměrně technicky náročné problematiky – některé aktéry dává smysl regulovat více než jiné.³¹⁸ Dalším regulatorním

---

³¹⁶ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. Prudential treatment of cryptoasset exposures. *Bis.org* [online]. 10 June 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d519.htm?fbclid=IwAR2sso9PxaBzRDJEAh701s9mlC8FlgG4JAZny1Sqmm2gtCGzuVM9ItE6Oss>

³¹⁷ Data k 5/9/2021 resp. k 6/9/2021. Global Cryptocurrency Market Charts | CoinMarketCap. *Coinmarketcap.com* [online]. 6 September 2021 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/charts/>

³¹⁸ HOUBEN, Robby a Alexander SNYERS. POLICY DEPARTMENT FOR ECONOMIC, SCIENTIFIC AND QUALITY OF LIFE POLICIES - EUROPEAN PARLIAMENT. *Cryptocurrencies and blockchain: Legal context and implications for*

oříškem jsou některé procesy, které výrazně stěžují sledování transakcí a toky peněz mezi jednotlivými osobami a zároveň je neprovádí žádná specifická osoba, ale software – například atomic swap umožňuje měnit jednu kryptoměnu za druhou bez nutnosti zahrnout třetí stranu, která zaručí, že obě strany splní kontrakt. To stejné platí pro tzv. P2P směnárny – „tržiště“, které umožňují jednotlivým osobám přímou směnu mezi sebou – také na rozdíl od klasických kryptoměnových směnárén nejde o entitu, která je za směnu zodpovědná, zpracování a realizace transakcí jsou automatizované a bez prostředníků.³¹⁹

Na druhou stranu může být rozvoj kryptoměn šance – využitím kryptoměn se práce orgánů vyšetřujících trestnou činnost sice nezjednodušuje, nutno ovšem říci, že ve srovnání s hotovostí se nejedná o směnu anonymnější, právě naopak – měny jako Bitcoin umožňují sledování řetězce transakcí, což o hotovosti neplatí. Ve spolupráci s experty v odvětví se orgánům daří v některých případech úspěšně rozplétat organizovanou trestnou činnost (často v oblasti kyberzločinu) mimo jiné i díky stopě v podobě transakcí realizovaných v kryptoměnách.³²⁰ Vysokou úroveň anonymity, která umožňuje zastřít odesílatele, příjemce i výši transakce, umožňují tzv. privacy-coins, například Monero³²¹, možnost sledovat řetězec transakcí se také komplikuje (někdy znemožňuje) jinými způsoby, například využitím „mixerů“.³²² Jako v ostatních oblastech i zde můžeme sledovat závod těch, kteří vytváří nové technologie (s dobrým či zlým úmyslem) a těch, kdo se je snaží regulovat ve snaze bránit novým možnostem

---

financial crime, money laundering and tax evasion [online]. Brussels: European Union, 2018 s. 24-28, 76-78 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/619024/IPOL_STU\(2018\)619024_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/619024/IPOL_STU(2018)619024_EN.pdf)

³¹⁹ *ibid.* s. 77, Bitcoin <-> Monero atomic swaps are now live | Monero - secure, private, untraceable. *Getmonero.org* [online]. August 20, 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.getmonero.org/2021/08/20/atomic-swaps.html>

³²⁰ IRS Criminal Investigations – útvar amerického daňového úřadu zaměřený na vyšetřování daňové trestné činnosti, například poukázal na úspěšnou spolupráci s Chainalysis v odhalování organizované trestné činnosti díky transparentnosti, kterou kryptoměny poskytují. YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: *OECD Global Anti-Corruption and Integrity Forum* [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CET [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-eb11-9889-000d3a20eda5>. Příspěvek J. Leeho.

³²¹ A low-level explanation of the mechanics of Monero vs Bitcoin in plain English. *Monero.how* [online]. © 2017 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.monero.how/how-does-monero-work-details-in-plain-english>, HOUBEN, Robby a Alexander SNYERS. POLICY DEPARTMENT FOR ECONOMIC, SCIENTIFIC AND QUALITY OF LIFE POLICIES - EUROPEAN PARLIAMENT. *Cryptocurrencies and blockchain: Legal context and implications for financial crime, money laundering and tax evasion* [online]. Brussels: European Union, 2018 s. 46-47 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/619024/IPOL_STU\(2018\)619024_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/619024/IPOL_STU(2018)619024_EN.pdf)

³²² Více k fungování mixerů zde: Tumbler | Alexandria. *Coinmarketcap.com* [online]. © 2021, 6 September 2021 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/alexandria/glossary/tumbler>, VASILE, Iulia. 9 Best Bitcoin Mixers and Tumblers in 2021. *Beincrypto.com* [online]. 7 September 2021 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://beincrypto.com/learn/best-bitcoin-mixers/#h-what-is-a-bitcoin-mixer-or-bitcoin-tumbler>

páchání trestné činnosti. Zásadní praktickou výzvou budou ale patrně právě zmíněné snahy o ještě větší anonymizaci transakcí.³²³

Kryptoměny jsou teď v oblasti regulace AML často diskutované téma, v návaznosti na předchozí kapitolu je opět vhodné vymezit skutečný rozsah problému kvantitativně. Kryptoměny totiž sice jsou preferovaným platebním prostředkem na darknetových tržištích, a také nejčastěji požadovaným výkupným při útocích a krádežích dat v online prostoru, to je ale pouze malá část transakcí. Chainalysis tvrdí, že za rok 2019 cca 2 % hodnoty všech transakcí zahrnuje nezákonné entity – ač číslo s postupujícím vyšetřováním může narůstat, nebavíme se o desítkách procent. Za rok 2019 jsou odhadované zisky z trestné činnosti denominované v kryptoměnách ve výši přes 10 mld. USD, v roce 2020 zatím 5 mld. USD, ale číslo se s postupujícím vyšetřováním pravděpodobně zvýší.³²⁴ BitFury reportuje za rok 2020 cca 390 mil. USD jako výdělek darknetových tržišť (zároveň také ukazuje, že ačkoli dolarová hodnota transakcí v Bitcoinu z roku na rok roste, je to dáno rostoucí hodnotou Bitcoinu, data ukazují postupný odklon v této oblasti k anonymnějším variantám, jako je Monero).³²⁵ Průzkum pro FATF, kterého se účastnilo i několik dalších analytických společností³²⁶, ukazuje shodu na tom, že nezákonné transakce v r. 2020 nepřesahují 10 % transakcí s Bitcoinu, odhady většiny společností byly nižší než 5 %.³²⁷ Nejedná se tedy o malé částky per se, ale v kontextu odhadované velikosti problému praní peněz popsaného v předchozí kapitole je to částka poměrně malá.

---

³²³ Monero emerges as crypto of choice for cybercriminals: Untraceable "privacy coin" is rising in popularity among ransomware gangs. *Arstechnica.com* [online]. [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://arstechnica.com/information-technology/2021/06/monero-emerges-as-crypto-of-choice-for-cybercriminals/?comments=1>, FATF. Second 12-month Review Virtual Assets and VASPs. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, July 2021 [cit. 2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Second-12-Month-Review-Revised-FATF-Standards-Virtual-Assets-VASPs.pdf> s. 23

³²⁴ CHAINALYSIS. The 2021 Crypto Crime Report: Everything you need to know about ransomware, darknet markets, and more. *Chainalysis.com* [online]. February 16, 2021, s. 4 – 5 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://go.chainalysis.com/rs/503-FAP-074/images/Chainalysis-Crypto-Crime-2021.pdf>

³²⁵ HARPER, Colin. Bitcoin Dark Web Activity Up 340% Since 2017: Report. *Forbes.com* [online]. May 19, 2020 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/colinharper/2020/05/19/bitcoin-dark-web-activity-up-340-since-2017-report/>

³²⁶ Chainalysis, CipherTrace, Coinfirm, Elliptic, Merkle Science, Scorechain, TRM Labs

³²⁷ FATF. Second 12-month Review Virtual Assets and VASPs. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, July 2021 [cit. 2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Second-12-Month-Review-Revised-FATF-Standards-Virtual-Assets-VASPs.pdf> s. 27

Pokud se na segment nezákonných transakcí podíváme detailně, jedná se zatím prakticky výhradně o příjmy z podvodů, ransomware a příjmy darknetových tržišť.³²⁸ Může se jednat také o nedostatek dat na straně Chainalysis, ale můžeme se domnívat, že například osoby realizující daňové úniky zatím nevolí jako prostředek primárně kryptoměny. Podle mého se problém může postupně stávat závažnějším, pokud se kryptoměny stanou „důvěryhodnějším“ aktivem. Aktuálně jejich hodnota vykazuje stále poměrně velkou volatilitu (která může záviset například na tweetech Elona Muska³²⁹), ale pokud se stanou stabilnějšími, mohou být vnímány jako bezpečnější prostředek i pro osoby, které se aktuálně vyžívají kryptoměn k praní peněz bojí.

Největším rizikem v oblasti informačních technologií pro mezinárodní společenství může být to, že nedokáže reagovat dostatečně rychle na tento nesmírně dynamický svět. Prvně není triviální najít celosvětovou shodu na tom, jak těmto hrozbám čelit, jejich adresování ovšem navíc zahrnuje potřebu velmi specializovaných znalostí a dovedností. Zde je velmi problematickým nedostatek takového know-how v rozvojových zemích a také obtížné předávání tohoto know-how mezi státy. V ostrém kontrastu s tímto jsme svědky snad až příliš hladkého předávání know-how mezi pachateli kybernetické trestné činnosti – v rámci darknetových tržišť se setkáme s mnoha materiály, které slouží jako instruktáž k provádění různých typů trestné činnosti online, přičemž některé z nich jsou snad až příliš dobře zpracované a skýtají příležitost „si přivydělat“ i aktérům v této oblasti nepříliš zběhlým, což je v době pandemie patrně zajímavá možnost.³³⁰

3.4 Možná řešení

Velmi nepřijemným aspektem je to, že pro boj s daňovými úniky i praním peněz je v dnešní době až příliš přiléhavé rčení „*Každý řetěz je tak silný, jako jeho nejslabší článek*“. I pokud většina zemí bude plnit své závazky, bude zvyšovat svoji transparentnost a implementovat

---

³²⁸ CHAINALYSIS. The 2021 Crypto Crime Report: Everything you need to know about ransomware, darknet markets, and more. *Chainalysis.com* [online]. February 16, 2021, s. 5 – 6 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://go.chainalysis.com/rs/503-FAP-074/images/Chainalysis-Crypto-Crime-2021.pdf>

³²⁹ Chart: How bitcoin prices move with Elon Musk's tweets - Vox. *Vox.com* [online]. Jun 14, 2021 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://www.vox.com/recode/2021/5/18/22441831/elon-musk-bitcoin-dogecoin-crypto-prices-tesla>

³³⁰ TAYLOR, Peter. The Behaviours of Organised Cyber Criminals – Structures, Markets and Exploitation. An Investigation into the structures, distribution, and methods used in Cyber-crime. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 11:30 [cit. 2021-11-02].

dohodnutá opatření, pořád bude možné systém zneužít, dokud jeho součástí jsou i státy nekooperativní, nebo i ty kooperativní, které zatím nedokázaly implementovat efektivně všechna opatření.

Některá řešení lze přirozeně realizovat i jednostranně – například omezit mezinárodní pomoc zemím, ve kterých je tak vysoká míra korupce, že státní příjmy končí na osobních účtech vládních představitelů³³¹ – negativem takových řešení je nicméně právě jejich plošnost a tedy negativní důsledek pro obyvatelstvo těchto zemí (ponechám teď stranou diskuzi na téma, zda mezinárodní pomoc některým zemím spíše neškodí³³²). Obecně je navíc takových jednostranných možností relativně málo. Jak ukazuje kapitola 2, některé státy jsou výrazně silnější než jiné a dokážou ovlivnit směr, kterým se kroky mezinárodního společenství ubírají, příkladem budiž USA – ať už v počátcích boje s praním peněz, kdy hrály zcela rozhodující roli v internacionalizaci svých snah bojovat s praním peněz z obchodu s drogami³³³, v diskuzích o opatřeních vůči daňovým rájům na počátku tisíciletí či při přijetí FATCA, jak bylo diskutováno výše. Nicméně nelze očekávat, že dlouhodobě budou akceptovatelná řešení, která jsou výhodná jen pro vybrané státy, jak je již dnes patrné z vývoje diskuze o tématech daňových úniků a eroze daňových základů na půdě například OSN. Naopak je třeba hledat ty cesty, které je možné realizovat za podpory také rozvojových zemí, a zároveň hledat taková řešení, která umožní efektivní sdílení technologií a know-how.

3.4.1 Mezinárodní spolupráce při vyšetřování a vymáhání práva

Přeshraniční dimenze praní peněz i daňové trestné činnosti je zásadní překážkou jejich efektivního potírání a této slabiny pachatelé hojně využívají. Sofistikovanost a komplexita schémat vytvořených za účelem realizovat jeden nebo oba tyto trestné činy přitom s postupem času narůstají, je proto zcela klíčové nalézt formu mezinárodní spolupráce, která umožní

---

³³¹ FORSYTHE, Michael. Africa's Richest Woman Is Barred From Her Bank and Under Investigation. *Nytimes.com* [online]. Jan. 23, 2020 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/01/20/world/africa/isabel-dos-santos-bank.html>

³³² LYONS, JULIETTE. Foreign aid is hurting, not helping Sub-Saharan Africa. *Lejournalinternational.fr* [online]. 13 Octobre 2014 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: https://www.lejournalinternational.fr/Foreign-aid-is-hurting-not-helping-Sub-Saharan-Africa_a2085.html, MOYO, Dambisa. Why Foreign Aid Is Hurting Africa. *Wsj.com* [online]. March 21, 2009 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/SB123758895999200083>

³³³ VAN DUYNÉ, Petrus C., Jackie H. HARVEY a Liliya Y. GELEMEROVA. *The Critical Handbook of Money Laundering* [online]. London: Palgrave Macmillan UK, 2018, s. 4-5 [cit. 2021-10-18]. ISBN 978-1-137-52397-6. Dostupné z: doi:10.1057/978-1-137-52398-3

operativní sdílení maxima existujících informací i know-how mezi zúčastněnými státy a orgány, při současném respektování vnitrostátních norem a lokálních specifik, což je nelehký úkol.

Pro úspěšné vyšetřování přeshraniční daňové trestné činnosti je velmi výhodné doplnit informace daňových úřadů o informace o podezřelých transakcích, které mají k dispozici FIU.³³⁴ Zařazení daňových trestných činů mezi predikativní trestné činy pro praní peněz je důležitým krokem kupředu, neboť právě toto částečně umožňuje (ač státy mohou tuto množinu zúžit pouze na některé daňové trestné činy, typicky ty závažné), zároveň stále existují překážky pro sdílení informací mezi daňovými úřady a FIU – tomuto tématu se více věnuje kapitola 4.3. OECD poukazuje na potřebu vybudovat holistický systém pro úspěšný boj s daňovou trestnou činností³³⁵, s čímž se lze jednoznačně ztotožnit - bylo by vhodné mezinárodní spolupráci zpřehlednit a propojit spolupráci v oblasti daní s rámcem boje proti praní peněz, protože příslušné orgány v obou oblastech mohou benefitovat ze vzájemného sdílení informací a spolupráce při vyšetřování.

Takový holistický přístup by měl zahrnovat široké spektrum možností spolupráce, ať jde o výměnu informací či právní pomoc při vyšetřování a vynucování práva, a být uplatňován velkým množstvím států. Ačkoli již v dnešní době právní základ pro mnoho alternativ mezinárodní spolupráce existuje, jedná se o velmi nepřehlednou síť úmluv (mnohostranných i dvoustranných)³³⁶, které vedou k odlišným postupům spolupráce mezi jednotlivými zeměmi, navíc je rozdílně nastaven režim spolupráce v oblasti daňových záležitostí a praní peněz. Toto může mít za následek poměrně významnou neefektivitu – státy poukazují například na nejistotu ohledně vhodných komunikačních kanálů, organizační struktury či pravomocí orgánů dožadovaných států a s tím související problém identifikovat správnou protistranu, na kterou se mají se svou žádostí obrátit. Dalším problémem jsou nejasně či nedostatečně přesně

---

³³⁴ OECD. Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors. *Oecd.org* [online]. 2009 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/money-laundering-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors.pdf>

³³⁵ *Fighting Tax Crime – The Ten Global Principles (Second Edition)* [online]. OECD, 2021, bod 130-131 [cit. 2021-11-10]. ISBN 9789264503601. Dostupné z: doi:10.1787/006a6512-en

³³⁶ Např. Štrasburská úmluva, Palermská úmluva, Úmluva OSN proti korupci, MCAA, dvoustranné nebo vícestranné (např. regionální) dohody o vzájemné právní pomoci.

formulované žádosti o právní pomoc a také nedostatečné povědomí o dostupných nástrojích mezinárodní spolupráce.³³⁷

Ukázkou dobře fungující operativní mezinárodní spolupráce mezi pěti státy při vyšetřování daňové trestné činnosti, ale také související další finanční trestné činnosti včetně odhalování praní peněz, je již zmíněná spolupráce v rámci skupiny J5. Důležitým aspektem této spolupráce jsou nicméně následující atributy – jedná se o země, které všechny disponují velmi pokročilým know-how v této oblasti, jejich spolupráce je patrně pro všechny zúčastněné prospěšná, dochází k vzájemnému obohacování a mezi stranami existuje důvěra.³³⁸ Je zjevné, že ne všechny státy mají mezi sebou takové vztahy – přesto je třeba hledat cestu k nastavení operativnější spolupráce i mezi ostatními státy a nastavení této spolupráce je svým způsobem ještě zásadnější, neboť jde o to zrychlit a zjednodušit spolupráci mezi zeměmi, které v poskytování právní pomoci či sdílení informací nemusí být tak vstřícné a proaktivní (pořád jde ovšem o spolupráci států, které jsou k ní ochotny – nedává smysl zde diskutovat o státech, které spolupracovat odmítají, tam je třeba hledat odpověď na to, jak je motivovat, což je, jak ukazuje kapitola 2, do značné míry otázka politická).

Ke zpřehlednění situace by jistě došlo, pokud by se podařilo sjednat mnohostrannou úmluvu, která by posílila a přesněji upravila vybrané aspekty mezinárodní spolupráce a sdílení informací v boji proti finanční trestné činnosti, částečně upravené v Palermské úmluvě a která by se mezi stranami úmluvy na rozdíl od článku 18 Palermské úmluvy v oblasti právní pomoci neuplatnila pouze subsidiárně, naopak by tvořila jednotný právní základ pro spolupráci v těchto oblastech. Vzhledem k existenci MCAA by nebylo třeba detailně upravovat některé otázky spolupráce v oblasti daňové, nicméně bylo by vhodné specificky adresovat detailní aspekty spolupráce v oblasti praní peněz, včetně sdílení informací a spolupráce mezi policejními orgány, FIU a jinými orgány, pro které by informace mohly být relevantní, včetně právě orgánů daňových. Přirozeně existuje mnoho národních specifik, jde ovšem o jinou situaci, pokud stát vymezí odlišnosti oproti obecnému režimu ve svých výhradách

---

³³⁷ *Fighting Tax Crime – The Ten Global Principles (Second Edition)* [online]. OECD, 2021, bod 139 [cit. 2021-11-10]. ISBN 9789264503601. Dostupné z: doi:10.1787/006a6512-en

³³⁸ YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: *OECD Global Anti-Corruption and Integrity Forum* [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CET [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-eb11-9889-000d3a20eda5> Příspěvek J. Leeho, S. Yoroka

k mezinárodní smlouvě, ve srovnání s nutností identifikovat pokaždé relevantní právní základ pro spolupráci s danou jurisdikcí a specifika, která je třeba zohlednit (i vzhledem k ustanovení jejího vnitrostátního práva). Orgány, které spolupráci realizují, by se potom mohly řídit přehlednějším systémem pravidel a unifikovanými procesy.

Úmluva by měla poskytnout jasný rámec pro jednodušší a rychlejší spolupráci. Měla by požadovat, aby státy určily jediný ústřední orgán, který bude pro agendu mezinárodní spolupráce a poskytování právní pomoci určen a adekvátně personálně vybaven, aby zprostředkoval předání žádosti o právní pomoc na základě jejího obsahu příslušným orgánům v daném státě a zároveň sloužil jako vnitrostátní centrum informací o dostupných mechanismech mezinárodní spolupráce pro orgány daného státu. Po předání žádosti by mělo být umožněno příslušným orgánům spolupracovat spolu co nejvíce napřímo. V dnešní době poměrně dobře funguje přímá vzájemná spolupráce policejních orgánů a vzájemná spolupráce FIU, takové úrovně spolupráce by nicméně bylo dobré dosáhnout i mezi dalšími orgány, a to nejen v rámci správní spolupráce, ale také při formální právní pomoci v rámci trestního či civilního řízení. Především by bylo vhodné integrovat spolupráci ve společných komunikačních kanálech, což by zmenšilo riziko, že se úsilí orgánů bude tříštit či duplikovat.

Co se týče praktické realizace, toto lze sice adresovat částečně na národní úrovni, lepší by ovšem bylo, pokud by se podařilo sjednotit postupy natolik, aby dávalo smysl vytvořit společnou zabezpečenou komunikační platformu či systém pro interakci orgánů z různých států. V zásadě by se mohlo jednat o relativně jednoduchý systém³³⁹, který by pro každý stát evidoval příchozí a odchozí žádosti o spolupráci a stav jejich řešení, přičemž při vyžádání správní spolupráce by prostřednictvím tohoto systému byly požádány přímo příslušné orgány, v případě žádosti o právní pomoc by nejdříve byl požádán ústřední orgán, který by žádost opět v rámci tohoto systému předal příslušným orgánům. Pokud by žádost na straně dožadovaného státu vyžadovala zahrnout více orgánů, orgány jednoho státu by žádost řešily paralelně a vzájemně by (v rámci možností dovolených vnitrostátním právem) mohly vidět, co již bylo dožadující straně poskytnuto. Zároveň by dožadující strana měla lepší přehled o tom, v jakém stavu se řešení jejího požadavku nachází. Řízení přístupů jednotlivých úřadů k různým

---

³³⁹ Největší výzvou by patrně bylo zajištění ochrany přenášených dat.

segmentům dat na základě uživatelských práv by pak umožnilo adekvátní nastavení dle vnitrostátního práva jednotlivých zemí. Jistě se nejedná o malou ambici, ale efektivní mezinárodní spolupráce mnoha orgánů z různých států se nemůže do budoucna realizovat pouze prostředky, kterých využíváme dnes, naopak mezinárodní společenství by mělo chtít plně využít možností, které dnes technologie pro komunikaci nabízí. Nejtěžší by nepochybně bylo dohodnout, kdo by byl správcem takového systému.

Dále je třeba usilovat o to, aby informace získané v rámci správní spolupráce byly v co největší míře využitelné v trestním či civilním řízení – jak již bylo zmíněno výše, některé informace například v rámci spolupráce FIU lze využít pouze ve fázi objasňování trestné činnosti, jako důkazní prostředky tyto informace ale použity být nemohou. Úmluva by také měla nahradit ujednání o porozumění, kterými některé státy podmiňují sdílení informací mezi FIU.³⁴⁰ Ke zjednodušení by mělo vést také povinné nadefinování státních vzorů pro žádost o právní pomoc (které umožní státům žádost formulovat tak, aby z hlediska dožádaného státu obsahovala vše, co je třeba) a také určení jazyka, ve kterém země žádosti akceptuje, neboť v některých případech se lze setkat s prodlužováním poskytování právní pomoci právě díky nutnosti nechat žádosti překládat.³⁴¹

Úmluva by dále měla obsahovat úpravu pro společné vedení vyšetřování orgány ze dvou či více států. Taková spolupráce se dá rozdělit na dva typy – paralelně vedené vyšetřování ve dvou či více státech, nebo ustavení společného vyšetřovacího týmu. Koordinovaná paralelní vyšetřování jsou většinou podpořená buď sítí styčných úředníků, nebo se opírají o osobní kontakty a spolupráce je doplněná formálními žádostmi o vzájemnou právní pomoc za účelem získání důkazů.³⁴² Specificky by nicméně bylo vhodné adresovat druhou alternativu, tedy

---

³⁴⁰ Ujednání o porozumění s japonskou a jihoafrickou finanční zpravodajskou jednotkou. *Mfcr.cz* [online]. 20. března 2012 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2012/2012-04-24-tiskova-zprava-5118-5118>, EG MONT GROUP. Egmont Group of Financial Intelligence Units Operational Guidance for FIU Activities and the Exchange of Information. *Egmontgroup.org* [online]. © 2021, s. 5 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/en/document-library/8>

³⁴¹ International Conference on Enhancing international cooperation in the Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism field: summary of main discussions and conclusions. COUNCIL OF EUROPE. *Coe.int* [online]. © 2021, 23 September 2014, s. 8, 9-10 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806dced>

³⁴² WORKING GROUP ON INTERNATIONAL COOPERATION - CONFERENCE OF THE PARTIES TO THE UN CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME. The use and role of joint investigative bodies in combating transnational organized crime. *Unodc.org* [online]. 12 May 2020, s. 10, bod 51 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/treaties/International_Cooperation_2021/CTOC-COP-WG3-2020-2/CTOC_COP_WG.3_2020_2_E.pdf

úpravu společných vyšetřovacích týmů. Právní základ poskytuje již Palermská úmluva v článku 19 a i dnes společné vyšetřovací týmy fungují. K vedení takového vyšetřování je typicky dále třeba ad-hoc či obecná dohoda mezi zúčastněnými státy, nebo se spolupráce realizuje na základě vnitrostátních ustanovení, dohod o právní pomoci, či na méně formálním základu (ujednání o porozumění).³⁴³

V praxi nicméně taková spolupráce naráží na překážky týkající se právního postavení a pravomocí úředníků působících v jiné jurisdikci, přípustnosti důkazů získaných úředníkem z jiného smluvního státu, dokazování u soudu úředníky z jiné jurisdikce a sdílení informací mezi smluvními státy před vyšetřováním a během něj.³⁴⁴ Některé státy podotkly, že překážky při výměně důkazů mezi jurisdikcemi common law a kontinentálního práva mohou vést k rozhodnutí provést raději paralelní vyšetřování a důkazy získané prostřednictvím těchto vyšetřování vyměňovat prostřednictvím vzájemné právní pomoci.³⁴⁵ Specificky pro oblast praní peněz je třeba hledat také řešení praktických problémů týkajících se identifikace, sledování, zmrazení nebo zabavení a konfiskace výnosů z trestné činnosti, včetně naléhavých opatření.³⁴⁶ Velkou výhodou společných vyšetřovacích týmů je potenciál účinně obejít těžkopádné postupy smluv o vzájemné právní pomoci, protože členové vyšetřovacího týmu, působící na cizí půdě, mohou přímo žádat orgány své domovské země o provedení potřebných opatření podle vnitrostátního práva.³⁴⁷ Vzájemná mnohostranná dohoda nad tímto tématem rozhodně není jednoduchá, neboť zahrnuje velmi citlivá témata, má nicméně podle mého potenciál efektivitě mezinárodní spolupráce zcela zásadně napomoci.

Tématem, které by bylo vhodné v takové úmluvě zpracovat, jsou také ustanovení o rozdělení či podílech na konfiskovaných prostředcích (v případě poskytnutí právní pomoci i v případě vytvoření společných vyšetřovacích týmů) – některé země uvádějí, že jistota v této oblasti by

---

³⁴³ WORKING GROUP ON INTERNATIONAL COOPERATION - CONFERENCE OF THE PARTIES TO THE UN CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME. The use and role of joint investigative bodies in combating transnational organized crime. *Unodc.org* [online]. 12 May 2020, s. 10, bod 48 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/treaties/International_Cooperation_2021/CTOC-COP-WG3-2020-2/CTOC_COP_WG.3_2020_2_E.pdf

³⁴⁴ *ibid.*, s. 2

³⁴⁵ *ibid.*, s. 7

³⁴⁶ *ibid.*, s. 11

³⁴⁷ *ibid.*, s. 10 (bod 47)

mohla fungovat jako motivátor pro dožádanou stranu, aby poskytla asistenci.³⁴⁸ Posledním bodem, který bude nabývat do budoucna na významu, bude spolupráce se soukromými subjekty, vzhledem k extrémně specializovanému know-how, které je potřeba při vyšetřování zahrnující například sledování finančních toků s použitím kryptoměn, ale i jiné aspekty. Některé státy již spolupráci se soukromým sektorem zahájily³⁴⁹, je otázkou, zda by bylo vhodné případné zapojení takových subjektů také adresovat – neboť jejich zahrnutí do vyšetřování se jistě bude stávat nezbytným při jakékoli trestné činnosti, ve které budou figurovat kryptoměny, či bude třeba prověřování zneužití online nástrojů apod.

Zároveň je přirozeně zcela nezbytné, aby vnitrostátní legislativa nebyla v rozporu s ustanoveními takové úmluvy a nebránila spolupráci, a to jak mezinárodní, tak vnitrostátní – ustanovení vnitrostátního práva by mělo umožňovat sdílení odeslaných i obdržených informací mezi všemi relevantními orgány.³⁵⁰

3.4.2 *Monitorování přínosů a nákladů na opatření a snaha o jejich minimalizaci*

Za účelem měření a zvýšení efektivity opatření je třeba rozšířit datovou základnu, nad kterou rozhodnutí o regulaci činíme. FATF (a FSRB) i Globální fórum by měly po svých členských státech požadovat, aby sbíraly a zpřístupňovaly data o nákladech na opatření, která jsou v rámci boje proti praní peněz a daňovým únikům přijímána (a to nejen náklady státních orgánů, ale i povinných osob). Stejně tak by státy měly shromažďovat a zveřejňovat data o zkonfiskovaných prostředcích, a to zvláště v souvislosti s daňovou trestnou činností a s praním peněz. Struktura sbíraných dat by měla být stanovena jednotně a informace by měly být dostupné ve formě umožňující jednoduché zpracování a mezinárodní srovnání (tedy nikoli zahrnuté v textu dokumentů).

---

³⁴⁸ International Conference on Enhancing international cooperation in the Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism field: summary of main discussions and conclusions. COUNCIL OF EUROPE. *Coe.int* [online]. © 2021, 23 September 2014, s. 2,6 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806dccc1>

³⁴⁹ YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: OECD Global Anti-Corruption and Integrity Forum [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CET [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-eb11-9889-000d3a20eda5> Příspěvek J. Lee, S. York

³⁵⁰ *Fighting Tax Crime – The Ten Global Principles (Second Edition)* [online]. OECD, 2021, bod 130 [cit. 2021-11-10]. ISBN 9789264503601. Dostupné z: [doi:10.1787/006a6512-en](https://doi.org/10.1787/006a6512-en)

Mnoho států alespoň některá z těchto čísel sleduje, nicméně každý to činí po svém a čísla pak reportuje ve zprávě některého ze svých orgánů, což činí komplexní analýzu napříč zeměmi velmi složitou. Mezinárodní srovnání takových dat, pokud by byla sjednocena metodicky (nebo by bylo alespoň jasně vymezeno, co přesně obsahují), by mohlo přinést lepší vhled do toho, která národní úprava dosahuje vyšší efektivity a jaké faktory ji odlišují od těch méně úspěšných. FATF například ke sběru dat ohledně AML vydala doporučení³⁵¹, nicméně týká se především toho, jaká data by bylo vhodné sbírat, a jak již bylo řečeno, jsou velmi obecná a konzistenci mezi státy nemohou napomoci. Doporučení FATF č. 33, ukládající státům povinnost vést „zevrubné statistiky relevantní z hlediska účinnosti a výkonnosti jejich AML systému“ patrně tuto úlohu také neplní.³⁵²

Pro zefektivnění reportingu podezřelých transakcí by bylo vhodné vést statistiky o podílu STR/SAR reportů, které vedly k zahájení vyšetřování trestné činnosti a které až k následnému postihu pachatelů a konfiskaci prostředků, což je také povinnost, která by měla být státům (nejlépe v Doporučeních FATF) uložena. Již dnes je patrný velký rozdíl v počtu hlášení podezřelých transakcí v jednotlivých státech³⁵³, kdy příliš vysoká čísla mohou indikovat špatně nastavená vnitrostátní pravidla či jejich uplatňování, vedoucí k defenzivnímu reportingu (hlášení „pro jistotu“), který hltí FIU v daných státech. Částečně je tento rozdíl ovšem dán také intenzitou finančních aktivit v dané zemi, proto by bylo smysluplnější porovnávat počet hlášení spíše z hlediska jejich relevance (podíl STR, které vedly alespoň k zahájení vyšetřování). Dále se zdá, že v mnoha státech nedochází k dostatečné zpětné vazbě od FIU směrem k povinným osobám. FIU sdílí s povinnými osobami spíše obecná doporučení, například typologie FATF či národní ohodnocení rizik, dialog by nicméně bylo alespoň v některých státech třeba zintenzivnit a reportujícím osobám poskytnout specifitější zpětnou

---

³⁵¹ FATF. Guidance on AML/CFT-related data and statistics. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, October 2015 [cit. 2021-10-20]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/AML-CFT-related-data-and-statistics.pdf>

³⁵² FATF. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2021, s. 23-24 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

³⁵³ Za rok 2020 obdržela britská FIU 573 085 hlášení o podezřelé aktivitě. Pro srovnání, německá FIU jich obdržela 144 005. UK FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT. Suspicious Activity Reports Annual Report 2020. *Nationalcrimeagency.gov.uk* [online]. November 2020, s. 2 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/who-we-are/publications/480-sars-annual-report-2020/file>, Jahresbereich 2020 der Financial Intelligence Unit. *Zoll.de* [online]. 19. August 2021, s. 15 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: https://www.zoll.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/Bargeld/2021/z85_fiu_jahresbericht.html

vazbu, aby mohly zvýšit kvalitu svých hlášení.³⁵⁴ Na kvalitě jejich reportingu významně závisí úspěšnost boje s praním peněz, v případě, že daňové trestné činy spadají mezi predikativní trestné činy praní peněz, tak se kvalita reportingu přirozeně odrazí i v této oblasti.

S tímto úzce souvisí uplatňování rizikově orientovaného přístupu v praxi – neboť je to něco, co se jednoduše dá zakotvit v předpisech, ale provedení je poměrně náročné v oblasti, kde neexistuje datová základna ani pro velikost problému, natož v rozpadu po jednotlivých činnostech/sektorech, které jsou v dané zemi identifikovány jako nejvíce rizikové. Celý AML systém má být založen na principu investovat prostředky do boje s nejméně významnými hrozbami, mimo jiné na základě národního posouzení rizik.³⁵⁵ Pokud se ovšem povinné osoby budou cítit ohroženy sankcemi za nedostatečný systém AML kontrol (aniž by docházelo k jakékoli trestné činnosti), těžko budou schopny takový přístup uplatnit, protože to bude znamenat, že je budou muset obhajovat - na základě neexistujících dat se to ovšem činí velmi obtížně. Dnes jsou zhodnocení AML systémů povinných osob často zaměřeny na procesy namísto výsledků, což je špatně.³⁵⁶ Právě informace a zpětná vazba o relevanci reportingu STR/SAR by mohla posílit povinné osoby v argumentaci, že jejich systém je vhodný, i pokud negeneruje velké množství hlášení, pokud podněty, které přináší, jsou cenné, a může to naopak svědčit o vhodné prioritizaci s využitím specifické expertízy dané osoby. Zároveň je třeba revidovat sankcionování povinných osob a zajistit, aby nedocházelo ze strany vnitrostátních orgánů k postihu povinných osob pouze za to, že se rozhodly k prioritizaci vybraných hrozeb.

---

³⁵⁴ EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units, č.j. COM(2019) 371. In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 24.7.2019, s. 5, 6 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_assessing_the_framework_for_financial_intelligence_units_fius_cooperation_with_third_countries_and_obstacles_and_opportunities_to_enhance_cooperation_between_financial_intelligence_units_with.pdf,

International Conference on Enhancing international cooperation in the Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism field: summary of main discussions and conclusions. COUNCIL OF EUROPE. *Coe.int* [online]. © 2021, 23 September 2014, s. 4, 5 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806dced>

³⁵⁵ FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚŘAD. Zpráva o druhém kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu. *Financnianalytickyrad.cz* [online]. červen 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: https://www.financnianalytickyrad.cz/download/downloads_files_cs/1627462313_cs_2.pdf, HM TREASURY. *National risk assessment of money laundering and terrorist financing 2020* [online]. Londýn: APS Group, 2020 [cit. 2021-11-25]. ISBN 978-1-5286-2321-6. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/945411/NRA_2020_v1.2_FOR_PUBLICATION.pdf

³⁵⁶ GELEMEROVA, Liliya. Anti-Money Laundering System and Globalization: Panopticon build on quicksand? In: INSTITUTE OF CRIMINAL JUSTICE STUDIES, UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *Economic Crime Seminar Series 2021* [online - webinar]. 24 March 2021, 12:00 [cit. 2021-10-28].

Jedním z dalších problémů je problematické sdílení know-how s rozvojovými zeměmi a zároveň vysoké náklady povinných osob vynakládané na technologie spojené s AML opatřeními. Patrně by existovaly cesty, jak náklady států i subjektů snižovat, například prostřednictvím spolupráce na vývoji sdílených technologických řešení. Na poli povinných osob se to může zdát nepředstavitelné, vzhledem k již zmíněnému bobtnání compliance sektoru – existuje patrně silná motivace na poskytování AML softwaru vydělat. Ani tak základní informace, jako jsou sankční seznamy, nejsou integrované na jednom místě tak, aby je povinné osoby mohly rozumně použít, ty jsou proto odkázány na zpoplatněné služby, které screening aktuálních sankčních listů umožňují.³⁵⁷ Je otázkou, zda by do budoucna mohlo být funkční alternativou jakékoli více generické či open-source řešení. V oblasti státních orgánů si spolupráci představit lze, například pokud se FIU z jednotlivých států dohodnou za úplatu na využití platformy ke zpracování a evidenci SAR/STR, kterou již jeden z nich naimplementoval. Patrně není třeba vše budovat od začátku znova a znova v každé zemi.³⁵⁸

Aktuálně vidíme ve velikosti nákladů spíše opačný trend, průměrné roční náklady finančních institucí v USA a Kanadě na compliance v oblasti předcházení finanční trestné činnosti vzrostly o 19 % za rok 2020 a o 58 % od roku 2019. Ačkoli se nejedná o data za celý trh, ale projektovaný odhad, ukazuje, že trend v této oblasti je poměrně neudržitelný. Je velmi ovlivněn digitální transformací, pandemií a neustále širšími požadavky regulace.³⁵⁹

3.4.3 *Jaká regulace má smysl i pokud není koordinovaná mezinárodně?*

Některé problémy lze adresovat také pomocí vnitrostátních pravidel. První příkladem je odpověď na strategii pachatelů investovat prostředky plynoucí z trestné činnosti do nemovitostí. Nemovitosti, především ty v drahých a luxusních lokalitách, jsou příhodné uchovatele hodnoty – jejich hodnota má tendenci spíše růst (a jedná se většinou o velmi

---

³⁵⁷ např. Global Sanctions and Watchlists Screening Software - ComplyAdvantage. *Complyadvantage.com* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://complyadvantage.com/sanctions-watchlists-screening/>, Watchlist Screening - Sanctions Check | LexisNexis Risk Solutions. *Risk.lexisnexis.com* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-12]. Dostupné z: <https://risk.lexisnexis.com/global/en/financial-services/financial-crime-compliance/watchlist-screening>

³⁵⁸ International Conference on Enhancing international cooperation in the Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism field: summary of main discussions and conclusions. COUNCIL OF EUROPE. *Coe.int* [online]. © 2021, 23 September 2014, s. 5 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806dced>

³⁵⁹ LEXISNEXIS. True cost of financial crime compliance study: United States & Canada Edition. *Risk.lexisnexis.com* [online]. September 2021 [cit. 2021-10-28]. Dostupné z: <https://risk.lexisnexis.com/insights-resources/research/true-cost-of-financial-crime-compliance-study-for-the-united-states-and-canada>

významné částky, tedy ani větší investice nebudí příliš velkou pozornost), navíc mají potenciál generovat další výnos (nájemné), který působí legitimně.³⁶⁰ Sektor nemovitostí je v hledáčku FATF dlouhodobě a pojí se s ním poměrně různorodé i komplexní strategie.³⁶¹ Vzhledem k tomu, že jednou z těchto strategií je akvizice nemovitostí prostřednictvím složitých vlastnických struktur a společností, které jsou inkorporovány v nespolupracujících jurisdikcích³⁶², což znemožňuje či velmi ztěžuje případnou identifikaci skutečných majitelů, lze uvažovat o jednostranných opatřeních ze strany těch států, kam významná část takových prostředků míří.³⁶³ Například podmínění nabytí vlastnického práva k nemovitosti identifikací skutečného majitele (např. pro zápis do rejstříku nemovitostí) může být odrazujícím prvkem pro investice z nelegálních zdrojů, popřípadě vítaným zdrojem informací při objasňování finanční trestné činnosti.³⁶⁴ Ještě ambicióznější (a o to potenciálně efektivnější) krok by potom bylo vedení rejstříku skutečných vlastníků nemovitostí.³⁶⁵ Toto je jedno z opatření, které má smysl pouze na určitých územích a není jej třeba aplikovat plošně.

Druhou oblastí, kterou není třeba nutně sladovat mezinárodně, je-li dostatečně funkční, je legislativa postihující profesionály, kteří umožňují páchání sofistikované finanční trestné činnosti. Obvykle se jedná o významné finanční obnosy, které mají uniknout pozornosti státních orgánů, proto za valnou většinou schémat najdeme právníka, daňového poradce, účetního, finančního poradce či jiného profesionála, který se orientuje v předpisech různých států a je schopen připravit pro své klienty schéma, které umožňuje výrazně ztížit identifikaci skutečného vlastníka či minimalizovat daňovou zátěž, a následně také pomůže jej realizovat.

---

³⁶⁰ REMEUR, Cécile. EUROPEAN PARLIAMENTARY RESEARCH SERVICE. Understanding money laundering through real estate transactions. In: *Europarl.europa.eu* [online]. February 2019, s. 2 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/161094/7%20-%2001%20EPRS_Understanding%20money%20laundering%20through%20real%20estate%20transactions.pdf

³⁶¹ FATF. Money laundering & terrorist financing through the real estate sector. *Fatf-gafi.org* [online]. 29 June 2007, s. 7 a násl. [cit. 2021-11-01]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/ML%20and%20TF%20through%20the%20Real%20Estate%20Sector.pdf>

³⁶² *ibid.*, s. 7

³⁶³ viz např. PANDORA PAPERS REPORTING TEAM. Pandora Papers: Secret wealth and dealings of world leaders exposed. *Bbc.com* [online]. 3 October 2021 [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-58780465>

³⁶⁴ Viz např. snaha identifikovat fyzické osoby stojící za nákupy amerických nemovitostí v hotovosti: LEE, Matthew D. FinCEN Quietly Extends Real Estate Geographic Targeting Orders for Another Six Months | Tax Controversy. *Taxcontroversy.foxrothschild.com* [online]. © 2021, April 25, 2018 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z: <https://taxcontroversy.foxrothschild.com/2018/04/fincen-quietly-extends-real-estate-geographic-targeting-orders-another-six-months/>

³⁶⁵ <https://fsi.taxjustice.net/PDF/4-Other-Wealth-Ownership.pdf> TAX JUSTICE NETWORK. Financial Secrecy Index 2020: Key Financial Secrecy Indicator 4 - Other Wealth. s. 8 – 10 *Taxjustice.net* [online]. [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://fsi.taxjustice.net/PDF/4-Other-Wealth-Ownership.pdf>

Bez ochoty některých profesionálů poskytovat svoje služby a know-how by pro většinu osob nebylo možné těchto struktur využít.³⁶⁶

Poměrně komplexně se problematikou zabývalo Centrum pro daňovou politiku a správu v rámci OECD, které shromáždilo ve zprávě z r. 2021 *Ending the Shell Game: Cracking down on the Professionals who enable Tax and White Collar Crimes* existující poznatky a zkušenosti vybraných států v této oblasti. Sofistikovanost trestné činnosti, ať už jde o daňové úniky či jinou finanční trestnou činnost, stále narůstá – což může být odrazem úspěchů ve vymáhání práva, ale také moderního globálního finančního systému, šifrované komunikace, kryptoměn a dalších výhod, které dnešní svět pachatelům poskytuje. Tato sofistikovanost nicméně vyžaduje spolupráci se specializovanými třetími stranami, které disponují potřebnými právními i technickými znalostmi a schopnostmi.³⁶⁷

Patrně jen malý podíl profesionálů tvoří ti, kteří vědomě napomáhají pachatelům a naplňují definiční znaky účastenství na finančních trestných činech.³⁶⁸ U takových případů je zásadní disponovat právními prostředky pro efektivní postih takového jednání a vytvořit prostředí, které bude osoby od takového jednání odrazovat. Za významné prohřešky státy postihují profesionály jako účastníky trestných činů, některé státy za účastenství profesionálů jako speciálních subjektů zavádějí vyšší trestní sazby při účastenství na finanční trestné činnosti.³⁶⁹ Dalšími osvědčenými postupy jsou také kárná opatření vedoucí k pozastavení členství či vyloučení z profesních komor nebo různé formy zákazu činnosti.³⁷⁰ Takový postih je vnímán jako velmi vhodný odrazovací prvek, neboť danou osobu efektivně (alespoň na území daného státu) připraví o možnost se tímto povoláním žít.³⁷¹ Aby legislativa umožnila opravdu

---

³⁶⁶ YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: OECD Global Anti-Corruption and Integrity Forum [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CET [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-cb11-9889-000d3a20eda5>

³⁶⁷ *ibid.*, Příspěvek S. Yorke

³⁶⁸ OECD. Ending the shell game: Cracking down on the Professionals who enable Tax and White Collar Crimes. *Oecd.org* [online]. Paris: OECD Publishing, February 2021, s. 27, bod 41 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/ending-the-shell-game-cracking-down-on-the-professionals-who-enable-tax-and-white-collar-crimes.pdf>

³⁶⁹ *ibid.*, s. 27, bod 42

³⁷⁰ *ibid.*, s. 30 – 32

³⁷¹ YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: OECD Global Anti-Corruption and Integrity

efektivní postih, je třeba zajistit dostatečně dlouhé promlčecí lhůty, vzhledem ke komplexitě činností a tedy i jejich vyšetřování, a také zohlednit, že odrazovací efekt se umenšuje, pokud je osobám umožněno se vyrovnat mimosoudně. Dále by postihu takového jednání neměla stát v cestě ustanovení o profesním tajemství.³⁷² Zajistit tvrdý postih této skupiny osob je jedním z potenciálně velmi efektivních prostředků boje proti přeshraniční finanční trestné činnosti.

Další skupinou jsou potom ti profesionálové, kteří umožňují trestnou činnost svou neznalostí či naivitou. Zde patrně není na místě legislativní řešení – je nejdůležitější pracovat na informovanosti všech, kteří mohou být pachateli trestných činů zneužití. Například ve Spojeném království má tato strategie od finančního sektoru velkou podporu a usiluje se o intenzivnější sdílení know-how s vyšetřujícími orgány, které disponují expertízou i aktuálními informacemi o využívaných praktikách. Součástí britské národní strategie je také umožnit efektivní postih významných finančních institucí, které podporují kulturu (nebo jí nebrání) poskytování služeb za hranicí zákona některým svým klientům. Za tímto účelem byla přijata legislativa zakotvující trestní odpovědnost korporací, které nezabrání svým zástupcům či zaměstnancům, aby klientům umožňovali daňové úniky.³⁷³ Ta by jistě mohla být inspirací pro jiné státy. V této oblasti jsou nicméně vidět obrovské kulturní rozdíly v přístupu. Například v Americe či Austrálii se právnická profese snaží minimalizovat svoje AML povinnosti (ohlašovat podezřelou aktivitu klientů, hodnotit jejich rizikovost), zatímco britští právníci jsou s intenzitou svého reportingu na druhé straně spektra.³⁷⁴ Kde se na tomto spektru nachází ČR, lze soudit například z třaskavé debaty při příležitosti implementace Směrnice DAC5 do národního práva (kdy Česká advokátní komora i někteří příslušníci právnického stavu rozporovali implementaci směrnice s tím, že se jedná o nepřijatelný zásah do mlčenlivosti

---

Forum [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CET [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-cb11-9889-000d3a20eda5> Příspěvek Caroline Lee

³⁷² OECD. Ending the shell game: Cracking down on the Professionals who enable Tax and White Collar Crimes. *Oecd.org* [online]. Paris: OECD Publishing, February 2021, s. 28, bod 44, bod 41 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/ending-the-shell-game-cracking-down-on-the-professionals-who-enable-tax-and-white-collar-crimes.pdf>

³⁷³ YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: OECD Global Anti-Corruption and Integrity Forum [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CET [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-cb11-9889-000d3a20eda5> Příspěvek S. Yorka

³⁷⁴ LEVI, Michael. Making sense of professional enablers' involvement in laundering organized crime proceeds and of their regulation. *Trends in Organized Crime* [online]. 2021, 24(1), s. 104 [cit. 2021-11-07]. ISSN 1084-4791. Dostupné z: [doi:10.1007/s12117-020-09401-y](https://doi.org/10.1007/s12117-020-09401-y)

advokáta), ale také ze způsobu, jakým je nastaven proces hlášení podezřelých transakcí, kdy veškerá hlášení advokátů musí nejdříve posoudit právě Česká advokátní komora.³⁷⁵

Dalším typem pravidel, která lze efektivně zavádět na národní úrovni, je ochrana oznamovatelů (*whistle-blowerů*). Ochrana v jednotlivých státech se poměrně významně liší, v některých státech funguje již dlouhou dobu a whistle-blowing je motivován i finanční odměnou (např. v USA)³⁷⁶, v jiných vůbec neexistují pravidla, která by oznamovatele chránila, či je úprava velmi roztržitá a částečná.³⁷⁷ Významnou regionální iniciativou je Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937³⁷⁸, která nastavuje poměrně širokou ochranu oznamovatelům porušení práva EU. Klíčovým předpokladem pro efektivní ochranu je především zakotvit ochranu oznamovatelů ve veřejném i soukromém sektoru, definovat dostatečně široce okruh chráněných osob a poskytnout nejen právní záruky, ale také dostupný mechanismus, jak porušení práva ohlašovat (zakotvení povinnosti společností mít k dispozici bezpečný interní ohlašovací kanál pro své zaměstnance, a především zpřístupnit externí možnost bezpečně ohlásit porušení práva státním orgánům). Zásadní je zajistit ochranu identity oznamovatele a ochranu před odvetnými či diskriminačními opatřeními.³⁷⁹

Významná odhalení posledních let právě v oblasti finanční trestné činnosti, diskutovaná již výše, dokládají důležitost tohoto informačního kanálu, který může poskytnout vyšetřujícím orgánům zcela klíčové informace. Má vazbu i na předchozí diskutované téma profesionálů, kteří finanční trestnou činnost umožňují – dostupnost vhodného mechanismu, jak jejich

---

³⁷⁵ SEJKORA, Tomáš. Does the Implementation of DAC 5 Represent a Breach of Attorney Confidentiality? HULKÓ, Gábor a Roman VYBÍRAL. *European Financial Law in Times of Crisis of the European Union* [online]. Ludovika Egyetemi Kiadó, 2019, 2019, s. 526-528 [cit. 2021-12-05]. ISBN 9786156020413. Dostupné z: doi:10.36250/00749.50

³⁷⁶ SUN, Mengqi. With Its Whistleblowing Directive, EU Charts a Different Course From U.S. THE WALL STREET JOURNAL. *Wsj.com* [online]. March 15, 2021 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/with-its-whistleblowing-directive-eu-charts-a-different-course-from-u-s-11615800602>

³⁷⁷ ROOIJENDIJK, Lotte a Linda SCHUT. Mapping the EU on legal whistleblower protection: Assessment before the implementation of the EU whistleblowing directive. TRANSPARENCY INTERNATIONAL NEDERLAND. *Transparency.nl* [online]. April 2019, s. 5 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://www.transparency.nl/wp-content/uploads/2019/04/Mapping-the-EU-on-Whistleblower-Protection-TI-NL.pdf>

Whistleblower Laws Around the World - National Whistleblower Center. NATIONAL WHISTLEBLOWER CENTER. *Whistleblowers.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.whistleblowers.org/whistleblower-laws-around-the-world/>

³⁷⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, Úř. věst. L 305, 26.11.2019, s. 17 – 56

³⁷⁹ ABAZI, Vigjilencia. The European Union Whistleblower Directive: A 'Game Changer' for Whistleblowing Protection? *Industrial Law Journal* [online]. 2020, 49(4), 653-654 [cit. 2021-11-07]. ISSN 0305-9332. Dostupné z: doi:10.1093/indlaw/dwaa023

jednání bezpečně a jednoduše ohlásit, je také odrazovacím faktorem, především, pokud je opravdu dostupný jednoduše – například v Austrálii je možné ohlašovat nová schémata pro daňové úniky a jejich promotéry online.³⁸⁰

3.5 Inspirace fungujícími přístupy?

Ač obě oblasti (boj s praním peněz a daňovými úniky) mají jistá specifika, tato kapitola je zamyšlením nad tím, zda by některý z aplikovaných přístupů, který se osvědčil v jedné oblasti, mohl být využit v oblasti druhé.

Z oblasti boje proti praní peněz se lze inspirovat širokým okruhem osob, které jsou povinny hlásit transakce podezřelé z hlediska praní peněz. Tento koncept by se dal rozšířit i na oblast daňových úniků jako takových, vzhledem k významné roli osob, které tuto činnost v její sofistikované přeshraniční formě umožňují – nelze sice očekávat, že by došlo ke změně chování těch, kteří se trestné činnosti účastní, nicméně pokud mají osoby povinnost podezřelé transakce hlásit, lze očekávat, že je to bude motivovat k vyšší informovanosti, tudíž by se mohla zmenšit množina těch, kteří mohou být nevědomky zneužiti. Dnes k tomuto zahrnutí do AML ohlašovacích povinností dochází v okamžiku, kdy domnělý daňový trestný čin naplňuje definici predikativního trestného činu v dané jurisdikci.³⁸¹ I vzhledem k dostatečně širokému okruhu povinných osob dle AML předpisů docházím k závěru, že není třeba zavádět specifickou ohlašovací povinnost pro případy podezření z daňových úniků jako takových.

Více potenciální inspirace shledávám v oblasti sdílení informací pro daňové účely. V oblasti automatického sdílení informací v oblasti daní se jeví jako velmi funkční přístup sjednocování nikoli pomocí doporučení, ale přímo pomocí nástrojů, které státy mohou využít k naplnění povinností plynoucích z dohod o spolupráci. Jednotný standard CTS byl nadefinován detailně jako XML schéma, jež používají všechny státy, které se zavázaly implementovat AEOI standard. Standard definuje přesně, jaké informace budou v jakém poli obsaženy a v jakém

---

³⁸⁰ OECD. Ending the shell game: Cracking down on the Professionals who enable Tax and White Collar Crimes. *Oecd.org* [online]. Paris: OECD Publishing, February 2021, s. 38, bod 44, bod 41 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/ending-the-shell-game-cracking-down-on-the-professionals-who-enable-tax-and-white-collar-crimes.pdf>

³⁸¹ *Fighting Tax Crime – The Ten Global Principles (Second Edition)* [online]. OECD, 2021, bod 104 [cit. 2021-11-10]. ISBN 9789264503601. Dostupné z: doi:10.1787/006a6512-en

formátu budou mezi státy sdíleny, ve strojově čitelné podobě a fixní struktuře.³⁸² Pokud je standard nadefinován smysluplně a v souladu s mezinárodními dohodami, které má naplňovat, státy mají malou motivaci tvořit znovu něco velmi podobného. Touto cestou se tedy podařilo vytvořit velmi funkční mechanismus pro výměnu informací, který ve všech státech stojí na stejně definovaném schématu, což je nesmírná devíza (pomineme-li jak tuto jednotu narušují USA a reporting v rámci FATCA).

Lze si představit podobný přístup v boji s praním peněz. Za prvé ve smyslu standardizace formátu, ve kterém jsou požadovány a sdíleny informace mezi FIU z různých států (případně s jinými orgány, se kterými FIU své informace jsou oprávněny sdílet) – ačkoli se jedná o data, která jsou širší a hůře strukturovatelná než data sdílená pro daňové účely, některé typy informací obsahují vždy, proto si lze jistě představit alespoň částečně strukturovaný formát, jehož unifikovaná struktura by umožnila lepší orientaci a jednodušší zpracování dat orgány z jiných států, potenciálně i částečnou automatizaci jejich zpracování. V tomto ohledu skupina Egmont přijala doporučení a šablony, jedná se ale pouze o doporučení, nikoli předepsaný formát.³⁸³

Za druhé z hlediska systému/platformy – momentálně FIU využívají k přenosu informací mezi sebou Egmont Secure Web (a v rámci EU také FIU.net, ačkoli některé FIU používají primárně Egmont Secure Web i v intra-unijní interakci, díky technickým problémům s FIU.net, který je zjevně třeba modernizovat).³⁸⁴ Egmont Secure Web je ale pouze zabezpečenou platformou pro komunikaci³⁸⁵, nejedná se o systém, který by umožňoval sledování pokroku v řešení

---

³⁸² OECD. Schema and user guide - Organisation for Economic Co-operation and Development. *Oecd.org* [online]. [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/common-reporting-standard/schema-and-user-guide/#d.en.345315>

³⁸³ EGMONT GROUP. Egmont Group of Financial Intelligence Units Operational Guidance for FIU Activities and the Exchange of Information. *Egmontgroup.org* [online]. © 2021, s. 5-6 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/en/document-library/8>

³⁸⁴ EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units, č.j. COM(2019) 371. In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 24.7.2019, s. 10 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_assessing_the_framework_for_financial_intelligence_units_fiuis_cooperation_with_third_countries_and_obstacles_and_opportunities_to_enhance_cooperation_between_financial_intelligence_units_with.pdf

³⁸⁵ EGMONT GROUP. Egmont Group of Financial Intelligence Units Charter. *Egmontgroup.org* [online]. © 2021, 30 May 2019, s. 8 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: https://egmontgroup.org/en/filedepot_download/1658/62, Membership - The Egmont Group. *Egmontgroup.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/en/content/membership>

jednotlivých požadavků, propojování požadavků mezi sebou, v případě, že se týkají stejných subjektů a například také transparentní zpřístupnění vybraných informací dalším úřadům. Pokud by taková platforma existovala a odpovídala požadavkům uživatelů, jistě by mohla napomoci efektivnější spolupráci a zesouladnění postupů mezi státy „odspodu“, tedy ne na základě vyjednávání mezinárodních dohod, ale proto, že by existoval fungující systém, který dokáže nabídnout spolehlivé řešení naplňující mezinárodní standard a je dostatečně uživatelsky přívětivé, aby byl pro FIU první volbou. Potom státy budou mít motivaci jej použít a namísto různých forem žádostí o informace přirozeně použijí předdefinovaný formát či mechanismus.

Stejně tak by bylo možné standardizovat reporting STR napříč státy. To by dávalo smysl i vzhledem k povaze některých povinných osob, například finančních institucí, z nichž ty významné jsou většinou mezinárodní, ale povinnosti vyplývající z AML předpisů plní v různých státech a tak svůj reporting musí přizpůsobovat desítkám rozdílných státních šablon. FATF dlouhodobě razí myšlenku, že síla jejích Doporučení tkví v tom, že jsou dostatečně obecné a umožňují státům zohlednit lokální specifika v nastavování AML opatření. To je nepochybně pravda, ale je třeba najít rovnováhu mezi obecností a specifičností a v technických aspektech spolupráce se domnívám, že standardizace je velmi přínosná, neboť znamená zjednodušení a tím i snížení nákladů pro všechny zúčastněné. Tématem se na mezinárodní úrovni zatím zabývá pouze skupina Egmont v mezích doporučených šablon³⁸⁶, FATF zůstává u obecných doporučení.³⁸⁷

Dalším důležitým funkčním prvkem mezinárodní spolupráce v oblasti boje s daňovými úniky je existence Úmluvy o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech (MAAC) jako mnohostranného instrumentu, k němuž je možné přistoupit (i s výhradami k určitým formám spolupráce či s omezením spolupráce jen na některé daně) a získat tak jako výsledek jednoho vyjednávacího procesu možnost spolupracovat v rámci dohody se všemi smluvními stranami.

---

³⁸⁶ EGMONT GROUP. Egmont Group of Financial Intelligence Units Operational Guidance for FIU Activities and the Exchange of Information. *Egmontgroup.org* [online]. © 2021, s. 26 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/en/document-library/8>

³⁸⁷ FATF. Consolidated FATF Standards on Information Sharing. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, November 2017 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Consolidated-FATF-Standards-information-sharing.pdf>, FATF. Guidance on private sector information sharing. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, November 2017 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Private-Sector-Information-Sharing.pdf>

V oblasti boje proti praní peněz neexistuje žádný takový mnohostranný instrument, který by upravoval mezinárodní správní spolupráci, což vede k tomu, že výměna informací mezi policejními orgány či FIU z různých států má právní základ buď v mezinárodních smlouvách (např. Štrasburská úmluva) nebo v bilaterálních mezinárodních smlouvách, vnitrostátní právo některých zemí nicméně následně ještě vyžaduje sjednání memoranda o porozumění, než si mohou FIU vzájemně informace poskytovat.³⁸⁸ Při přistoupení k dohodě stát získá možnost sdílet informace se všemi účastníky úmluvy podle stejných pravidel, a nemusí tak sjednávat dohody bilaterálně. Jednotný právní základ mezinárodní spolupráce by také významně přispěl ke sjednocování formy sdílených informací popsanému výše.

3.6 Boj s agresivním daňovým plánováním a jeho příspěvek k boji s praním peněz a daňovými úniky

---

Snahy vypořádat se s agresivním daňovým plánováním jsou především zaměřeny na velké nadnárodní korporace a osoby s velmi vysokými příjmy, které nezastírají ani aktivitu, ze které jejich příjmy plynou, ani výši těchto příjmů, jejich jednání spočívá spíše ve vědomém zkreslení toho, kde (ve smyslu místa) tvoří zisky a ve vědomém zneužívání nesouladů daňových ustanovení mezi jurisdikcemi k vyhýbání se dani.

Regulatorní odpověď na toto je v principu dvojitá. První je snaha států omezit nesoulady mezi jurisdikcemi, aby nedocházelo např. k dvojímu nezdanění či dvojitým daňovým odpočtům a také usilování o lepší spolupráci a sdílení informací mezi státy ohledně uplatňování takových výhod. Druhou je revize pravidel zdanění nadnárodních korporací, na které nelze nahlížet jako na uskupení nezávislých entit, ale jako na skupinu společností, které mezi sebou mohou zisk do jisté míry arbitrárně přesouvat, proto je důležité vnímat korporaci jako celek a nastavit pravidla zdanění tak, aby se její zisky danily tam, kde probíhá ekonomická aktivita, jež je generuje – ať už je k tomuto cíli zvolena jakákoli cesta.

---

³⁸⁸ EGMONT GROUP. Egmont Group of Financial Intelligence Units Operational Guidance for FIU Activities and the Exchange of Information. *Egmontgroup.org* [online]. © 2021, s. 5 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/en/document-library/8>, GRMELOVÁ, Nicole a HANA MARKOVÁ. Institutional Framework of Combating Money Laundering in the European Union. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., NADĚŽDA ROZEHNALOVÁ a FILIP ČERNÝ. *Czech yearbook of international law: The Role of Governmental and Non-governmental Organizations in the 21st Century* [online]. New York: Juris, 2014, January 2014, V, 297 [cit. 2021-10-07]. ISBN 978-1-57823-344-1. ISSN 2157-2976. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/270584083_Institutional_Framework_of_Combating_Money_Laundering_in_the_European_Union

Agresivní daňové plánování se tedy od praní peněz a daňových úniků poměrně výrazně liší a regulatorní odpověď na něj je také poměrně specifická. Proto s sebou nepřináší zásadní pozitivní externality pro boj s praním peněz a daňovými úniky, kromě snad dvou aspektů. Velké skandály nadnárodních korporací, které v této oblasti byly odhaleny, byly často oznámeny whistle-blowery. Pokud přijmeme předpoklad (který rozhodně není nerealistický), že právě rozsáhlá odhalení díky těmto odvážným jedincům jsou motivací pro přijímání pravidel, která je chrání, potom jedním z pozitivních efektů je právě posun v ochraně oznamovatelů. Ten souvisí jak s odhalenými skandály v oblasti praní peněz a daňových úniků, tak nepochybně i s whistleblowingem ohledně *sweetheart deals* a agresivního daňového plánování velkých technologických společností. Zůstává otázkou, zda by pro účely boje s praním peněz do budoucna mohl mít přidanou hodnotu Country-by-Country reporting, ten je ale zatím omezen pouze na největší podniky a v tomto rozsahu pravděpodobně významným přínosem pro boj s praním peněz nebude.

4 PŘEKRYV V NÁSTROJÍCH PRANÍ PENĚZ A DAŇOVÝCH ÚNIKŮ A JEJICH REGULACE

V praxi se praní peněz a daňové úniky zčásti překrývají co do nástrojů, kterých pachatelé využívají k realizaci této trestné činnosti. V této kapitole jsou tyto překryvy identifikovány. Legislativa, která využívání takových nástrojů adresuje, může logicky pomoci v boji s oběma jevy. Vybrané oblasti jsou proto rozpracovány z hlediska toho, jaký je aktuální stav a jak by tento existující stav mohl být vylepšen, aby se boj s oběma jevy stal efektivnějším.

4.1 Společné nástroje praní peněz a daňových úniků

Existuje nespočet způsobů, jakými se pachatelé dopouštějí obou trestných činů, zde se zaměříme na nástroje, které mohou být využity ke spáchání jednoho i druhého. Obě činnosti spojuje využití těch nástrojů, které komplikují státním orgánům identifikaci aktivity, ze které dané výnosy pocházejí.

Jednak jsou to převody prostředků do netransparentních jurisdikcí a daňových rájů, často v kombinaci s využitím složité struktury právnických osob či svěřenských fondů, které komplikují identifikaci skutečného majitele (k tomuto účelu mohou být zneužity také neziskové organizace či nadace).³⁸⁹ Tato strategie je často realizována s pomocí profesionálů znalých mezinárodních dohod i vnitrostátního práva a úrovně (ne)spolupráce některých jurisdikcí.³⁹⁰ Je založena na prostém faktu, že některé operace jsou provedeny v nespolupracujících jurisdikcích, a tyto jurisdikce následně neposkytnou orgánům vyšetřujícím trestnou činnost potřebné informace či součinnost – je potom výrazně těžší identifikovat skutečné majitele a dokazovat, jak je realizovaná trestná činnost.

Dále se jedná o využití prostředků k převodu hodnoty, které umožňují částečnou či plnou anonymitu. Sem spadá využití hotovosti (která je překvapivě stále jedním z velmi významných

³⁸⁹ HM TREASURY. *National risk assessment of money laundering and terrorist financing 2020* [online]. Londýn: APS Group, 2020, s. 97-100, 124 [cit. 2021-11-25]. ISBN 978-1-5286-2321-6. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/945411/NRA_2020_v1.2_FOR_PUBLICATION.pdf

³⁹⁰ YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: OECD Global Anti-Corruption and Integrity Forum [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CET [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-eb11-9889-000d3a20eda5>

platebních prostředků využívaných při praní peněz, navzdory nepraktické potřebě fyzického transferu bankovek)³⁹¹, dále využití kryptoměn (pseudonymních či plně anonymních) a také transfery pomocí neformálních služeb převodu peněz nebo hodnoty (tzv. MVTS – money or value transfer services). Ač jsou již poskytovatelé služeb s virtuálními aktivy i poskytovatelé MVTS v mnoha zemích licencováni nebo registrováni, tyto služby jsou poskytovány i mimo regulační rámec a tedy bez možnosti zjistit detaily o provedených transakcích.³⁹² Prostředky mohou být následně převedeny do nemovitostí nebo anonymních aktiv vysoké hodnoty (drahých kovů, drahokamů a šperků, umělecká díla atd.), případně kryptoměn.

Pro praní peněz je také časté využití mezinárodního obchodu se zbožím a službami, tzv. *trade-based* metody – často v rámci jednoho dodavatelského řetězce dochází jak k predikativním trestným činům (pašování drog či zbraní apod.), tak k praní peněz, které je touto cestou prováděno především organizovanými zločineckými skupinami a je spojováno také s tzv. profesionálním praním.³⁹³ Využívány jsou i v případě daňových úniků jako predikativních trestných činů – v tomto případě bývají dodavatelské řetězce často vytvořeny výlučně pro účely praní prostředků z nich pocházejících.³⁹⁴ *Trade-based* metody jsou založené na nadměrných fakturacích za zboží nebo naopak podfakturacích, několikanásobných fakturacích za stejné zboží, záměrně nesprávném popisu zboží (zboží je vydáváno za kvalitnější a dražší, než reálně je, nebo naopak), nebo přepravě více či méně zboží, než je

---

³⁹¹ HM TREASURY. *National risk assessment of money laundering and terrorist financing 2020* [online]. Londýn: APS Group, 2020, s. 25, 34, 35 [cit. 2021-11-25]. ISBN 978-1-5286-2321-6. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/945411/NRA_2020_v1.2_FOR_PUBLICATION.pdf

³⁹² *ibid.*, s. 34. V oblasti virtuálních aktiv již bylo zmíněno v kapitole 3.3.1, že některé služby zatím ani regulovat nelze, neboť neexistuje příslušná povinná osoba, pouze software, který službu poskytuje. V případě MVTS je velmi těžké odhadnout, jaký objem prostředků touto sítí teče, a kolik poskytovatelů poskytuje své služby ilegálně v zemích, kde existuje povinnost registrace či kde jsou tyto služby zakázány. Více k tomuto např. zde: <https://www.dowjones.com/professional/risk/blog/hawala-risks/> nebo zde: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781119125389.ch4>.

³⁹³ Pachatelé predikativních trestných činů jsou finálními příjemci výnosů z těchto trestných činů, ale mohou využít služeb osob, které se specializují na praní peněz, aby tyto prostředky zlegalizovaly. Profesionální praní peněz nabízí za úplatu snížení rizika spojeného se snahou zastřít původ peněz – pachatel (často organizovaná zločinecká skupina) převede prostředky na osoby, které peníze „properou“ různými technikami (díky specializaci na tuto trestnou činnost mají výrazně větší know-how, používají spíše sofistikovanější metody jako právě zneužití obchodu se zbožím), srazí si poplatek a peníze, na kterých již nelpí stopa trestné činnosti, převedou zpět pachateli predikativního trestného činu. FATF. *Professional Money Laundering*. *Fatf-gafi.org* [online]. July 2018, s. 30-32 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf>

³⁹⁴ FATF/EGMONT GROUP. *Trade-Based Money Laundering: Trends and Developments*. *Fatf-gafi.org* [online]. December 2020, s. 16 – 17 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/Trade-Based-Money-Laundering-Trends-and-Developments.pdf>

deklarováno.³⁹⁵ Dodavatelské řetězce mohou být celé pod kontrolou zločinecké organizace, což bývá častější v případě méně cenného zboží obchodovaného ve velkých objemech, nebo jsou infiltrovány legitimní dodavatelské řetězce (především u dražšího zboží, drahých kovů).³⁹⁶

Mezinárodní dodavatelský řetězec, který umožňuje manipulovat s cenami dodávek bez ohledu na hodnotu dodávaného zboží, lze přirozeně stejně dobře využít k daňové trestné činnosti jako k praní peněz. V případě zneužívání procesu poskytování služeb (namísto zboží) je detekce ještě mnohem náročnější, neboť nedochází k fyzickému přesunu zboží a je těžké posoudit povahu vztahu mezi poskytovatelem a uživatelem služeb a to, zda cena odpovídá poskytnuté službě – jedná se například o fakturování poskytování konzultačních a poradenských služeb, poskytování softwaru, licencí či virtuální správy aktiv.³⁹⁷ Tento problém bude do budoucna pravděpodobně větší vzhledem k narůstajícímu množství nehmotných aktiv spojených s významnou rolí technologií v dnešním světě.

V těchto jednáních spatřuji hlavní průsečíky z hlediska nástrojů, které pachatelé užívají při páčání jak praní peněz, tak daňových úniků. Odpovědí na tato jednání je především efektivní regulace v oblastech:

- dostupnosti informací o skutečných majitelích právnických osob a beneficiitech svěřenských fondů a jim podobných uspořádání,
- sběru a sdílení informací relevantních pro prověřování a postih praní peněz a daňových úniků v rámci státu mezi úřady, i sdílení s ostatními jurisdikcemi,
  - povinnosti finančních institucí a jiných nefinančních profesí ohlašovat podezřelou aktivitu klientů finančním zpravodajským jednotkám a sdílení těchto informací s ostatními úřady
  - sběr a uchovávání údajů o bankovních účtech, jejich majitelích a transakcích finančními institucemi a jejich dostupnost státním orgánům

---

³⁹⁵ FATF/EGMONT GROUP. Trade-Based Money Laundering: Trends and Developments. *Fatf-gafi.org* [online]. December 2020, s. 20, 26-28 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/Trade-Based-Money-Laundering-Trends-and-Developments.pdf>

³⁹⁶ *ibid.*, s. 20

³⁹⁷ *ibid.*, s. 35

- sběr a uchovávání informací o transakcích prováděných s pomocí MVTS či prostřednictvím virtuálních měn.

Níže se budeme detailněji věnovat oběma těmto oblastem. Bude zhodnocen obsah aktuálních FATF Doporučení a relevantních mezinárodních instrumentů a bude konfrontován s tím, jak danou oblast upravuje právo EU.

4.2 Informace o skutečných majitelích

Identifikace skutečných majitelů je zcela klíčovým prvkem v boji s nelegálními finančními toky, ať už se jedná o praní peněz, daňové úniky, korupci či financování terorismu.

4.2.1 Mezinárodní pravidla

Skutečný majitel je podle definice FATF „*fyzická osoba, která v konečném důsledku vlastní nebo kontroluje klienta a/nebo fyzickou osobu, jejímž jménem se uskutečňuje obchod. Zahrnuje také osoby, které v konečném důsledku vykonávají účinnou kontrolu nad právnickou osobou nebo jiným právním subjektem*“.³⁹⁸ Doporučení FATF č. 24 a 25 ukládají státům zajistit, aby si příslušné orgány mohly včas opatřit nebo získat náležité, přesné a aktuální informace o skutečných majitelích a ovládajících osobách právnických osob a o svěřenských fondech, včetně informací o zakladateli, svěřenském správci a příjemcích. Dále by měly zvážit opatření, která finančním institucím a DNFBP usnadní přístup k informacím o skutečných majitelích a ovládajících osobách.³⁹⁹ Povšimněme se, že FATF definice zahrnuje také fyzickou osobu, jejímž jménem se uskutečňuje obchod, což má adresovat případy, kdy osoba, která je zásadní pro celou transakci, není ani právním ani skutečným vlastníkem či ovládající osobou klienta, přesto zůstává tím, kdo bude benefitovat z transakce.⁴⁰⁰ Je sice dobré, že je na tuto situaci pamatováno, otázkou ale je, zda je prakticky proveditelné, aby orgány či povinné osoby měly k dispozici informace o tom, čím jménem se daná transakce uskutečňuje. Dle mého názoru je to ve většině situací poněkud utopická myšlenka.

---

³⁹⁸ FATF/MONEYVAL. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2020, s. 123 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Moneyval-Czech-FATF-Recommendations.pdf>

³⁹⁹ *ibid.*, s. 20

⁴⁰⁰ FATF. Transparency and beneficial ownership: FATF guidance. *Fatf-gafi.org* [online]. October 2014, s. 8 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/guidance-transparency-beneficial-ownership.pdf>

FATF Doporučení vyjadřují mezinárodní (minimální) standard. Tax Justice Network ve svém hodnocení stavu dostupnosti informací o skutečných majitelích nastavuje vyšší laťku a za ideální považuje stav, kdy jsou informace o skutečných majitelích všech právnických osob a uspořádání veřejnosti dostupné online, zdarma a v otevřeném datovém formátu (data umožňující strojové zpracování jsou klíčovým aspektem pro využití potenciálu informačních technologií v AML systémech).⁴⁰¹ Dále poukazuje na to, že integritu dat by podpořilo zpřístupnění nejen skutečného majitele, ale celé vlastnické struktury.⁴⁰² Ohledně požadavku dostupnosti zdarma – podle mého názoru to není nutné, může to být prvek, který by potenciálně mohl odrazovat od masového získávání dat za účelem jejich zneužití, případně by bylo možné vyjmout ze zpoplatnění některé skupiny uživatelů. Náročnějším tématem je otázka veřejné dostupnosti těchto informací.

Je evidentní, že dostupnost údajů veřejnosti online by umožnila také mnohem efektivnější mezinárodní spolupráci – státní orgány by mohly na základě dostupných informací identifikovat jurisdikce, se kterými potřebují navázat užší spolupráci v prověřování daného případu.⁴⁰³ Cílem úpravy by mělo být, aby přístup k těmto informacím měly kromě příslušných orgánů daného státu také příslušné orgány jiných států a povinné osoby napříč jurisdikcemi. Z pohledu ochrany soukromí a vzhledem k tomu, že offshore entity mohou být zakládány s naprosto legitimním účelem, je třeba si klást otázku, zda tohoto cíle lze dosáhnout jinak. Variantu, ve které přístup bude udělován v každé zemi na základě nějakého procesu zahrnujícího schvalování, neshledávám jako schopnou takový cíl naplnit, především s vědomím, jak velmi široký je již dnes seznam povinných osob dle AML předpisů. Přikláním se tedy k názoru, že umožnit přístup veřejnosti je jediná vhodná varianta. O to důležitější je zodpovězení navazující otázky, jaká je nejmenší podmnožina dat, která by tento cíl naplnila – nepochybuji o tom, že by stačilo zveřejnit pouze část dostupných informací. Tuto otázku si

---

⁴⁰¹ KNOBEL, Andres, Moran HARARI, Markus MEINZER a Miroslav PALANSKÝ. State of play of beneficial ownership - update 2020. *Taxjustice.net* [online]. 3 June 2020, s. 2 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/03/the-state-of-play-of-beneficial-ownership-registration-in-2020/>

⁴⁰² KNOBEL, Andres a Moran HARARI. The state of play of beneficial ownership registration in 2020. *Taxjustice.net* [online]. 3 June 2020 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/03/the-state-of-play-of-beneficial-ownership-registration-in-2020/>

⁴⁰³ FATF. Transparency and beneficial ownership: FATF guidance. *Fatf-gafi.org* [online]. October 2014, s. 40-41 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/guidance-transparency-beneficial-ownership.pdf>

netroufám zodpovědět, myslím, že odpověď by měla vyplynout z diskuze orgánů a povinných osob, kterým tato data mají primárně sloužit.

Povinné osoby jsou klíčovými aktéry v identifikaci podezřelých transakcí i potenciálních diskrepancí v registrech skutečných majitelů. Instrukce v Doporučeních, že státy mohou „zvážit“ usnadnění přístupu k těmto informacím povinným osobám, se jeví jako velmi slabá. Podle mého je nutné přesunout povinnosti identifikovat a aktualizovat skutečné majitele právnických osob (a uspořádání) z povinných osob, které v tomto ohledu mají velmi nelehkou pozici, na právnické osoby samotné. Role povinných osob by měla spočívat především v užití deklarovanych informací a případné konfrontaci s jinými zdroji.

FATF Doporučení jsou poměrně flexibilní v tom, že ponechávají zemím na zvážení, zda využijí již existujících dostupných informací (informace získané DNFBP a finančními institucemi, informace daňových úřadů, informace o společnostech obchodovaných na burze apod.), uloží povinnost právnickým osobám mít k dispozici informace o svém skutečném majiteli nebo založí rejstřík, kam tuto informaci budou právnické osoby muset zapsat.⁴⁰⁴ FATF jako nejeфекtivnější označuje kombinaci těchto přístupů, neboť je třeba informace poskytované právnickými osobami ověřovat, k čemuž je nepostradatelné využít vícero zdrojů a kontrolovat konzistenci údajů. Nevyjadřuje nicméně silné preference pro jednu z metod.⁴⁰⁵ O to více je pozoruhodné (a jedná se opět do značné míry o reakci na rozsáhlé skandály odhalené například v Panama Papers), že v roce 2020 již 81 jurisdikcí⁴⁰⁶ mělo uzákoněnou povinnost registrace skutečných majitelů ve státem vedené evidenci, což ukazuje na celosvětový trend volit rejstříkový přístup – to je nepochybně pozitivní, neboť je to přístup, který umožňuje získání těchto informací na jednom místě bez prodlevy a nespolehá se pouze na možnost příslušných úřadů si informace od právnických osob a uspořádání vyžádat. Zásadní výhodou je také to, že není třeba subjekt upozornit – což je neproveditelné při získávání informací od subjektů na

---

⁴⁰⁴ FATF FATF/MONEYVAL. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2020, s. 88 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Moneyval-Czech-FATF-Recommendations.pdf>

⁴⁰⁵ FATF. Best practices on beneficial ownership for legal persons. *Fatf-gafi.org* [online]. October 2019, s. 22 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Best-Practices-Beneficial-Ownership-Legal-Persons.pdf>

⁴⁰⁶ Z cca 130 zemí, které byly předmětem analýzy skupiny Tax Justice Network v rámci sestavování Financial Secrecy Index. V předchozím průzkumu z r. 2018 mělo evidenci skutečných majitelů pouze 34 zemí.

vyžádání. Mnoho zemí tuto evidenci či její část zveřejňuje.⁴⁰⁷ Zcela zásadní je ovšem také to, aby musely být dostupné informace o skutečných majitelích všech právnických osob bez výjimek – jinak je velmi jednoduché těchto výjimek využít.⁴⁰⁸

Doporučení č. 24 také ukládá státům, které umožňují vydávání akcií na majitele⁴⁰⁹ a působení pověřených akcionářů nebo pověřených členů řídicích orgánů, zavést účinná opatření k zajištění, aby tyto instrumenty nebyly zneužívány k praní peněz. Vzhledem k existenci dalších strategií, jak komplikovat identifikaci skutečného majitele⁴¹⁰ by zde mělo být obecnější doporučení v právním řádu eliminovat ustanovení, která znemožňují adekvátně identifikovat skutečné majitele.

Dalším důležitým rozhodnutím každé jurisdikce je definice výše podílu pro skutečného majitele – většina jurisdikcí nepožaduje registrovat jako skutečného majitele každého, kdo vlastní jakýkoli podíl na dané právnické osobě, ale stanovuje hranici (často podíl nad 25 %, v některých zemích je stanoven níže). Čím nižší podíl, tím lépe – hranice „vyšší než 25 % podíl“ znamená, že stačí, aby osoba měla pět skutečných majitelů s rovným podílem, a již se nemusí registrovat žádný z nich.⁴¹¹ V případě registrace skutečných majitelů je také nezbytné vyžadovat všechny relevantní informace, tedy identifikační údaje majitele i způsob, jakým entitu kontroluje (zda v ní vlastní podíl či vykonává kontrolu například prostřednictvím pověřených akcionářů).⁴¹²

---

⁴⁰⁷ KNOBEL, Andres a Moran HARARI. The state of play of beneficial ownership registration in 2020. *Taxjustice.net* [online]. 3 June 2020 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/03/the-state-of-play-of-beneficial-ownership-registration-in-2020/>

⁴⁰⁸ KNOBEL, Andres, Moran HARARI, Markus MEINZER a Miroslav PALANSKÝ. State of play of beneficial ownership - update 2020. *Taxjustice.net* [online]. 3 June 2020, s. 2 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/03/the-state-of-play-of-beneficial-ownership-registration-in-2020/>

⁴⁰⁹ Jako cenný papír na doručitele.

⁴¹⁰ FATF. Transparency and beneficial ownership: FATF guidance. *Fatf-gafi.org* [online]. October 2014, s. 6 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/guidance-transparency-beneficial-ownership.pdf>

⁴¹¹ KNOBEL, Andres, Moran HARARI, Markus MEINZER a Miroslav PALANSKÝ. State of play of beneficial ownership - update 2020. *Taxjustice.net* [online]. 3 June 2020, s. 12-13 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/03/the-state-of-play-of-beneficial-ownership-registration-in-2020/>

⁴¹² *ibid.*, s. 13

Problém ve zpřístupňování informací o skutečných majitelích se postupně částečně přesouvá z roviny legislativní do roviny praktické implementace – čím dál více států již zakotvilo ve svém právním řádu nějaký způsob evidence skutečných majitelů, teď bude klíčové, jak je uvedou do praxe a zda evidence budou obsahovat přesné a aktuální informace.

Legislativa	Doporučení 24	Doporučení 25	V praxi	Výsledek 5
V souladu	1	7	Vysoká efektivita	0
Převážně v souladu	50	50	Značná efektivita	10
Částečně v souladu	46	35	Mírná efektivita	50
Není v souladu	10	14	Nízká efektivita	47
Nevztahuje se	0	1		

Tabulka 1 - Hodnocení naplňování standardů FATF (stav k 19. 5. 2021)⁴¹³

Potvrzuje to nejaktuálnější hodnocení naplňování FATF standardů, které se na transparentnost ohledně skutečných majitelů zaměřuje ve zhodnocení Doporučení č. 24 a 25 (z hlediska jejich promítnutí v zákonné úpravě) a také vyhodnocení tzv. Okamžitého výsledku č. 5⁴¹⁴, který má ukazovat, jak je zákonná úprava funkční v praxi. Jak je vidět, ačkoli většina zemí již je alespoň částečně v souladu s FATF Doporučeními v oblasti transparentnosti skutečných majitelů, dostupnost v praxi je zatím zcela nedostatečná.

Souvisejícím problémem je diskuze k ochraně soukromí. Účel komplexní struktury právnických osob či využití svěřenských fondů může být také legitimní, ať už je motivován pouze snahou chránit informace o rozsahu jmění daného jedince či například tím, že daná jurisdikce nenaplňuje zásady právního státu a může zde docházet k porušování lidských práv. Osoby pak takto mohou chránit svůj majetek před konfiskací. Patrně není akceptovatelné z důvodu ochrany soukromí zcela znemožnit boj s tak škodlivou a rozsáhlou trestnou činností, jakou praní peněz i daňová trestná činnost jsou. Jak je ovšem popsáno v kapitole 3.3.2, rozsah obou problémů je předmětem dohadů, přitom je patrně hlavním argumentem pro sběr tak citlivých dat, jako jsou informace o majetku a transakcích s ním. Je třeba pečlivě vážit, jaké informace a k jakému účelu je třeba sbírat a jak s nimi dále nakládat, především s kým a za

⁴¹³ Zdroj: vlastní zpracování, data: FATF. Mutual Evaluations - Financial Action Task Force: Consolidated table of assessment ratings. *Fatf-gafi.org* [online]. [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

⁴¹⁴ tzv. Immediate Outcome – FATF v rámci své metodiky hodnocení naplňování poslední verze FATF Doporučení definovala 10 takovýchto okamžitých výsledků, pro hodnocení efektivitu zákonných ustanovení v praxi. Okamžitý výsledek 5 je ve zkratce definován následovně: *Právnické osoby a uspořádání nemohou být zneužity pro praní peněz či financování terorismu a informace o jejich skutečných majitelích jsou dostupné příslušným úřadům bez překážek.*

jakých podmínek je sdílet (či dokonce zveřejňovat). Také je třeba trvat na kvalitnější kvantifikaci problému a přidané hodnoty opatření, ve světle zásahu do tohoto základního lidského práva.

Dosud byla diskutována pouze problematika skutečných majitelů ve vztahu k právnickým osobám a uspořádáním. Jak už bylo naznačeno v kapitole 3.4.3, lze uvažovat také o evidenci skutečných majitelů nemovitostí, jakožto oblíbeného aktiva, do kterého pachatelé prostředky pocházející z trestné činnosti investují právě prostřednictvím právnických osob či uspořádání, kterými se zabývá tato kapitola. Toto přirozeně není třeba v případech, kdy v evidencích nemovitostí jednotlivých států lze zjistit právní vlastníky společností, a zároveň existuje evidence skutečných majitelů. Dává ovšem smysl k takovému kroku přistoupit jednostranně, pokud (což je velmi pravděpodobné) některé nekooperativní státy nebudou svou evidenci skutečných majitelů zpřístupňovat orgánům z jiných zemí. Potom je to dobrá příležitost, jak mohou státy, které jsou pro takové „investory“ atraktivní, mít přehled o tom, kdo reálně nemovitosti na jejich území kupuje.

4.2.2 Úprava v EU

Jak již bylo popsáno v kapitole 2.3.5, v EU tuto oblast reguluje především tzv. Čtvrtá a Pátá AML směrnice. Čtvrtá AML směrnice byla poměrně přelomová, neboť zavedla státům povinnost vést centrální registr skutečných majitelů právnických osob v době, kdy rejstříky skutečných majitelů prakticky neexistovaly.⁴¹⁵ Vztahovala se na všechny právníky osoby inkorporované v daném členském státě. Definice skutečného majitele byla založena na definici FATF a definovala v článku 3 odstavci 6 hranici vlastnického podílu (přímého nebo prostřednictvím jiné entity) nad 25 % – což je relativně standardní přístup, bylo by nicméně vhodnější zvolit nižší hranici. Směrnice v čl. 30 odst. 1 a 4 jasně stanovila, že je povinností právnických osob samotných získat a udržovat adekvátní, přesné a současné informace o svém skutečném vlastníkovi a také tyto informace poskytnout povinné osobě při hloubkové kontrole. Členské státy měly podle čl. 31 také vyžadovat, aby správci výslovně zřízených svěřenských

---

⁴¹⁵ KNOBEL, Andres, Moran HARARI, Markus MEINZER a Miroslav PALANSKÝ. State of play of beneficial ownership - update 2020. *Taxjustice.net* [online]. 3 June 2020, s. 9-10 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/03/the-state-of-play-of-beneficial-ownership-registration-in-2020/>.

Článek 30 odst. 3. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES

fondů disponovali informacemi o svém skutečném majiteli, na rozdíl od právnických osob ale tyto informace nemusely být zapsány v centrálním registru, taková povinnost existovala pouze v případě svěrenských fondů s daňovými důsledky.

Pátá AML směrnice⁴¹⁶ tyto povinnosti v čl. 30 a 31 doplnila o nutnost zakotvení účinných odrazovacích sankcí za jejich neplnění, což je zásadní předpoklad pro to, aby tuto povinnost právnické osoby začaly naplňovat, a lze to vnímat jako významné zlepšení. Směrnice také přidává povinnost skutečných majitelů osob poskytnout právnickým osobám veškeré informace potřebné k tomu, aby mohly naplnit své povinnosti podle článku 30.⁴¹⁷ Není zde výslovně zakotvena povinnost států stanovit sankce za neplnění takové povinnosti skutečnými majiteli, což by jistě bylo vhodné. Směrnice rozšířila povinnost zápisu skutečných majitelů do centrálních registrů států i na všechny svěrenské fondy a právní uspořádání podobného typu, včetně těch, jejichž správce je usazen mimo území EU.⁴¹⁸ To je významným krokem kupředu, rozsah směrnice v oblasti informací o skutečných majitelích je tak poměrně všeobsažný. Směrnice zakotvila také povinnost členskými státy zpřístupnit omezenou podmožinu údajů v centrálním registru skutečných majitelů právnických osob veřejnosti⁴¹⁹, což lze vnímat pozitivně, je to nicméně také zásah do práva na soukromí, proto se jedná o ustanovení, které je předmětem kritiky Evropský inspektor ochrany údajů (EDPS⁴²⁰). Přístup k informacím o svěrenských fondech zůstal předmětem testu oprávněného zájmu.

EDPS především poukazuje na to, že Směrnice v oblasti zveřejňování informací o skutečných majitelích právnických osob nemusí splňovat princip proporcionality, neboť je diskutabilní, zda cíl Směrnice může naplnit jedině poskytnutí informací v registru veřejnosti. Upozorňuje také na problém pojmu oprávněný zájem, jehož definice je ponechána na členských státech, a bude tedy na nich, jak restriktivní přístup zaujmou. Směrnice v recitálu 42 specificky podotýká, že definice oprávněného zájmu by měla zohlednit také roli preventivní činnosti

---

⁴¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU Úř. věst. L 156, 19.6.2018, s. 43-74

⁴¹⁷ ibid., bod 15 písm. a)

⁴¹⁸ ibid., bod 16 písm. a) a c)

⁴¹⁹ Veřejnost má mít přístup alespoň k informacím o jméně, měsíci a roce narození, zemi bydliště a státní příslušnosti skutečného majitele a o povaze a rozsahu účasti skutečného majitele (viz bod 15 písm. c) Páté AML směrnice)

⁴²⁰ EDPS – European Data Protection Supervisor

nevládních organizací a investigativních novinářů. EDPS podotýká, že odůvodnění zveřejnění informací zjednodušením práce investigativních novinářů je liché, neboť to není veřejnost, která má vynucovat právo, ačkoli roli těchto osob a organizací v minulých odhaleních nepopírá. Také kritizuje recitál 35, který podotýká, že veřejná kontrola přispěje k prevenci zneužívání právnických osob k vyhýbání se daňovým povinnostem, s tím, že toto není účelem Směrnice, jejímž cílem je boj s praním peněz a financováním terorismu.⁴²¹

Z hlediska souvislosti s bojem s daňovými úniky je nutné říci, že požadavek na veřejnost údajů v registrech dává širší možnosti upozorňovat na potenciální problémy veřejnosti, přístup daňových úřadů k informacím o skutečných majitelích popsanych výše je zajištěn (alespoň teoreticky) Pátou AML směrnicí a Směrnicí DAC5⁴²². Přirozeně může být zcela jinou otázkou, jak dostupné budou tyto informace v realitě. Dává smysl investovat úsilí do zefektivnění těchto procesů – neměli bychom podle mého rezignovat na ochranu osobních údajů proto, že je některá cesta jednodušší. Ovšem silný argument pro veřejnost rejstříků je, že zásadně zefektivňuje mezinárodní spolupráci.

Jako nesmírně praktické lze vidět ustanovení o propojení údajů z centrálních registrů skutečných vlastníků jednotlivých členských států prostřednictvím evropské centrální platformy – má k tomu být využit systém propojení rejstříků zřízený podle článku 22 odst. 1 směrnice (EU) 2017/1132.⁴²³ Propojení a dostupnost informací v rámci jedné platformy je ideální řešení, jakmile umožňuje vyhledávání přes osoby i entity. K implementaci propojeného systému registrů skutečných majitelů bylo vydáno v březnu 2021 prováděcí nařízení, které blíže specifikuje strukturu systému a jeho fungování a technické požadavky na registry jednotlivých států a jejich komunikaci s evropskou centrální platformou.⁴²⁴

---

⁴²¹ EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR. EDPS Opinion on a Commission Proposal amending Directive (EU) 2015/849 and Directive 2009/101/EC: Access to beneficial ownership information and data protection implications. *Edps.europa.eu* [online]. 2 February 2017, s. 12-14 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/17-02-02_opinion_aml_en.pdf

⁴²² Směrnice Rady (EU) 2016/2258 ze dne 6. prosince 2016, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz, Úř. věst. L 342, 16.12.2016, s. 1 – 3

⁴²³ V praxi bude pak z technické stránky vhodné zajistit, aby tato platforma disponovala API (application programming interface), které umožní integraci s jiným softwarem a tedy jednoduchou využitelnost pro povinné osoby i příslušné úřady.

⁴²⁴ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/369 ze dne 1. března 2021, kterým se stanoví technické specifikace a postupy nezbytné pro systém propojení centrálních registrů uvedený ve směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, C/2021/1226, Úř. věst. L 71, 2.3.2021, s. 11-17.

Lze shrnout, že v oblasti evidence skutečných majitelů je legislativa EU velmi pokročilá a vhodná, jedinou významnější výtkou je hranice vyššího než 25 % podílu pro nutnost identifikace skutečných majitelů, která sice splňuje mezinárodní standard, lze si nicméně představit, že může vést k podobnému strukturování, jako když při stanovení prahové hodnoty pro hlášení hotovostních plateb pachatelé praní peněz činí transakce o hodnotě těsně pod ní. Největším problémem zůstává rozdílná či nedůsledná implementace směrnic, jak již bylo zmíněno v kapitole 2.3.5. – bylo by velmi vhodné, aby alespoň vybrané body byly upraveny nařízením s přímým účinkem, což by omezilo rozrůzněnost implementace v rámci EU. V praxi může sjednocování a dostupnosti dat o skutečných majitelích pomoci propojený evropský systém registrů skutečných majitelů, pro který je unifikace formátů a sady sdílených dat nutnou podmínkou fungování.⁴²⁵

Teprve čas ukáže, jak efektivní reálně budou registry skutečných majitelů v rámci EU i celosvětově, protože zcela zásadní bude zajistit, aby informace v nich byly aktuální a přesné, což bude velmi těžký úkol. Do budoucna můžeme v tomto ohledu narazit na velký problém spojený s kybernetickou trestnou činností, specificky s falešnými a ukradenými identitami zmíněnými již v předchozí kapitole.

4.3 Sběr a sdílení informací mezi orgány v rámci států a mezi státy

Pro schopnost státních orgánů odhalit aktivity popsané v kapitole 4.1 je přirozeně klíčové zajistit dostupnost co nejvíce informací o ekonomické aktivitě subjektů. Je ovšem třeba hledat rovnováhu mezi sběrem a sdílením informací na jedné straně a ochranou soukromí osob na té druhé.

4.3.1 Mezinárodní pravidla

Co se týče shromažďování informací, považují okruh povinných osob v rámci AML i rozsah jejich povinností ohledně sběru informací – tak, jak jej vymezují Doporučení FATF č. 11, 16, 22 a jejich vysvětlující poznámky – v tuto chvíli za dostatečný. Specificky ve vazbě na trade-based metody spojené se zbožím FATF poukazuje na možnost zařadit mezi povinné osoby také

---

⁴²⁵ EU Implementation of the Beneficial Ownership Registers Interconnection System. *Vanberings.com* [online]. 31 March 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://vanberings.com/EN/Site/News/2021/EU-Implementation-of-the-Beneficial-Ownership-Registers-Interconnection-System>

pracovníky spedičních společností a celní makléře, neboť jsou v jedinečné pozici pro identifikaci podezřelého chování v mezinárodním obchodu se zbožím⁴²⁶ – to lze vnímat jako možné rozšíření, zdá se mi vhodné ponechat jej jako volitelné pro státy, pro které jsou trade-based metody významným problémem z hlediska národního posouzení rizik v oblasti praní peněz. Otázka dostupnosti informací o skutečných majitelích byla adresována v předchozí podkapitole. Co se týče oblasti daní, informace požadované pro naplnění EOIR a AEOI standardů jsou dle mého také dostatečné.⁴²⁷ Reálně je ovšem dostupnost informací horší, soudě z výsledků peer-review:

Legislativa	Doporučení 11	Doporučení 16	Doporučení 22	V praxi	Výsledek 6
V souladu	154	67	17	Vysoká efektivita	6
Převážně v souladu	111	127	134	Značná efektivita	64
Částečně v souladu	14	73	96	Mírná efektivita	139
Není v souladu	2	14	34	Nízká efektivita	72

Tabulka 2 - Hodnocení naplňování standardů FATF (stav k 19. 5. 2021)⁴²⁸

Ze zhodnocení FATF plyne, že legislativa většiny zemí splňuje alespoň převážně všechna doporučení o sběru a uchování informací, lépe jsou provedena pravidla v případě finančních institucí než v případě DNFBP. Co se týče využití takových informací, vyjádřené okamžitým výsledkem 6⁴²⁹, je ovšem situace významně horší. Shrnutí peer review, které mapuje naplňování standardů sdílení informací v oblasti daní, ukazuje, že ani zde není situace optimální. Hodnocení AEOI je v tomto případě pouze hodnocením legislativy, nikoli efektivity výměny informací (ve smyslu kvality vyměněných dat, rychlosti apod.)

⁴²⁶ FATF/EGMONT GROUP. Trade-Based Money Laundering: Trends and Developments. *Fatf-gafi.org* [online]. December 2020, s. 25, 26 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/Trade-Based-Money-Laundering-Trends-and-Developments.pdf>

⁴²⁷ OECD. Exchange of Information on Request: HANDBOOK FOR PEER REVIEWS 2016-2020. *Oecd.org* [online]. 2016, s. 105 - 107 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/documents/global-forum-handbook-2016.pdf>

OECD. *Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters* [online]. Paříž: OECD Publishing, 2014, s. 24, 25 [cit. 2021-06-21]. ISBN 9789264216525. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264216525-en>

⁴²⁸ Zdroj: vlastní zpracování, data: FATF. Mutual Evaluations - Financial Action Task Force: Consolidated table of assessment ratings. *Fatf-gafi.org* [online]. [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

⁴²⁹ Okamžitý výsledek 6 je ve zkratce definován následovně: *Finanční zpravodajské informace a všechny další relevantní informace jsou příslušnými orgány náležitě využívány pro vyšetřování praní peněz a financování terorismu.*

Zhodnocení implementace a efektivity EOIR		Zhodnocení implementace AEOI	
Plně v souladu, efektivní v praxi	22	Implementován	54
Převážně v souladu, nedostatek vážně neomezí efektivitu v praxi	88	Implementován, ale potřebuje zlepšení	34
Částečně v souladu, nedostatek významně ovlivní efektivitu v praxi	12	Neimplementován	10
Není v souladu, nedostatek zásadně ovlivní efektivitu v praxi	3	AEOI ještě není zavedena	2
Dosud nebyl zhodnocen	46	Dosud nebyl zhodnocen	20

Tabulka 3 - Výsledky peer review EOIR a AEOI⁴³⁰

Některé státy své povinnosti neplní, nebo je plní, ovšem nedostatečně kvalitně (informace poskytují pozdě, jsou nepřesné nebo jejich sběr povinnými osobami nevynucují, a proto je potom nejsou schopny protistranám poskytnout). Ať už záměrně, nebo proto, že nedisponují zdroji a infrastrukturou, která by to umožňovala, tedy některé země své závazky nenaplnují.⁴³¹

Podle mého v oblasti rozsahu sbíraných informací není řešením úprava mezinárodních doporučení či standardů, zůstává na státech, aby adekvátně přizpůsobily svou legislativu a vynucovaly ji. Problém je zjevně především v motivaci států a v obtížích při praktickém naplňování povinností. Proto se nadále budeme zabývat druhým aspektem – sdílením informací, a to jak mezi orgány v rámci státu, tak mezi orgány různých států. Částečně se této problematice již práce dotkla v kapitole 3.4.1, zde se zaměříme čistě na otázku sdílení informací. Postupně můžeme sledovat trend směřující k intenzivnější spolupráci orgánů na vyšetřování a stíhání finanční trestné činnosti.

Poměrně ožehavým tématem je (stejně jako v otázce predikativních trestných činů) spolupráce s orgány daňovými⁴³². V minulosti byl přístup daňových orgánů k informacím shromažďovaným FIU velmi omezený a pokud bylo sdílení informací vůbec možné, bylo povětšinou nepřímé (prostřednictvím např. státního zástupce), dnes už v mnoha státech

⁴³⁰ Zdroj: vlastní zpracování, výsledky obou kol zhodnocení EOIR jsou zde reportovány následovně: pro země, které byly zhodnoceny v rámci EOIR peer review II, jsou použita tato novější hodnocení, jinak jsou použity výsledky EOIR peer review z fáze I. Zdroj dat: OECD. *Tax Cooperation | Compare your country: Exchange of Information on request* [online]. [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/1/625/default>

⁴³¹ COCKFIELD, Arthur. How Countries Should Share Tax Information. *Vanderbilt Journal of Transnational Law* [online]. 2017, **50**, s. 1113,1121 [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3103151

⁴³² Zde je myšleno jak správce daně, tak orgány, které jsou zodpovědné za vyšetřování daňových trestných činů.

existuje přímý přístup.⁴³³ Jedinečným přínosem zpráv o podezřelé aktivitě/transakcích pro daňové orgány je jejich specifická povaha – poskytují záznamy o soukromé interakci např. finančních institucí s jejich klienty (konverzace, vysvětlení, chování) bez přítomnosti státní moci, mohou tedy umožnit lépe pochopit celý kontext činnosti jednotlivých subjektů.⁴³⁴ Je nicméně třeba zvolit pro danou zemi vhodný model spolupráce – je-li například daňovým orgánům poskytnut neomezený přístup do STR databáze, existuje riziko, že orgány budou pracovat na stejných případech paralelně a nebudou koordinované, pokud naopak bude FIU rozhodovat o tom, jaké STR bude sdílet daňovým úřadům, největším rizikem je, že FIU nedokáže adekvátně posoudit, které STR by pro daňový orgán byly relevantní.⁴³⁵ Je zjevné, že propojení informací, které mají k dispozici daňové orgány, a informací shromážděných FIU může být velmi cenným vstupem do identifikace problematických případů – lze tak konfrontovat transakce oznamované FIU s finančním profilem dané osoby, výši jejich legálních deklarovaných příjmů atd.⁴³⁶ I přes zjevné benefity spolupráce se v různých státech setkáme s asymetrickým nastavením, kdy FIU sdílí své informace s daňovými orgány, ale naopak to tak není.⁴³⁷ Je žádoucí, aby vnitrostátní právo tuto spolupráci umožňovalo oběma směry, v nejlepší případě nejen pro orgány daňovými a FIU, ale i pro ostatní orgány, které mohou z takového sdílení benefitovat.

---

⁴³³ OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Access for tax authorities to information gathered by anti-money laundering authorities* [online]. OECD, 2007, s. 36, 37 [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/2389989.pdf>

OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Improving Co-operation Between Tax and Anti-Money Laundering Authorities: Access by tax administrations to information held by financial intelligence units for criminal and civil purposes* [online]. OECD, 2015, s.12 [cit. 2021-7-5]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/crime/report-improving-cooperation-between-tax-anti-money-laundering-authorities.pdf>

UK FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT. *Suspicious Activity Reports Annual Report 2020*. *Nationalcrimeagency.gov.uk* [online]. November 2020, s. 18 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/who-we-are/publications/480-sars-annual-report-2020/file>

⁴³⁴ OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Improving Co-operation Between Tax and Anti-Money Laundering Authorities: Access by tax administrations to information held by financial intelligence units for criminal and civil purposes* [online]. OECD, 2015, s.13 [cit. 2021-7-5]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/crime/report-improving-cooperation-between-tax-anti-money-laundering-authorities.pdf>

⁴³⁵ *ibid.*, s. 16-17, 20

⁴³⁶ OECD. *Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors*. *Oecd.org* [online]. 2009, s. 20, 23-24 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/money-laundering-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors.pdf>

⁴³⁷ OECD. *Effective Inter-Agency Co-Operation in Fighting Tax Crimes and Other Financial Crimes - Third Edition*. *Oecd.org* [online]. 8 November 2017, s. 14,15 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/effective-inter-agency-co-operation-in-fighting-tax-crimes-and-other-financial-crimes-third-edition.pdf>

Doporučení FATF kromě obecného Doporučení č. 2⁴³⁸ často vymezují jednosměrný vztah mezi určitými orgány či osobami, např. doporučení č. 29 – oprávnění FIU získávat informace od povinných osob a mít rychlý přístup k informacím finančním, správním a z trestního řízení, č. 31 - oprávnění příslušných orgánů vyžádat si informace od FIU, apod. Podle mého by bylo vhodné, aby FATF prostřednictvím svých Doporučení apelovala vzájemnost spolupráce orgánů a explicitně mezi těmito orgány zmínila i orgány daňové.

Pokud vnitrostátní právo umožňuje sdílet informace se všemi orgány, pro které mohou být relevantní, může to zefektivnit nejen domácí vyšetřování, ale také mezinárodní spolupráci, neboť od možnosti sdílet informace s jinými orgány vnitrostátně se poté může odvíjet také možnost sdílet informace získané v rámci mezinárodní spolupráce.⁴³⁹ V této souvislosti je třeba zmínit, že informace vyměňované prostřednictvím AEOI a EOIR mohou být použity na základě článku 4 odst. 1 a článku 22 odst. 2 MAAC pouze pro účely daňových záležitostí (správu daní, vymáhání vnitrostátních daňových zákonů atd.). Odstavec 4 článku 22 umožňuje rozšířit možnost použít sdílené informace pro jiné účely, pokud to je umožněno vnitrostátním právem poskytující strany a příslušný orgán této strany takové použití povolí. Informace, které jedna strana poskytne druhé straně, může tato strana předat třetí straně, pokud to předem schválí příslušný orgán první strany. V kontextu předešlého se jeví jako vhodnější, aby možnost sdílení i pro jiné než daňové účely nebyla konstruována jako opt-in (jako je tomu dnes), ale jako opt-out (tedy výchozí nastavení by byla možnost širšího sdílení, kterou by bylo možné zúžit.)

Mezinárodní spolupráce se dotýkají Doporučení FATF č. 36-40 a vysvětlivky (15, 24, 25, 38 a 40). Vyzývají státy k umožnění co nejširší mezinárodní spolupráce. Tabulka níže ukazuje stav legislativy týkající se Doporučení č. 36 (implementace mezinárodních úmluv), č. 37 (vzájemné právní pomoci) a č. 40 (další formy mezinárodní spolupráce), a zhodnocení jejich

---

⁴³⁸ Doporučení FATF č. 2, odstavec 2: „Země by měly zajistit, aby politici, finanční zpravodajská jednotka (FIU), orgány činné v trestním řízení, orgány dohledu a další relevantní příslušné orgány jak na úrovni tvorby politiky, tak na operativní úrovni, disponovaly účinnými mechanismy, které jim umožní vzájemně spolupracovat (...).“

FATF/MONEYVAL. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2020, s. 8-9 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Moneyval-Czech-FATF-Recommendations.pdf>

⁴³⁹ *ibid*, s. 9 - 10

výsledku v praxi (Výsledek 2⁴⁴⁰). Tabulka opět potvrzuje, že problém nastává, konfrontujeme-li Doporučení s realitou.

Legislativa	Doporučení 36	Doporučení 37	Doporučení 40	V praxi	Výsledek 2
V souladu	85	48	26	Vysoká efektivita	9
Převážně v souladu	157	199	199	Značná efektivita	126
Částečně v souladu	1	3	5	Mírná efektivita	109
Není v souladu	38	31	51	Nízká efektivita	37

Tabulka 4 - Hodnocení naplňování standardů FATF (stav k 19. 5. 2021)⁴⁴¹

V praxi naráží orgány z různých států na několik komplikací. Problémem mohou být různé definované predikativní trestné činy, což je často právě případ daňové trestné činnosti – neexistuje univerzální mezinárodní definice daňové trestné činnosti a obsah tohoto pojmu se ve státech liší.⁴⁴² Potom může být pomoc odmítnuta na základě nesplnění požadavku oboustranné trestnosti.⁴⁴³ FATF v Doporučení 37 vyzývá k poskytování právní pomoci bez ohledu na oboustrannou trestnost alespoň v případech, kdy nejsou žádána donucovací opatření. Vzhledem k velkým rozdílům v národních definicích daňových trestných činů se nezdá příliš reálné, že by potenciálním řešením bylo vydefinování společného obsahu pojmu daňová trestná činnost. Proto v této oblasti bude řešením spíše poskytnutí pomoci bez striktního naplnění oboustranné trestnosti, zcela závislé na vsřícnosti (a vnitrostátním právu) jednotlivých států. Další překážkou jsou rozdílné promlčecí doby, které jsou v některých státech s ohledem na složitost vyšetřování této trestné činnosti příliš krátké.⁴⁴⁴ Doporučení by mohla vyzvat k poskytování právní pomoci bez ohledu na nesouladné definice predikativních

⁴⁴⁰ Okamžitý výsledek 2 je ve zkratce definován následovně: *Mezinárodní spolupráce poskytuje vhodné informace, finanční zpravodajství a důkazy a usnadňuje stíhání zločinců a postih jejich majetku.*

⁴⁴¹ Zdroj: vlastní zpracování, data - FATF Consolidated table of assessment ratings, dostupné zde: FATF. Mutual Evaluations - Financial Action Task Force: Consolidated table of assessment ratings. *Fatf-gafi.org* [online]. [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

⁴⁴² EGMONT GROUP. Money Laundering of Serious Tax Crimes: Enhancing Financial Intelligence Units' Detection Capacities and Fostering Information Exchange. *Egmontgroup.org* [online]. July 2020, s.4 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/sites/default/files/filedepot/2020%2C%20Public%20Bulletin%20Money%20Laundering%20of%20Serious%20Tax%20Crimes.pdf>

⁴⁴³ SCHERRER, Amandine. EUROPEAN PARLIAMENTARY RESEARCH SERVICE. Fighting tax crimes - Cooperation between Financial Intelligence Units: Ex-Post Impact Assessment. *Europarl.europa.eu* [online]. March 2017, s. 24, 25 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598603/EPRS_STU%282017%29598603_EN.pdf

⁴⁴⁴ ROSSEL, Lucia, Brigitte UNGER, Jason BATCHELOR a Jan van KONINGSVELD. The Implications of Making Tax Crimes a Predicate Crime for Money Laundering in the EU. ROSSEL, Lucia, Brigitte UNGER, Jason BATCHELOR a Jan van KONINGSVELD. *Combating Fiscal Fraud and Empowering Regulators* [online]. Oxford University Press, 2021, 2021-02-02, s. 257, 259 [cit. 2021-06-26]. ISBN 9780198854722. Dostupné z: doi:10.1093/oso/9780198854722.003.0013

trestných činů a specifikovat doporučenou nejkratší možnou promlčecí dobu, aby tento problém zmírnila, ale je otázkou, zda by si tuto změnu FATF členové schválili.) Jedná se o poměrně citlivá témata.

Spolupráci může také komplikovat různá povaha FIU, které mohou být ustaveny jako orgány administrativní, policejní, soudní nebo hybridní⁴⁴⁵, a od toho se odvíjí jejich různé pravomoci. Vysvětlivka k FATF doporučení 40 podotýká, že tato různá povaha by neměla být překážkou ve výměně informací.⁴⁴⁶ Proto musí vnitrostátní právo vybavit FIU adekvátní pravomocí sdílet informace s orgány jiných států, nehledě na to, o jaký typ orgánu se jedná.

Doporučení 37-40 vyzývají k poskytování co nejširší právní pomoci a mezinárodní spolupráce v oblasti praní peněz i predikativních trestných činů, včetně účinného předávání a vyřizování žádostí o informace a zabezpečení přijatých informací. Jak již bylo řečeno v kapitole 3.4.1, podle mého názoru by v této oblasti bylo velmi přínosné sjednat mnohostrannou mezinárodní úmluvu. Lze si přirozeně představit, že návrhy z této kapitoly by se částečně promítly do Doporučení, soft-law ale některé cíle takové úmluvy (např. jednotný právní základ pro spolupráci) naplnit nemůže.

K problému ochrany soukromí – platí, že všechny zásahy do soukromí by měly splňovat kritéria proporcionality. Zároveň platí, že odrazujícího efektu se dá docílit především tehdy, pokud dochází k tzv. fishing expeditions – tedy pokud jsou prověřovány skupiny osob, u kterých neexistuje apriori žádné podezření (což je například benefitem automatické výměny informací v oblasti daní). Dalším střípkem do úvahy o optimální regulaci je dilema spojené s rozmachem kybernetické trestné činnosti – abychom mohli bojovat s nezákonnými finančními toky, potřebujeme sbírat mnoho osobních a citlivých dat. Na druhou stranu musíme

---

⁴⁴⁵ INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Financial intelligence units: An Overview* [online]. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2004, s. 11-17 [cit. 2021-5-3]. ISBN 9781589063495. Dostupné z: <https://doi.org/10.5089/9781589063495.069>

⁴⁴⁶ FATF/MONEYVAL. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2020, s. 110 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Moneyval-Czech-FATF-Recommendations.pdf>

chránit osobní údaje a shromažďovat jich co nejméně, abychom neposkytovali lákavý cíl pachatelům kyberzločinu.⁴⁴⁷

Odpověď mohou částečně poskytnout technologie – specificky uplatnění ma³tch technologie, která umožňuje srovnat data různých států a vyhodnotit, zda mezi nimi existuje nějaká shoda, aniž by data jednoho státu byla druhé straně zpřístupněna.⁴⁴⁸ Lze ji využít jak v rámci boje proti praní peněz, tak proti daňovým únikům – je pouze rozhodnutím států, jaký typ dat si budou sdílet a jaká nastaví srovnávací kritéria (STR, seznamy osob nerezidentů, které vlastní bankovní účet v dané zemi apod.). Platforma je přitom decentralizovaná, vytváří „virtuální informační cloud“ mezi autonomními organizacemi – nedochází k odesílání dat do žádného centrálního úložiště, které by musel nutně někdo spravovat a také zabezpečovat, takto jsou státy zodpovědné za zabezpečení svých dat a omezuje se koncentrační riziko při útocích hackerů. Pouze pokud se ukáže, že existuje shoda mezi datovou sadou jednoho a druhého státu, dojde k dalšímu kroku, kdy se orgán prvního státu obrátí klasickou cestou přímé spolupráce mezi FIU, případně cestou právní pomoci, na druhý stát a bude žádat informace o dotčené osobě, pro kterou byla identifikována shoda. Tato technologie není nová – již několik let je k dispozici v EU platformě pro komunikaci FIU (FIU.net), evropské FIU ji ale zdaleka nevyužívají rutinně.⁴⁴⁹ Pro mezinárodní spolupráci stejnou technologii provozuje FCI.net,

---

⁴⁴⁷ TAYLOR, Peter. The Behaviours of Organised Cyber Criminals – Structures, Markets and Exploitation. An Investigation into the structures, distribution, and methods used in Cyber-crime. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 11:30 [cit. 2021-11-02].

⁴⁴⁸ Ma³tch technologie (A³ v názvu reprezentuje „autonomní anonymní analýzu“): Prostřednictvím hashování organizace A i B zašifruje (svazky) osobních údajů v rámci dané platformy. V zašifrované podobě má přijímající strana B možnost zkontrolovat, zda osoba známá organizaci B je známá také organizaci A – data strany A ale nemůže vidět. Pokud se ukáže shoda, organizace B se obrátí klasickou cestou na organizaci A s žádostí o poskytnutí informací. Kontrola probíhá v decentralizovaném prostředí, B neposílá svá data A, ani jedna strana neztratí kontrolu nad svými daty. Organizace A neví, zda došlo ke shodě u některého vyhledávání, nebo ne. Technologie tak zabraňuje také zbytečnému prohlížení osobních údajů v rámci porovnávání a procházení záznamů.

ANTHONIA, Jules V. (Outreach & Training Coordinator, FCI.net Secretariat) Rozhovor k fungování systému FCI.net a ma³tch technologie. 31. 8. 2021

These are the winners of the 2021 Dutch Privacy Awards! *Privacyfirst.eu* [online]. 28 January 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.privacyfirst.eu/actions-1/696-these-are-the-winners-of-the-2021-dutch-privacy-awards.html>

⁴⁴⁹ MOUZAKITI, Foivi. Cooperation between Financial Intelligence Units in the European Union: Stuck in the middle between the General Data Protection Regulation and the Police Data Protection Directive. *New Journal of European Criminal Law* [online]. 2020, 11(3), s.361 [cit. 2021-11-08]. ISSN 2032-2844. Dostupné z: doi:10.1177/2032284420943303 EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units, č.j. COM(2019) 371.

In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 24.7.2019, s. 8 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_assessing_the_framework_for_financial_intelligence_units_cooperation_with_third_countries_and_obstacles_and_opportunities_to_enhance_cooperation_between_financial_intelligence_units_with.pdf

který zatím je využíván například skupinou J5 a některými státy v rámci kooperace v daňové oblasti.⁴⁵⁰ Toto je jedna z cest, jak podle mého lze efektivně naplnit požadavek proporcionality, neboť dodatečné informace orgány nezjišťují plošně a státy nesdílí do jiných států obrovské množství dat o osobách, které neprovádějí žádnou podezřelou činnost. Také je velmi pozitivní, že toto řešení umožňuje decentralizaci.

Podle mého názoru spočívá cesta k lepší mezinárodní spolupráci částečně v modifikaci mezinárodních pravidel, ale částečně je také otázkou poskytnutí vhodného komunikačního kanálu orgánům různých států a intenzivnějšího využití technologií.

4.3.2 Úprava v EU

V rámci EU je kooperace jednodušší díky společným iniciativám, umožňujícím užší spolupráci v rámci vyšetřování a postihu trestné činnosti – především díky spolupráci v rámci Europolu⁴⁵¹ a Eurojustu⁴⁵². Ty umožňují kromě sdílení know-how lépe zajistit operativní aspekty spolupráce, v oblasti sdílení informací je to například zajištění infrastruktury pro zabezpečenou komunikaci (SIENA v rámci Europolu)⁴⁵³ nebo podpora při realizaci vyšetřování ve společných vyšetřovacích týmech.⁴⁵⁴ Europol také od r. 2016 zabezpečoval provoz platformy FIU.net pro zabezpečenou komunikaci evropských FIU, kterou předtím měla na starosti Evropská komise.⁴⁵⁵ V roce 2019 nicméně díky nesouladu s pravidly o ochraně osobních údajů bylo rozhodnuto, že na správu FIU.net nemá Europol mandát, proto během posledních dvou let je FIU.net zase navrácen zpět pod správu Evropské komise, přesněji Generálního ředitelství

---

⁴⁵⁰ ANTHONIA, Jules V. (Outreach & Training Coordinator, FCI.net Secretariat) Rozhovor k fungování systému FCI.net a mářtch technologie. 31. 8. 2021

⁴⁵¹ Europol - EU Agency for Law Enforcement Cooperation (Agentura EU pro spolupráci při vynucování práva)

⁴⁵² Eurojust - EU Agency for Criminal Justice Cooperation (Agentura EU pro spolupráci v trestním soudnictví)

⁴⁵³ Secure Information Exchange Network Application (SIENA) | Europol. *Europol.europa.eu* [online]. © 2021, 26 Nov 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/operations-services-and-innovation/services-support/information-exchange/secure-information-exchange-network-application-siena>

⁴⁵⁴ Joint Investigation Teams - JITs | Europol. *Europol.europa.eu* [online]. © 2021, 26 Nov 2021 [cit. 2021-11-08].

Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/partners-collaboration/joint-investigation-teams>, 7.3.2 Money laundering | Eurojust | European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. *Eurojust.europa.eu* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.eurojust.europa.eu/ar2020/7-casework-crime-type/73-economic-crimes/732-money-laundering>

⁴⁵⁵ EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units, č.j. COM(2019) 371.

In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 24.7.2019, s. 2 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_assessing_the_framework_for_financial_intelligence_units_fius_cooperation_on_third_countries_and_obstacles_and_opportunities_to_enhance_cooperation_between_financial_intelligence_units_with.pdf

Evropské komise pro finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů (DG-FISMA).⁴⁵⁶ Je možné, že v budoucnu se při realizaci Akčního plánu Komise dočká EU i centralizovanějšího přístupu k podpoře spolupráce FIU – Komise mluví o Koordinačním a podpůrném mechanismu FIU.⁴⁵⁷

Jak již bylo popsáno v kapitole 2.3.5, Čtvrtá AML směrnice zavedla povinnost států vést centralizované registry skutečných majitelů a zajistit dostupnost informací, které obsahují, příslušným orgánům a FIU, ale také povinným osobám a osobám, které na tom prokáží oprávněný zájem. Pátá AML směrnice potom rozšířila dostupnost podmnožiny údajů z takových registrů veřejnosti (k nelibosti EDPS⁴⁵⁸), což jednoznačně znamenalo výrazné zjednodušení přístupu zahraničních FIU k těmto informacím.

Čtvrtá AML směrnice také v článku 52 uložila členským státům zajistit, aby spolu FIU spolupracovaly v co největší míře bez ohledu na své organizační postavení, podle článku 53 odst. 1 si mají FIU spontánně či na žádost vzájemně vyměňovat veškeré relevantní informace a mají mít povinnost spontánně předávat FIU z ostatních států oznámení o podezření na praní peněz, které se týká činnosti v jejich státu. To se podle hodnocení Komise z r. 2019 ovšem nedělo v dostatečné míře.⁴⁵⁹ Článek 56 kromě požadavku využívat zabezpečené komunikační kanály při komunikaci FIU přímo zmiňuje platformu FIU.net a její ma³tch technologii jako

---

⁴⁵⁶ Annual review FIU-the Netherlands. *Fiu-nederland.nl* [online]. © 2021, June 2021, s.14 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: https://www.fiu-nederland.nl/sites/www.fiu-nederland.nl/files/documenten/5324-fiu_jaaroverzicht_2020-eng-web_v1.pdf REES, Jon a Sanne WASS. GDPR clash leaves Europol banned from hosting financial crime computer network | S&P Global Market Intelligence. *SPglobal.com* [online]. © 2020, 20 Feb, 2020 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/gdpr-clash-leaves-europol-banned-from-hosting-financial-crime-computer-network-57121862>

⁴⁵⁷ Část V. - EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise o akčním plánu pro komplexní politiku Unie v oblasti předcházení praní peněz a financování terorismu, č.j. 2020/C 164/06* [online]. 13.5.2020 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=uriserv%3AOJ.C_2020.164.01.0021.01.CES

⁴⁵⁸ EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR. EDPS Opinion on a Commission Proposal amending Directive (EU) 2015/849 and Directive 2009/101/EC: Access to beneficial ownership information and data protection implications. *Edps.europa.eu* [online]. 2 February 2017, s. 13-14 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/17-02-02_opinion_aml_en.pdf

⁴⁵⁹ EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units, č.j. COM(2019) 371. In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 24.7.2019, s. 7 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_assessing_the_framework_for_financial_intelligence_units_fius_cooperation_on_with_third_countries_and_obstacles_and_opportunities_to_enhance_cooperation_between_financial_intelligence_units_with.pdf

jednu z možností spolupráce. Komise ve svém zhodnocení shledala, že státy potenciál této funkcionality dostatečně nevyužívají.⁴⁶⁰

Pátá AML směrnice má zjevně za cíl spolupráci FIU zintenzivnit. Nový článek 50a zapovídá zamítnutí žádosti o pomoc v případě, že se má za to, že se týká rovněž daňových záležitostí, z důvodu zachování profesního tajemství (vyjma mlčenlivosti právníků), z důvodu probíhajícího šetření a z důvodu jiné povahy či postavení dožadujícího a dožadovaného orgánu. V čl. 53 odst. 1 nově stojí, že výměna informací má proběhnout bez ohledu na druh souvisejících predikativních trestných činů, čl. 54 navíc ukládá státům vytvořit jedno kontaktní místo, které bude přijímat žádosti o informace od FIU z jiných států. Článek 55 v odst. 2 stanoví, že dožádané FIU poskytnou neprodleně a v co nejširším rozsahu souhlas s předáním informací příslušným orgánům, nově opět bez ohledu na druh souvisejících predikativních trestných činů, zároveň se zmenšil počet důvodů, ze kterých je možné souhlas odepřít. Nové znění čl. 57 také stanoví, že rozdílné vymezení predikativních trestných činů nesmí bránit vzájemnému poskytování pomoci mezi FIU – jedná se o zobecnění, neboť ve Čtvrté AML směrnici ustanovení mířilo pouze na daňové trestné činy. Pátá AML směrnice se tedy snaží adresovat problémy spojené s nesouladnými definicemi predikativních trestných činů, které komplikují mezinárodní sdílení informací (nastíněné v části 4.3.1), alespoň v rámci EU.

Co se týče přístupu k informacím ostatních orgánů, Čtvrtá AML směrnice v čl. 32 odst. 4 stanoví, že FIU mají mít včasný přímý nebo nepřímý přístup k informacím z oblasti finanční, správní a z oblasti trestního řízení, které potřebují k řádnému plnění svých úkolů, musejí být také schopné odpovídat na žádosti o informace podané příslušnými orgány. Zde se ukázalo problematickým, že mnoho států nepovažovalo daňové orgány za příslušné orgány a proto s nimi FIU nemohly sdílet informace – dokonce se ukázalo, že FIU disponovaly informacemi

---

⁴⁶⁰ EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units, č.j. COM(2019) 371. In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 24.7.2019, s. 8 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_assessing_the_framework_for_financial_intelligence_units_fius_cooperation_with_third_countries_and_obstacles_and_opportunities_to_enhance_cooperation_between_financial_intelligence_units_with.pdf

ke Cum-Ex skandálu⁴⁶¹, které nemohly v daný okamžik s sdílet s daňovými orgány.⁴⁶² Spolupráce s daňovými orgány se ukazuje jako poměrně zásadní – v r. 2017 ze statistik Europolu vyplývalo, že většina vyměňovaných STR se týkala daňové trestné činnosti.⁴⁶³ Pátá AML směrnice specificky stanovuje neomezený přístup daňovým orgánům pouze k datům v registru skutečných vlastníků, v článku 30 odst. 6.

Vzájemnou výměnu informací mezi daňovými orgány upravuje série směrnic DAC, jak bylo shrnuto v kapitole 2.3.5. Jednosměrný tok informací pro sdílení informací, kterými disponují FIU, daňovým orgánům je zajištěn směrnicí DAC5⁴⁶⁴, která uložila členským státům poskytnout daňovým orgánům ze zákona přístup k informacím uvedeným v člancích 13 (informace zjišťované při provádění hloubkové kontroly klienta), 30 a 31 (informace o skutečných majitelích) a 40 (údaje o identifikaci klienta a transakcích uchovávaných povinnými osobami) Čtvrté AML směrnice.

Na sdílení informací mezi FIU a příslušnými orgány se dále vztahuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1153⁴⁶⁵, jejíž cílem je lepší využití a sdílení finančních informací v prevenci a odhalování praní peněz, souvisejících predikativních trestných činů a financování terorismu. Jak již bylo popsáno v 2.3.5, Směrnice ukládá státům určit ze svých orgánů příslušných k prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání trestných činů orgány oprávněné k přístupu do národního centralizovaného registru bankovních účtů (jeho založení vyplývá z Páté AML směrnice, čl. 32a) a také orgány, které mohou požadovat a získávat finanční informace nebo analýzy od FIU, a to na žádost.⁴⁶⁶ Tato směrnice v čl. 7 a 8 posiluje

---

⁴⁶¹ SISWICK, James a Alexandra WILL. INSIGHT: Cum-Ex—An Introduction to the 55 Billion Euro Heist. *News.bloombergtax.com* [online]. Sept. 24, 2020 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://news.bloombergtax.com/daily-tax-report-international/insight-cum-ex-an-introduction-to-the-55-billion-euro-heist>

⁴⁶² EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units, č.j. COM(2019) 371. In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 24.7.2019, s. 3 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_assessing_the_framework_for_financial_intelligence_units_fius_cooperation_with_third_countries_and_obstacles_and_opportunities_to_enhance_cooperation_between_financial_intelligence_units_with.pdf

⁴⁶³ *ibid.*, s. 3

⁴⁶⁴ Směrnice Rady (EU) 2016/2258 ze dne 6. prosince 2016, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz, Úř. věst. L 342, 16.12.2016, s. 1-3

⁴⁶⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1153 ze dne 20. června 2019 o stanovení pravidel usnadňujících používání finančních a dalších informací k prevenci, odhalování, vyšetřování či stíhání určitých trestných činů a o zrušení rozhodnutí Rady 2000/642/SVV, Úř. věst. L 186, 11.7.2019, s. 122 – 137

⁴⁶⁶ Články 3, 4 a 7 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1153 ze dne 20. června 2019

možnost spolupráce mezi příslušnými orgány státu a FIU, a to vzájemné – nejedná se pouze o povinnost FIU poskytovat informace, ale také o možnost FIU si vyžádat informace nezbytné k prevenci a odhalování praní peněz, souvisejících predikativních trestných činů nebo financování terorismu a boji proti nim. Články 11 a 12 potom zajišťují výměnu informací s Europolem. Původní návrh Komise byl ještě ambicióznější, ustanovení článku 9 bylo nicméně zúženo na urgentní případy boje proti terorismu.⁴⁶⁷ Jeho rozsah si lze do budoucna představit širší, ale bude vhodné nejdříve analyzovat, jak dokážou orgány v rámci spolupráce využít ty nástroje, kterými dnes disponují.

EU intenzivně pracuje na zefektivnění a zjednodušení sdílení informací mezi všemi příslušnými orgány států a snaží se překlenout nesoulady národních právních řádů a umožnit tak spolupráci orgánů, které fungují v rozdílných právních prostředích. Je zjevné, že v tomto ohledu jsou nástroje v rukou unijního zákonodárce mnohem širší než ty, které jsou k dispozici mezi suverénními státy, a odráží se to na komplexnějším právním rámci. Zda bude výrazně lépe fungovat i v realitě zůstává zatím otázkou, neboť ne všechna ustanovení jsou zatím prověřena praxí (provedení poslední zmíněné směrnice v národních právních rádech mělo být dokončeno 1/8/2021). A jak bylo již mnohokrát v této práci zmíněno, dobře strukturovaná pravidla jsou podmínkou nutnou – k efektivnímu boji proti oběma problémům je nicméně potřeba jejich funkční realizace a schopnost je vynutit.

---

⁴⁶⁷ EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units, č.j. COM(2019) 371. In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 24.7.2019, s. 2 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_assessing_the_framework_for_financial_intelligence_units_fius_cooperation_with_third_countries_and_obstacles_and_opportunities_to_enhance_cooperation_between_financial_intelligence_units_with.pdf

ZÁVĚR

Boj mezinárodního společenství s praním peněz a daňovými úniky prošel za posledních 30 let významnou transformací, ostatně jako celý svět. Globalizace a nárůst významu informačních technologií tak zásadně změnil způsob, jakým se realizují finanční transakce, že mezinárodní spolupráce při odhalování a postihu těchto činností se z příhodné stala nepostradatelnou.

Zatímco na mezinárodní spolupráci při boji s praním peněz se podařilo najít poměrně brzy politickou shodu, diskuze o tématu daní byla vždy náročnější, neboť státy vnímaly povinnost spolupracovat na věcech fiskálních jako potenciální zásah do své suverenity. Boj s praním peněz na mezinárodní úrovni byl na počátku 90. let omezen na prostředky pocházející z obchodu s drogami (na základě Vídeňské úmluvy), postupně ale došlo k rozšíření predikativních trestných činů na všechny závažné trestné činy ve Štrasburské a později Palermské úmluvě (bez explicitní zmínky o daňových trestných činech). V AML regulaci mnoha států nicméně existovaly výjimky týkající se prostředků, které potenciálně pocházejí z daňových úniků, kdy finanční instituce mohly nenahlásit podezřelou transakci čistě proto, že se domnívaly (nebo to tvrdily), že se jednalo „pouze“ o prostředky spojené s daňovou trestnou činností. Státy se dokázaly shodnout na eliminaci této tzv. *tax loophole* na konci 90. let. Daňové trestné činy byly však explicitně zahrnuty mezi predikativní trestné činy pro praní peněz teprve v revizi Doporučení FATF v r. 2012, což bylo odrazem zásadních změn ve spolupráci v oblasti daní po světové finanční krizi v r. 2008.

Mezinárodní diskuze na téma škodlivé daňové soutěže započala na konci 90. let, ovšem až do přelomového roku 2009 se jednalo o poměrně bezvýslednou politickou hru, ve které se nekooperativní jurisdikce snažily vyhnout zápisu do listu hříšníků, aniž by se musely zříct výhodných daňových režimů, které poskytovaly svým zahraničním klientům. Následky světové finanční krize i odhalení v kauzách významných daňových úniků nakonec pomohly ukončit éru bankovního tajemství a určily směr následné spolupráce v oblasti daní – státy se vydaly cestou sdílení informací, když bylo zjevné, že na jakémkoli zesouladňování daňových soustav nikdy nebude panovat shoda. Sdílení informací na žádost (EOIR) se postupně podařilo významně rozšířit mimo jiné díky sjednání mnohostranné Úmluvy o vzájemné správní pomoci

v daňových záležitostech v r. 2010. Významným kvalitativním posunem je potom automatická výměna informací, ke které se zatím zavázalo přes sto států.

Boj proti praní peněz nejdříve probíhal poměrně nezávisle na diskuzi o spolupráci v oblasti daní, ta se odrážela pouze v postupné změně v přístupu k daňové trestné činnosti jako predikativnímu trestnému činu pro praní peněz. S postupem času se obě oblasti protínají více a více, ať jde o témata sdílení informací, informace o skutečných majitelích či vyšší transparentnost offshore entit – diskuze o mezinárodní spolupráci na poli OSN i OECD konverguje ke komplexnímu pojetí boje s finanční trestnou činností a s nezákonnými finančními toky, který zahrnuje kromě praní peněz a daňových úniků také boj s korupcí.

Specifikem oblasti praní peněz je zásadní role soft-law v mezinárodní spolupráci. Základem spolupráce v této oblasti jsou sice mezinárodní úmluvy, poslední významnou v tomto ohledu je nicméně Úmluva OSN proti korupci z roku 2003, veškerý další vývoj a výrazně širší povinnosti států v této oblasti zachycují Doporučení FATF, které státy (více či méně úspěšně) implementují do svého vnitrostátního právního řádu. V oblasti spolupráce v daňových záležitostech je dohoda států na mechanismu výměny informací i jejím rozsahu zformalizována pomocí mezinárodních dohod. Dalším rozdílem jsou mezinárodní organizace, které se oběma problémy zabývají – FATF je organizace s omezeným počtem členských států, do finální podoby Doporučení tedy mnoho států nemá možnost zasáhnout, musí je ale alespoň do jisté míry naplňovat, aby se nestaly rizikovými jurisdikcemi z hlediska praní peněz, což by pro ně mělo negativní důsledky v podobě komplikace obchodního styku s osobami z jiných států. Globální fórum bylo do roku 2009 omezeno na členské státy OECD, po své restrukturalizaci je nicméně členství otevřeno všem státům, které se zavážou implementovat standardy výměny informací v oblasti daní.

Vzhledem k tomu, že spolupráce se odehrává mezi suverénními státy, je třeba hledat mechanismy, jak státy přimět k dodržování svých závazků. V obou oblastech toto funguje obdobně – stupeň plnění závazků je hodnocen delegacemi z ostatních států v rámci tzv. peer-review procesu a pokud země standardy či doporučení nenaplní, mohou být umístěny na seznamy nekooperativních či rizikových jurisdikcí (tzv. *name and shame* přístup). Vzhledem k poměrně malému množství měřitelných kritérií pro hodnocení států se jedná převážně o

kvalitativní posouzení, která v sobě nevyhnutelně zahrnují subjektivní pohled hodnotitelů, a jejich porovnatelnost tedy lze rozporovat. Tento motivační mechanismus funguje lépe v případě oblasti praní peněz, v případě spolupráce v oblasti daní je seznam nekooperativních jurisdikcí dle mého oprávněně rozporován s tím, že je výsledkem politické dohody.

Společných problémů, kterým čelí mezinárodní společenství v boji s oběma činnostmi, je vícero. Prvním problémem je dynamicky se měnící prostředí, ve kterém regulace zaostává a stále zůstává v reaktivním módu. Nějaký čas vždy trvá, než se státy dohodnou na modifikaci pravidel či standardů, poté je třeba další čas, aby tato změna byla reflektována v národním právu, a další prodleva nastává v praktické implementaci pravidel. Poslední bod nelze bez dalšího připisovat liknavosti států či povinných osob, důvodem je spíše zavedení velmi rozsáhlých povinností, které vyžadují i vývoj technologií pro naplnění zákonných požadavků, jak na straně povinných osob, tak na straně státních orgánů.

Dalším zcela zásadním problémem je nedostatečně rychlá a operativní spolupráce mezi státy při vyšetřování a postihu trestné činnosti. Za posledních 20 let jistě lze vidět významný pokrok (například ve vzájemné spolupráci FIU), v návaznosti na potřebu komplexně bojovat s finanční trestnou činností je nicméně třeba hledat další zjednodušení a způsoby přeshraniční spolupráce, neboť možnosti páchaní trestné činnosti mezinárodně se s rozmachem technologií výrazně rozrostly. Informační technologie jsou další výzvou, před kterou státy stojí, a to ve dvou dimenzích – prvně sledujeme především v posledních letech obrovský nárůst kybernetické trestné činnosti, která je kromě dalšího zdroje prostředků, které mohou být předmětem praní, také významným problémem pro regulaci, která požaduje po osobách a orgánech sběr a sdílení velkého množství citlivých informací – ty přitom představují pro zločince nesmírně lákavý cíl. Druhou dimenzí je nárůst relevance kryptoměn a role, kterou mohou do budoucna v obou oblastech hrát – aktuálně se problém kryptoměn nejeví v celkovém domnělém objemu prostředků, které jsou předmětem legalizace, jako tak zásadní problém, do budoucna se to ovšem může změnit.

Společným jmenovatelem obou oblastí je také problematické měření obou problémů. To jde ruku v ruce s neexistujícím vyhodnocením efektivity regulace a vynakládání (nemalých) zdrojů na její implementaci. Při hlubším zkoumání se ukazuje, že odhad velikosti praní peněz,

který vyburcoval svět k prvním mezinárodně koordinovaným krokům, byl do značné míry nepodložený a mohl být účelově učiněn větším proto, aby státy byly ochotnější ke spolupráci. S názory, které vyzývají k opětovnému zvážení vhodnosti regulatorního přístupu k AML povinnostem, se setkáme překvapivě zřídka. Velikost obou problémů, přesněji její odhad, je používán jako univerzální argument pro další rozšiřování povinností ukládaných státům i povinným osobám, bez ohledu na to, jakou přidanou hodnotu reálně taková mnohdy nákladná opatření přináší.

Práce se věnuje třem oblastem, ve kterých by bylo možné některé výše zmíněné problémy adresovat. V oblasti spolupráce při vyšetřování a postihu trestné činnosti je poukázáno na potřebu mezinárodní spolupráci zpřehlednit, v rámci možností sjednotit a propojit spolupráci v oblasti daní s rámcem boje proti praní peněz. K tomuto účelu by bylo vhodné sjednat mezinárodní úmluvu, která by posílila a přesněji upravila vybrané aspekty mezinárodní spolupráce a sdílení informací v boji proti finanční trestné činnosti, a mezi státy by se na rozdíl od Palermské úmluvy uplatnila přednostně před jejich dvoustrannými dohodami. Položila by základ sdílení informací mezi příslušnými orgány, včetně možnosti sdílet vzájemně napřímo informace mezi FIU a jinými příslušnými orgány, například daňovými, pokud by se vůči tomu stát nevymezil ve výhradách k úmluvě. Umožnila by nahradit ujednání o porozumění, která jsou některé FIU nuceny sjednávat na dvoustranné bázi před tím, než spolu v rámci skupiny Egmont mohou sdílet informace. Zpřehlednila by proces poskytování právní pomoci a ve své ambicióznější variantě by směřovala ke sdílení informací v rámci sjednoceného informačního kanálu. Úmluva by také měla zahrnovat úpravu pro společné vedení vyšetřování ve formě společných vyšetřovacích týmů – ač právní základ pro takové týmy poskytuje již Palermská úmluva, v praxi spolupráce naráží na rozmanité překážky (ohledně právního postavení a pravomocí úředníků působících v jiné jurisdikci, přípustnosti důkazů získaných úředníkem z jiného smluvního státu, dokazování u soudu úředníky z jiné jurisdikce a podobně). Dále by měla upravit i případné rozdělení zkonfiskovaných prostředků. Dohoda nad tímto tématem by nebyla jednoduchá, ale měla by potenciál významně zefektivnit spolupráci států. Jedná se nepochybně o oblast, kterou nemůže plnohodnotně nahradit soft-law.

Druhý návrh cílí na náklady, které regulace generuje. Podle mého názoru by bylo vhodné uložit státům povinnost důsledně monitorovat a zveřejňovat náklady na opatření v oblasti AML a

náklady při naplňování EOIR a AEOI (nejen státu, ale také povinných osob) a naproti tomu zkonfiskované prostředky včetně detailnější informace o tom, v souvislosti s jakou trestnou činností byly zkonfiskovány, případně dodatečné doměřené a vybrané daně. Státy by měly monitorovat také počet přijatých STR/SAR a podíl těch, na základě kterých bylo zahájeno trestní stíhání, případně další relevantní data použitelná k analýze efektivity této regulace. V tomto případě by jistě mohl splnit účel i soft-law instrument, pokud by se jednalo o dostatečně konkrétně nadefinovaný soubor dat – aby byl srovnatelný napříč státy. Mezinárodní společenství by mělo usilovat o tyto základní vstupy pro úvahy o změnách regulace, neboť bez nich nelze rozumně posuzovat, zda je regulatorní přístup vhodný – na data, která shromáždil soukromý sektor, se vzhledem ke střetu zájmů nemůžeme spolehnout, navíc jde také o odhady, zatímco stát by mohl shromáždít mnohem přesnější informace o nákladech dané skupiny povinných osob. FATF i Globální fórum sice prohlašují, že hodnotí efektivitu, v realitě se ale jedná o hodnocení naplnění standardu – je automaticky presumováno, že naplnění Doporučení a standardů povede k úspěšnějšímu postihu a potírání praní peněz a daňových úniků, což je podle mého příliš silný předpoklad, který by měl být předmětem validace.

Kromě možnosti revidovat regulaci při konfrontaci měřitelných výnosů a nákladů by podle mého mohl být ke snížení nákladů využit potenciál technologií především na straně státních orgánů. Pokud by státy například standardizovaly STR/SAR reporting, bylo by možné, aby různé státy využívaly stejný (či jen drobně adaptovaný) systém k přijímání a managementu těchto hlášení, a každá země by nemusela investovat znova další prostředky k vytváření nového. Stejně tak by státy mohly vynaložit společně náklady na vytvoření platformy pro sdílení informací tak, jak jej navrhuji v souvislosti s mnohostrannou úmluvou, a podobně jako v případě Egmont Secure Webu by se jednalo o platformu, kterou může použít každý členský stát, který odvádí dané organizaci členský příspěvek – takto se dá částečně adresovat i chybějící know-how v rozvojových státech, neboť nemusí zabezpečenou platformu samy vyvíjet.

Kromě mezinárodních snah v práci také identifikuji společné oblasti, které mohou státy regulovat jednostranně vnitrostátním právem a přispět tak k potírání mezinárodně konané finanční trestné činnosti. Těmi jsou především ustanovení o ochraně whistle-blowerů, ustanovení zaměřující se na postih profesionálů, kteří svým specifickým know-how umožňují

sofistikovanou přeshraniční finanční trestnou činností, nebo ustanovení podmiňující nabývání nemovitostí v daném státě právnickou osobou identifikací jejího skutečného majitele.

Co se týče potenciální inspirace, v oblasti praní peněz lze vnímat pozitivně široký okruh osob, které mají povinnost oznamovat podezření na praní peněz. Ovšem v případech, kdy daňová trestná činnost je zahrnuta mezi predikativní trestné činy, se tato oznamovací povinnost přirozeně týká i výnosů z daňových trestných činů. Vzhledem k tomu, že okruh povinných osob je dostatečně široký, není třeba uvažovat o zavedení podobné oznamovací povinnosti i pro daňové úniky jako takové.

Z oblasti sdílení informací v rámci AEOI se lze inspirovat sjednocováním nikoli pomocí doporučení, ale pomocí společných nástrojů. Díky detailnímu předdefinování XML schématu, které bylo vytvořeno pro účely sdílení informací v rámci AEOI přesně tak, aby standard byl naplněn, neměly státy důvod tvořit znovu něco velmi podobného a všechny jej využívají v jeho unifikované podobě, což je nesmírně praktické. V oblasti boje s praním peněz si lze představit například výše zmíněnou unifikaci STR/SAR reportingu napříč státy (sice se jedná o hůře strukturovatelná data, ale unifikace není nepředstavitelná), což by zjednodušilo orientaci FIU z různých států při sdílení informací, ale také by to uvítaly nadnárodní finanční instituce, které svá oznámení musí přizpůsobovat v každém státě jiné šabloně.

Zároveň pokud by se státy shodly na potřebě vytvořit společnou platformu či systém pro zabezpečenou komunikaci napříč úřady, který by disponoval praktickými funkcionalitami pro jednodušší management žádostí, umožňoval kolaboraci orgánů v rámci jednoho státu a integraci komunikace mezi příslušnými úřady do jedné platformy, mohla by se stát první volbou a procesy by se tak unifikovaly spontánně. Pro takovou ambici by nicméně byl vhodný společný právní základ, jak bylo již naznačeno výše – zde je druhý významný bod pro inspiraci z oblasti boje s daňovými úniky, a to existence mnohostranné Úmluvy o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech (MAAC), která je velmi funkčním řešením. Poskytuje jednotný právní základ a zároveň určitou flexibilitu (státy mohou přistoupit k úmluvě i s výhradami k určitým formám spolupráce či s omezením spolupráce jen na některé daně). Navíc umožňuje získat jako výsledek jednoho vyjednávacího procesu možnost spolupracovat v rámci dohody se všemi smluvními stranami.

Poslední otázkou bylo, zda existuje překryv oblastí v nástrojích, které využívají pachatelé obou činností. Byly identifikovány tři hlavní průsečíky: převody prostředků do netransparentních jurisdikcí, často v kombinaci s využitím složité struktury právnických osob či svěřenských fondů, které komplikují identifikaci skutečného majitele; využití prostředků k převodu hodnoty, které umožňují částečnou či plnou anonymitu; a využití tzv. trade-based metod, tedy realizace praní peněz či daňových úniků za využití mezinárodního obchodu se zbožím či službami. Regulatorní odpověď na využití těchto nástrojů spatřuji především ve dvou oblastech – dostupnosti informací o skutečných majitelích právnických osob (a beneficiitech právních uspořádání) a sběru a sdílení informací relevantních pro prověřování a postih praní peněz a daňových úniků (mezi orgány v rámci státu i s orgány jiných států).

Klíčovým aspektem právní úpravy týkající se skutečných majitelů je především požadovat, aby země zavedly rejstříkový přístup a identifikace skutečného majitele byla povinností právnických osob a uspořádání, nikoli povinných osob. Povinné osoby by do takových rejstříků měly mít univerzální přístup, aby mohly své povinnosti efektivně plnit. Je otázkou, zda je třeba požadovat, aby rejstříky byly veřejně přístupné. Jedná se o významný zásah do soukromí, ale podle mého benefitů na straně zvýšení efektivity mezinárodní spolupráce jsou tak významné, že je třeba hledat alespoň minimální podmnožinu dat, kterou je možné zveřejnit. Úprava EU je v tomto ohledu velmi pokročilá a lze jí vytknout jen hranici minimálního podílu 25 % pro zápis do rejstříku skutečných majitelů - mohla by být nižší, ačkoli se jedná o standardní přístup.

V oblasti sběru a sdílení dat je třeba říct, že již dnes jsou požadavky na sběr dat poměrně rozsáhlé, je třeba se zaměřit především na jejich efektivní sdílení (a přirozeně také následnou analýzu). Velmi přínosným je sdílení finančních dat mezi všemi příslušnými orgány, pro které takové informace mohou být relevantní. Historicky toto nebylo možné mezi daňovými orgány a FIU, ačkoli právě srovnání dat, která má k dispozici FIU a daňový orgán, může poskytnout unikátní indikátor podezřelého jednání. Dnes se již častěji setkáme s tím, že daňové orgány mají přístup k informacím shromažďovaným FIU, často se ale jedná o jednosměrný tok informací. Mezinárodní sdílení informací se komplikuje také nesouladnými definicemi predikativních trestných činů a rozdílným postavením a pravomocemi orgánů. EU ve své úpravě usiluje o co nejširší sdílení dat příslušných orgánů navzdory těmto nesouladům, které

se snaží překlenout. Velkou příležitostí, která zůstává zatím nedostatečně využita v rámci sdílení informací mezi státy, je ma³tch technologie, jež umožňuje identifikovat, které státy disponují informacemi o podezřelé osobě, aniž by bylo třeba, aby si státy svá data vzájemně zpřístupnily – což je funkcionalita, která umožňuje zacílit úsilí na spolupráci s takto identifikovanými státy a vede tedy k efektivnějšímu využití omezených kapacit, kterými orgány disponují. Navíc chrání osobní data osob, které z ničeho podezřelé nejsou. V obou oblastech platí, že praktická implementace zatím nenaplnuje to, co regulace vyžaduje.

Toto je ostatně aspekt, který se ukazuje jako klíčový problém v obou zkoumaných oblastech obecně. Je třeba se zamýšlet nejen nad teoretickou vhodností regulace, ale také si klást otázku, zda jsou pravidla a opatření prakticky proveditelná, a bedlivě sledovat, zda přináší hmatatelné výsledky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

ADAMS, Charles. *For Good and Evil: The Impact of Taxes on the Course of Civilization*. Lanham: Madison Books, 1992. ISBN 9780819186317

BLUM, Jack A., Michael LEVI, R.T. NAYLOR a Phil WILLIAMS. *Financial havens, banking secrecy and money laundering*. New York: United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention, 1998.

DURRIEU, Roberto. *Rethinking Money Laundering & Financing of Terrorism in International Law: Towards a new global legal order*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013. ISBN 9781299622074.

SEJKORA, Tomáš. *Finančněprávní nástroje boje proti únikům na dani z přidané hodnoty v prostoru Evropské unie*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-226-4.

ŠKOPEK, Jan. Institut zneužití daňového práva v ČR a v EU. *Právní rozhledy*. **2017**(7), 236 - 244.

VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Boj proti praní peněz v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87975-49-7.

ZAGARIS, Bruce. *International White Collar Crime: Cases and Materials*. Druhé vydání. New York: Cambridge University Press, 2015. ISBN 978-1-107-10880-6. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1017/CBO9781316258330](https://doi.org/10.1017/CBO9781316258330)

Elektronické zdroje

A low-level explanation of the mechanics of Monero vs Bitcoin in plain English. *Monero.how* [online]. © 2017 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.monero.how/how-does-monero-work-details-in-plain-english>

Annual review FIU-the Netherlands. *Fiu-nederland.nl* [online]. © 2021, June 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: https://www.fiu-nederland.nl/sites/www.fiu-nederland.nl/files/documenten/5324-fiu_jaaroverzicht_2020-eng-web_v1.pdf

ABAZI, Vigjilenc. The European Union Whistleblower Directive: A 'Game Changer' for Whistleblowing Protection? *Industrial Law Journal* [online]. 2020, **49**(4), 640-656 [cit. 2021-11-07]. ISSN 0305-9332. Dostupné z: [doi:10.1093/indlaw/dwaa023](https://doi.org/10.1093/indlaw/dwaa023)

About Automatic Exchange. OECD. *Automatic Exchange Portal* [online]. [cit. 2021-06-10]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/about-automatic-exchange/#d.en.368731>

ADROIT MARKET RESEARCH. Anti-Money Laundering Software Market to hit USD 2 billion. *Globenewswire.com* [online]. © 2021, May 26, 2021 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: <https://www.globenewswire.com/en/news-release/2021/05/26/2236316/0/en/Anti-Money-Laundering-Software-Market-to-hit-USD-2-billion-by-2025-Insights-on-Key-Trends-COVID-19-Impact-Value-Chain-Analysis-Strategic-Initiatives-and-Future-Outlook-Adroit-Marke.html>

Anti Money Laundering Software (AML) Market Size | Industry Analysis, 2025. *Alliedmarketresearch.com* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.alliedmarketresearch.com/anti-money-laundering-software-consumption-market>

ATES, Leyla, Alex COBHAM, Moran HARARI, Petr JANSKÝ, Markus MEINZER, Lucas MILLÁN a Miroslav PALANSKÝ. The Corporate Tax Haven Index: A New Geography of Profit Shifting. *Combating*

Fiscal Fraud and Empowering Regulators: Bringing tax money back into the COFFERS [online]. Oxford University Press, 2021, 2021-02-02, s. 89-111 [cit. 2021-06-18]. ISBN 9780198854722. Dostupné z: doi:10.1093/oso/9780198854722.003.0006

BARREIX, Alberto, Jerónimo ROCA a Fernando VELAYOS. *A Brief History of Tax Transparency* [online]. Inter-American Development Bank, 2016 [cit. 2021-01-08]. Dostupné z: <https://publications.iadb.org/publications/english/document/A-Brief-History-of-Tax-Transparency.pdf>

BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. Prudential treatment of cryptoasset exposures. *Bis.org* [online]. 10 June 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d519.htm?fbclid=IwAR2sso9PxaBzRDJEAh701s9mlC8FlgG4JAZny1Sqmm2gtCGzuVM9ItE6Oss>

Bitcoin <-> Monero atomic swaps are now live | Monero - secure, private, untraceable. *Getmonero.org* [online]. August 20, 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.getmonero.org/2021/08/20/atomic-swaps.html>

BLAUFUS, Kay, Axel MÖHLMANN a Alexander N. SCHWÄBE. Stock price reactions to news about corporate tax avoidance and evasion. *Journal of Economic Psychology* [online]. June 2019, **72**, 278-292 [cit. 2021-06-26]. ISSN 01674870. Dostupné z: doi:10.1016/j.joep.2019.04.007

BYRNE, Dan. British NCA chief calls for reform of SAR system to eliminate the challenges posed by 'defensive reporting'. *Amlintelligence.com* [online]. © 2021, November 19, 2020 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z: <https://www.amlintelligence.com/2020/11/british-nca-chief-calls-for-reform-of-sar-system-to-eliminate-the-challenges-posed-by-defensive-reporting/>

CAMDESSUS, Michel. Money Laundering: the Importance of International Countermeasures. *Imf.org* [online]. Paris, February 10, 1998 [cit. 2021-09-29]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sp021098>

CATTOIR, Philippe. A history of the "tax package". The principles and issues underlying the community approach. *Taxation Papers* [online]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006, (10), 1-25 [cit. 2021-06-16]. ISSN 1725-7557. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/default/files/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_10_history_en.pdf

COBHAM, Alex. Empty OECD tax haven blacklist undermines progress. *Taxjustice.net* [online]. 28 June 2017 [cit. 2021-07-05]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2017/06/28/empty-oecd-tax-haven-blacklist-undermines-progress/>

COBHAM, Alex. US blows up global project to tax multinational corporations. What now? *Taxjustice.net* [online]. 19 June 2020 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/19/us-blows-up-global-project-to-tax-multinational-corporations-what-now/>

COCKFIELD, Arthur. How Countries Should Share Tax Information. *Vanderbilt Journal of Transnational Law* [online]. 2017, **50**, 1091- 2017 [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3103151

COUNCIL OF THE EU. Video conference of economic and finance ministers. *Consilium.europa.eu* [online]. 4 November 2020 [cit. 2021-07-19]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/ecofin/2020/11/04/>

COUVÉE, Koos. EXCLUSIVE: As FATF Readies Praise for Russia, Critics Anticipate Backlash. *MoneyLaundering.com: Changes in Bank Regulations, Financial Compliance Regulations, Regulation Banks, Money Laundering Cases, Anti Money Laundering, Money Laundering Training* [online]. November 19, 2019

[cit. 2021-06-29]. Dostupné z: <https://www.moneylaundering.com/news/as-fatf-readies-praise-for-russia-critics-anticipate-backlash/>

Croatia - National Procedures for Mutual Assistance in Criminal Matters. *Coe.int: MLA - country information* [online]. 22/04/2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/croatia-country-information-template-mla/1680a2a7c7>

Czech Republic – national procedures for mutual legal assistance in criminal matters. *Coe.int: MLA - country information* [online]. 29/08/2014 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800950a9>

EUROPEAN DATA PROTECTION BOARD. Letter to EC on proposals on AML/CFT. *Edpb.europa.eu* [online]. 19 May 2021 [cit. 2021-06-09]. Dostupné z: https://edpb.europa.eu/system/files/2021-05/letter_to_ec_on_proposals_on_aml-cft_en.pdf

EGMONT GROUP. Egmont Group of Financial Intelligence Units Charter. *Egmontgroup.org* [online]. © 2021, 30 May 2019 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: https://egmontgroup.org/en/filedepot_download/1658/62

EGMONT GROUP. Egmont Group of Financial Intelligence Units Operational Guidance for FIU Activities and the Exchange of Information. *Egmontgroup.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/en/document-library/8>

EGMONT GROUP. Money Laundering of Serious Tax Crimes: Enhancing Financial Intelligence Units' Detection Capacities and Fostering Information Exchange. *Egmontgroup.org* [online]. July 2020 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/sites/default/files/filedepot/2020%2C%20Public%20Bulletin%20Money%20Laundering%20of%20Serious%20Tax%20Crimes.pdf>

EUROPEAN SEMESTER THEMATIC FACTSHEET CURBING AGGRESSIVE TAX PLANNING [online]. 20.11.2017, s. 1 [cit. 2021-08-09]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/150511/5%20-%2004%20european-semester_thematic-factsheet_curbing-aggressive-tax-planning_en.pdf

EU Implementation of the Beneficial Ownership Registers Interconnection System. *Vanberings.com* [online]. 31 March 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://vanberings.com/EN/Site/News/2021/EU-Implementation-of-the-Beneficial-Ownership-Registers-Interconnection-System>

EUROPEAN COMMISSION. EU policy on high-risk third countries. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/anti-money-laundering-and-countermeasures/financing-terrorism/eu-policy-high-risk-third-countries_en

EUROPEAN COMMISSION. Methodology for identifying high risk third countries under Directive (EU) 2015/849: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, č.j. SWD(2018) 362 final. *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 22.6.2018 [cit. 2021-07-09].

EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units, č.j. COM(2019) 371. In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels, 24.7.2019 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_assessing_the_framework_for_financial_intelligence_units_fi_us_cooperation_with_third_countries_and_obstacles_and_opportunities_to_enhance_cooperation_between_financial_intelligence_units_with.pdf

Daně: unijní seznam nespolupracujících jurisdikcí. *Consilium.europa.eu/* [online]. 22 February 2021 [cit. 2021-08-09]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/timeline-eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>

EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR. EDPS Opinion on a Commission Proposal amending Directive (EU) 2015/849 and Directive 2009/101/EC: Access to beneficial ownership information and data protection implications. *Edps.europa.eu* [online]. 2 February 2017 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/17-02-02_opinion_aml_en.pdf

EUROPEAN PARLIAMENTARY RESEARCH SERVICE. Implementation of the EU requirements for tax information exchange: European Implementation Assessment. *Europarl.europa.eu* [online]. February 2021 [cit. 2021-10-28]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662603/EPRS_STU\(2021\)662603_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662603/EPRS_STU(2021)662603_EN.pdf)

EVROPSKÁ KOMISE. *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ A RADĚ: Kroky k zajištění efektivnějšího a demokratičtějšího rozhodování v daňové politice EU, č. j. COM/2019/8 final* [online]. 15.1.2019 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0008>

EVROPSKÁ KOMISE. *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ: Zdanění podniků pro 21. století, č. j. COM/2021/251 final* [online]. 18.5.2021 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52021DC0251>

EVROPSKÁ KOMISE. *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ: o provádění směrnice Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu, ve znění směrnice Rady (EU) 2017/952 ze dne 29. května 2017, kterou se mění směrnice (EU) 2016/1164, pokud jde o hybridní nesoulady s třetími zeměmi* [online]. 19.8.2020 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0383>

EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise o akčním plánu pro komplexní politiku Unie v oblasti předcházení praní peněz a financování terorismu, č.j. 2020/C 164/06* [online]. 13.5.2020 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.164.01.0021.01.CES

FACTI PANEL. *FINANCIAL INTEGRITY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: Report of the High Level Panel on International Financial Accountability, Transparency and Integrity for Achieving the 2030 Agenda* [online]. February 2021 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: https://uploads-ssl.webflow.com/5e0bd9edab846816e263d633/603560520c476959ea33b17a_FACTI_Report_ExecSum.pdf

FATF. *Annual Report 2002 - 2003* [online]. Paříž, 2003 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/newsroom/2789358.pdf>

FATF. Best practices on beneficial ownership for legal persons. *Fatf-gafi.org* [online]. October 2019 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Best-Practices-Beneficial-Ownership-Legal-Persons.pdf>

FATF. Consolidated FATF Standards on Information Sharing. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, November 2017 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Consolidated-FATF-Standards-information-sharing.pdf>

FATF. Documents - Financial Action Task Force (FATF). *Fatf-gafi.org* [online]. October 2021 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html#UPDATES>

FATF. *FATF IX Special Recommendations* [online]. Paříž, 2008 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/ixspecialrecommendations.html>

FATF. *Financial Action Task Force – 30 years* [online]. Paříž, 2019 [cit. 2020-04-17]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-\(1989-2019\).pdf](https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF30-(1989-2019).pdf)

FATF. Guidance on AML/CFT-related data and statistics. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, October 2015 [cit. 2021-10-20]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/AML-CFT-related-data-and-statistics.pdf>

FATF. Guidance on private sector information sharing. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, November 2017 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Private-Sector-Information-Sharing.pdf>

FATF. Members and Observers - Financial Action Task Force (FATF): FATF Membership Policy. *Fatf-gafi.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-07-15]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/fatfmembershippolicy.html>

FATF. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2021 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

FATF. Money Laundering - Financial Action Task Force. *FATF* [online]. [cit. 2019-12-29]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>

FATF. Money laundering & terrorist financing through the real estate sector. *Fatf-gafi.org* [online]. 29 June 2007 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/ML%20and%20TF%20through%20the%20Real%20Estate%20Sector.pdf>

FATF. Mutual Evaluations - Financial Action Task Force: Consolidated table of assessment ratings. *Fatf-gafi.org* [online]. [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: [https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

FATF. Procedures for the FATF fourth round of AML/CFT mutual evaluations. *Fatf-gafi.org* [online]. [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF-4th-Round-Procedures.pdf>

FATF. Professional Money Laundering. *Fatf-gafi.org* [online]. July 2018 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf>

FATF. Public consultation on FATF draft guidance on a risk-based approach to virtual assets and virtual asset service providers. *Fatf-gafi.org* [online]. March 2021 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/public-consultation-guidance-vasp.html>

FATF. Outcomes FATF Plenary, 17-19 October 2018. *Fatf-gafi.org* [online]. 19 October 2018 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/outcomes-plenary-october-2018.html>

FATF. Review of the FATF Standards and historical versions. *Fatf-gafi.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-06-03]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html>

FATF. Second 12-month Review Virtual Assets and VASPs. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris, July 2021 [cit. 2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Second-12-Month-Review-Revised-FATF-Standards-Virtual-Assets-VASPs.pdf>

FATF. *The Forty Recommendations* [online]. Paříž, 1990 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html#historical>

FATF. *The Forty Recommendations* [online]. Paříž, 1996 [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html#historical

FATF. *The Forty Recommendations* [online]. Paříž, 2002 [cit. 2021-04-25]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/review-and-history-of-fatf-standards.html#historical>

FATF. *Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing Of Terrorism: Summary Switzerland* [online]. Paříž, 2005 [cit. 2021-05-29]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/mer%20switzerland%20resume%20english.pdf>

FATF. Transparency and beneficial ownership: FATF guidance. *Fatf-gafi.org* [online]. October 2014 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/guidance-transparency-beneficial-ownership.pdf>

FATF. Virtual Currencies: Key Definitions and Potential AML/CFT Risks. *Fatf-gafi.org* [online]. June 2014 [cit. 2021-09-07]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf>

FATF/EGMONT GROUP. Trade-Based Money Laundering: Trends and Developments. *Fatf-gafi.org* [online]. December 2020 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/Trade-Based-Money-Laundering-Trends-and-Developments.pdf>

FATF/MONEYVAL. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace: Doporučení FATF. *Fatf-gafi.org* [online]. říjen 2020 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Moneyval-Czech-FATF-Recommendations.pdf>

Fighting Tax Crime – The Ten Global Principles (Second Edition) [online]. OECD, 2021 [cit. 2021-11-10]. ISBN 9789264503601. Dostupné z: doi:10.1787/006a6512-en

FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚŘAD. Zpráva o druhém kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu. *Financnianalytickyrad.cz* [online]. červen 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: https://www.financnianalytickyrad.cz/download/downloads_files_cs/1627462313_cs_2.pdf

FORSYTHE, Michael. Africa's Richest Woman Is Barred From Her Bank and Under Investigation. *Nytimes.com* [online]. Jan. 23, 2020 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/01/20/world/africa/isabel-dos-santos-bank.html>

FROST, James. Banks bury AUSTRAC in junk reports. *Afr.com* [online]. © 2021, Nov 9, 2020 [cit. 2021-10-25]. Dostupné z: <https://www.afr.com/companies/financial-services/banks-bury-austrac-in-junk-reports-20201109-p56cu0>

G20 LEADERS. *G20 Communique – London Summit – Leaders' Statement* [online]. Londýn, 2009 [cit. 2021-05-07]. Dostupné z: https://www.imf.org/external/np/sec/pr/2009/pdf/g20_040209.pdf

G8 LEADERS. *Responsible Leadership for a Sustainable Future* [online]. L'Aquila, 2009 [cit. 2021-05-22].

GDP (current US \$) | Data. WORLD BANK GROUP. *Worldbank.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

Global Anti-Money Laundering Software Market Report 2021-2025: Market is Poised to Grow by \$2.09 Billion - ResearchAndMarkets.com. *Businesswire.com* [online]. © 2021, June 17, 2021 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www.businesswire.com/news/home/20210617005376/en/Global-Anti-Money-Laundering-Software-Market-Report-2021-2025-Market-is-Poised-to-Grow-by-2.09-Billion---ResearchAndMarkets.com>

Global Cryptocurrency Market Charts | CoinMarketCap. *Coinmarketcap.com* [online]. 6 September 2021 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/charts/>

GLOBAL FORUM ON TRANSPARENCY AND EXCHANGE OF INFORMATION FOR TAX PURPOSES. *The 2019 AEOI Implementation Report* [online]. 2020 [cit. 2021-04-25]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/AEOI-implementation-report-2019.pdf>

GLOBAL FORUM ON TRANSPARENCY AND EXCHANGE OF INFORMATION FOR TAX PURPOSES. *Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes - Multilateral Co-operation Changing the World: 10th anniversary report* [online]. 2019 [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/global-forum-10-years-report.pdf>

GLOBAL FORUM ON TRANSPARENCY AND EXCHANGE OF INFORMATION FOR TAX PURPOSES. Tax Transparency and Exchange of Information in Times of COVID-19: 2020 GLOBAL FORUM ANNUAL REPORT. *Oecd.org* [online]. 2020 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/documents/global-forum-annual-report-2020.pdf>

Global Sanctions and Watchlists Screening Software - ComplyAdvantage. *Complyadvantage.com* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://complyadvantage.com/sanctions-watchlists-screening/>

Glossary of Tax Terms - OECD. *Oecd.org* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>

GRMELOVÁ, Nicole a Hana MARKOVÁ. Institutional Framework of Combating Money Laundering in the European Union. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., Naděžda ROZEHNALOVÁ a Filip ČERNÝ. *Czech yearbook of international law: The Role of Governmental and Non-governmental Organizations in the 21st Century* [online]. New York: Juris, 2014, January 2014, V, 289 - 302 [cit. 2021-10-07]. ISBN 978-1-57823-344-1. ISSN 2157-2976. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/270584083_Institutional_Framework_of_Combating_Money_Launde ring_in_the_European_Union

HAMILTON, Martin T., Amanda H. NUSSBAUM a Jeremy NAYLOR. FATCA: Significant Relief in New Proposed Regulations. *The Proskauer Tax Blog* [online]. © 2021, December 17, 2018 [cit. 2021-06-21]. Dostupné z: <https://www.proskauertaxtalks.com/2018/12/fatca-significant-relief-in-new-proposed-regulations/>

HARPER, Colin. Bitcoin Dark Web Activity Up 340% Since 2017: Report. *Forbes.com* [online]. May 19, 2020 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/colinharper/2020/05/19/bitcoin-dark-web-activity-up-340-since-2017-report/>

HISHIKAWA, Akiko. The Death of Tax Havens? *Boston College International and Comparative Law Review* [online]. 2002, 5-1-2002, 25(2), 389-417 [cit. 2021-06-02]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/iclr/vol25/iss2/11>

HM TREASURY. *National risk assessment of money laundering and terrorist financing 2020* [online]. Londýn: APS Group, 2020 [cit. 2021-11-25]. ISBN 978-1-5286-2321-6. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/945411/NRA_2020_v1.2_FOR_PUBLICATION.pdf

HOUBEN, Robby a Alexander SNYERS. POLICY DEPARTMENT FOR ECONOMIC, SCIENTIFIC AND QUALITY OF LIFE POLICIES - EUROPEAN PARLIAMENT. *Cryptocurrencies and blockchain: Legal*

context and implications for financial crime, money laundering and tax evasion [online]. Brussels: European Union, 2018 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/619024/IPOL_STU\(2018\)619024_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/619024/IPOL_STU(2018)619024_EN.pdf)

CHAINALYSIS. The 2021 Crypto Crime Report: Everything you need to know about ransomware, darknet markets, and more. *Chainalysis.com* [online]. February 16, 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://go.chainalysis.com/rs/503-FAP-074/images/Chainalysis-Crypto-Crime-2021.pdf>

Chart: How bitcoin prices move with Elon Musk's tweets - Vox. *Vox.com* [online]. Jun 14, 2021 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://www.vox.com/recode/2021/5/18/22441831/elon-musk-bitcoin-dogecoin-crypto-prices-tesla>

ICIJ. Luxembourg Leaks: Global Companies' Secrets Exposed. *Icij.org* [online]. [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.icij.org/investigations/luxembourg-leaks> <https://www.icij.org/investigations/luxembourg-leaks/>

International community continues making progress against offshore tax evasion - OECD. *Oecd.org* [online]. 30/06/2020 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/international-community-continues-making-progress-against-offshore-tax-evasion.htm>

International Conference on Enhancing international cooperation in the Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism field: summary of main discussions and conclusions. COUNCIL OF EUROPE. *Coe.int* [online]. © 2021, 23 September 2014 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806dced>

International Cooperation and Mutual Legal Assistance in Criminal Matters. BASEL INSTITUTE ON GOVERNANCE. *Basel LEARN* [online - e-learning]. [cit. 2021-10-31]. Dostupné z: <https://learn.baselgovernance.org/course/view.php?id=72>

INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Financial intelligence units: An Overview* [online]. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2004 [cit. 2021-05-03]. ISBN 9781589063495. Dostupné z: <https://doi.org/10.5089/9781589063495.069>

INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Revisions to the Financial Action Task Force (FATF) Standard - Information Note to the Executive Board* [online]. Washington, D.C., 2012 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2012/071712a.pdf>

IRS limits scope of FATCA rules [online]. 02 January 2019 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z: <https://www.simmons-simmons.com/en/publications/ck0a5xyvkn0bv0b85bmrthn61/201218-irs-limits-scope-of-fatca-rules>

Jahresbereich 2020 der Financial Intelligence Unit. *Zoll.de* [online]. 19. August 2021 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: https://www.zoll.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/Bargeld/2021/z85_fiu_jahresbericht.html

Joint Investigation Teams - JITs | Europol. *Europol.europa.eu* [online]. © 2021, 26 Nov 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/partners-collaboration/joint-investigation-teams>

KNOBEL, Andres. OECD stretches the truth to give the US a better transparency rating than Ghana. *Tax Justice Network* [online]. 26 July 2018 [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2018/07/26/oecd-stretches-the-truth-to-give-the-us-a-better-transparency-rating-than-ghana/>

KNOBEL, Andres a Moran HARARI. The state of play of beneficial ownership registration in 2020. *Taxjustice.net* [online]. 3 June 2020 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/03/the-state-of-play-of-beneficial-ownership-registration-in-2020/>

KNOBEL, Andres, Moran HARARI, Markus MEINZER a Miroslav PALANSKÝ. State of play of beneficial ownership - update 2020. *Taxjustice.net* [online]. 3 June 2020 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/2020/06/03/the-state-of-play-of-beneficial-ownership-registration-in-2020/>

KUDRLE, Robert T. U.S. DEFECTION FROM THE OECD “HARMFUL TAX COMPETITION” PROJECT: Rhetoric and Reality. BOBROW, Davis B., ed. *Hegemony Constrained: Evasion, Modification, and Resistance to American Foreign Policy* [online]. University of Pittsburgh Press, 2008, s. 184-201 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/j.ctv10tq45f.13>

LEE, Matthew D. FinCEN Quietly Extends Real Estate Geographic Targeting Orders for Another Six Months | Tax Controversy. *Taxcontroversy.foxrothschild.com* [online]. © 2021, April 25, 2018 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z: <https://taxcontroversy.foxrothschild.com/2018/04/fincen-quietly-extends-real-estate-geographic-targeting-orders-another-six-months/>

LEVI, Michael. Making sense of professional enablers' involvement in laundering organized crime proceeds and of their regulation. *Trends in Organized Crime* [online]. 2021, **24**(1), 96-110 [cit. 2021-11-07]. ISSN 1084-4791. Dostupné z: [doi:10.1007/s12117-020-09401-y](https://doi.org/10.1007/s12117-020-09401-y)

LEXISNEXIS. LexisNexis® Risk Solutions 2019 True Cost of AML Compliance Study: United States & Canada Edition. *Risk.lexisnexis.com* [online]. 2019 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://risk.lexisnexis.com/insights-resources/research/2019-true-cost-of-aml-compliance-study-for-united-states-and-canada>

LEXISNEXIS. True cost of financial crime compliance study: United States & Canada Edition. *Risk.lexisnexis.com* [online]. September 2021 [cit. 2021-10-28]. Dostupné z: <https://risk.lexisnexis.com/insights-resources/research/true-cost-of-financial-crime-compliance-study-for-the-united-states-and-canada>

LYONS, JULIETTE. Foreign aid is hurting, not helping Sub-Saharan Africa. *Lejournalinternational.fr* [online]. 13 Octobre 2014 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: https://www.lejournalinternational.fr/Foreign-aid-is-hurting-not-helping-Sub-Saharan-Africa_a2085.html

MEINZER, Markus. *The Creeping Futility of the Global Forum's Peer Reviews* [online]. 2012 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/wp-content/uploads/2020/11/Global-Forum-2012-Creeping-Futility-TJN-Briefing-1.pdf>

Membership - The Egmont Group. *Egmontgroup.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/en/content/membership>

Mezinárodní spolupráce a instituce. *MFČR* [online]. 2013 [cit. 2020-04-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/mezinarodni-spoluprace-a-instituce>

Mezinárodní spolupráce v oblasti daní: Informace týkající se vstupu v platnost Úmluvy o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech ve znění Protokolu. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 19. 11. 2013 [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/mezinarodni-spoluprace-v-oblasti-dani/aktuality/2013/informace-tykajici-se-vstupu-v-platnost-15214>

Mitigating the Unintended Consequences of the FATF Standards. *Fatf-gafi.org* [online]. October 2021 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/financialinclusionandnpoissues/documents/unintended-consequences-project.html>

MLA - country information. *Coe.int* [online]. 2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/transnational-criminal-justice-pcoc/MLA-country-information>

Monero emerges as crypto of choice for cybercriminals: Untraceable "privacy coin" is rising in popularity among ransomware gangs. *Arstechica.com* [online]. [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://arstechica.com/information-technology/2021/06/monero-emerges-as-crypto-of-choice-for-cybercriminals/?comments=1>,

Money Laundering - Financial Action Task Force (FATF). *Fatf-gafi.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-09-29]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>

Money Laundering. *International Bar Association - Anti Money Laundering Forum* [online]. London: IBA, 2020 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: https://www.anti-moneylaundering.org/Money_Laundering.aspx

7.3.2 Money laundering | Eurojust | European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. *Eurojust.europa.eu* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.eurojust.europa.eu/ar2020/7-casework-crime-type/73-economic-crimes/732-money-laundering>

MOUZAKITI, Foivi. Cooperation between Financial Intelligence Units in the European Union: Stuck in the middle between the General Data Protection Regulation and the Police Data Protection Directive. *New Journal of European Criminal Law* [online]. 2020, **11**(3), 351-374 [cit. 2021-11-08]. ISSN 2032-2844. Dostupné z: doi:10.1177/2032284420943303

MOYO, Dambisa. Why Foreign Aid Is Hurting Africa. *Wsj.com* [online]. March 21, 2009 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/SB123758895999200083>

Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information. OECD. *Automatic Exchange Portal: International Framework for the CRS* [online]. [cit. 2021-06-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/multilateral-competent-authority-agreement.pdf>

NEUBACHER, Alexander. The World's Shortest Blacklist: Why the Fight against Tax Havens Is a Sham. *Der Spiegel* [online]. 11.04.2009 [cit. 2021-07-02]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/international/world/the-world-s-shortest-blacklist-why-the-fight-against-tax-havens-is-a-sham-a-618780.html>

OECD AND THE WORLD BANK. *Improving Co-operation between Tax Authorities and Anti-Corruption Authorities in Combating Tax Crime and Corruption* [online]. Paříž: OECD and The World Bank, 2018 [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/improving-co-operation-between-tax-authorities-and-anti-corruption-authorities-in-combating-tax-crime-and-corruption.htm>

OECD. BACKGROUND BRIEF: Inclusive Framework on BEPS. *Oecd.org* [online]. January 2017 [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/beps/background-brief-inclusive-framework-for-beps-implementation.pdf>

OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Access for tax authorities to information gathered by anti-money laundering authorities* [online]. OECD, 2007 [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/2389989.pdf>

OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. Centre for Tax Policy and Administration brochure. *Oecd.org* [online]. 2021 [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/centre-for-tax-policy-and-administration-brochure.pdf>

OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Improving Co-operation Between Tax and Anti-Money Laundering Authorities: Access by tax administrations to information held by financial intelligence units for criminal and civil purposes* [online]. OECD, 2015 [cit. 2021-07-05]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/crime/report-improving-cooperation-between-tax-anti-money-laundering-authorities.pdf>

OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *Switzerland moves towards substantial implementation of tax information exchange* [online]. [cit. 2021-05-18]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/harmful/switzerlandmoves towardssubstantialimplementationoftaxinformationexchange.htm>

OECD CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION. *The OECD's Project On Harmful Tax Practices: The 2001 Progress Report* [online]. 2001 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/harmful/2664450.pdf>

OECD. About tax and crime - OECD. *Oecd.org* [online]. [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/about-tax-and-crime.htm>

OECD. *Agreement on Exchange of Information on Tax Matters* [online]. 2002 [cit. 2021-05-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/2082215.pdf>

OECD. Base erosion and profit shifting - OECD BEPS. *Tax - OECD* [online]. 2021 [cit. 2021-06-14]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/beps/>

OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project. *Oecd.org* [online]. 2015 [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/beps-explanatory-statement-2015.pdf>

OECD/G20. *Base Erosion and Profit Shifting Project: INFORMATION BRIEF 2014 Deliverables* [online]. OECD. [cit. 2021-06-10]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/beps-2014-deliverables-information-brief.pdf>

OECD's BEPS project failing to combat tax dodging. *Internationaltaxreview.com* [online]. 23 August 2016 [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.internationaltaxreview.com/article/b1f7ng9l633zdzq/oecd-s-beps-project-failing-to-combat-tax-dodging>

OECD. Effective Inter-Agency Co-Operation in Fighting Tax Crimes and Other Financial Crimes - Third Edition. *Oecd.org* [online]. 8 November 2017 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/effective-inter-agency-co-operation-in-fighting-tax-crimes-and-other-financial-crimes-third-edition.pdf>

OECD. Ending the shell game: Cracking down on the Professionals who enable Tax and White Collar Crimes. *Oecd.org* [online]. Paris: OECD Publishing, February 2021 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/ending-the-shell-game-cracking-down-on-the-professionals-who-enable-tax-and-white-collar-crimes.pdf>

OECD. Exchange Relationships. *Automatic Exchange Portal: International Framework for the CRS* [online]. 2020 [cit. 2021-06-21]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/exchange-relationships/>

OECD. Exchange of Information on Request: HANDBOOK FOR PEER REVIEWS 2016-2020. *Oecd.org* [online]. 2016, s.105 - 107 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/transparency/documents/global-forum-handbook-2016.pdf>

OECD. *Harmful Tax Competition* [online]. 1998 [cit. 2020-05-02]. ISBN 9789264160903. Dostupné z: doi:10.1787/9789264162945-en

OECD. *Model Tax Convention on Income and on Capital 2017* [online]. 2019 [cit. 2021-06-13]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/g2g972ee-en>

OECD. Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors. *Oecd.org* [online]. 2009 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/money-laundering-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors.pdf>

OECD. *Multilateral Convention to tackle tax evasion and avoidance continues to expand its reach in developing countries, as Botswana, Eswatini, Jordan and Namibia join* [online]. 2020 [cit. 2021-06-03]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/multilateral-convention-to-tackle-tax-evasion-and-avoidance-continues-to-expand-its-reach-in-developing-countries-as-botswana-eswatini-jordan-and-namibia-join.htm>

OECD. *Peer Review of the Automatic Exchange of Financial Account Information 2020* [online]. Paříž: OECD Publishing, 2020 [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/175eeff4-en>

OECD. OECD releases IT-tools to support the implementation of TRACE and the wider exchange of tax information. *Oecd.org* [online]. 25/02/2020 [cit. 2021-05-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/oecd-releases-it-tools-to-support-the-implementation-of-trace-and-the-wider-exchange-of-tax-information.htm>

OECD. Schema and user guide - Organisation for Economic Co-operation and Development. *Oecd.org* [online]. [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/common-reporting-standard/schema-and-user-guide/#d.en.345315>

OECD. *Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters* [online]. Paříž: OECD Publishing, 2014 [cit. 2021-06-21]. ISBN 9789264216525. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264216525-en>

OECD. *Tax Cooperation | Compare your country: Automatic Exchange of Information - CRS MCAA* [online]. [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/1/625/default>

OECD. *Tax co-operation | Compare your country: BEPS* [online]. [cit. 2021-06-05]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/2/1609/default>

OECD. *Tax Cooperation | Compare your country: Exchange of information on request - Mutual Administrative Assistance Convention* [online]. [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/0/623/default>

OECD. *Tax Cooperation | Compare your country: Exchange of Information on request* [online]. [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/1/625/default>

OECD. *Tax Co-operation 2009: Towards a Level Playing Field* [online]. 2009 [cit. 2021-07-06]. ISBN 9789264047921. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264047921-en>

OECD. *Towards Global Tax Co-operation: Progress in Identifying and Eliminating Harmful Tax Practices* [online]. OECD, 2000 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp/harmful/2090192.pdf>

OECD/COUNCIL OF EUROPE. *The Multilateral Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters: Amended by the 2010 Protocol* [online]. Paříž: OECD Publishing, 2011 [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264115606-en>

OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. Crime in England and Wales: Other related tables. *Ons.gov.uk* [online]. 04 November 2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/datasets/crimeinenglandandwalesothe relatedtables>

OLIVER, Keith E. International Taxation: Tax Evasion as a Predicate Offense to Money Laundering. *International Legal Practitioner* [online]. June 2002, 27(2), s. 55-63 [cit. 2021-05-28]. Dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/ilp27&collection=journals&id=63&startid=&endid=71>

O'REILLY, Pierce, Kevin Parra RAMIREZ a Michael A. STEMMER. Exchange of information and bank deposits in international financial centres. In: *OECD Taxation Working Papers* [online]. No. 46. Paris: OECD Publishing, 28 Nov 2019 [cit. 2021-06-22]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1787/025bfebe-en>.

PANDORA PAPERS REPORTING TEAM. Pandora Papers: Secret wealth and dealings of world leaders exposed. *Bbc.com* [online]. 3 October 2021 [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-58780465>

PETERS, Allison a Amy JORDAN. Countering the Cyber Enforcement Gap: Strengthening Global Capacity on Cybercrime. *Thirdway.org* [online]. May 2020 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://thirdway.imgix.net/pdfs/override/Countering-the-Cyber-Enforcement-Gap-Strengthening-Global-Capacity-on-Cybercrime.pdf>

POL, Ronald F. Anti-money laundering: The world's least effective policy experiment? Together, we can fix it. *Policy Design and Practice* [online]. 2020, **3**(1), 73-94 [cit. 2021-10-26]. ISSN 2574-1292. Dostupné z: doi:10.1080/25741292.2020.1725366

QUIRK, Peter J. Money Laundering: Muddying the Macroeconomy. *Finance & Development* [online]. March 1997, **34**(1), 7-9 [cit. 2021-10-12]. ISSN 0145-1707. Dostupné z: doi:10.5089/9781451953206.022

REES, Jon a Sanne WASS. GDPR clash leaves Europol banned from hosting financial crime computer network | S&P Global Market Intelligence. *SPglobal.com* [online]. © 2020, 20 Feb, 2020 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/gdpr-clash-leaves-europol-banned-from-hosting-financial-crime-computer-network-57121862>

REMEUR, Cécile. EUROPEAN PARLIAMENTARY RESEARCH SERVICE. Understanding money laundering through real estate transactions. In: *Europarl.europa.eu* [online]. February 2019 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/161094/7%20-%202001%20EPRS_Understanding%20money%20laundering%20through%20real%20estate%20transactions.pdf

ROOIJENDIJK, Lotte a Linda SCHUT. Mapping the EU on legal whistleblower protection: Assessment before the implementation of the EU whistleblowing directive. TRANSPARENCY INTERNATIONAL NEDERLAND. *Transparency.nl* [online]. April 2019 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://www.transparency.nl/wp-content/uploads/2019/04/Mapping-the-EU-on-Whistleblower-Protection-TI-NL.pdf>

ROSENBLOOM, David a Scott D. MICHEL. FATCA and Foreign Bank Accounts: Has the U.S. Overreached? *Tax Notes* [online]. 2011, May 30, 2011, (709), 709-713 [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: https://www.capdale.com/files/4178_FATCA%20Article.pdf

ROSSEL, Lucia, Brigitte UNGER, Jason BATCHELOR a Jan van KONINGSVELD. The Implications of Making Tax Crimes a Predicate Crime for Money Laundering in the EU. ROSSEL, Lucia, Brigitte UNGER, Jason BATCHELOR a Jan van KONINGSVELD. *Combating Fiscal Fraud and Empowering Regulators* [online]. Oxford University Press, 2021, 2021-02-02, s. 236-271 [cit. 2021-09-03]. ISBN 9780198854722. Dostupné z: doi:10.1093/oso/9780198854722.003.0013

Secure Information Exchange Network Application (SIENA) | Europol. *Europol.europa.eu* [online]. © 2021, 26 Nov 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/operations-services-and-innovation/services-support/information-exchange/secure-information-exchange-network-application-siena>

SEJKORA, Tomáš. Does the Implementation of DAC 5 Represent a Breach of Attorney Confidentiality? HULKÓ, Gábor a Roman VYBÍRAL. *European Financial Law in Times of Crisis of the European Union* [online]. Ludovika Egyetemi Kiadó, 2019, 2019, s. 525-534 [cit. 2021-12-05]. ISBN 9786156020413. Dostupné z: doi:10.36250/00749.50

Sekundární předpisy EU|Mezinárodní spolupráce v oblasti daní. *Mfcr.cz* [online]. 23. 6. 2021 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/mezinarodni-spoluprace-v-oblasti-dani/sekundarni-predpisy-eu>

SCHERRER, Amandine. EUROPEAN PARLIAMENTARY RESEARCH SERVICE. Fighting tax crimes - Cooperation between Financial Intelligence Units: Ex-Post Impact Assessment. *Europarl.europa.eu* [online]. March 2017 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598603/EPRS_STU%282017%29598603_EN.pdf

SCHWARZ, PETER. How Effective is the European Union's Savings Tax Directive? Evidence from Four EU Member States*. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online]. 2012, **50**(1), 151-168 [cit. 2021-06-17]. ISSN 00219886. Dostupné z: doi:10.1111/j.1468-5965.2011.02213.x

SISWICK, James a Alexandra WILL. INSIGHT: Cum-Ex—An Introduction to the 55 Billion Euro Heist. *News.bloombergtax.com* [online]. Sept. 24, 2020 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://news.bloombergtax.com/daily-tax-report-international/insight-cum-ex-an-introduction-to-the-55-billion-euro-heist>

Signatories and Parties (MLI Positions). *Oecd.org* [online]. June 2021 [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/treaties/beps-mli-signatories-and-parties.pdf>

Skupina pro kodex chování (zdanění podniků) - Consilium [online]. [cit. 2021-06-16]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/code-conduct-group/>

SMITH, Zhanna Malekos a Eugenia LOSTRI. The Hidden Costs of Cybercrime. *Mcafee.com* [online]. December 2020 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.mcafee.com/enterprise/en-us/assets/reports/rp-hidden-costs-of-cybercrime.pdf>

SPREUTELS, Jean a Caty GRIJSEELS. Interaction between Money Laundering and Tax Evasion: Belgian and International Measures in the Fight against Money Laundering. *EC Tax Review* [online]. 2001, **10**(1), 3-18 [cit. 2021-07-05]. ISSN 09282750. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.kluwer/ectaxrev0010&div=5>

STESSENS, Guy. *Money Laundering* [online]. Cambridge University Press, 2009 [cit. 2020-05-09]. ISBN 9780521781046. Dostupné z: doi:10.1017/CBO9780511494567

SUISSE Procédures nationales applicables à l'entraide judiciaire en matière pénale. *Coe.int: MLA - country information* [online]. 13/01/2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/suisse-country-information-template-mla/1680a17821>

SULLIVAN, Martin A. Lessons From the Last War on Tax Havens. *Tax Notes* [online]. 2007, July 30, (116), 327 - 337 [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: https://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Tax_Notes_0707_Lessons_from_the_war_on_tax_havens.pdf

Summary of Outcomes of the Meeting of the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Held in Mexico on 1-2 September 2009 [online]. 2009 [cit. 2021-05-15]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/43610626.pdf>

SUN, Mengqi. With Its Whistleblowing Directive, EU Charts a Different Course From U.S. THE WALL STREET JOURNAL. *Wsj.com* [online]. March 15, 2021 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/with-its-whistleblowing-directive-eu-charts-a-different-course-from-u-s-11615800602>

Sweden – national procedures for mutual legal assistance in criminal matters. *Coe.int: MLA - country information* [online]. 16/10/2017 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/sweden-template-mla-2017/1680764bd9>

Synthetic Identity Fraud in the U.S. Payment System: A Review of Causes and Contributing Factors. FEDERAL RESERVE BANKS. *Fedpaymentsimprovement.org* [online]. July 2019 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://fedpaymentsimprovement.org/wp-content/uploads/frs-synthetic-identity-payments-fraud-white-paper-july-2019.pdf>

Tax co-operation | Compare your country: Automatic Exchange of Information. OECD. *Compareyourcountry.org* [online]. 2021 [cit. 2021-09-05]. Dostupné z: <https://www1.compareyourcountry.org/tax-cooperation/en/1//category/>

Tax Information Exchange Agreements (TIEAs) - OECD [online]. [cit. 2021-06-03]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/taxinformationexchangeagreementstieas.htm>

TAX JUSTICE NETWORK. Financial Secrecy Index 2020: Key Financial Secrecy Indicator 4 - Other Wealth. *Taxjustice.net* [online]. [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://fsi.taxjustice.net/PDF/4-Other-Wealth-Ownership.pdf>

TAX JUSTICE NETWORK. OECD's "tax haven lite" blueprint fails pandemic-gripped world. *Taxjustice.net* [online]. 12 October 2020 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <https://taxjustice.net/press/oecd-tax-haven-lite-blueprint-fails-pandemic-gripped-world/>

TERRY, LAUREL S. I. COMBATING THREATS TO THE INTERNATIONAL FINANCIAL SYSTEM: THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE: U.S. Legal Profession Efforts to Combat Money Laundering and Terrorist Financing. *New York Law School Law Review* [online]. 2014, **59**, 487 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=edslex&AN=edslex1CA2C271&lang=cs&site=eds-live&scope=site>

The State of Tax Justice 2020: Tax Justice in the time of COVID-19. *Taxjustice.net* [online]. November 2020 [cit. 2021-09-05]. Dostupné z: https://taxjustice.net/wp-content/uploads/2020/11/The_State_of_Tax_Justice_2020_ENGLISH.pdf

THE UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE. Reports. *Justice.gov* [online]. April 23, 2021 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/afp/reports-0>

These are the winners of the 2021 Dutch Privacy Awards! *Privacyfirst.eu* [online]. 28 January 2021 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.privacyfirst.eu/actions-1/696-these-are-the-winners-of-the-2021-dutch-privacy-awards.html>

Tumbler | Alexandria. *Coinmarketcap.com* [online]. © 2021, 6 September 2021 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/alexandria/glossary/tumbler>

Ujednání o porozumění s japonskou a jihoafrickou finanční zpravodajskou jednotkou. *Mfcr.cz* [online]. 20. března 2012 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2012/2012-04-24-tiskova-zprava-5118-5118>

UK FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT. Suspicious Activity Reports Annual Report 2020. *Nationalcrimeagency.gov.uk* [online]. November 2020 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/who-we-are/publications/480-sars-annual-report-2020/file>

UN GENERAL ASSEMBLY. Outcome of the third International Conference on Financing for Development: Report of the Secretary-General. *Undocs.org* [online]. 13 August 2015 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <https://undocs.org/A/70/320>

UNITED NATIONS, INTER-AGENCY TASK FORCE ON FINANCING FOR DEVELOPMENT. *Financing for Sustainable Development Report 2020* [online]. New York: United Nations, 2020 [cit. 2021-07-09]. Dostupné z: https://developmentfinance.un.org/sites/developmentfinance.un.org/files/FSDR2020_ChptIII.A.pdf

UNITED NATIONS. Model Double Taxation Convention between Developed and Developing Countries. *Un.org* [online]. 2017 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2018/05/MDT_2017.pdf

UNITED NATIONS. Corruption and tax-dodging 'rampant', urgent reforms needed: UN panel. *News.un.org* [online]. 24 September 2020 [cit. 2021-06-22]. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2020/09/1073442>

UNODC. Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report. *Unodc.org* [online]. Vienna, October 2011 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf

UNODC. Illicit money: how much is out there? *Unodc.org* [online]. 25 October 2011 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z: https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2011/October/illicit-money_-how-much-is-out-there.html

US SENATE - PERMANENT SUBCOMMITTEE ON INVESTIGATIONS. *Tax Haven Banks and U.S. Tax Compliance* [online]. 2008 [cit. 2021-05-07]. Dostupné z: <https://www.hsgac.senate.gov/imo/media/doc/REPORTTaxHavenBanksJuly1708FINALwPatEliseChgs92608.pdf>

VAN DUYNE, Petrus C., Jackie H. HARVEY a Liliya Y. GELEMEROVA. *The Critical Handbook of Money Laundering* [online]. London: Palgrave Macmillan UK, 2018 [cit. 2021-10-18]. ISBN 978-1-137-52397-6. Dostupné z: doi:10.1057/978-1-137-52398-3

VANINSTENDAEL, Frans, ed. The interest-savings directive: European hide and seek. In: VAN ARENDONK, Henk, Frank ENGELLEN a et al. *A Tax Globalist: Essays in Honour of Maarten J. Ellis*. Amsterdam: IBFD, 2005, s. 326-356. ISBN 90-76078-80-7.

VASILE, Iulia. 9 Best Bitcoin Mixers and Tumblers in 2021. *Beincrypto.com* [online]. 7 September 2021 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://beincrypto.com/learn/best-bitcoin-mixers/#h-what-is-a-bitcoin-mixer-or-bitcoin-tumbler>

VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Boj proti praní peněz v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87975-49-7.

Watchlist Screening - Sanctions Check | LexisNexis Risk Solutions. *Risk.lexisnexis.com* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-12]. Dostupné z: <https://risk.lexisnexis.com/global/en/financial-services/financial-crime-compliance/watchlist-screening>

Whistleblower Laws Around the World - National Whistleblower Center. NATIONAL WHISTLEBLOWER CENTER. *Whistleblowers.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <https://www.whistleblowers.org/whistleblower-laws-around-the-world/>

WORKING GROUP ON INTERNATIONAL COOPERATION - CONFERENCE OF THE PARTIES TO THE UN CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME. The use and role of joint investigative bodies in combating transnational organized crime. *Unodc.org* [online]. 12 May 2020 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/treaties/International_Cooperation_2021/CTOC-COP-WG3-2020-2/CTOC_COP_WG.3_2020_2_E.pdf

Právní předpisy, mezinárodní úmluvy

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Sdělení č. 462/1991 Sb., o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nepovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

Sdělení č. 33/1997 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu

Sdělení č. 75/2013 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu

United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (datum podpisu 20.12.1988) UNTS, vol. 1582, s. 95

United Nations Convention against Transnational Organized Crime (datum podpisu 15.11.2000), UNTS, vol. 2225, s. 209

United Nations Convention against Corruption (datum podpisu 31.10.2003), UNTS, vol. 2349, s. 41

Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (datum podpisu 08.11.1990) ETS č. 141.

Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (datum podpisu 16.05.2005) CETS č. 198.

Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters, (datum podpisu 25.01.1988), ETS č. 127.

Protocol amending the Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters (datum podpisu 27.5.2010), CETS č. 208

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, OJ C 326, 26.10.2012, s. 47–390

Proposal for a Council Directive on a common system of withholding tax on interest income (Official Journal of the European Communities, 89/C 141/06)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je pouštějící, Úř. věst. L 309, 25.11.2005, s. 9 -12

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006 Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 1 – 18

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1 - 88

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/369 ze dne 1. března 2021, kterým se stanoví technické specifikace a postupy nezbytné pro systém propojení centrálních registrů uvedený ve směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, C/2021/1226, Úř. věst. L 71, 2.3.2021, s. 11-17,

Směrnice Rady 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz. Úř. věst. L 166, 28.6.1991, s. 77 – 82.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES ze dne 4. prosince 2001, která mění Směrnicí Rady 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz. Úř. věst. L 344, 28.12.2001, s. 76-82

Směrnice Rady 2003/49/ES ze dne 3.června 2003 o společném systému zdanění úroků a licenčních poplatků mezi přidruženými společnostmi z různých členských států. Úř. věst. L 157, 26.6.2003, s. 49-54

Směrnice Rady 2003/48/ES ze dne 3. června 2003 o zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb. Úř. věst. L 157, 26.6.2003, s. 38-48

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Úř. věst. L 309, 25.11.2005

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 73-117

Směrnice Rady (EU) 2015/121 ze dne 27. ledna 2015 , kterou se mění směrnice 2011/96/EU o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností z různých členských států. Úř. věst. L 21, 28.1.2015, s. 1 –

3

Směrnice Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu. Úř. věst. L 193, 19.7.2016, s. 1 – 14

Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU Úř. věst. L 156, 19.6.2018, s. 43-74

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz Úř. věst. L 284, 12.11.2018, s. 22 - 30

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, Úř. věst. L 305, 26.11.2019, s. 17-56

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1153 ze dne 20. června 2019 o stanovení pravidel usnadňujících používání finančních a dalších informací k prevenci, odhalování, vyšetřování či stíhání určitých trestných činů a o zrušení rozhodnutí Rady 2000/642/SVV, Úř. věst. L 186, 11.7.2019, s. 122 – 137

Směrnice Rady (EU) 2016/2258 ze dne 6. prosince 2016, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz, Úř. věst. L 342, 16.12.2016, s. 1 – 3

Směrnice Rady (EU) 2017/952 ze dne 29. května 2017, kterou se mění směrnice (EU) 2016/1164, pokud jde o hybridní nesoulady s třetími zeměmi Úř. věst. L 144, 7.6.2017, s. 1 – 11

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1153 ze dne 20. června 2019 o stanovení pravidel usnadňujících používání finančních a dalších informací k prevenci, odhalování, vyšetřování či stíhání určitých trestných činů a o zrušení rozhodnutí Rady Úř. věst. L 186, 11.7.2019, s. 122 – 137

Směrnice Rady 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 o správní spolupráci v oblasti daní a o zrušení směrnice 77/799/EHS Úř. věst. L 64, 11.3.2011, s. 1–12

Směrnice Rady 2014/107/EU ze dne 9. prosince 2014, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní Úř. věst. L 359, 16.12.2014, s. 1 - 29

Směrnice Rady (EU) 2015/2376 ze dne 8. prosince 2015, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní Úř. věst. L 332, 18.12.2015, s. 1 - 10

Směrnice Rady (EU) 2016/881 ze dne 25. května 2016, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní, Úř. věst. L 146, 3.6.2016, s. 8 - 21

Směrnice Rady (EU) 2016/2258 ze dne 6. prosince 2016, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz, Úř. věst. L 342, 16.12.2016, s. 1 - 3

Směrnice Rady (EU) 2018/822 ze dne 25. května 2018, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní ve vztahu k přeshraničním uspořádáním, která se mají oznamovat Úř. věst. L 139, 5.6.2018, s. 1 – 13

Směrnice Rady (EU) 2021/514 ze dne 22. března 2021, kterou se mění směrnice 2011/16/EU o správní spolupráci v oblasti daní, Úř. věst. L 104, 25.3.2021, s. 1 – 26

Financial Act 2013 (Spojené království Velké Británie a Severního Irsku)

Foreign Account Tax Compliance Act of 2009 (USA)

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 15. října 2015, č. j. 9 Afs 57/2015–120.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 13. dubna 2017, č. j. 10 Afs 310/2016-35.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. prosince 2005. Centralan Property Ltd proti Commissioners of Customs & Excise, sp.zn. C-63/04, zveřejněný ve Sbírce rozhodnutí 2005, vložka I-11087. ECLI:EU:C:2005:773.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. února 2006, Halifax plc, Leeds Permanent Development Services Ltd a County Wide Property Investments Ltd proti Commissioners of Customs & Excise, sp. zn. C-255/02, zveřejněný ve Sbírce rozhodnutí 2006, vložka I-01609. ECLI:EU:C:2006:121

Ostatní

ANTHONIA Jules V. (Outreach & Training Coordinator, FCI.net Secretariat) Rozhovor k fungování systému FCI.net a ma³tch technologie. 31. 8. 2021

GEE, Jim. Cyber Crime and its Growing Extent. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 10:00 [cit. 2021-11-02].

GELEMEROVA, Liliya. Anti-Money Laundering System and Globalization: Panopticon build on quicksand? In: INSTITUTE OF CRIMINAL JUSTICE STUDIES, UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *Economic Crime Seminar Series 2021* [online - webinar]. 24 March 2021, 12:00 [cit. 2021-10-28].

Gordon Brown shares how far we have come on the fight against tax evasion. In: *OECD podcasts on SoundCloud* [online - podcast]. [cit. 2021-5-7]. Dostupné z: <https://soundcloud.com/oecd/gordon-brown-shares-how-far-we-have-come-on-the-fight-against-tax-evasion>

TAYLOR, Peter. The Behaviours of Organised Cyber Criminals – Structures, Markets and Exploitation. An Investigation into the structures, distribution, and methods used in Cyber-crime. In: UNIVERSITY OF PORTSMOUTH. *10th Counter Fraud and Forensic Accounting Conference* [online - videokonference]. 16th June 2021, 11:30 [cit. 2021-11-02].

YORK, Simon, Jim LEE, Caroline LEE, Grace PEREZ-NAVARRO a Will FITZGIBBON. Ending the shell game: Cracking down on the professionals who enable tax and white collar crimes. In: *OECD Global Anti-Corruption and Integrity Forum* [online - videokonference]. 24 March 2021, 16:45 CETn. 1. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://oecd-events.org/gacif2021/session/e51c8638-c971-eb11-9889-000d3a20eda5>

Název diplomové práce:

Vztah praní špinavých peněz a daňových úniků z pohledu teorie a legislativy

Abstrakt

Práce se zabývá vztahem praní špinavých peněz a daňových úniků, a to především v mezinárodním kontextu, neboť obě tyto činnosti jsou dnes velmi často organizovány záměrně na území několika států. To ztěžuje jejich odhalování i postih a vyžaduje to úzkou spolupráci států jak při vytváření pravidel, tak při jejich vymáhání. Jsou to právě mezinárodní soft-law i hard-law pravidla, která významně ovlivňují vnitrostátní úpravu. Proto se práce soustředí právě na ně, popřípadě na instrumenty regionální v rámci EU. Po popsání vývoje regulace obou oblastí a jejího postupného prolínání diskutuje práce podobnosti a rozdíly, kterými se obě oblasti vyznačují, a identifikuje problémy a výzvy, kterým v boji s oběma problémy mezinárodní společenství čelí – zaostávající a reaktivní regulace, pomalá implementace a komplikovaná mezinárodní spolupráce, obtížná měřitelnost problémů (a související potenciální neefektivita při vynakládání zdrojů na boj proti nim) a také výzvy, které s sebou přináší rozmach informačních technologií. Jsou navržena možná řešení v podobě úpravy některých aspektů soft law i sjednání nové mezinárodní úmluvy, která by definovala jednotná pravidla pro spolupráci při vyšetřování a postihu finanční trestné činnosti a zpřehlednila by oblasti, které dnes jsou často řešeny ad-hoc, nebo jsou upraveny pouze bilaterálně, tedy nutně s mnoha specifiky. Práce se zabývá také tím, které změny vnitrostátního práva jsou smysluplné, i pokud nejsou koordinované napříč státy. Identifikuje fungující přístupy v oblasti praní peněz a daňových úniků, kterými se lze v obou oblastech vzájemně inspirovat. Poslední část se pak zabývá průsečíky obou činností z hlediska nástrojů, které jejich pachatelé využívají, a identifikuje dvě oblasti, kterými se zabývá detailněji, neboť jejich regulace odpovídá zároveň na oba problémy – oblast informací o skutečných vlastnících a oblast sběru a sdílení informací v boji s oběma činnostmi.

Klíčová slova: daňový únik, praní špinavých peněz, mezinárodní spolupráce

Title of the thesis:**The relation of money laundering and tax evasion in theory and legislation***Abstract*

The thesis deals with the relation of money laundering and tax evasion, predominantly in the international context, because both of these activities are very often organized intentionally in several countries. This makes it difficult to detect and punish them and requires close cooperation between states, both in setting the rules and in enforcing them. It is the international soft-law and hard-law rules that significantly affect national regulation. Therefore, the thesis focuses on those and also on regional instruments within the EU. After describing the development of the two areas' regulation and its gradual intertwining, the thesis discusses the similarities and differences that feature the two areas and identifies the problems and challenges the international community is facing when tackling the two problems – reactive regulation lagging behind, slow implementation and complicated international cooperation, difficulty in measuring the problems (and the associated potential inefficiency in spending resources to fight them) as well as the challenges posed by the flourishing information technology. Possible solutions are proposed in the form of adjusting some aspects of soft law as well as negotiating a new international convention, which would define uniform rules for cooperation in investigating and prosecuting financial crime and clarify areas which are currently often dealt with ad-hoc or only bilaterally, necessarily resulting in many specifics. The thesis also explores which changes to national law make sense, even if they are not coordinated across countries. It identifies functional approaches to money laundering and tax evasion which can serve as a mutual inspiration in both areas. The last part deals with the intersections of both activities in terms of tools used by their perpetrators and identifies two areas which are dealt with in more detail, as their regulation responds to both problems - the area of beneficial ownership information and the collection and sharing of information to fight both activities.

Key words: tax evasion, money laundering, international cooperation